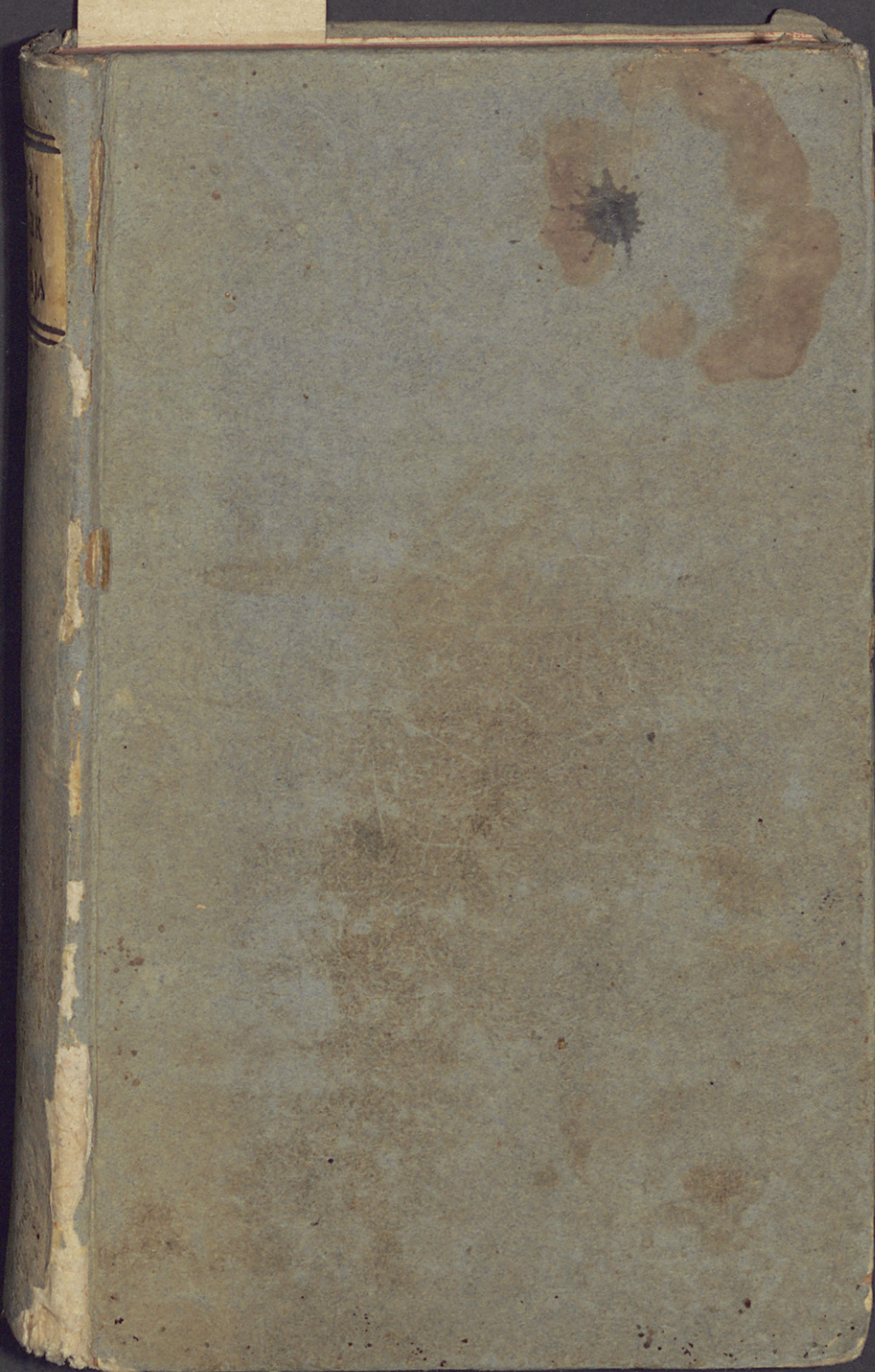
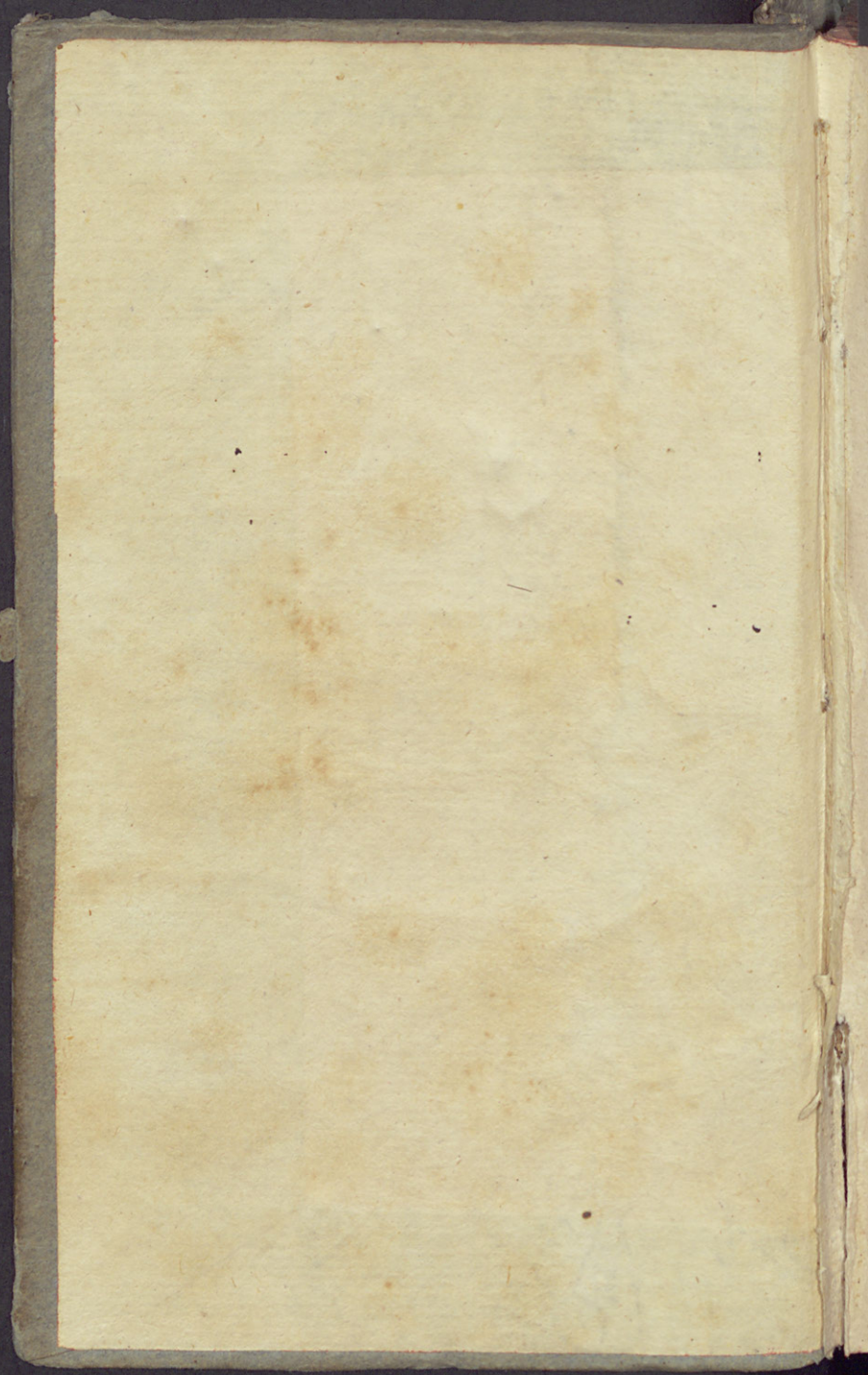

758318

SZ

FALUSI EMBEREK

P A T I K Á J A

A'

FALUN LAKÓ MINDEN KERESZ-
TYÉNY VALLÁSON LÉVŐ
TISZTELENDŐ PAPOKHOZ.

MFLYBEN A'

FALUSI EMBEREKNEK
LEG-NEVEZETESEBB NYAVALYÁI-
NAK ORVOSLÁSOK IRATTAK MEG.

A'

PARAJDI TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI TEKIN-
TETES NEMES SÓ - TISZTSÉG MELLEIT
LÉVŐ KIRÁLYI SEB - ORVOS

BENEDEKI ENYEDI Ó JÁNOS
ALTAL.

Nyomtattatott a' Könyv-Szerzőnek tu-
lajdon maga Költségével 1801. Eszt.

HOCHMEISTER MÁRTON Betűivel.

*Ni Deus adfuerit, Viresque Infuderit Herbis
Quid queso Dictamnus, quid Panacea Juvat.*

Horatius.

Hanemha ISTENNEK, ereje Fűvekben,
Meg-léend, ugy használ *Patika* mindenben,
Igy *Diktamnusnak-is*, lehet hasznát venni,
Véle Nyavallyákban sok *Probákat* tenni.

AJÁNLO LEVÉL.

Kedves Olvasó édes Hazám Fia!

Remélem mihelyt ezen Falusi Emberek Patikája név alatt ki-adattott Orvos Könyvetske kezében akad látod elsőben-is ki-irta, vagy szedte össze ezen hasznos eszközököt a' Falusi Emberek Nyavalyáinak orvoslások végett; hogy ki-irta azon fokot ne nyughatatlankodgy, mert nem magának akart hirt nevet szerzeni, hanem a' Falun lakó fok el-nyomorodott Betegeknek a' Tisztelendő Papjok által ezen Orvos Könyvnek ut mutatása mellett kívánt fel-segítésekre lenni. Most pedig Kedves Olvasom! tapasztalod azt hogy, a' mult századnak vége felé, tiz, husz, annyival-is szaporodott számok az Érdemes Orvos Uraknak, mint sem a' mult századnak elején vóltak; De óh fájdalom ezek az érdemes Orvos Urak is, többnyire mind a' nagy Városokban szoktak le-telepedni, kik-is a' Várason lévő fok foglalatosságok mián nem igen

érkeznek magok Nemzetek boldogulásokra született édes Nemzetem Magyar Nyelvén, ily tsekély Orvosi Munkátskát irni vagy öszve-szedegetni.

Én pedig már a' ki 20. esztendőktől fogva a' Felséges Királyi szolgálatban mint Seb-Orvos Falun lakván foglalatoskodom, nem álhatám hogy a' Községnek sok rendbéli Nyavalyáin ezen Orvos Könyvetskémben sok rendben tapasztalt hasznos eszközöket édes Magyar Nemzetemmel ne közölyem; Mely eszközökkel tsak a' 20. és több esztendő Személyek élhetnek, mert ha a' meg-irt Nyavalyákban Gyermekek vagy ifjun akarsz segíteni, akkor mindenkor az elő-fordulo Nyavalyákban az eszközöket tsak fél mértékben vagy még kevesebben kell készíteni, készíttetni: ezt jól eszedben vedd érdemes Olvasó!

Hogy pedig a' Falun lakó minden KERESZTYÉNY Valláson lévő Tiszteendő Papoknak ajánlom ezen kis Orvosi Munkátskát ez az oka; mint hogy a' Községnek akármilyen baja légyen nevezetesen betegsége, töbnyire olyas helyeken ahol Méltóságok nintsenek,
neve-

nevezetesen a' Székely helységeekben mind tsak Tanáts kérdeni a' Tifzteletes Papjokhoz szoktak folyamodni, kik-is reméllem jó szívvvel segittenének bajai-
kon, nevezetes betegségeiken kedves Halgatoiknak ha égy ut mutató orvos Könyvetske volna kezek között, de minthogy mind eddig ily forma öfvezedésekkel égy Orvos Könyvetske se vólt még édes Magyar Nemzetem szü-
letett nyelvén, nem igen lehettek Ta-
náts adásokkal szerelmes Hallgatoiknak
vigasztalásokra és könnyebségekre.

Más idegen Országokban a' Falun lakó Tifzteletes Papok töbnyire mindenkor szoktak a' magok nyelveken írt Orvos Könyveket tartani, melyeknek ut mutatások mellett kedves Hallgatoik-
kon Tanáts adásokkal Nyavalyáiknak Könnyebségekre szoktak lenni. Hát?
ebben a' részben-is ne légyen e' bóldog édes Magyar Hazám! holott már most édes Anyai Nyelvén mindenféle tudományokra való nézt érdemes Magyar Könyvek készülnek, és tapasztalhatóképpen láttatnak Világ Piatzára ki-
nyomtattatodni.

Ezeket meg-fontolván bátorkodom ezen Orvos Könyvetskémet a' Falun lakó minden Keresztyény Valláson lévő Tisztelendő Magyar Papokhoz ajánlani; oly fel-tétel mellett hogy Kedves Hallgatoikon, ennek ut mutatása mellett nyavalyás állapottyaikban, mind belső, mind pedig külsöképpen fel-segítésekre 's vizsgáztatásokra lehessenek; Azért ne terheltessenek nem tsak mind Papok, hanem mint Keresztyények-is ha jónak itelik magokban ezen orvosi Munkátskát magoknak vagy Megyéjeknek meg-szerezni, vagy Megye Birájával a' Község hafznára meg-vétetni.

El-intezését ezen orvosi Munkátskának a' mi illeti öt Szakaszokra, Réfszekre vagy ut mutatószakra osztottam-el.

Elsőben a' Nyavalyáknak mind belső mind pedig külső Nemeit.

Másodszor az ahoz meg-kivántato Orvasságokat.

Harmadszor az Orvasságokkal való élést, és azoknak Mértékeit.

Negyedyszer az Orvasságoknak egymással való öszve-elegyedését.

Ötödször Az Orvasságoknak ár-
raikat a' mostani időhöz szabva, a' Patikárius munkájával edgyütt.

Te pedig Kedves Olvasó! Édes Hazám Fia magad bölts ítéleted szerint végyed és ítélyed ezen Orvosi Munkátskát 's gondold-meg hogy gyarló Emberek vagyunk és fok izben ha szintén valóságos jó téteményünk ditséretet nem érdemel-is leg-alább jó indulatunk és akaratumk az érdeemes emberektől kedveltetni, és ditsértetni szokott.

Ha pedig ezen Könyvnek ut mutatása mellett Felebarátodon ISTEN Segedelmével segithetz melyet szivemből kívánok, ne másnak hanem az ELŐ ISTENNEK tulajdonítsad. Már tölled Kedves OLVASOM! minden jokat várok, és a' NAGY UR ISTENNEK jó Kedvében ajánlak, tsekély tehetségemet jó Neven vedd. Mind ezek után minden tisztelet mellett vagyok, és maradok Kedves OLVASO, Édes Hazám Fiainak

alázatos Szolgája
a' Könyv - Szerző.

Jelentem ezen Ajánló Levelem mellett az érdeemes Közönségnek, hogy ezen Nemes Magyar Haza Boldogulására tzelozott Orvos Könyvnek ki-Nyomatattatásába nagy Eszköz volt Titl. Só Váradi Biró Elek Ur.

 AZ ÉRDEMES KÖZÖNSÉGHEZ.

Meg-olvastom örömet, és meg-visgáltam a' maga kivánságára a' Parajdi Só Bányá mellett Királyi Chirurgusi szolgálatot viselő Enyedi János Urnak, a' szegényebb rendű Lakosok számára, a' jelesebb Orvosok irásiból ki-fzedett és maga tapasztalásaiból rendbe vett Orvos Könyvét, és én arra a' végre melyet az Író fel-tett hogy tudniillik a' Falusiak-is, hol Fő-Orvos Doktorok és nagy Patikák nintsenek, ebből Nyavalyás állapotokban magokon segíthessenek igen alkalmasnak itéltem lenni, annyival inkább, hogy tudtomra ilyen foglalatu Könyvek még eddig Magyar Nyelven nem készítették. A' kinek ezután több ideje és bővebb készülettje léfzen, tartozik ö-is a' Községgel közleni: addig pedig a' mostani Irot véllem edgyütt érdeme szerint meg-betsülni. Rut és vétkezes dolog a' ki ö maga a' Köz jóval semmi nevezetes munkát nem közlött; a' más nálla szorgalmasabb Embernek Munkáját oltsárólni. Mikor az Izrael Fiai a' Pusztaban az ISTENNEK sátort készítettnék, erre a' kitől a' maga tehetsége szerint mit adhatott, Aranyat, ezüstöt, rezet le a' Ketske szörig, az ISTÉN kedvesen vette 2. Mos. 25. Rész. Íram M. Vásárhellyen 1800-ban 20-dik Octobr.

Mátyus István m.p.

Orvos Doctor N, Máros széknek rendes Physicussa.

Minden rendbéli Erdemes Olvasó!

A' mint Test nélkül az Ember nem Ember: úgy egészséges Test nélkül sem magának, sem másnak nem hasznos Ember, a' ki a' miatt Atyai Gazdai és Polgári Kötelességeinek telyesítettét el-mulatni kéntelenítettik. Mely sok Kut fejei vadnak pedig minden Országban 's a' mi Hazánkban-is az Egység meg-vesztegettesének: éppen oly kevés utak találtattak eddig annak helyre állítására országosok. Nem oltsárlom az Erdemesebb Orvosoknak munkás fáradozásokat, kiknek sok Nyavalyások köszönhetik erőssedéseket. De nem lehet hogy nagy ditséret nélkül emlitem azon bátorságban helyheztetett egészség helyre hozására ki-vágott Ország uttyát mellyet épített T. Enyedi János Parajdi Királyi Seb-Orvos Úr, melyen a' mely könnyen el-lehet találni a' közönségesebben uralkodo Nyavalyák származása helyesen ki-keresett okát annak következéseivel egyben; éppen úgy láthatni a' Nyavalyás vizsgálására ki-rakott Pilulákat, récipéket, azoknak Matériájával készítése modgyával

val, velle élésével 's árrával egyben. E' ma égy a' leg-szükségesebb Könyvek közül 's az ki előtt az egészség betes, az előtt ez a' Könyv-is kedves lészen. Én a' ki az Érdemes Közönségnek javát kívánom, e' Munkárol ide tett ítéletemmel-is annak boldogságára tzelóztam.

Irtam Sz. Udvarhelyen 1801-ben Jánúá-
rius 20-dikán.

Szigethi Mihály M.T.K.
Filosofját és Mathésist Tanitto
Professor.

Minden Renden lévő Ember Társaimhoz.

Sokszor szánakozó Érsékenységgel tapasztaltam a' szegény Falusi Embereknek szerentsétlen forsokat mely szerint külömb külömbféle fulyos Nyavalyáknak terhek alatt finlödve nyögvén, nem tanálhatnak könnyen magoknak vigasztalást, és Nyavalyájoknak orvaslást. Mi ennek az oka? Az hogy a' Városoktól távol lévő Falukban lakván, meg-vadnak fosztattatva az Erdemes és hafznos Tanáts adó orvosoktól, az honnan következik az a' Kéntelenség hogy némely babonás de tudatlan 's töbnyire ártalmas Vén Afzszonyokhoz folyamodnak orvosoltatás végett.

Ezen okon méltán dicsérhetem ezen Könyvetske szerzőjének Parajdi Tsászári Királyi Seb-Orvos Enyedi János Urnak felebaráti szeretetét hafználni kíváno igyekezetét, és ezen Munkátskában elő-adott hafznos Tanáts adásait; Melyet szorgalmatosan meg-olvasgatván azt a' maga Nemében méltónak találtam és itéltem hogy minden renden lévő Ember Társaim Or-

vos Doktor jelen nem létében magoknak benne Nyavalyáik iránt vigasztalást keresenek. Ezen jedzésemet mindazonáltal hozzája tészem; hogy az ebben meg-irt Orvosságok formái, és a' véle való élésnek modja, közönségesen a' meg-ért idejü Személyeknek állapottyakhoz lévén alkalmaztatva, a' Gyermekeknek, és gyenge ifjaknak Személyekhez képest a' jobban okosság fzerint szükség lészzen azokat kisebb ugymint felényi; harmad, vagy negyed résznyi Dosisokra szállítani és azokat a' fzerint ezekkel éltetni. Irtam M. Vásárhelyen Mártiusnak 20-dik Napján 1801. Esztendőben.

Horváth Mátyás M. T. K.
M. Vásárhelyi Orvos Doctor.
és Nemes Maros Széknek hütös
Adfessor.

Ezen Orvos Könyvben fel-jedzett Orvosságok árok, hogy mindenképpen a' mostani időhez lévén, meg-határozva és fel-téve arról bizonytságot tészem.

Irtam M. Vásárhelyen Júniusnak 7dik Napján 1801.

Maurer Samuel,
Mauksch Tobias Urnak
a' M. Vásárhelyi Patikájában lévő
Provisor.

Ezen igen kedves és hasznos Könyv
 érdemes Authorának, Tekintetes Enyedi
 János Urnak tiszteletétől, 's ezen érdemes
 Urhoz való szives szeretetének jeleül, Ba-
 rátságának állandó oszlopául emeltetett.

Kevés Talentummal többet kereskedni

Jobb; mint a' fok mellett, mindég restelkedni.
 A' kevés sokra gyűl: a' fok el-vész 's romol;
 Mint a' rozf bőv vizi Kút, végre bé-omol.

ENYEDI JÁNOS UR' drága Patikája,

Ezen kereskedés világos példája:
 Midőn Tudománya kisded folyásában
 Részeltetni kíván, mindent Hazájában.

* * * * *

NEMES HAZA! midőn a' Könyvet Kezedbe
 Vészted; jusson kérlek, csak ez egy ezredbe
 Hogy kis voltát ne nézd, hiv áldozattyanak:

Ketske Ször-is kedves a' Menny 's Föld Urának.
 ISTEN előtt nagy leszfz ennek-is az ára

Ha jó 's tiszta szivből tétetik oltarra.
 Esmérem én az ő jó Szívét, 's Lelkének
 Allását; jóvára mindég Nemzetének.

Ebben sem kereste Hirit 's nagy érdemét,
 Hanem hogy segillye, Falun lakó Nemét.
 E' Szent, e' boldog tzél volt csak serkentője
 - Hasznos irásának, végig segítője.

* * * * *

Ti Szalmás Hazakban lakozó Magyarok
 Kérjétek hogy ama Mennyei nagy Karok,
 Seb Orvos ENYEDI JÁNOST oltalmazzák,
 's Munkáját Mennyei jokkal jutalmazzák.
 Parajdon 22-dik Julius-
 ban 1801-dik Efstend.

Csejdi András Miklos m.p.
 Parajdi Réfor. Pap, és az Udvar-
 helyszéki Vener. Réfr. Tractus Hi-
 tes Adressora által.

MUTATÓ TÁBLA!

	Levél.
ELSŐ SZAKASZ.	1
<i>Mellyben némelly Belső Nyavallyák, és azoknak Orvoslások irattak-meg.</i>	
MASODIK SZAKASZ.	163
<i>Mellyben a' Külső Nyavallyák, és azoknak Orvoslások irattak-meg.</i>	
HARMADIK SZAKASZ.	189
<i>Mellyben a' Külső, és Belső Orvosságok; a' Patikárius fáradságával a' mostani időhöz szabva az Árak-is meg-irattak.</i>	
NEGYEDIK SZAKASZ.	219
<i>Mellyben Véber Károly Nemet Országi híres Orvas Urnak a' FALUSI EMBÉREK számára, Svéd Nyelvből fordított hasznos Orvosságai irattak-meg.</i>	
ÖTÖDIK SZAKASZ.	249
<i>Mellyben az EGESSEÉGNEK fenn-tartására, és a' Hofzszu ÉLETNEK meg-nyerésére tartozó hasznos RÉGULAK irattak-meg.</i>	

A.

<i>Agyék Tökökről . . . . .</i>	182
<i>Also All-Kaptzának le-eséséről, vagy Fitzamadásáról . . . . .</i>	186
<i>Alomra nézve valo Regulákról . . . . .</i>	256
<i>Anéthina Pilulákról . . . . .</i>	206
<i>Arceus Balsamumáról . . . . .</i>	201
<i>Árpából valo Főtt Vízről . . . . .</i>	229
<i>Az Aszszonyi Rendnek különös Nyavalyáiról</i>	133

B.

<i>Belgiumi Tudosoknak hasznos jedzéseik az Érvágatásról . . . . .</i>	187
<i>Belső Orvosságokról . . . . .</i>	203
<i>Bürnek</i>	

	Level.
Börnek Gyuladásáról	166
Brustin Sirnak Hasznáról	249

D.

Dagánatokról	163
Dühös Kutya Marása ellen való Orvosságról	217

E.

Egészségnek fenn-tartására való Regulákról	249
Egetés vagy Egésről	167
Egető Orvasságokról	196
El-ozzlato Belső Orvasságokról	212
Enyhítő Orvasságokról Belső-képpen	213
Ervágásról	187
Érlelő Orvasságok	195
Erősítő Orvasságokról	209
Erősebb Hashajto Orvasságokról	205
Erősítő Belső Orvasságok	209
Étető Vizről	200
Étető Érlelő Irról	201
Ételre nézve való Regulákról	251
Ezer Levelű Fü	238

F.

Fagyásról	166
Fájdalmat Enyhítő Külső Orvasságokról	211
Fájdalmat enyhítő Belső Orvasságokról	213
Falusi Főtt Vizről	222
Fejér Vizről	200
Fenyő Mag Szyrupról	221
Fodor Mentárol	231
Fokhagymáról	233
Forró Hideglelés ellen való Főtt Vizről	240
Fő-fájásról	160
Fő-ütésre való Fűvekről	199
Frantzról	94
Frantz ellen való külső Orvasságokról	193
Frantz ellen való Belső Orvasságokról	215
Fulladozásról	16

	Levél.
<i>Futaso Mirigyrol</i>	175
<i>Fül-Nyálas Ikrás Husainak Gyuladásáról</i>	168
<i>Fül-Zugása és Fájdalma ellen valo Olajrol</i>	221

G.

<i>Gálitzköves Szem Vizről</i>	201
<i>Geleiszták ellen valo Orvasságok</i>	217
— — — — —	221
<i>Genyetséges Daganatokrol</i>	171
<i>Gyermek Agyas Afzszonyok Porától</i>	220
<i>Gyermek Laxáló Szyruprol</i>	227
— — Porától	229
<i>Gyomor Erősítő Orvasságokrol</i>	210
— — Borrol	236
<i>Gollyváról</i>	176
<i>Görts ellen valo Bolus</i>	220
<i>Gummis Kénéséről</i>	202

H.

<i>Hántato Orvasságokrol</i>	203
<i>Hashajto Klistérrel</i>	202
— — Orvasságokról	204
<i>Hasmenése ellen valo Orvasságokrol</i>	224
<i>Hideglelésről</i>	41
<i>Hideglelés ellen-valo Sos Porral</i>	225
<i>Hideg Daganatokrol</i>	194
<i>Hideglelés ellen-valo Tésztaól</i>	233
— — — Főtt Vizről	236
— — — Mustáros Borrol	239
<i>Hivesítő Orvasságokrol</i>	208
<i>Hofzszu Életnek meg-nyerésére valo Regulá- krol</i>	249
<i>Hugyas Hojagnak Dagadására</i>	180

I.

<i>Ikrás Husaknak Gyuladásáról</i>	165
<i>Indulatokra nézve valo Regulákrol</i>	265
<i>Itatra nézve valo Regulákrol.</i>	251
<i>Itelő Daganatokrol</i>	171

	Levél.
Azgado Orvasságokrol	196
Azzasztó Orvasságokrol	206
— Perrel	226

K.

Kankorel	94
Kénesös Balsamumrol	201
— — Irrrol	201
Kenyérrel készült Főtt Vízről	237
Klistérnek való Orvasságokrol	230
Kolika ellen való Bolus	220
Külső Nyavallyákról	163
Külső Orvasságokrol	189
Köhögésről	1
— — ellen való Mézről	224
— — Herbatéllről	232
Kömény Magrol	231
Kő Olajnak Hasznárol	248
Köszvényről	26
— — ellen Herbatéll	234
Közönséges Mirigyéről	173
— — Seb Vízről	200
— — Ertelő Irrrol	201
Kövér Börnek Gyuladásáról	165
Krumholtz Olajnak Hasznárol	248

L.

Láb Bokáján lévő Vizes Daganatok ellen való Orvasságokrol	228
Lágyító külső Orvasságokrol	194
— — Fűvekről	198
— — Lisztekről	200
— — Kotésekről	202
— — Belő Orvasságokrol	214
Laxáló Herbatéllről	239
Leg-szükségesebb Orvasságoknak Laistroma	241
Len-Magból készített Herbathea	232

XVIII

	Levél.
Mandola Tejről	229
Mástix Spiritusrol	200
Matska Ganéjnak Hasznáról	237
Majoránnal készített Vajrol	233
Medve Hájnak Hasznáról	249
Meg-keményedett Daganatokrol	173
Méh Fájdalma ellen-valo Orvasságról	221
Meleg Daganatokat el oßzlató Orvasságokrol	194
Méreg ellen-valo Lenmag Olajrol	232
Mejbe bé-öntödöt Genyetségről	173

N.

Nádra Hüvellynek le-eséséről	183
Nádrának elő-eséséről	184
— — Ki Fordulástrol	185
Negyed Napi Hidegteelés ellen-valo Porrol	227

O.

Oldal Nyilallásrol	9
— Fájás vagy Nyilallás ellen-valo Porrol	225
Orbántzrol	64
Orvasi Kérdések	242
Oßzlató Füvekről	193
— — Lisztekről	200
— — Kötésről	202
Öszve-foglalo Orvasságokrol	191
— huzó Szerekről	199
— — Külső Orvasságokrol	198
— — Párlo —	203
— — Belső —	214

P.

Patikabéli Mértékekről	240
Pestiscs Mirigyekről	166
Pöktetö Orvasságokrol	207

R.

Rhabarbara Gyökérről	237
Rák Fene ellen-valo Orvasságokrol	198

Retek-

	Levél.
Retekről	238
Rothadás ellen-valo Külső Orvasságok	198
Rothadás ellen-valo Belső Orvasságokrol	208
Rühröl	84
Rüh ellen kenni-valo Irról	239

S.

Salétromrol	238
Sárga Murokrol	235
Sárgaság ellen-valo Italrol	223
Szarvas Marha Epejéről	235
Szárazszo Külső Orvasságokrol	192
Savanyuság ellen-valo Orvasságok	213
Szívet izgato Orvasságokrol	209
Szeleket hajto Orvasságokrol	210
Szem Vízről	228
Szorulás ellen-valo Sós Klistér	230
Savos Daganatokrol	177
Seb-gyogyito külső Orvasságokrol	190
— — Belső —	211
— — Fűvekről	199
Só nélkül valo Klistér	230
Sülty ellen-valo Orvasságokrol	215

T.

Tájogrol	171
Tagos Daganatokrol	182
Testnek Gyakorlására, és Mulatságára va- lo Regulákról	258
Testnek Tisztulására valo Regulákról	261
Tisztito Orvasságokrol	191
Toldalék	267
Torok - Fájásrol	64
Turbojáról	231
Tüzesedésről	50
— — Kelésről	172
Tzattanásrol	63
Tsetseknek Gyuladásáról	168

	Levél.
Tsetseknek Tejes Daganatyiról	179
Tsont Fene ellen-valo Orvasságokrol	198
Tsomorol	176
Tsuda erejü Plastromat	219
Tsuklás ellen-valo Orvasságrol	220
Tyuk Szemről	186

U.

Ujjaknak Gyuladásáról	169
---------------------------------	-----

V.

Vég-Hurkának le-jöveséről	183
Vérnek Vesztségéről	72
Vérfolyását meg-állító külső Orvasságokrol	238
— — — — —	193
Vérhas Fájdalma ellen-valo Orvasságok	224
Vért Tisztító Orvasságokrol	216
Vizelletett hajto Orvasságokrol	207
Vizes Daganatokrol	177
Vizi Betegségről	23
Viszszaverő Orvasságokrol	195

F A L U S I

EMBEREK PATIKÁJA.

ELSŐ SZAKASZ.

A' ROMLANDÓ EMBER BELSŐ
NYAVAJÁIRÓL.

A' Köhögésről.

Ezen Nyavallya nem annyira veszedelmes, mind inkább alkalmatlan, többnyire szokott Télben a' Népség között uralkodni, mindsem Nyárban; de nevezetesen mikor a' Téli idő által lépik a' Tavaszi szeles időkre, és ha ezen alkalmatlan Nyavallyát, ahöz meg-kivántató Orvafságokkal helyesen nem Orvasolják többnyire a' Beteget száraz Nyavallya szokta követni. Hogy ezen az alkalmatlan *Köhögéseden* hamarább segíthess, az alább meg-írándo Orvafságból ély, mellyet a' Házad-

A

nál

nál-is fel-találhatz, ha pedig ott nem mint
alább le-léfszen írva ird-le, és küld a' Pati-
kába.

℥. Fol. Altheæ. M. j.

Rad. Altheæ. Unc. j.

Rad. Liquiritiæ. Unc. ʒ.

— Polygal. Unc. ʒ.

Flor. Rheados. Dr. ij.

— Verbasc. Unc. ʒ.

M. Concissa. D.S. Species p. Thea.

Magyarul.

Vegy Fejér Málva Leyelet 1 Marokkal.

— — Gyökeret 2 Lotot.

Édes Gyökeret 1 Lotot.

Keresztfü fejer Gyökeret 3 Lotot.

Veres Pipáts Mák Virágot vagy vad Mák
fél Lotot.

Ökörfark nevezetü Koronák Virágát 1 Lo-
tot. az Ára - - - - 16 kr.

Mind ezeket öszve - elegyítvén, aprón
meg-kell vagdalni, 's azután Papirosban té-
vén 2 fa Kalánnyit kell meg - főzni fél kupa
Vizben, azután le-fzürvén édesítsd - meg egy
kevés szin mézzel, mellyből ofztán minden
nap háromszor gyenge melegen hörpögés fel
égy, egy fertányi meg-fött Levét; ha pe-
dig a' *Phlegma* vagy *Turha* igen vastag mel-
lyet nehezen verhetzki, ekkor minden fer-
tály Lév közzé elegyits egy fertály forralt
édes Tejet és Örvény Gyökérnek meg-fött
Levét, 's ugy id-meg.

Ha

Ha *Köhögésed* olly terhesen uralkodik rajtad kivált ha 20, vagy 30 Eftendös vagy hogy nem-is alhatol tölle, ekkor végy bé minden estve az alább meg-irando Orvafságból 2 szemet, mellyet így ird-le és küld a Patikába.

℞. Mafsæ Pilular. de Cynoglossa Dr. j.

D. et Form. Pilulæ. gr. iv. Sign.

Köhögésd tsendesitő Pilulák.

Magyarul.

Végy Ebnyelvü Fűnek Gyökerével és más egyébbe tsinált Pilulákhoz való Szerekből 1 Köntinget. az Ára 11 kr.

Diæta: Ezen Nyavallyában a' felettébb Etzetes, Soos, eledelek igen ártanak a' Beregnek, és a' Bor Ital-is nem hafznál kivált ha savanyu; ellenben minden frifs Tehénhus Levesek, mellyekben Gyöngykása, Riskása meg-fözertvén, igen javasoltatnak. A' frifs felforalt Táj-is, mellyben Tojás sárgáját-is keverherz igen jó; mind ezek a' meg-irt Eledelek elégségesek a' Test Táplálására; közönséges italod légyen a' meg-irt Specieseknek meg-fött leve, mellyet meg-fzürvén hidegen is ihatz belölle, mikor szomjuságod kívánnyja.

Ha a' *Köhögésed* Hidegleléssel jó réád akkor vágas ered a' jobb Karodon, melly által a' Vérnek fel-gyuladását fogod el-kerülni, és mihellyt a' *Köhögésed* fog enyhülni,

A 2

mind

mindjárt a' Mellyedbe lévő *Phlegma* vagy *Turha* higulni kezdvén vastagabb lesz, melly eleintén vékony volt, 's *Turhának* kivetése könnyebbedvén, remélheted Nyavalyád elhagyását. Ezen *Turhának* kivetését ezen alább meg-irt Orvasságok igen segítik; mellyeket így írj le, és küld a' Patikában.

℞. Nitr. pur.

Stib. diaphor. non abl. aa gr. xx.

Syr. Alth. Unc. jß.

Aqu. flor. rhacad. Unc. iv.

M.D.S. Omni bihorio 2 Cochl. summend.

Magyarul.

Végy Tiszta Salétrémot 20 gránt.

Salétrommal edgyütt porrá tört, meg-égett, de azután vízzel meg-nem mosott piskoltzból (*Antimonium*) való port-is 20 gránt.

Fejér Málva Szirupot 3 Lotot.

Pipáts Mák virág vizet 8 Lotot 24 kr.

Mind ezeket öfzve elegyítvén, végy belőle minden 2 ora mulva 2 Kalánnal.

Más Orvosság

℞. Kermes mineral. gr. j.

Sach. alb. gr. x.

Mf. Pulvis Subtilis. D. Dos. tal. Nro. vj.

Magyarul.

Végy Kárthusiánusok porát. 1 gránt.

Fejér Nádméz port 10 gr. Az ára 13 kr.

Mind

Mind ezeket öszve elegyítvén, 's apró porrá törv'n légyen egy Dosis, mellyet egy kevés vízben fel-kavarván, minden 2 ora mulva végyen bé edgyet a' Beteg, 's készittessen vagy hat ilyen Dosit, melly Orvossággal tsak a' meg-ért idejü Emberek éllyenek.

Más Orvosság ugyan a' *Turhának* jobban való kivetését segítő.

℞. Gumm. Ammonia. Vitel. Ovi Sol. Dr. ij.
Oxymel. Scillit. Unc. ij.
Sal. polychrest. Dr. jß.
Aqu. Foenicat. Unc. viij.
M.D.S. Summat omni hora Cochlear unum.

Magyarul.

Végy *Ammoniak* Gummit 2 Köntinget, olvassd el Tojás sárgájában, tégy hozzá 21 Lot. 4 Lot Tengeri hagymás etzetes Mézet. *Polychrest Sót* 3 Köntinget. Édes *Kömény Víz*et 16 Lot. - 58 kr.

Mind ezeket öszve elegyítvén, minden ora mulva 1 Kalánnál kell bé-venni.

Más Orvosság melly edgyszersmind a' Vizeletett-is hajtya.

℞. Aqua. Majoran. Unc. viij.
Oxymel. Colchic. Unc. iij.
Liquor. terr. fol. tart. Dr. ij.
Spir. Cochlear. Dr. ij.
M.D.S. Summat omni trihorio duo Cochl.
Ma-

Magyarul.

Végy Majoran vizet 16 Lot.

Őszi virág tövéből készült etzetes Mézet 6 Lotot.

Borkö Sooból etzettel készített, meg-száradott, ismét el-olvadt levéből 2 Könt.

Kalános levelü fünek Spiritusából szint annyit. az Ára - - - 35 kr.

Mind ezeket öfzve elegyítvén minden 3 Ora mulva 2 Kalánnal kell bé-venni.

A' Torok-Fájásról.

A' mi miatt a' le-nyelés nehezen, és fájdalommal esik a' Torokfájásnak mondatik, röbnyire mindég halálos a' Torokfájás a' mi-dön a' Lélekzet vételit az Embernek meg-akadáljoztattya, az ilyen veszedelmes álla-potban mentől hamarább orot kell vágatni, és mint egy másfél fertánnyt ki-kell venni a' felforrot Vérből, és ha ezen Vér ki-vétele után a' Betegnek a' Lélekzet vétele 2 oránnyi idök alatt nem tágasult meg, az Ér-vágatást elő kell venni; és e' mellett a' nya-ka körül, nevezetesen a' lehellö Gége kö-rül száraz Köppöllyöket kell rázatni, mellyek után igen sokat fog a' Beteg könnyebbülni, és azután az alább meg-irando fetskendezni, és rotyogtatni való Orvafságokkál gyenge me-legen rotyogtatsa és fetskendeztessé a' Tor-kát

kát. Melly Orvofságot így írj-le és küld Patikában, vagy Házadnál-is még-készíthettz.

℞. H. Malvae. M. j.]

— Althae. M. jβ.

Folea. Verbasc, M. j.

Flor. Samb. Unc. j.

M. Concissa D.S. Species pro Gargarismate.

Magyarul.

Vegy Májva Levelet, mellyet Pap Sajtjának-is hívják 1 Marokkal.

Fejér Málva Levelet 1½ Marokkal.

Ökörfarku virág Levelet 1 Marokkal.

Eorzáfa Virágot 2 Lotot. az Ára 9 kr.

Melly Füveket öszve vagdaldván, elegyítsd öf-ve, fél Maroknyit meg-főzvéen egy fertály forrás vizben, melly meg-főtt lév között egy 2 pléh kalán Bor Etzetett, és egy kevés szín mézet, azután gyakorta gyenge melegen rotyogtasd, és fetskendeztesd a' Torokodat.

A' tele véri Személyekben, csak az egyszerű Érvágotás-is véghetetlen fokot használ, ha mindjárt a' Torokfájásnak kezdetin esik az meg, mig a' Gyuladás nagyon el-nem hatalmazott, ha pedig a' Beteg nem igen tele véri, akkor gyengén alólról tisztító Orvofságot kell bé-adni; mellyet így írj le és küld Patikába.

℞. Cremor. Tartari. gr. xx.

Pulv. rad. Jalap. Dr. j.

Mf. Pulvis subtilis. D.S. Gyomor Tisztító Orvosság, mellyét egy kevés vízbe fel-kavarva Éhomra mind bé-kell innya.
az Ára - - - - - 5 kr.

Magyarul.

Végy Tisztított Borkövet 20 gránt.

Jalapa Gyökér port 1 Köntinger.

Mind ezeket öszve elegyítvén adbé innya a' meg-irt modszerint.

Ha a' Gyuladás nagy, és a' Betegnek állapotja nehezedik, és nagy szomjusága van, ekkor az alább meg-irando hivesítő Orvossággal éltesd a' Beteget, mellyet így írj le és küld a' Patikába.

℞. Spec. Pector. c. Fruct. Unc. j.

Coque. Suff. q. Aquae. per $\frac{1}{4}$ horae.

Collat. ℞j. adde.

Nitr. depur. Dr. j.

Oxymel simplex. Unc. jß.

M. D. S. Decoctum temperans, mellyből minden Ora mulva egy fintsiával kell adni gyenge melegen.

Magyarul.

Végy Mej Fájdalmát enyhítő öszve elegyített mindenféle Fűvekből 2 Lotot.

Föld egy fertály oraig elegendendő forrás Vizben, azután szűrj-le egy fertánnyit, melly

melly közzé tégy 1 Könting tiztitott Sale-
tromot. Etzettel főtt Mézet 3 Lot.

az Ára - - - - - 20 kr.

Mind ezeket öszve elegyítvén éllyen a'
Beteg a' meg-irt modfzerént véle.

Némellyek külső Orvofsággal igen hafz-
nosnak irják a' Fetske Fészket, ha azt meg-
szárasztyák, és aprón meg-törvén mind a' Lifz-
tet, mellyet ofztán meg-fözvén édes Téjben
mind a' Pépet, 's azt ofztán ruhára kenvén
gyenge melegen a' Nyakára kötik, meg-mele-
gítvén gyakorta ha meg-hül; nem-is oknélkül
javallyák ezen külső kötést, mert azon Fetske
nevezettel neveztetett madarak, mindenféle
meg - száradott hafznos Füveknek száraitat
fzokták Fészkeknek hordani 's oda tsudálato-
son rakni, magam-is fokfzor nagy hafzonnal
éltem ezen Kötéssel. Ezen Nyavallyának bö-
vebben valò Orvoslását mind külsöképpen,
mind belsöképpen meg-mutattya Orvos Báró
Störk Antal Ur ö Excellentiája Orvos Köny-
vének 73. 74. 75. 76. 77. 's több követke-
zendő Lapjai. Ezen érdemes Orvos Könyv-
nek meg - szerzését ajánlom minden rendbéli
Embereknek.

Az Oldal - Nyillásról. (Pleuritis)

Az Oldal-Nyilalás a' mellynek leg-vesze-
delmessebbek, és ijesztőbb Nyavallyája; mel-
lyet abból lehet meg-esmérni. *Elsöben* Hogy
a'

a' Beteg Köhétsel. Másodszor Pulsusfa hamar vér, mivel az egész vérnek keringése Hidegletős az az fel-forrat. Harmadszor A' mellynek kerületén, vagy kerül, vagy belől szurdalo fájdalmat érez a' Beteg. Negyedszer Melly fájdalom a' bé-lelekezéskor, és Köhögéskor mindenkor nehezedik. Ötödször A' Beteg pedig mikor lehel mindenkor meg-könnyebbül. Ay ilyen Beteg hát nagy tsendességben tartsa a' Testét, és mindjárt a' Nyavallyának veszedelmes állapottyához, és a' Betegnek erejéhez képest elegendendő vért kell ki-vétetni azon a' Karján a' melly felén a' szurdalo fájdalom az Oldalfájás által adja ki magát. Riskán elég az egyszeri Érvágatás, kivált mikor a' Gyuladás nagyon félszketvert, a' Nyillalás kemény, és állandó, a' Pulsus kemény és feszes, ekkor gyakran kell Eret vágatni, és e' mellett az Vérnek fel-forrását az alább meg-irando Orvofsággal kell meg-lágyítani, és el-ofzlatni, mellyet így írj le és küld Patikába,

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Althææ. Unc. j.

Concissa Coque. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ horæ

Colat. ℞ijß. adde.

Nitr. pur. Dr. jß.

Manna electa. Unc. jß.

Syr. Berber. Unc. j.

M.D.S. Decoctum temperando Laxans.

az Ara " " " " " 51 kr

Ma-

Magyarul.

Vegy Tamarindus Gyümölsét 4 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

Mind ezeket öszve elegyítvén, 's megvagdalván, elegendő vízben főzd-meg egy fertály oráig, úgy hogy a' meg-főtt lév legyen meg-fűrve másfél fertály, annak utánna elegyíts belé.

Tisztított Saletromot másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sóoskafa Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öszve elegyítvén, minden 2 Ora mulva gyenge melegen egy fintsiával kell bé-venni.

Ha pedig ezen fellyebb meg-irt Gyomor Tisztító Orvosság, nem igen volna szükséges, ekkor elegendő lesz az alább meg-irando hivesítő Por-is, ha minden orában egy Dosit vézzen bé gyenge hideg vízbe felkavarva, mellyet így irj le és küld Patikában,

℞. Lap. ̄. pp. gr. xx.

Nitr. pur. gr. x.

M.D.S. Pulvis temperans pro Dosi az Ára
2 kr.

Magyarul.

Vegy Rákszem port 20 gránt.

Tisztított Saletromot 10 gránt.

Mind ezeket elegyítvén törd porrá 's készites illyent vagy hat Dosit, és minden bé-vétel után, az alább meg-irando Herbatelly-

téllynek való Species Levéből egy fintsiával
kell innya, mellyet így irj-le és küld a' Pa-
tikába.

℞. Spec. Pector. e. Fr. Unc. ij.

az Ara - - - - - 13 kr.

Ds. Herbatéllynek való Species.

Magyarul.

Végy Mely fájdalmat enyhítő öszve elegyített
mindenféle Fűvekből 4 Lotot.

Turhának ki pökését segítő orvosságok-
kal-is éltesd a' Beteget, kivált mikor a' Mejjében
tapasztalod meg-sűrűsödését a' Phleg-
mának vagy Turhának; melly Orvasságokat
így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Nitr. pur. gr. xxx.

Stib. Diaphor. non, abl. gr. xx.

Aqua Flor. rhead. Unc. iv.

Syr. Alth. Unc. jß. - - - Az ára 24 kr.

MDS. Mixtura Pectoralis, melyből minden
Ora mulva egy Kalánnal kell bé-venni, és
minden második bé-vétel után egy fintsia Her-
batejet kell innya.

Magyarul.

Végy Tiszta Salétromat 30 gránt.

Salétrommal edgyütt porrá tört, de azután
Vizzel meg-nem mosot Piskoltzból. (Anti-
monium.) 20 gránt.

Fejér Málva Szirupot 3 Lotot.

Pipáts vagy Vad Mák Virág Vízet 8 Lotot,

Mind

Mind ezeket öfzve elegyítvén éllj velle a' meg-irt modfzerént.

Ha ezen Orvosság még fem vólna elége erős, a' meg-fürüdött *Turhának* ki-vetésére a' meg-ért idejü Embereknek ekkor minden három Ora mulva az alább meg-irando port egy kávés kalánnyi Vizbe fel-kavarva ad-bé; mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Kermes mineral. gr. j.

Sach. alb. gr. x. - - - az Ára 3 kr.

Mf. Pulvis Tenuissimus. Ds. *Turhának* ki-vetését segítő port.

Magyarul.

Vegy Kártusiánusok porát. 1 gránt.

Fejér Nád méz port. 10 gránt:

Mind ezeket öfzve elegyítvén, 's apro porrá törvén éllj velle a' meg-irt mod fze-rint. Illyen Dosist készites vagy 6 Dosist.

A' fájdalmas részekre pedig kívülről lá-gyító kötést kell tenni, ugymint *Szek fü Vi-rágot*, *Len magot* édes Téjben meg-fözvén mint a' Pépet, úgy kell ruhára kenni 's gyen-ge melegen reá kötni, mihellyt meg hül mind-járt meg-ujjítván a' kötést; és ha a' szurdaló fájdalom olly terhesen van, hogy a' mián ne-hezen vehet lélekzetett a' Beteg, ekkor a' Lágyító kötés helyet, annyi helyre a' mek-kora nagyságu helyen az Oldala fáj, oda ho-jag huzo flastromat ruhára kenvén aztatt kell reá kötni, melly hat Ora mulva öfztán ele-

ge-

gedendő hojagot készítvén, azon hojagokat ki-kell égy Olloval vágni, és a' Sebet irós Vajjal kellett kötozni, mellyet vagy bőrre, vagy káposzta lapira kell kenni. Melly Hojag huzó Flastromnak a' nevét így ird-le és küld a' Patikába.

℞. Emplastr. Visicator. Unc. j.

Ds. Hojagot huzó Flastrom. - az ára 14 kr.

Has lágyító Klistérek által-is lágyan kell tartani a' beteg Gyomrát; melly Klistérnek való Orvosságokat kézfizethsz így.

Végy. Székfü Virágot 1 Marokkal. Föld-meg égy fél-kupánnyi huslévben, le-szürvén ezen Levét, elegyits közébe 3 Lot *Len mag Olajat* 's gyenge melegen lőd-bé az *Alfelén* a' Belekbe ahoz-való Klistérező hojag, vagy Instrumentom által.

A' Szurdaló fájdalom a' negyedik Napig igen nagyot enyhül, a' hetedik napra többnyire egézfizen el-mulik, ritkán tart pedig tizenégy napnál tovább. Mind ebben, mind más Gyulafztó Nyavallyákban, igen hasznos és jó jel, midön a' Természet magától kezdi a' Testet üríteni, vagy leg-alább a' Nyavalyának Matériáját a' bőrön ki-hajtani. Közönségesen minden Hákogással való ki-vetés jó, és hasznos, ha a' Betegnek könnyebséget szerez. Néha ugyan kevés *Turhát* köp a' Beteg: de azonba Hasa meg-indulván lágy, taknyos, epesáros, bűdös széke vagyon; vagy pedig fokot Vizellik, mellynek fenekén bőv-

séges gyengetséges sepredék vagyon, melly által a' Nyavallya gyakran egészen el-mulik minden fok *turha* hányás nélkül. Ha pedig az elegendendő Érvágattatások után-is, a' hurut még-is csak száraz, fájdalmas, és kemény úgy hogy a' Beteg miatta éjjel Nappal nyughatatlan nem alhatik, és el-bádgyatt; ekkor a' fellyebb meg-irt Orvossákok mellett, álmat hozó fájdalmat, és hurutott enyhítő Orvosságokkal kell a' Betegget éltetni, a' millyen az alább meg-irandó Orvosság, mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. Specier. diatrag. frig. Dr. ij.

Aqu. Flor. rhaead Unc. iv.

Syr. Diacod. Unc. jß. az Ára 28 kr.

MDS. Mixtura Anodina, mellyből minden 2 Ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Vegy Hivesítő Tragagánt gyantával készült szerekből 2 Köntinget.

Pipáts Veres Mák Vízet 8 Lotott.

Szent Iános Kenyerével készült Szyrupot 3 Lotot.

Mind ezeket Öszve elegyítvén, élly vélj-le a' mint meg-van írva.

Ha a' meg-irt Orvossákok elegendendő nyugodalmat nem szereznek; ezen lejjebb meg-irando Álmat szerző Orvosságot mind ad bé éjtzakára, a' midőn-is a' Beteg nints nagy

Gyu-

Gyuladásban (*InflammatiQ*) mellyet így írj le és küld Patikába.

℞. Opium heb. gr. j.

Ol. Amygd. dulc. Unc. j. az Ára 15 kr.
M.D.S. Oleum Anodinum pro hausto Ves-
pertino.

Magyarul.

Végy Opiumot 1 gránt.

Edes Mandola Olajjat 2 Lotot.

Elegyítsed öszve, és ad-bé mind innya éjtzakára.

Ha a' meg-főtt Matèria meg-tsipösödik és a' Mejneк belsö Üregében lappang, melly mián a' Mejet és az *Oldaltsontokat* bé-borító Hártyát (*Membrana Pleura*) által rágja; ekkor nints más mód hanem egy ahoz értő érdemes *Seb Orvossal* az *Oldaltsontok* között ki-kell hasittatni, és a' Matériát ki kell bortsáttatni, mellyet osztán úgy kell orvosolni mint egy közönséges fekéllyes Sebet. Bövebben ezen Nyavallyának Orvoslását, külömb-külobmbféle elő-fordulo jeleit meg-láthatod a' már meg-nevezett Báro *Störk Antal* Ur eö Nagysága Orvos Könyvének a' 98, 99dik 's több következő Lapjain.

A Fulladozásról. (*Asthma*)

Többnyire ezen Nyavallyát a' Falukon lakó erős dolga Emberek szoktak el-kapni. Ha

a' Nyavallya keményen fogja a' Betegget, akkor Ortzája fel-dagad, ajjaki meg - vastagulnak, szederjesednek, szemei ki-düllyednek, meg veresednek, testét sürü izzadás borittya-el, mind Keze, Ujjai, mind pedig Lába Ujjai egész a' bokáig meg-hidegülnek, és majd minden szempillantásba attól fél hogy meg-tikkad, meg-fullad. A' *Hurut* nem mindég jár együtt ezen Nyavallyával, de néha száraz és terhes *hurut* van véle, a' *Köhögés* által pedig sokszor bőséges *Turhát* vet-ki a' Beteg. Az illy Betegnek a' Pulsusfa gyakran Hideglelős, egyenetlen, és erőtlen, néha pedig fefzes, mázfzor pedig el-marado. Ezen Nyavallyában a' Beteg minden Nap estve felé meg-fzokott nehezeden. Vagnak pedig olly Betegek ezen *Fulladozó* Nyavallyában hogy Nappal könnyen vésznek lélekzetett, de mihellyt le-feküsznek, hogy aludjanak mindjárt rettentő álmodozásba esnek hirtelen fel-ferkennek, fel-ugranak, és ablakot nyitnak hogy friss levegő *Aért* szívhasanak-bé hogy meg-ne fullyanak.

Okai ezen Nyavallyának mind azok valamik a' Levegő *Aérnek* utait a' Tüdőben öfzve - huzzák, meg - szorittyák, azokat bé-dugják, mellyek által a' Tüdőben szükségesképpen meg - kívántató *Aért* a' ki és bé-lélekzésre meg-akadályozzák. Ha a' Betegnek állapottyából meg-tudhatod hogy az érző I-naknak rángatódásaikból vagy Görtstől származott a' *fulladozás*, akkor mindjárt jó Bor

Etzetett kell az Ora alá tartani had szagol-
lya, vagy pedig ha a' nem hafználna a' Pati-
kából vagy szarvas Szarvából készült Spiri-
tust egy Garasárát kell venni, mellyből gya-
korta szagollyon és az Ora juka széleit - is
gyengén meg - kell kenni. Belső Orvafságul
pedig hogy a' *fulladozásnak* Ostroma enyhül-
lyön ezen alább meg-irando Orvafságból min-
den fertály ora mulva egy kalánnal kell bé-
adni, még a' Nyavallya könnyebbedig, mel-
lyet így irj-le és küld Patikába.

℞. Tinct. Castor. gtt. xx.

Laud. Liquid. gtt. xv.

Aqua rutæ, Unc. iv.

Syr. Menthae. Unc. j. az Ára - 23 kr.

M.D.S. Mixtura Anodina, mellyből min-
den fertály ora mulva egy kalánnal kell bé-
adni.

Magyarul.

Vegy Hóld-Állatt hátullya firjával való *Tink-*
turából 20 Tseppet.

Fájdalmat enyhítő Orvafságból 15 Tsepp.

Ruta vizet 8 Lotot.

Fodormentha Szirupot 2 Lotot.

Öfzve-elegyítvén élyen velle a' Beteg,
mind fellyebb meg-van irva. Továbbá igen
fokat hafználnak, ha minden nap égyfzer az
alább meg-irando Orvafsággal meg-kristéllye-
zék a' Beteget, mellyet így irj-le és küld a'
Patikába.

℞. Flor.

℞. Flor. Arnicæ Dr. j.

— Chamm M. j.

Concifs. Coque. Suff. Aquæ per $\frac{1}{4}$ horæ

Colat. Unc. vj. addé.

Sach. alb. Unc. ß.

Ol. Lini. Unc. j. az Ára - - 17 kr.

M.D.S. Decoctum pro Clysmate.

Magyarul.

Négy Vad Ketskék Fűvét 1 Köntinget.

Székfü virágot 1 Marokkal.

Meg-vagdalván, főzd-meg elegendendő vizbe egy fertály oráig, mellyet azután meg-szűrven, fél fertály lév közzé elegyits

Fejér Nádmézet 1 Lotot.

Lenmág Olajat 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, gyenge melegen kristéllyezd-meg a' Betegét véle.

Némellyekben pedig a' Tüdő gyakran hirtelen meg-telik Vérrel; és ekkor azon meg-tömödöt Vér okozza a' *Fulladást*, kivált-képpen meg-esik a' tele vérü Személlyeken a' nagy harag, ijedés után, vagy midön az arany Érnek folyása, a' Hólnapfzám, a' Szülést követő Vérfolyás, vagy az Orbéli Vérfolyás hirtelen meg-álnak. Az illyen állapotban lévő Betegek, a' nagy erőtlenség mián ágyba esnek, és hanyottán nem fehetnek, mert bajosan lélekzenek; Ábrázattyok veres, és szemei ki-düllyettek, kezek, lábak hideg, Pulsusok egyenetlen és meg-szorult. Az égyfzeri Érvágás elégséges, ha az

által a' Lélekzet vétel könnyebbedik, de ha a' Lélekzet vétel nem könnyebbednék tehát mind addig kell eret vágatni míg a' Betegnek ereje meg-engedi, hogy a' lélekzet vétel könnyebbüljön, e mellett az alább meg-irando vért higitó, és hivesítő Orvassággal jó bőven éllyen, mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Spec. Pect. e. Fr. Unc. j.

Coque. Suff. Aquæ. per $\frac{1}{4}$ horæ

Collat. Hj . adde.

Nitr. depur. Dr. j.

Oxymel. Scillit. Unc. jss. az Ára 21 kr.

M.D.S. Decoctum Temperando Sangvinem purificans, mellyből minden ora mulva egy fin'siával kell innya gyenge melegen.

Magyarul.

Végy Mej fájdalomt enyhítő öfzve-elegyített mindenféle Fűvekből 2 Lotot.

Föld-meg egy fertály oráig forrás vizben, mellyből szürj-le egy fertályt, melly közzé elegyits: Tisztított Salétromot 1 Könt.

Tengeri veres hagymás Mézet 3 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén éllyen a' Beteg a' meg-irt módszerént véle.

Midön már a' Beteg ezen fellyebb meg-irt Orvasságokkal való élése után könnyebülését tapasztallya, még-is szükséges lészzen vagy öt napokig még ezen alább meg-irando Orvasságokkal hogy éllyen, mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

ꝯ. Prunor. exsicator. Unc. ij.

Hord. Crud. Unc. jß.

Cremor. Tartar. jß.

Concifs. Coque. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ horæ

Col. $\mathbb{H}$ jß. adde.

Nitr. pur. Dr. j.

Syr. Ribesior. Unc. jß. az Ára 41 kr.

M.D.S. Mixtura Temperando Laxans, mellyből minden 2 ora mulva egy fintsiával kell bé-venni gyenge melegen.

Magyarul.

Vegy Aszalt Szilvát 4 Lotot.

Meg-szemelt Arpát 3 Lotot.

Tisztított Borkövet 3 Lotot.

Mind ezeket aprón meg-vagdolván főzdemeg elegendő vízbe fél oráig, azután szűrj le belöle másfél mezfzollyt vagy fertályt, és abban a' le-szűrt lév közzé tegy Tisztított Salétromot 1 Köntinget.

Veres Szőlő Szirupot 3 Lotot.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, éllyen velle a' mint meg-van irva.

Gyakran a' fullasztó nehéz Lélekezés a' Gyomornak étellel való meg-terhelésétől, vagy pedig a' hasnak fel-puffadásától van: mikor a' Gyomor meg-terheltesétől van, akkor vagy fellytről, vagy pedig alólról tisztító Orvasságokat kell adni, mellyet a' Gyomor tisztító Orvasságok közt fel-találharz, és a' Betegnek állapottyához képest kézizhettz-el, ha pedig a' fel-puffadástól vagyon, akkor az
alabb

alább meg-irando Orvassággal élyen a' Beteg,
mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Aqua Melissæ. Unc. vi.

Syr. de Cinam. Unc. j.

Liquor. Anod. min. Hoffm. gtt. xx.

az Ara - - - - - 23 kr.

M.D.S. Mixtura solvens, mellyből minden
óra mulva egy Kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Vegy Méhfü vizet 12 Lotot.

Fahéj Szirupot 2 Lotot.

Hoffmann nevét viselő Spiritusból, melly
a' fájdalmat enyhíti 20 Tseppet.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, éltesd
a' Beteget mint meg-van írva.

Többnyire ha a' fullasztó nehéz lélek-
zés fokáig tart, Mejbéli vízi Betegség szok-
ta követni a' Beteget.

Ha ezen fullasztó Nyavallyáról meg-vi-
lágosodást akarsz tudni, olvasd - meg a' már
meg-ditsért érdemes Báró Störk Antal Ur ö
Nagysága Orvas Könyvének 130, 131, 132-
dik 's több következő Lapjait egészízen
a' 135. Lapig vagy Levélig, ott mind a' Ny-
avallyának bövségesebben való elő - adását,
meg-látod mind pedig többféle Orvasságokra
rehetz szert.

A Mejbéli Vizi Betegségről.

Midön a' Mejneke vagy egyik, vagy másik Üregében sok vizes Matéria öfzve-gyűlt, *Mejbéli vizi Betegségnek* mondatik. E' Nyavallya lassanként szokot kezdödni, és azért igen nehezen lehet kezdetén meg-esmérni, söt még éfzre sem véfzi az Ember hogy mi baja, csak tapasztallya hogy a' Mejje nehezedik, és minekutánna eröt vett a' Nyavallya a' Mejneke részein akkor üti-ki magát, 's többire orvosolhatatlan-is.

E' Nyavallyában többire keveset vizelnek a' Beteg, az-is pedig tiszta, és viz színü, néha pedig zavaros, és veresforma sepredékje van. Az illy Betegnek a' Pulsusfa többire gyenge, kitsin, erötlen el-marado, néha egyik Karján erös, és egyenlő, másik Karján pedig gyenge, és egyenetlen. Mig még e' Nyavallya nem régi, és eröt nem vett, és mig a' Tüdöben-is Sértödés nintsen, többire az illyen állapotban a' Betegnek Pulsusfa, erös, szabados, egyenlő, és olyan mint az egészséges Embereké. Ezen Nyavallyában az izzasztó Orvafságok igen ritkán szereznek könnyebséget, azért, ha mig a' Betegnek elegendendő ereje vagyon, minden másod vagy harmad napon, ezen alább meg-irando tisztító Orvafságot kell bé-adni, mellyet irj-le és küld a' Patikába.

℞. Mafsæ. Pilular. Mercur. P. P. gr. xxv.
az Ára - - - - - 10 kr.

Fiant inde Pilulæ Nro vj. p. Dosi.

D.S. Pilulæ Purgantes, mellyet vagy minden másod, vagy pedig minden harmad nap végyen-bé a' Beteg éhomra.

Magyarul.

Végy Az Austriai Patikák számára iratott Könyvben lévő móddal készített kénesös Pilulák Matériájából 24 gránt.

Ebből hat szem Pilulákat kell készíteni egyszeri bé-vételre.

Ha ezen has takarító Pilulákkal élt a Beteg, azután mindjárt harmad nap mulva, de ha a' szükség kívánnya, még elébb és Vizeletett hajto Orvasságokat kell bé-adni, mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Lap. Cancror. Dr. iij.

Acet. Colchic. Dr. iij.

Syr. Altheæ. Unc. jß.

Liquor. Terræ. Fol. Tartar. Dr. ij.

Aqua Foenicul. Unc. vij.

MDS. Mixtura Diuretica, mellyből minden 2 ora mulva 2 kalánnál kell-bé venni.
az Ára - - - - - 36 kr.

Magyarul.

Végy Rákszem port 3 Köntinget.

Őszi Virág Gyökeréből készített etzetett.
3 Köntinget.

Fejér Málva Szyrupot 3 Lotot.

Borkö Sónak etzettel fel-elegyítettett el-
olvadt Levéből 2 Köntinget.

Édes *Kömény vizet* 14. Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén éllyen vél-
le a' meg-irt módferént.

Ha ezen Vizellet hajtó Orvasság élése után a' Betegből fok Viz takarodik-ki, 's a' Lélekzés-is kezd lassanként könnyülni, tovább-is éllyen a' Beteg ezen Vizelletett hajtó Orvasságokkal, és minden 10 nap mulva ha jobban érzi magát, éllyen a' Gyomor Tisztító Pilulákkal-is, de minekutánna ugyan jól meg-tisztulva érzi magát a' Beteg, akkor öfztán ritkában kell élni a' Gyomor Tisztító Pilulákkal. Ha a' Beteg a' Gyomor Tisztítás után-is a' Lélekzet vételt nehezen véfzi, és a' Mejjében száraz égetést érez, 's nagyon szorongattatodik a' Mejje, a' *Köhögés* nagyobbban nevededik, ekkor félre kell tenni a' Has tisztító Orvasságokat, és tsak a' yizelletett hajtó Orvasságokkal éljen. Mikor a' Lába a' Betegnek meg-dagad, 's az által a' Lélekzet vétel könnyebben esik, igen fokot hafznál gyakran, ha az illy meg-dagad Lábat napjában égyfzer, vagy többször-is meg-gyulafztott égetbornak gözével párollyák, és azt ugy izzafztyák. Ezen Párolást égy néhány napokon folytátni kell, mig a' Beteg könnyebbülést érez magában; mellyet egész bizodalommal-is merek javallani mivel magam tapasztaltam, hogy ezen Párolas igen fok Betegeken kön-

könnyedséget szerzettem. Ha a' Betegnek a' karján és lábán értelmes Seb Orvas által folyó Sebet *Fontenellát*, tsináltatnak, vagy a' Daganatra köppölyt tételnek, vagy pedig a' Mejjén a' Husba keresztül sinort vonatnak, és azon sinoros jukas utat fokáig folyva tartják, igen nagy hasznát fogja a' Beteg tapasztalni.

A' GYULASZTO KÖSZVÉNYRŐL
Arthritide, és a' HIDEG KÖSZ-
 VÉNYRŐL *Rheumatismo*.

A² *Gyulaszto Köszvény* többnyire származik akkor a' mikor a' Test az erős dolog által, vagy pedig a' meleg *Aërnek* melegségtől fel-melegszik, és hirtelen azon meleg Testtel hidegre mégyen, és ottön Köntösét magáról hirtelen le veti, és ha fokáig minden mozgás nélkül azon a' helyen üll, 's nevezetesen ha azon a' helyen valami nedves *Aër-is* uralkodik. A' *Gyulaszto Köszvényben* a' Testnek egy vagy több részein daganat támad, melly forró, meleg, és fáj, ha pedig ezen daganat nem forró, és nem fáj, csak a' husas részeket (*Musculi*) foglallyal az *Hideg Köszvénynek* mondatik; többnyire ezen Nyavallyában szoktak esni a' dolgozó Falusi Emberek, kik nappal az erős meleg által Testeket fel-forrallyák, és éjzaka hives, nedves, helyekre fekszenek, és vá-
 fzon

köntöfseiket éjjelre meg-nem szokták változtatni. Ezen a' Nyavallyában többnyire arra kell vigyázni, hogy ha *Gyulafzto* e' a' *Köszvény*? Es van e' Hidegtelelés mellette? Vagy pedig Hidegtelelés nélkül van, és fokáig tartó e' fájdalom? Az illy Beteg eleintén borzad, fázik, egész Teste el-lankad, pulsufta Hidegtelelés: azután főfájás, szomjuzás jó réá, és vizellete igen zavaros. Gyakran eleinte vagy más nap, mindjárt szaggato éles fájdalmat érez Testében; melly vagy edgyik, vagy másik részét foglallya-el a' Testnek; többire az illy fájdalom egyik izből a' másik hajlásba mégyen által, ugymint a' Kezekbe, Vállakba, és Térdekbe. Végre égy vagy több meg-nevezett helyeket kiválaszt magának ezen *Köszvényes* fájdalom, a' hol ofztán állandó fézfket vér magának; és ugyan ott többire fejéres, néha pedig veres, forró, sefzes, és igen kinos daganatokat szerez; és ha égyfzersmind fok Tagakat foglal-el, ugy hogy a' Beteg éppen nem-is mozdulhat, fájdalma ifzonyu, és el-szenvedhetetlen, kivált midön a' *Köszvény* vékonyát, forgó tsontját és vállát foglallya-el. Némellykor majd semmi daganat nintsen a' *Köszvényes* részen, még-is azonba forró meleg, és ha hozzá érnek ifzonyuképpen fáj. Többnyire ezen *Köszvényes* fájdalom esrve felé inkább nevededik, és a' Betegnek tellyefséggel álmat nem enged, és nagy nyughatatlansága mián a' Beteg gyakorta efzinkivül-is van. A' veszedelem minden-

denko nagyobb, ha a' *Köszvény* a' belső részeket foglallya - el, nevezetesen az Életre meg-kivántató szükségesebb részeket.

Gyakran pedig eleinte egy bizonyos helyet foglal el, 's más részeket nem háborgat. Kevés napok múlva fokszor e' Nyavallya szérentsésen el-mulik; gyakran pedig fok hete-kig tart, sőt néha sinlődő Nyavallya 's tagoknak el - száradása - is következik belőlle. Gyakran két három nap múlva e' Nyavallyából meg.szabadul a' Beteg, ha a' Nyavallyának elein mindjárt, a' hideg levegő éget kerül; és az Agybéli lág melegség által, gyengén izzasztó és hígító bövséges ital által, Testének gőzölgését fejtí:

Mig a' Nyavallya illy gyenge állapotú, elég ha a' Beteg napjában háromszor ezen alább meg-írandó porból egy Dosis véfzen-bé, gyenge hideg vízbe fel-kavarva; mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Lap. Cancror. pp. gr. xx.

Nitr. pur. gr. x. az Ára egy Dosisnak
- - - - - - - - - - - - - - - - - 10 kr.

Mf. Pulvis subtilis et detur Dos. talis
Nro vj.

Magyarul.

Vegy Tisztított Rákstem port 20 gránt.

Tisztított Salétromot 10 gránt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, törd apró porrá had légyen egy Dosis, 's ved-bé
a'

a' meg-irt módszerént. Készittes illyent vagy hat Dosist.

Minden bé-vétel után az alább meg-irando Herbatéllýből való Speciesnek Levéből 2 fintsiával réa iván, melly Speciést így írj le és küld a' Patikába.

℞. Flor. Samb.

Fol. Malv. $\overline{aa}$ M.jß.

M. Concisa D.S. Species pro Thea. az Ára

6 kr.

Magyarul.

Végy Borza virágot.

Málva Levelet, melly Papsajtjának-is mondatik, mindenikből másfél Marokkal.

Mind ezeket öszve-elegyítvén vagdald apróra, és élly vélle a' meg-irt módszerént.

Ezen meg-irt Orvafságok élése után jobban lévén a' Beteg, meg-kell nékie mondani hogy jó darab ideig kerüllye a' hideget, kiváltképpen a' nedves hideget, és ollyas helyeken ne járjon, ne üllýön, 's nevezetesen ott ne feküdjön, a' hol valami keskeny vagy szoros jukon a' szél ellenébe fu: mert külömben terhesebben ismét a' *Köszvénybe* esik, melly ofztán fokkal gonofzabb léfzen, és nehezebben - is takarodik - ki belölle. Hogy ha pedig mindjárt a' fájdalom, és a' hidegteleés nagy, ekkor a' Betegnek erejéhez képpest, mindjárt söt gyakorta kell eret vágatni, mind addig mig a' nagy fájdalom, és a' forró hidege láttatik tsendesedni; e' mellett az alább meg-

meg-irando hivesítő, és ofzlató Orvafságból böven igyék; mellyből minden 2 ora múlva gyenge melegen egy vagy 2 fintsiaval kell bé-innya, melly Orvafságot igy irj-le és küld a' Patikába.

℞. Rad. Alth. Unc. j.

Fol. Alth. M. ij.

Concifs. Coqu. suff. Aquæ per $\frac{1}{2}$ horæ

Colat. ℞ijß. adde.

Nitr. pur. Dr. j.

Oxymel sympl. Unc. ij. az Ára 25 kr.

M.D.S. Decoctum temperando solvens.

Magyarul.

Vegy Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

— — Levelet 2 Marokkal.

Aprítsd öfzve, főzd elegendendő vizben fél oráig, azután szürj-le belölle másfél fertányit, azután tégy belé

Titfzitott Salétromot 1 Köntinget.

Etzettel fött Mézet 4 Lotot.

Mind öfzve-elegyítvén ély velle a' meg-irt módszerént.

Ha elegendendő fzéke nintsen a' Betegnek gyengén alólról titfzito Orvafsággal, vagy klistérrel élyen a' Beteg: melly alólról titfzito Orvafságot igy irj-le, és küld a' Patikába.

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Althææ. Unc. j.

Concifs. Coqu. f. q. Aquæ. per $\frac{1}{4}$ horæ

Dein. Colat. ℞ijß. adde.

Nitr. pur. Dr. jß.

Man-

Manna elect. Unc. jß.

Syr. Berber. Unc. j. - az Ára 42 kr.

M.D.S. Decoctum temperandó Laxans,
mellyből minden égy, vagy két ora mulva
igyék égy fintsiával gyenge melegen.

Magyarul.

Végy Tamarindus Gyümölsét 4 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

Aprón mind öfzve - vagdalván főzd-meg
elegedendő vizben égy fertály oráig másfél
fertály meg-főtt lév közzé tégy

Tisztított Salétromot másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sóoskafa Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén éllyen a'
Beteg a' meg-irt módszerént vélle, mig jól
kezd a' Gyomorra menni tölle.

Ha pedig a' szükség úgy hozza magá-
val hogy erősebb gyomor Tisztítóval éllyen,
ekkor az alább meg-irandó erősebb gyomor
Tisztított minden harmad nap mulva égy ke-
vés vízbe fel-kavarva éhomra végye-bé, és
minden Gyomor menés után gyenge meleg
hus, vagy Szilva Levét igyék; melly Orvas-
ságot így írj-le, és küld Patikába.

℞. Cremor. Tartar. gr. xx.

Pulv. rad. Jalap. gr. xl. az Ára 4 kr.

Mf. Pulvis subtilis. D.S. Pulvis purgans.

Magyarul.

Végy Tisztított Borkövet 20 gránt.

Ja-

Falapa Gyökér port 40 gránt.

Mind ezeket öfzve - elegyityén ad-bé a' meg-irt módszerént.

Minekutánna a' Beteg böven vizellik, és a' vizellete sűrű, zavaros, 's a' Beteg azok után könnyebben érzi magát, és a' fájdalom enyhül, a' Hideglelés szünik, a' Daganat gyengül: nem szükség azután olly gyakran adni Purgátziót, hanem az elébbeni ofzlato Orvasságokkal élylen tovább-is. Minekutánna már égynehány napok mulva a' meg-irt orvaslás, és érvágatás által a' Hideglelés enyhült, és a' Purgátziók által Teste-is a' Betegnek jól kitisztult: de azonbá fok éjtzaka nem alufzik egymás után, ekkor az alább meg-irando tsendesítő 's álmat fzerző Orvasságokat kell elővenni, mellyet ha a' meg-irt Orvaslás előtt vennének elő, akkor az olly tsendesítő Orvasságok mindék ártanának a' Betegnek. Melly álmat fzerző Orvasságot igz irj-le, és küld a' Patikába.

℞. Amygd. dulc. Unc. jß.

Contusa. f. Emulsio. Dein. Colaturæ
℞j. adde.

Syr. Papav. alb. Unc. j. az Ára 26 kr.
M.D.S. Emulsio Anodina, mellyből minden 2 ora mulva égy Fintsiával kell innya.

Magyarul.

Végy Édes Mandulát 3 Lotot.

Aprón Mo'sárba öfzve-törvén, tölts réá annyi vizet mindég kavarván a' Mo'sár ütö-
vel

vel vagy törövel, még egy fertányi Táj forma sűrű Levét ruhán által szűrűz, melly közzé azután tégy Fejér Mák fejből készült Szirupot a Lotot. Evel élyen a' Beteg a' meg-irt módferént,

Ezen Álom hozó Orvafságot nem estve hanem reggel felé kell bé-adni, mint némelyek estve szokták bé-adni, melly-is veszedelmes; mivel a' Betegnek akkor a' hidege, és fájdalma többire öregbedni szokott, és e' sferént ezen Orvafság a' forróságot, és a' nyughatatlanságot nevelné, és a' Beteget el-erőtlenitené, és femmi tsendes álmat nem szerezne.

Ha a' Beteg ezen meg-irt Orvaslás módja után-is, femmit fem könnyebbülne, a' fájdalma-is femmit nem szünnék, ekkor ezen Orvafságok mellett élyen az alább meg-irando Orvafsággal, mellyből minden nap a' sfer vagy 3szor a' mint a' szükség kívánnya, végyen - bé egy Dosist egy kevés vizben felkavarva. Melly Orvafságot így irj-le, és küld a' Patikába.

ψ. Extract. Aconit. gr. j.

Pulv. Sach. alb. gr. x. - - az Ára 3 kr.

Mf. Pulvis tenuissimus pro Dosi, mellyet egy kevés vizben felkavarva kell bé-venni.

Magyarul.

Végy Farkas répa nyersen meg-tört, és kifatsart Levelének meg-sűrűdött Levéből egy gránt.

Fejér Nádméz port 10 gránt.

C

Mind

Mind ezeket öfzve-elegyítvén törd apró porrá és éllyen véllé a' Beteg a' meg-irt mód szerént; készittes illyen Dósiszt vagy xij-öt.

Ha pedig még a' Beteget a' *Hideg* nagyon leli, ezen fellyebb meg-irt por helyyet végye-bé az alább meg-irando Orvafságot, mely gyakorta igen nagyot és hamar szokot segíteni a' Betegen. Melly Orvafságot így ír-le és küld a' Patikába.

℞. Extract. Aconit. gr. j.

Nitr. pur. gr. x.

Pulv. Lap. Cancror. gr. xx. az ára 4 kr.

Mf. Pulvis tenuissimus, mellyből minden nap kétfzer végyen-bé égygyet vízbe fel-kavarva.

Magyarul.

Végy Farkas répa nyers Leveléből ki-fatsart és még-süritett Levéből 1 gránt.

Tifztitott *Salétromot* 10 gránt.

Rákfzem port 20 gránt,

Mind ezeket öfzve-elegyítvén törd apró porrá 's ad-bé a' meg-irt mód szerént; ilyen Dósiszt készittes vagy tizenkettöt.

Sokszor nem tsak a' Tagok és Izek dagadnak-még, hanem feje, ortzája, 's egész Teste-is meg-dagad a' Betegnek; ekkor ha a' *Hideg* kemény, és a' Nyavallyának egyéb része tsak ollyan, mint az előtt valo, az eddig elő-adott Orvaslásnak a' módját kell követni. A' fájdalmas meg-dagadott részekre ezen alább

meg-

meg-irando Orvafságban Flánert, vagy négy réti gyenge len ruhát kell belé-mártani, 's gyakorta gyenge melegen réá kell kötni. Melly Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Spec. Decoct. Emol. Unc. iij.

Coque fuff. aquae per $\frac{1}{2}$ horae, in Collat.

℥iv. folv. Sapon. Venet. Unc. ij.

M.D.S. Decoctum pro Fomento. Az ára 26 xr.

Magyarul.

Vegy Öszve-elegyített Lággyito Füvekből 6 Lotot. Meg-főzvéen elegendő vízben fél óráig; szürj-le belöle 4 fertályt; olvasz-el benne *Venetziai Szappant*, vagy a' mint irják, hogy olyan erejü - is a' *Debretzeni Szappan* 4 Lotot.

Mellyben osztán a' meg-irt módszerént Flánert, vagy ruhát mártván, gyenge melegen kötözgesd a' fájdalmas meg-dagadott részeket.

Az illy közönséges Betegeknek elégséges eledel lészén a' Gyöngy, Zab, Árpá; és Riskásák, gyenge 'siros huslévben meg-főzve; és főtt alma. Közönséges itala légyen az alább meg-irando Orvafság, mellyből 3 fa kálnnyit meg-főzvéen egy kupás fazék vízben; egy fél fertály óráig főzvéen fél-forrásától elkezdve; ezt le-szürvéen éllýen velle mikor szomjuzik; e' mellett ezen meg-főtt lévből egy fertálnnyit meg-melegítvéen; ugyan annyi forralt édes tejjel meg-kell élegyíteni; és

C 2

gyenge

gyenge melegen napjában hörpögése-fel herbatélly helyyet. Ezen Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Spec. Pector. c. Fruct. Unc. iij. Az ára 19 kr.

D.S. Fött viznek valo Species.

Magyarul.

Vegy Melly fájdalmát enyhítő öszve-elegyített Gyümölsös Fűvekből 6 Lotot.

Tedd Papirosba, és ird réa: Közönséges Itálnak valo Species.

Ha a' meg-irt Álmodat szerző Orvafságokra még sem alunnék a' Beteg, akkor ezen esetben az alább meg-irando Orvafságokból minden óra mulva 2 kalánnal kell bé-adni, mig alunni kezd jól, azután fére kell tenni. És minden bé-vétel után ugyan azon Orvofság után meg-irando Herbatéllynek valo Speciesnek a' Levéből, mindenkor egy fincsiával kell réa innya gyenge melegen. Melly Orvafságokat így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Nitr. pur. Dr. j.

Lap. 6 pp. Dr. ij.

Opium pur. gr. iv.

Aqu. Decoct. Hord. Unc. x.

Syr. Alth. Unc. j. - - Az ára 31 kr.

M.D S. Mixture Anodina, minden óra mulva 2 kalánnal kell bé-adni.

Magyarul.

Vegy Tisztított Salétromot 1 Köntinget.

Rák.

Rókszem port 2 Köntinget.

Opiumot, vagy Ajumot 4 gránt.

Arpának meg-főtt Levét 20 Lotot.

Fejér Málva Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén éllyen véle a' meg-irt módszerént. A' Herbatéllynek való Speciést, így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Lign. Sasafras. ras. Unc. ij.

— Santal alb.

— — Citr.

— — rubr. āā Dr. ij.

Glycirh. ras. Unc. j. az Ara - 16 kr.

M. Concissa D.S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Meg-refzelt Sasafrás fát 4 Lotot.

Fejér Szent fát.

Sárga Szent fát.

Veres Szent fát, mindenikből 2 Könting.

Meg-refzelt édes Gyökeret 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-vagdolván, elegyítsd öfzve Herbatéllynek.

Minekutánna harmad nap mulva a' nagy fájdalom, *Daganat*, és a' *Hideg* nem tsendesedik, még a' más napon az ervágást elő kell venni, 's leg-alább-is 20, 24 Lot vért ki-kell borsáttatni, és az öfzve-elegyítettetett lágyító Füvekből való kötözést tovább-is folytatni kell, és az Álmat hozó, és Herbatéllyet réá ivó Orvafságokkal éllyen olyan móddal a' mint meg-ízott, mind addig míg jobbulá-

bulását érezi a' Beteg. Az ötödik nap a' meg-iratott Gyomor Tisztítóval éllyen, és azon nap estve ezen alább meg-irando Orvafságot mind igya-meg mig le-fekünnék; melly Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Laud. liquid. Sydenham. gtt. xv.

Syr. Diacod. Unc. ꝑ.

Aqua Decocti. Hord. Unc. j. az Ára 12kr.

Mf. Haustus ad femel.

Magyarul.

Végy Sydenhamus fájdalmát enyhítő Tinktúrájából 15 Tseppet.

Szent János kenyérével készült Szirupot 1 Lotot.

Árpának meg-főtt Levét 2 Lotot.

Elegyítsd öszve, 's ad-bé innya mind.

Azután még 2 nap éllyen a' fellyebb meg-irt *Mixtura Anodinával*, és *Herbatéllyel*; harmadik reggel meg meg elé kell venni a' Gyomor tisztító port, és éhomra bé-kell adni, minden Gyomor menés után, a' meg-irt módferént gyenge meleg hus vagy Szilva Levét iván; azon nap igya-bé éjtzakára a' *Sydenhamus Tinktúrájával* készült italt. Illy Orvaslás módja által a' *Köszvényes Nyavallya* gyakorta meg-szokott gyógyittatodni; az igen jó jel midön a' Beteg vizellettyének Tégla színü sepredékje vagyon *Sedimentum Lateritium*, és az egész Testén gyenge izzadás mutatogattya magát. Minekutánna még-is a' *Köszvényes Daganatnak* fájdalma ezen Orvafságok-

goknak élések után-is nem szünik, nem ofzlik, és a' fájdalmas rész veres, azon fájdalmas veres helyekre Vérshipokat kell tétetni. A' Betegnek Nyavallyás állapottya ezen Orvaslás után láttatik jobb lábba állani, mivel a' *Hideg-is* egészfzen meg-szünt; de még is a' *Köszvényes* fájdalom hol égy hol más részekre változtattya helyét, ezen állapotban a' Betegnek reggel, délfelé, és estve mindenkor fél Könting *Vénetziai Szappant* bé-kell adni, és minden bé-vétel után két fiptsiával a' meg-irt Herbatéllynek Levéből adni kell hogy igyék réá. A' Beteg minden *hideg Aértől* magát oltalmazza; a' fájdalmas részeket gyakorta meg-kell dörgölgetni meg-meglegített Flánnel, vagy gyenge lágy posztóval.

Mind ezek után ha a' fájdalom ugyan tsak meg-marad némelly Teste részében a' Betegnek; a' Beteg pedig külömben egészségesnek mondhatná magát; az illy állapotban a' fájdalmas *Köszvényes* részekre hojagot húzó Flastromot kell tenni, mint égy Tallér nagyságot, melly Flastromat Börre, vagy tömötlen ruhára kell kenni; 12 ora mulva le-kell venni a' Flastromat, és a' fel-huzott hojagot ki-kell vágni, hogy az oda gyűjtetett víz had folyhasson-ki; azután az alább meg-irando *Irral* bé-kell gyógyítani a' ki-vágot Hollyag helyet vagy Sebet, melly *Irból* minden nap kétfzer annyit kell ruhára kenni, melly gypottas ne légyen a' mekkora a' Seb. A' Hojag

jag húzó Flastromat így irj-le, és küld a' Patikába.

℞. Empl. Vesicator. Unc. j. az Ára 14 kr.
D.S. Hojag húzó Flastrom.

Magyarul.

Végy Hojag húzó Flastromat 2 Lotot.

Kend Bőrre, vagy Ruhára a' meg-irt módszerént.

A' Seb gyógyító Irnak a' nevét így ird-le, és küld a' Patikába.

℞. Ungv. Basilicon. Unc. j. az Ára 7 kr.
D.S. Seb gyógyító Ir.

Magyarul.

Végy Seb. gyógyító sárga Irat 2 Lotot.

Kend ruhára a' meg-irt módszerént, ha módod nints benne hogy meg-fzerezd a' meg-irt Irat, végy helyette szózatlan vajat, 2s aval kösd.

Nyóltzad nap mulva meg-gyógyulván a' fájdalmas részre tétetett hojag húzó Flastromnak a' helye, ha a' szükség úgy hozza magával meg meg azon helyre fel-kell tenni, és úgy kell vélle bánni a' mint meg-iratott.

Az illy *Köszvényes* Betegek, ha Özfzel esnek a' *Köszvénybe*; igen javasoltatik ha nagy Télbe nem igen járnak kün, mert ha ki-gyógyulnak-is belölle, de ha a' hideg Idöre nem vigyáznak, gyakorta terhesebben esnek a' *Köszvénybe*. Még-is ha a' fájdalom sokáig égy-hellyben marad kivált a' hajlásokban,

ban, 's azon részeket mozdíthatatlanná teszi; ekkor igen háfnosnak tapasztaltam, ha tiszta forrás Viznek Párájával azon mozdíthatatlan részeket minden nap kétszer meg-párolod, 's azon meg-párolodott részt gyenge meleg ruhával jól fel-száraztad, 's azután meleg ruhával meg-dörgöld, azután a' meg-dörgölt részt az alább meg-irando kendő *Irral* mindenkor meg-kened. Melly *Irat* így írj-le, és küld a' Patikában.

℞. Ungv. el. Alth. Unc. ij. az Ára 11 kr.

D. *Magyarul.*

Vegy Fejér Málvával készült *Irat* 4 Lotot.

Kend a' meg-irt módszerént a' fájdalmas részekre.

A' mindennapi Hideglelésről.

Midőn a' Pulsus egy darab ideig sebesben vér, mint sem az egészséges állapotban szokott verni: 's azonba a' Testben némelly rendeletlenségek, nehézségek, vagy más egészséget háborító bajok adják elő magokat: az ilyen állapot *Hideglelésnek* mondatik.

Ha minden nap ki-leli az Embert a' *Hideg*, az *mindennapi Hideg*, ha pedig a' *Hideg* egyik ostromanak vége, a' másik ostromnak kezdete közt, egy egész nap szabadon marad, az *harmad napi Hideg*; ha pedig két nap van szabadon tölle, az *negyed napi Hideg*. Midőn a' Beteg a' *Hidegnek* ostroma

alatt fázik, minden hideg Ital árt neki: hanem illyenkor szükség hogy igyon lágy melegen, Test nedveségeit higito Orvafságokat, ugymint:

Borza virágnak, közönséges Málvának, keserü széles lapi Gyökörnek, melly bojtorjángot terem, édes Gyökérnek, Pápafülevélnek, Szekfü virágnak, gyengén meg-fött Leveit. Melly meg-irt Orvafságok közzül egyikéből, akár pedig mindenikből egy keveset, Herbatélly gyanánt lehet bé-adni. Ezen Orvafságok közzül valamellyikből, egy vagy két fintsiával meg-iván, azután a' Beteg az ágyba jól bé-takartassék, Teste hogy hamarébb meg-melègedvén, a' Testnek bőrén ki-jövõ láthatatlan Gözölgés gyengén elő-mozdittassék.

Meg-fzünvén már a' fázás, 's a' forróság elő következvén; akkor a' Betegnek bé-takarodzoját, nem égyfzeribe, hanem lassanként kell meg-kevesíteni; és a' forróságnak el-háritása véget, ezen alább meg-irando Orvafságok közzül valamellyiket kell bé-adni. Melly Orvafságokat így írj-le, és küld a' Patikába.

ʒ. Lap. Cancror. gr. xx.

Nitr. pur. gr. x. - - az Ára 2 kr.

Mf. Pulvis temperans.

Magyarul.

Vegy Tisztított Rákfzem port 20 gránt.

— Salétromot 10 gránt.

Por-

Porrá törvén elegyítsd öfzve légyen egy Dosis, mellyet egy kevés vízbe kavarván ad-bé.

ʒ. Nitr. pur. Dr. j.

Syr. ribisior. Unc. j.

Aqua flor. Samb. Unc. vj. az Ára 22 kr.

M.D.S. Mixture temperans, omni bihorio

2 Cochl. summendæ.

Magyarul.

Vegy Tisztított Salétromot 1 Köntinget.

Veres Szőlő Szirupot 2 Lotot.

Borza virág vizet 12 Lotot.

Elegyítsd öfzve, és minden két ora mul-
va 2 kalánnal kell bé-adni, míg a' forróság
fzünik rajta. Közönséges itala légyen Árpá-
nak meg-főtt leve; illy meg-főtt lévben egy
kupában elegyithetz, 1 Könting Salétromot,
és 4 Lot Etzettel főtt Mézet.

Ha a' Beteg ezen Orvafságoktól kezd
izzadni, az igen jól jel, és soha fel-melegi-
tő Orvafság által az izzadást ki-nem kell te-
kerni a' Testből. Ha a' Hideglelés közben
okádik a' Beteg; lágy meleg vizet kell in-
nya adni, hogy az által a' Hányás könnyeb-
ben esék. A' mindennapi Hidegnek oka vagy
a' Gyomorban, vagy a' Belekben lévő raga-
fzos epe sárral elegyesitterett tsipös, Matéria,
melly mián a' Hasban lévő több részek, és
az ök hivatalos munkájokban meg-gátolodnak.
A' Gyomornak meg-veszregettetődése tapafz-
taltatik, és a' Beteg a' hányásra öfztönözte-
tik,

tik, melly mián az ételt utállja, szája keserű, a' nyála ragados, enyves, nyelve sárga fejéres forma nedveséggel bé van vonva, ekkor hánytató Orvafságot kell bé-adni, minekutánna háromszor ki-lelte a' *Hideg*; melly hánytató Orvafságot így irj-le, küld a' Patikába.

℞. Pulv. rad. Ipiecacoaneh. gr. xxx.

Salis. polychr. gr. x.

Aqu. font. Unc. j.

Syr. Diacod. Dr. ij. - Az ára 14 kr.

M.D.S. Haustus Vomitorius Laxans.

Végy Hánytató Gyökér port 30 gránt.

Polychrest Sóot 10 gránt.

Forrás vizet 2 Lotot.

*Szent János kenyérével készült Szirupot
2 Köntinget.*

Elegyítsd öszve és éhomra ad-bé innya, el-kezdödvén a' Hányás, minden Hányás után egy fintsia gyenge meleg vizet kell innya, minekutánna háromszor jól hánt, azután igyon marha hus levet gyenge melegen.

Ha ezen Orvafságnak bé-vételétől irtoznék a' Beteg; éllyen az alább meg-irando hánytató vizzel; mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Tartar. Emet. gr. ij.

Sach. alb. gr. x. - az ára 3 kr.

Mf. Pulvis tenuissimus.

Magyarul.

Végy Hánytató Borkövet 2 gránt.

Fejér Nádmézet 10 gránt.

Törd

Törd igen apro Porrá, és egy kevés vízbe fel-kavarva ad-bé éhomra; a' fellyeb meg-írt *Hánytato* után-is így élly mint ez után; minden Hányás után gyenge meleg vizet kell innya. Minekutánna háromszor jól hánt, adj innya gyenge meleg Huslevet; meg-szünvén a' Hányás, azután lolrol kezdvén takarítani, minden Gyomo - enés után igyék gyenge meleg Huslevet. Ha mind ezek után-is a' meg-vefztegettetett Gyomornak, vagy a' Gyomorban és belekben meg-gyült hafzontalan ártalmas tsipös matériának jeleit láttjuk, szükség ismét alolrol vagy fejjülről tisztító Orvasságot bé - adni, olly moddal mindenben velle bánni a' mint meg-iratott. Ha pedig ezen ostromlo jelek meg-szüntek, nem szükség hogy több tisztító Orvassággal éllyen: hanem tsak a' meg-iratott Keserü *Herbatéllyel* éllyen, még pedig jó darab ideig; mellyet így írj-le.

Végy Pápa Fűvet 2 Lotot.

Centauriat. 1 Lotot.

Ürmöt fél Lotot.

Anis magot 1 Köntinget.

Mind öfzve-elegyítvén vagdald aprora.

Ezen mod szerint lehet többire a' *Tavaszi Hideget*, sőt még a' nagyon meg gyökeredzett *Őszi Hideget* - is meg-gyógyítani, Igen jó jel az a' midön a' Betegnek orán, vagy ajjakán pattanások, vagy apró kelések támadnak,

Az mindennapi Hidegben igen ritkán szükség Eret vágatni; de még-is nem kell elmulatni a' *Tavaszi Hidegben*; kivált ha a' Beteg *Plethoricus*; tele vérü; ifju, erős; és ha az *Hideg* kilélése után nagy forróságba vagyon; és erősen szomjuzik; Léleketvétele nehéz, 's ezze nélkül van: mert külömben ezen mindennapi *Hideg* illy állapotban lévén, 's az Érvágattatást elmulatván meg-lehet hogy *Forró Hideggé* változna; az *Őszi mindennapi Hidegben* há tsak lehet el-kell kerülni az Érvágattatást; kivált ha a' Beteg nem tele vérü; többnyire illy gondotlan tselekedetek által a' *Hideg* gonofszabba lészén; a' Betegét nagyon erőteniti; 's fokszor *Scorbutusba* ejti, vagy *Vízi Betégség* követi.

Ha a' Betegnek Gyomra, Belie eléggé meg-tisztultak, de még-is a' *Hidegnek* Ostroma elő-adott Orvasságokra-is nem szünik; sőt nagyobbadik, tovább tovább tart; ekkor mindjárt *Peruviaifa héj porral* kell éltetni a' Betegét; mellyet így írj le és küld a' Patikába:

ʒ. Pulv. Cort. Peruv. Unc. j. az Ára 50 kr.
D. pro Dosi.

Magyarul.

Végy Piruviaifa héjnak, igen aprón meg-tört
Porát 2 Lotot.

Eztett mind, égy pohár jó ó Borban fellegyítvén 's öfzve-kevervén, ad-bé azon időközben mikor a' *Hideg* nints rajta jól fel-
nött

nött Személynek, mert kisebb Dosis nem használ, vagy ha használ-is igen ritkán.

Ha ezen első 2 Lot *Péruviaifa héj* por bé-vé ele után a' *hideg* egészen el-marad-is, még-is ne hadja félben a' Beteg a' *Peruviaifa héjjal* való élést, hanem két három napig még végyen-bé abból minden nap egy Lotot: azután kisebb kisebb mértékűt; így a' Beteg mind azt meg-nyeri hogy az *Hideg* többször réá nem jö, mind pedig Ereje-is hamarabb meg-jö, és dolgaihoz hamarabb nyulhat.

Gyakran ugyan-meg-esik hogy 2 Lot *Péruviaifa héj* után, a' *hideg* nem csak meg-nem szűnik; de még keményebb Ostrommal tér vissza: ezen *Hideg* keménységétől meg-nem kell ijedni, mert azzal csak azt jelenti hogy a' *Hideg* erős Lában áll; azért-is, mi-hellyt a' *Hideg* erős Ostroma el-mulik ismét 2 Lotot kell bé-adni a' Betegnek míg a' *Hideg* ki-nem leli a' meg-irt módszerint, melly két Lot *Péruviai fa haj* porához elegyíteni kell 3, 4. *Könting Fa héj* porát, így majd mindenkor a' *Hideg* egészen el-mulik. Soha sem kell félni tőle, hogy a' böv mértékbe bé-adott *Péruviai fa haj* kárt tenne, ha a' Gyomor, és a' Belek a' meg-irt módszerint meg-tisztultak; sőt abban vagyon gyakran a' hiba, 's téfznek-is kárt, hogy igen kitsin *Dosisban* vagy mértékbe adják-bé a' meg-irt Orvafságot; az-is igaz ellenben, hogy még meg-nem tisztították a' *Hideglelésök* a'
Gyom-

Gyomrokat, és a' Beleket, addig távoztasák a' Péruviai *fa-hajjal* való élést. Azonba ha a' Betegnek Lábai kezdenek dagadni, vizellete kevés; ekkor vizelletett gyengén indító Orvafságokat kell bé-adni; melly Orvafságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Lap. Cancror. pp. Unc ʒ.

Acet. Colch. Dr. iij.

Syr. Altheae. Unc. jʒ.

Aqua Foenicul. Unc. viij.

Liquor. Terræ. fol. Tartar. Dr. ij. sz

Ára 41 kr.

Spir. Nitr. dulc. gtt. xx.

MDS. Mixtura Diuretica, mellyből minden 2 Ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Vegy Tisztított Rákszem port 1 Lotot.

Öfzi virág Gyökeréből készített Etzetet
3 Köntinget.

Fejér Málva Szirupöt 3 Lotot.

Édes Kömény vizet 16 Lotot.

Borkö sóonak magában el-olvadt, azután Etzettel fel-ereftett, ki gőzölgetés által megsűrödöt, meg-száradt, meg ismét meg-olvadt Levéből 2 Köntinget.

Salétrom édes Spiritusból 20 Tseppet.

Elegyitsd öfzve, ély velle a' meg-irt módferint. Ezen Orvafsággal a' Beteg mind addig élyen, mig egészfszen a' Nyavallya meg-szünik. Mig ezen Orvafsággal él a' Beteg, meg-esik hogy a' Hideg elő-kerül, de
nem

nem olly Ostrommal, mivel már a' Beteg vagy meg-könnyebbült, mivel az ártalmas nedveségektől vagy meg-tisztult egézfzen. Mind ezek után ha még-is a' *Hideg* igen kártékony volna; szükség hogy az alább meg-irando Liktárium forma Orvafságból, minden 2 oramulva egy kis kávé forma kalánnal végyenbé. Melly Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

ψ. Electuar. Antifebr. P.P. Unc. ijß.

Sal. Polychr. Dr. iij. az Ára 52 kr.

M.D.S. Summat omni bihorio parvum Cochl.

Magyarul.

Vegy *Hideglelés ellen-való Liktáriumot*, az *Austriai Patikás Könyv* szerint 5 Lotot, *Polychrest Sóot* 3 Köntinget.

Elegytsd öszve, ély a' meg-irt mód-szerint véle, 's minden bé-vétel után a' már meg-irt keserü Herbatélly Levéből 2 fin'fiával réa iván.

D i æ t a.

A' melly napokon a' Beteg a' *Hidegtől* szabadon vagyon, meg-lehet engedni hogy egy kevés tápláló eledelkkel-is élyen; ugyanint, gyenge sovány Marha hust levest, és ifju Marha hust-is ehetik a' sovány részéből egy keveset, de a' 'sros Levesektől, és kövér hustól magát oltalmazza; és fokot égy-szer ne egyék hasonlóképpen a' Tejes, Turros, Füstös, erős etzetes eledelek nagyon ártanak. Ha friss levegő ég van, és azon a'

D

na-

napon a' Beteget nem fogja lelmi a' *Hideg*, ki mehet sétálni, de soha-is magát el-ne fárasztja. Bővebben ezen Nyavallyáról, és ennek Orvaslásáról, utasít téged a' már ajánlott *Bárá Störk Antal* Ur ö Excellentiájának Orvas Könyvének második darabjának a' *11-dik* Levéltől fogva egész a' *19-dik* Levelig való Tzorgalmatos meg-olvasásod.

Továbbá a' *Hidegleléseknek* több Nemeiről meg-olvashatod ugyan az fellyebb megirt érdemes Orvasi Könyv-szerzőnek, Orvasi Könyvének az első Darabnak első Levelétől fogva egész az *50-dik* Levelig, melly Levelékből meg-tudhatod mind azt hogy mi az harmad napi, és negyed napi *Hidegek*; mind pedig bővebben való Orvaslását.

A' MEG-TÜZÉSEDESRŐL vagy GYULADÁSRÓL. (*De Inflammatione*)

A' Nedveségeknek Testünkbe, az edényekhez, mellyeken folyznak, mérséklett hig, és folyó állapotban kell lenni. Mert ha egymásba szorultak, és ragattak, és nem olly folyók mind kéne lenni, melly szerint a' vér ugy igen sűrűvé lesz. A' fel-verő ereknek utolso igen keskeny végén, az igen sűrű vér nem mehet által szabadon nagy baj nélkül, és igen azon Ereket igen dörgöli, és ingerli, melly miatt az egész Testben forró

Gyu

Gyuladás támad; és mivel ekkor a' vérnek folyása, keringése, *Circulatio* nehezebben megyen; e' szerint a' *Sziv* és fel-verő *Ereknek* erejeket kettőzteti, és így hogy ezt a' bajt el-hárítsák, a' végre mozgásokat-is fíttetik, és *Hideglelést-is* okoznak, melly *Hideg* a' nagy Forróság, és keménység miatt, forró, vagy *Gyulasztó Hidegnek* mondatik.

Ha azon már meg-sűrödött vér, a' fel-verő ereknek utolsó keskeny végeiben megszorul; azokban meg-dugulást szerez: melyet ha az ujonnan jövő vér fel-nem szabadíthat, így tehát a' vérnek azon részekben való szabados folyása meg-gátolódik melly mián a' *Sziv*, és a' fel-verő *Erek* megint inkább ingereltetnek, és a' nevezett *Gyulasztó Tűz*, vagy *Forróság* nevededik; a' vérnek ekkori sebesebb, és keményebb folyása által az előbbi meg-dugulás ismét nagyobbodik, a' meg-dugult edények ki-feszülnek, és az, azon a' kerületen lévő edényeket meg-szorítják, melly edényekben osztán a' vér nem folyhat szabadon. Ekképpen a' meg-dugulás fok edényekben nőtön nő, hasonlóképpen a' vérnek fel-forrása is nagyobbban nevededik, melly által nagyon piros, igen fájdalmas, feszült, Forrósággal tüzes lüktető daganat támad, a' Daganat meg-Tüzesedésnek vagy *Gyuladásnak* mondatik. A' Testnek, mind belső, mind külső részein ilyen Tüzedés támadhat, de a' belső veszedelmesebb a' külsőnél. Akár

D a   melly

melly *Gyuladás*, és *Tüzesedés*, háromféle módon végezhetődik-el, ugymint: vagy *el-ofzol* lafsanként, vagy *meg-érik Genyettségesedik*, vagy ha *el-nem ofzol*, *meg-fem érik*, tehát mindenkor *kinos tüzes Fene*, vagy pedig *femmit nem fájo*, *meg-hólt*, *Vadhus*, származik belőlle, melly *hideg Fenének-is* mondathatik, melly a' *Kezeken*, és a' *Lábakon* szokott támadni, és ha ezeket *el-nem vágják meg öli* a' *Beteget*. *Meg-esik* néha hogy a' *vérnek fel-forrása*, és a' *Daganatnak* fájdalma, verefsége, forrosága *el-mulván*, azon rész *meg-keményül*, akkor a' *midőn* a' *meg-sűrűdött nedveségek*, az *tarto edényekkel öfzve-fornak*. A' *vérnek fel-forrásának*, vagy *Gyuladásának*, az első kimenetele *leg-könnyebb*, és *leg-jobb*: de az *harmadik veszedelmes*, és a' *belső részeken* mindenkor *halálos*. A' *meg-érlelést* többnyire a' *Természet* maga *viszi véghez*, sokszor *pedig segittséget kíván*; de *ezt-is* ha a' *belső részben* *esik*, gyakran *Halál követi*. Ha *pedig* a' *Gyuladás*, a' *Mirigyes*, vagy *Makkos* részekre *esik*, azokból *többnyire meg-keményedet tsomok léfznek*, mellyekből gyakran *igen kinos Rák (Cancer)* támad. A' *Gyuladásban*, vagy a' *vérnek fel-forrásában*, a' *hivesítő vért higitó Orvafságok* mindenkor *szükségesek*; a' *vért fel-forlalo Orvafságok* pedig mindenkor a' *Nyavallyát öregbitik*, és *Fenét* *szereznek*.

Az Érvágattatás a Vér fel-forrásában, vagy Gyuladásában a leg-első, és leg-szükségesebb Orvasság: mellyet a Nyavallyának mivóltához képeest többször-is kell tselekedni.

Az első Érvágattatással a nagy Gyuladásban jó böven kell a vérből ki-eresztetni, 24 40 Lotig a Betegnek állapottyához képeest. Ha valamelly igen éréken, Nemes, és az életre igen szükséges részben esik a Gyuladás, ugymint az Agyvelőben, Tüdőben, Szívben, ekkor az első érvágattatásban addig kell a vért ereszteni, mig a Beteg el-lan-kad, vagy kevésé el-is ajjul.

Másodszori Érvágattatás alkalmatofságával a Betegből csak annyi vért kell ki-botsattani, melly mián a Beteg nagyon er-ene erőtelenüllyön. Az Érvágattatás mellett ezen alább meg-irando Orvassághoz minden 2 ora mulva egy Dosist kell bé-adni a Betegnek egy kevés vízbe fel-kavarva, minden bé-vétel után egy fin'sia Borza virág Herbatellyet réa ivan, melly Orvosságot így irj-le és küld a Patikába.

℞. Nitr. pur. gr. x.

Lap. Cancror. gr. xx. az Ára 17 kr.

Mf. Pulvis subtilis. D. Dostalis. Nr. x.

Magyarul.

Vegy Tisztított Salétromat 10 gránt.

— — Rákszem port 20 gránt.

Ele-

Elegyítsd öfzve, 's készittes vagy 30 Do-
sist, mellyel mind addig kell élni míg a'
forroság tsendesedni fog.

Ezen alább meg-irando hivesítő Mixtu-
rából, minden 2 ora mulva 2 kalánnal vé-
gyen-bé a' Beteg ha a' port nem szereti bé-
venni, melly elébb meg-van írva, mellyet
igy irj-le és küld a' Patikába.

℞. Nitr. pur. Dr. j.

Syr. ribesior. Unc. j.

Aqu. flor. Samb. Unc. vj. az Ára 23 kr.

M.D.S. Mixtura temperans.

Magyarul.

Végy Tisztított Salétromat 1 Köntinget.

Veres Szőlő Szirupot 2 Lotot.

Borza virág vizet 8 Lotot.

Elegyítsd öfzve, éllý véllé a' meg-irt
módfzerint.

A' Vért higitó, és lagyító Orvafságokat
igy irj-le, és küld a' Patikába.

℞. Rad. Gram. Unc. ij.

— Acetos. Unc. β.

Concifs. Coq. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ hor dein
Colat. $\mathbb{B}$ ij adde.

Nitr. pur. Dr. j.

Syr. Ribesior. Unc. ij. az Ára 42 kr.

M.D.S. Decoctum temperans, mellyből
minden 2 ora mulva égy fin'siával kell innya
gyenge melegen.

Ma-

Magyarul.

Végy Perje vagy Pásintfü Gyökeret 4 Lotot.
Sóoska Gyökeret 1 Lotot.

Vagdald-el apróra, főzd elegendendö vízben fél oráig: szürj-le belölle fél kupát, azután tégy belé.

Tiszta Salétromat 1 Köntinget.

Veres Szőlö Szirupot 4 Lotot.

Ezek után élly vélle a' meg-irt mód-szerint.

A' Mej szorongattatásait lágyító Orvafság, mellyet így irj-le és küld a' Patikában.

℞. Rad. Altheæ. Unc. j.

Fol. — — Man. ij.

Concis. Coque. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ horæ
dein Colat. Hß. adde.

Nitr. pur. Dr. j.

Oxymel. simpl. Unc. ij. az Ára 25 kr.

M.D.S. Decoctum emolliendo temperans.

Magyarul.

Végy Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

— — Levelet 2 tele Marokkal.

Aprítsd öszve, főzd elegendendö vízben fél oráig, szürj-le belölle másfél mezfzelynyét, azután tégy belé.

Tisztított Salétromat 1 Köntinget.

Ezzettel fött Mézet 4 Lotot.

Ebböl minden 2 ora mulva igyon gyenge melegen a' Beteg égy fin'siával.

Más

M á s.

Lágyító, Hivesítő, Izzadságot hozó Orvasság; mellyből minden ora mulva 2 kalánal kell bé-adni a' Betegnek, és minden bévétel után egy fin'sia *Borza virág* Herbatejet kell réá innya. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikában.

℞. Nitr. pur. Dr. j.

Roob. Samb. Unc. ij.

Syr. berber. Unc. j.

Aqu. flor. Samb. Unc. viij. az Ára 37kr,
M.D.S. Mixtura Diaphoretico temperans.

Magyarul.

Vegy Tisztított Salétromat 1 Köntinget.

Borzafa Gyümöltsének meg-sűrűdöt Levéből 4 Lotot.

Sóoskafa Gyümöltseből készült Szirupot 2 Lotot.

Borza virág vizet 16 Lotot.

Elegyitsd - öszve, ély véle a' meg-irté mod fzerint.

Ha a' Hasa meg-szorult, és a vérnek forrása igen nagy; akkor gyengén tisztító Orvasságot kell bé-adni, mellyből minden 2 óra mulva gyenge melegen egy fin'siával kell innya, mind' addig mig a' Gyomra jól meg-kezd indulni, 's minden Gyomormenés után gyenge meleg Huslevet, vagy meg-főtt afzszu Szilvának a' Levét kell innya. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Fruct.

ꝑ. Fruct. Tamarind. Unc. ij.
 Rad. Alth. Unc. j.
 Concifs. coque f. q. Aquae per $\frac{1}{4}$ horae
 Dein Colat. $\text{H}\beta$ adde
 Nitr. pur. Dr. j β ,
 Manna electa Unc. j β .
 Syr. Berber. Unc. j. - az ára 45 kr.
 M.D.S. Decoctum Temperando Laxans.

Magyarul.

Vegy Tamarindus Gyümölcset 4 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

El-aprozzván főzd-meg elegendő vízben egy fertály oráig; szűrj-le belőle másfél ferfannyit, azután elegyits közibe

Tisztított Salétromot másfél Köntinget

Mannát 3 Lötöt.

Sooskafa Szyrupot 2 Lotot.

Mind ezeket egy üvegben töltvén, élyen a' Beteg velle a' meg-irt mod fzerint.

Kivülről pedig, a' meg-gyuladott részre lágyító, oszlato, meleg Kötést kell kötni, ugymint Lenmag Pogátsát, Borza Virágot, Székfüvet, Fejér Málva Levelet, Ökörfarku Virágnak a' Levelet, mindenikből egy egy marokkal jó apron meg-törvén, mind a' Lisztet Tejbe meg-kell főzni mind a' Pépet, 's úgy kell reá kötni, gyakorta meg-ujjítván ha meg-hül.

Ha a' fájdalom égnéhány napok-ig meg-nem szünik, azonban a' Beteg el-el-mulo bor-zadást

zadást érez, és a' meg-irt Orvafságok-is femmit nem hafználak, ez annak a' jele, hogy a' Gyuladás már érni kezd, nem pedig elofzol. Mikor érni kezd a' Daganat, akkor a' Gyuladást a' fájdalom és a' Hideglelés jobban érdekli, melly által a' meg-érés-is vagy Genyettség (*Suppuratio*) jobban készül.

Midön már a' Gyuladásnak el-ofzlása felöl femmi reménység nintsen, minden nagyok nétkül érvágattatáfsal avagy hivesítő Orvafságokkal a' Beteget nem kell éltetni, mert azok által a' Beteg nagyon el-erötelenülne, és az által a' Természet a' maga érlelő Munkájában meg-gátolódnék. Az idő alatt míg a' Gyuladás érik, a' meg-irt mod fzerint jobböven éllyen a' Beteg a' lágyító Italokkal; kívülröl pedig az alább meg-irando lágyító Kötéfsel kell kötni a' Daganatot, mellyet így készits-el:

Végy Fejér Kenyér Belet 6 Lotot.

Tojás Sárgáját hármát.

Sáfránt 30 gránt.

Vajat 2 Lotot.

Mind öfzve-elegyitvén főzd-meg édes Tejbe.

Ha pedig igen hofzfazon készülne a' Dagadásnak érése, akkor a' lágyító Kötésbe ingerlő és érlelést fzerző Orvafságokat kell elegyíteni, a' mint meg-van írva, hogy mit kell a' *Lenmag Liszt* közzé tenni, hogy hamarébb meg-érjen a' Genyettség. Ezen lágyító

gyito kötést réá tévén a' gyuladott Daganatra, 's az által a' Genyettség meg-érik, a' fájdalom-is, és a' vérnek fel-forrása-is azonban nagyon tsendesedik, ha láttya az ember, hogy a' Termézfet utat nem nyit a' Genyettségnék; mindjárt azon kell lenni, hogy vagy tanult Seborvos által vagy más által a' meg-ért Genyettségnék kifollyhatására a' meg-gyuladott Daganat fel-mettzettesék, és a' meg-ért Matériának, vagy Genyettségnék út nyittafsék, melly fel, vagy ki-vagatt uton a' Genyettség jobban ki-follyhafsék. Ha semmi jele nints, hogy a' gyuladt rész érni akarna, sőt a' Nyavalya öregbedik, és a' Betegnek égető fájdalma el-türhetetlen: ekkor a' *Fenétöl* (*Gangraena*) lehet félni, 's méltó a' Betegre ugyan jó vigyázzattal lenni. Minekutánna a' *Fene* kezdődik, mindjárt szünik a' fájdalom, és gyakorta egész-szen el-mulik; a' Betegnek, sőt a' körülötte lévőknék - is úgy tettzik hogy ő már jobban kezd lenni, és nints veszedelemben: azonban erőtlen, pulsussa refzkető, tántorgo, kitsin, egyenetlen, néha el-is marad: tagjainak vége meg-hidegfszik, ajaka szederjes, szemei bé-esnek, Léleknék vétele egyenetlen, és ragados enyves forma izzadás futya-el egész Testét. Ezekből a' jelekből tsalhatatlanul meg-tettzik, hogy illy hirtelen lett könnyebbülés, mind a' Beteget, mind a' körülötte lévőket megsallya, és többnyire Halált jelentő Posta.

Midőn a' Fenének leg-kisebb veszedelmes jelensége láttatik, a' Hivesítő, és Lágyító Orvafságokat félre kell tenni; és olyan Orvafságokat kell elő-venni, mellyek a' Betegnek erőt adjanak, és a' Rothadásnak ellentállanak, melly Orvafságokat így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Res. Camphor. gr. j.

Pulv. Lap. Cancror. gr. xx. az Ára 2 kr.
Mf. Pulvis subtilis. D.S. Pulvis Antisepticus pro una Dos.

Magyarul.

Végy Kámfort 1 gránt.

Kákszem port 20 gránt.

Törd apró porrá 's öfzve elegyítvén, kéfzits ilyen Dosist vagy 12, mellyből minden ora vagy 2 ora mulva egy Dosist kell bé-venni egy kevés vízbe fel-kavarva, 's minden bé-vétel után az alább meg-irando Herbatélly Speciesnek a' Levéből egy fin'siával kell innya. Melly Herbatéllynek Specieset így írj-le és küld a' Patikába.

℞. H^æ Rutæ.

— Melifs.

— Serpilli. aa M. j. az Ára 6 kr.

M. Concissa D.S. Species p. Thea.

Magyarul.

Végy Ruta Füvet.

Méh — —

Kakuk — — mindenikből egy egy Marokkal; aprítsd öfzve; éllyen velle Théa helyet a' meg-irt mód szerint. Más

Más Mixtura ugyan a' Rothadás ellen.

℞. Res Camph. gr. vij.

Mucilag. G. Arab. Dr. ij.

In Mortario marmoreo, bene subactis ad-
de miscendo, Syr. Ribesior. Unc. jß.

Aquæ. Melissæ. Unc. vj. az Ára 32 kr.

M.D.S. Mixtura Roborans, mellyből min-
den égy, vagy két ora mulva, égy vagy két
kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Végy Kámfort 7 gránt.

Arabiai, vízben fel-kavart, 's el-olvadt
Gyanta sűrűb részéből 2 Köntinget.

Márvány kö Mozsárba öfzve-elegyítvén,
keverj hozzá azután

Veres Szőlő Szirupot 3 Lotot.

Méh-fü vizet 12 Lotot.

Mind öfzve elegyítvén élyl velle a' meg-
írt módferint, hozzá tévén hogy minden bé-
vétel után égy fin'sia Herbatellyet kell innya
a' meg-írtból. Közönséges itala légyen, mas-
fél fertály Árpának meg-fött leve, melly
közze tégy 6 Lot jó ó Bort, más itallal ne
élylen. Ha mind ezek a' meg-írt Rothadás
ellen nem hafználnának: ekkor leg-hafznos-
sabb a' Péruviai Fa-héj; mellyből akár po-
rul, akár italba, akár Liktárium formában
nagy hafzonnal lehet bé-adni; ha pedig a' Be-
teg a' száján elegendő részt bé-nem vehet,
tehát Klistér által-is bé kell adni.

Mix-

Mixtura formában így írj-le és küld a'
Patikában.

℞. Pulv. subtiliss. Cort. Peruv. Unc. j.

Aquæ. rutæ. Unc. x.

Vini boni. Unc. iij.

Syr. Menthæ. Unc. ij. az Ára 1 fl. 31 kr.

M.D.S. Mixtura Roborans, mellyből minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Vegy Igen apró porrá tört Peruviai fa-hajat
2 Lotot.

Ruta vizet 20 Lotot.

Jó ó Bort 6 Lotot.

Fodor Mentha Szirupot 4 Lotot.

Ezeket elegyítsd ösze, és minden ora mulva adj-bé 2 kalánnal.

A' Peruviai fa-héj gyakran elégséges tsak egyedül-is arra, hogy Fene (Gangraena) ne származzon a' Gyuladásból; ha pedig már származott, 's kivált ha a' Testnek külső részén van, azt a' több egésséges résztől el-választja, el-szakasztja.

A' TEST BÖRÉN LÉVO SKÁRLAT SZINÜ FEL-TSATTANÁSROL.

A' Skárlatt színü járo *Hidegtelelésbe* majd szinte azon állapotok fordulnak-elő, mellyek a' gyengén gyulado Nyavallyákban vagynak: azért belsőképpen úgy kell orvasolni mint a' gyuladosos Nyavallyát: a' harmadik vagy negye-

gyedik napon, igen fok veres apró pattanások láttzanak a' Betegnek ábrázattján, és egyéb részein-is a' Testnek, melly pattanások hamar el-szélesednek, öfzve-folynak, meg-dagadnak, és Skárlát színek van; a' hetedik napra ismét ez a' veres szín el-mulik, és a' bőr szakaszokként mint a' Hálnak kerek pénzés forma hejja, vagy mint a' korpa meghámlik. Többnyire e' Nyavallyának kezdetin, *Torok Gyuladás* esik a' Betegre, melly fokszor igen mérges, és veszedelmes, úgy hogy könnyen *Rothadás*, vagy *Fene* következik belőlle. Mindeneknek előtte hát a' veszedelmes *Torokfájást* kell orvasolni, a' szerint a' módszerint a' mint meg-iratott a' *Torokfájásról*, a' több részét pedig csak úgy kell orvasolni belsőképpen mint a' a' *Gyuladást*. Midőn pedig a' Beteget szüntelen leli a' *Hideg*, és harmad, vagy negyed napján, a' Testnek különböző részein hojagok támadnak, mellyek hasonlok a' tsalán tsipéshez, ez ekkor mondatik tsalános fel-pattogzásnak: melly miatt többire minden Beteg, igen terhes, és szüntelen való égést, vagy vízfkegtséget szenved.

Az ilyen és más ehez hasonló Testen lévő fel-pattogzásokat, meg-fontolván, mindenkor a' Nyavallyának, kissebb, vagy nagyobb Sullyosságát, úgy kell orvasolni mint fellgyebb meg-mondatott.

AZ ORBÁNTZRÓL, vagy SZENT ANTAL TŰZÉRŐL. (*Erisepelas.*)

Többire az *Orbántz* a' bőrnek felső részén támad; melly halovány piros, széles, égő, vagy vízfkető Daganat. Leg-inkább az Ábrázaton, és Lában támad, fokszor a' Testnek más részein-is ki-üti magát, melly nem igen szokott azon az égy helyen meg-maradni, hanem egyik Tagról a' másakra mégyen által. Mig a' Nyavallya a' külső részeken meg-marad, mind addig nem veszedelmes, de által menvén a' belső részekre akkor mindjárt veszedelmesebb; és fokszor Halálos-is. Mikor pedig hirtelen az agyvelőt bé-borító Hártýák-ra, vagy magára az agyvelőre mégyen által, azon részek keményen meg-gyuladnak; akkor a' Betegnek el-tűrhetetlen Fő-fájást szerez, melly által a' Beteg egészben efszenki-vül van; félre beszéll, mint egy meg-dühödött úgy viseli magát, 's akkor gyakorta az egész Testében az érző Inak, és a' vastag Inak-is erőssen rángatodnak, mellyek után (sak hamar a' Halál-is jelen van.

Szint olyan veszedelmes mikor az *Orbántz* hirtelen a' Tüdőre, Gyomorra, Belek-re által mégyen, mert azokban veszedelmes Gyuladásokat szerez, mellyet hirtelen a' Fe-ne követ. A' Tsipös nedvességeket hordozó Személyekben mindenkor mérgesebb az *Orbántz*

bántz, mivel a' Véreket az Orbántzós nedvesség hamarébb elegyíti-meg, mint sem az egészséges, és édes Nedvességgel biro Szemelyekét. Midön az Orbántz minden nagy baj nélkül ütki valamelly részén, és ha a' Beteg magát külömben jól érzi, akkor nem kell egyebet tsinálni, hanem csak azt, hogy a' Beteg tartsa magát mérséklett melegben, és napjában gyakorta igyék *Borza Virág* Herbatellyet: kívülről az Orbántzra vagy *Szent Antal Tüzére*, ugyan *Borza Virággal* meg-töltött Zatskot kell gyenge melegen kötni, elébb mindenkor azon Orbántzós részt Kámforral jól meg-dörgölt ruhával gyengén meg-kell dörgölni: ekképpen az Orbántz igen könnyen el-mulik kevés napok alatt. Többire mindég azután meg-hámlik azon rész, melyen az Orbántz völt, és darabonként hull-le. De néha igen tartos és nehezen enged az Orvasságnak. Valamig az Orbántz-nak tüze meg-marad a' maga sullyosságába, mind addig a' Testnek bőre száraz; de mihellyt a' Bör nedvessik, és a' Beteg lassanként kezd izzadni, az annak a' jele, hogy a' Daganat nem fokára el-mulik. Mindjárt pedig eleintén ha a' Vérben valami forroság vagyon, a' *Borza Virág* Herbatelly mellett, végyen-bé napjában, minden ora mulva két kalánnal az alább meg-irando *Mixturából*: mellyet így írj-le és küld a' Patikába:

℞. Nitr. pur. Dr. j.

Roob. Samb. Unc. ij.

Syr. berber. Unc. j.

Aqua. flor. Sambuc. Unc. viij. az Ára
38 kr.

M. D. S. Mixture temperans, minden [ora
mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Végy Tisztított Saletromot 1 Köntinget.

Borza-fa Gyümölsnek meg-főtt sűrű Le-
véből 4 Lotot.

Sóoska-fa Gyümölséből készült Szirupot
2 Lotot.

Borza Virág vizet 16 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, ély a'
meg-irt modzzerént vélle.

Jó mindenkor mikor az Orbántz végző-
dik, a' Betegnek gyenge Purgátziot adni;
mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Cremor. Tartar.

Arcan 2 plicat. aa gr. xxx. az Ára 3 kr.

M.f. Pulvis subtilis.

Magyarul.

Végy Tisztított Borkövet.

Kéttzeres Sóot mindenikből 30 gránt.

Elegyits öfzve, törd porrá, 's ad-bé
égy kevés vízbe fel-kavarva jó reggel éhom-
ra. A' kik a' pornak be-vételetől irtoznak,
ezen alább meg-irando Italt vegyék-bé egye-
szeribe éhomra, és minden Gyomor menés

után

után igyék akár gyenge meleg hus Levet. akár Szilva Levet. Melly Orvasságot igy irjle és küld a' Patikába.

℞. Salis Polychr. Dr. iij.

Aquæ. Laxatio. Dispens. Vien. Unc. iijß.
az Ara 52 kr.

Syr. Mannat. Unc. j.

M.D.S. Mixtura Laxans, pro unico hausto.

Magyarul.

Vegy Polykrest Sóot 3 Köntinget,

Bétsi Has indito Italt 7 Lotot.

Manna Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve - elegyítvén gyenge melegen mind id-meg éhomra.

Hafznosan élhet ezen Tiszfító Orvasságokkal, mivel bizonyos lehet a' Betég a' felelöl hogy semmi tsipös Matéria a' Gyomorba nem fog maradni, melly tsipös Matéria ha a' Testből ki-nem tákarodnék a' Gyomor Tisztítás által 's a' belső rézfzekre menne, gyakorta nagy veszedelmet okozna.

Minden Orbántzos Személly kerüllye a' Hideg levegö Éget, a' keskeny közön fuvo szelet, mert ezek által a' gyenge szelid Orbántzól - is, gyakran nehezen gyógyithato, kemény fetét, veres, egyenetlen utállatos daganat támad. Az illy utállatos Daganatra, vagy Orbántzos Fekéllyre minden nap kétfzer az alább meg-irando Flastromból gyenge ruhára annyit kenvén a' mekkora a' fe-

kéllly bé-kell ragasztani. Melly Flastromat így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Enplastr. de Melliloth, Unc. j. az Ára
9 kr.

D.S. Suo nomine.

Magyarul.

Végy Melliloth Flastromat 2 Lotot.

Élly véllé a' meg-írt mód szerint. Ezen állapotban belső Orvasságul végy az alább meg-irando Pilulákból mindennap három versben három szemet, minden bé-vétel után egy fin'sia *Borza Virág* Herbatellyet réá iván. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Sapon. Venet.

Gunmi. Ammon.

Extract. Cicutæ. aa Dr. j.

Massæ. Pilular. Rufi. Dr. ß.

Elixer. proprietatis. q. S. az Ára 20 kr.

M.f. Pilulæ gr. iij. D.S. tizüto Pilulák minden nap háromszor három szemet kell bé-venni.

Magyarul.

Végy Venetziái Szappant.

Ammoniák Gunmit.

Egérszaga nyers Büröknek ki-fatsart és meg-száradt levét, mindenikből 1 Köntinget.

Rufus nevét viselő Pilulás Szerekből fél Köntinget.

Paracelsus édes Elixérjéből annyit a' mennyi szükség Pilula készítéshez. Élly véllé a' meg-írt módszerint. A' futkaso Orbántzba, minden harmadik, vagy negyedik nap, a' meg

irt módszerint míg a' Nyavallyából ki-tisztul a' purgáló Port bé-kelt venni; melly által az égy helyről a' helyre járó tsipős Materia a' Testből ki-takaradván, azon futkoso *Orbántzot* el-lehet háritani, hogy nagyobb Nyavallya ne légyen belölle. Arra mindenkor szükség vigyázni, hogy a' Beteg se az Érvágattatás által, se a' Purgátiok által el-ne erötelenüllyön, mert ugy az *Orbántznak* rendes gyógyítása meg-akadályoztatnék, vagy a' belső részekre által hatván halált okozhatna.

Ha pedig az *Orbántz*, a' fellyebb meg-irt fulyos állapot után-is ki-út a' Testen, és az által a' Beteg könnyebséget érez, továbbis a' vérhigito, és lágyito Orvasságokkal élyen belsőképpen, kívülről pedig a' meg-irt módszerint kell dörgölni, és kötözni az *Orbántzos* részt. Minekutánna az *Orbántzos* Daganatnak minden feszessége, és forrosága megszünt; azután el-türhetetlenképpen szokott viszketni: igen sokat szokott hafználni a' Betegnek az alább meg-irando Orvasság, ha minden három ora mulva azon Orvasságban Spongiát vagy gyenge Len ruhát mártván lágy melegen párollyák, azután meg-törlik, és ha ismét *Borza Virággal* meg-töltött Zatskor kötnek réa a' meg-irt módszerint; melly párolni való Orvasságot így ír-le. és küld a' Patikába.

℞. Aqua. font. $\mathbb{H}\text{ij}$.

Acet. Lytharg. Dr. ij . az Ára 6 kr.

M.

Ma-

Magyarul.

Vegy Kut vagy forras vizet 1 fertályt.

Glétes Etzetet másfél Köntinget.

Elegyítsd öfzve, ély velle a' meg-irt modfzerint.

Ha a' Beteg tovább - is az *Orbántznak* ütése után-is ezénkívül van, Lélekzet vétele-nehéz, de a' Pulsussa a' mellett jó erőben van; az előbbeni vért higitó, és lágyító Orvasságokkal tovább - is jó bőven élyen; mellyek mellett a' Lába Talpára savanyu Kovászban 12 Lotnyiban, közönséges Konyha Sdot, és Mustár mag Lifztet, mindenikből három, három Lotot kell elegyíteni, jó bor Etzettel fel-kavarván olly formán mint a' jól megfött hig Kása, azután ruhára kenvén a' Lába Talpait bé-kell kötni velle, rajta hadván mig meg-szárad, a' Talpára réa száradott Kovászt gyenge meleg vízzel le-kell mosni. E' mellett ha a' szükség ugy hozza magával a' Lába szárain lévő husra, és nyaka tsigájára-is hojagot szivo Flastromat kell kötni. A' megdagadott *Orbántzos* részén, gyakran vizes Matériával tellyes nagy hojagok támadnak, mellyeket mindjárt meg - kell fokasztani, ha magában ki-nem fakad, hogy a' tsipös Matéria ki-follyhafson belölle; és azon helyeket gyakorta meg-kell mosni a' fellyebb meg - irt Etzetes Glétes vízzel; azután kevés Kámforral elegyítettett Ro's vagy Bab Lifztet Zatskóban tévén szárazon gyenge melegen réa kell

kell kötni. Midőn már az *Orbántz* a' meg-irt Orvaslás után száradni kezd, többnyire vastag barna *Vara* szokott lenni, mellyet napjában gyakorta' lágy meleg tejes vízzel megkell lotsolni, hogy az *Var* meg-lágyullyon, és könnyen le-hujjon, ne hogy a' tsipös *Materia* a' *Var* alatt igen bé-egye magát; fo-ha is az *Orbántzos* *Varat* erővel le-nem kell szakasztani, ha az *Ofztatással* le-nem halna, a' *Melliloth* nevezetű *Flastrommal* kell ragazgatni, melly gyakorta szépen le-választja az egészséges résztől.

Ha pedig az *Orbántz* méllyen rágná-bé magát a' *Testben*, melly mián *Gyuladást* szerezne, és a' *Fenétől-is* (*Gangraena*) lehetne félni, ekkor belőlről ugy kell orvasolni mint a' *Gyulafzto Nyavallyát* kívülről pedig, közönséges *Málvának* a' *Levelét*, *Sárkerep Virágot*, *Borza Virágot*, *Egérszagu Böröknek* a' *Levelét*, *vad Ketskefü Levelét*, (*Arnica*) mindenikből egy egy *Marokkal* öfzve - elegyítvén *Zatskoba* kell varni, 's *Borban* megkell főzni, és ki-fatsarván az *Orbántzos* részre gyakorta réá kell tenni. Midőn már az *Orbántz* éppen *Fenévé* vólt akkor leg-hathatossabb *Orvaság* belsőképpen a' *Peruviai fahéj* (*Chyna*) olly mértékben, a' méllyenbe meg-iratott a' *Gyulafzto Nyavallyában*. Kívülről pedig, *Ürmöt*, *Tserlevelü füvet* (*Scordium*) *Fejér Pemete füvet*, *vad Ketskék Füvét* mindenikből a *Marokkal* öfzve - vagdal-
vân

ván jó aprón, Zatskoba kell tenni, és borban meg-főzvéen réa kell kötni gyenge-melegen.

Az *Orbánztos* Személyek mindég arra vigyázzanak, hogy ottan, ottan, vagy Gyomor, vagy Vízelletet hajto Orvasságokkal élyenek kivált Tavaszszal, és Őszszel; 's a' mellett ha tele vérűek az Ervágattatást-is ne kerüllyék, 's azonba a' vért higitó Italoknak vételekről-is ne felejtkezzenek-el.

A' VÉRNEK VESZETTSÉGÉRŐL
vagy MEG-TSIPÖSÖDÉSÉRŐL
De Scorbuto.

A' köz Nép ezen Nyavallyát töbnyire *Süllynek* szokta hívni, nevezni; holott nem egyébb hanem a' vérnek meg-tsipösözése; mellyet elein többire meg-lehet abból esmérni, hogy akkor a' Testnek kemény részei (*Partes Solidæ*) meg-kezdenek lágyulni, 's nem könnyen ingerelhetők, melly mián a' Testnek *Elasticitássa* az az rugós *Ereje* inkább fagy; melly mián a' vérnek keringő folyása (*Circulatio sanguinis*) lassadni kezd, el-lankad, a' Testnek bőre imit amot tšomosodni kezd, és végre a' vér meg-tsipösödik. Gyakorta a' vérnek meg-tsipösödése a' rozfszul gyógyított, vagy fokáig tartot rázo vagy el-el-hagyó *Hidrog* után származik: vagy pedig olly helyeken

ken uralkodik, ahol a' Levegő ég nedves, hideg, ködös, és tisztátalan, s ahol a' Lakosok igen keveset dolgoznak, vagy nehezen emélfzhető, poshatt az az rohadásra hajlandó, fzi vos puffasztó eledelokkal vagy megfüstölt Husokkal élnek. Az alattson, nedves, ujjonnan épült Házakban lako Emberek is gyakorta eshetnek e' Nyavallyában, ha Házakat gyakorta nem ujjittyák-meg, friss levegő *Eggel* az az *Aërrel*. Nagy alkalmatosságot ad erre a' Nyavallyára a' kedvetlen szomorú élet, a' *Félelem*, az igen hofzszu álom, felettébb segiti e' Nyavallyának megkapását a' gyakorta Éjtzakai fen-ülés, dobzódás, vagy részegeskedés.

A' Tagoknak nagy lankadságán kezdődik töbnyire e' Nyavallya, úgy hogy a' Beteg sem nem járhat, sem nem álhat, hanem csak mindenkor ülni, vagy fekünni kíván: ha reggel fel-ferken minden Tagjaiban nagy lankadságot érez; és mint ha Testét öfzve-törték volna. De ha ofztán egy darabig az ágyan kívül van a' Testnek azon tapasztalt törődése szünik; az illy Betegnek ábrázattya, és egész Teste gyakorta Sáppatt, vagy föld fzi-nű, ajjakai puffadtak, foga Innye meg-dagadt, és könnyen vér foly belölle, vagy vérzik; vizellete barna színű nyers, és néha sóos hártya lebeg fellyül rajta. Mikor leg-nagyobb erőt vett a' Testen ezen Nyavallya, akkor a' Beteg nehezen Lélezkzik, lehellese bűdös,
Lábai

Lábai dagadnak, Ábrázattya barnul, Testén imit amott fetét, veres, szederjes, feketés fol-
tak, vagy apró Fekélyek támadnak; foga In-
nyei rothadnak, ugy szintén ajjakain és Tor-
kán fekélyek léfznek, mellyek hirtelen el-
terjednek, és a' szomszéd részeket-is ki-fe-
besitik, és szenvedhetetlen büdösséget okoz-
nak. Minekelötte ezen veszedelmes Nyavaly-
lyának Orvaslásához kezdene az Ember, szük-
ség elsöben végire menni hogy ezen Nya-
vallya forro, vagy hideg Természetié? Mi-
dön a' Beteg eleinten torroságban van, szom-
juzik, pulsussa igen feszült, ajjaki forrok és
szárazok, a' forroság mián meg-hasadoztak,
és abból szélesen de nem méjjen terjedö sza-
gos, vízfetö Seb vagy Fekély származik,
foga Innye nagyon piros; az ajkán, nyelv-
vén, fog husán, vagy a' Torkában lévö Sé-
bek eleintén igen pirossak, égnek és nagyon
fájnak; ha külömben a' Beteg forro természetü,
vidám, ekkor nyilván a' Nyavallya forro
Természeti. Az illy forro *Vérnek veszettse-
gében*, a' Beteg nem igen bádjadt, mivel a'
Scorbutusi tsipösség ki-fejtödött a' vérből,
mint sem attól, hogy a' vér volna sürü, ra-
gados, vagy a' kemény részek lágyultak völ-
na el. Az illy forró természetü *Scorbutus-
ba* a' melegítő Orvasságok ártalmasok, de a'
hideg Természeti *Scorbutusba* igen jók és
hasznosok. Az illy forro Természeti *Scor-
butusnak*, meg-hivešítésére, ezen alább meg-

irando Orvasságból, minden ora mulva égy fin'siával kell bé-venni, mellyet így irj-le és küld a' Patikában.

℞. Decoct. Hord. $\mathbb{H}$ ijß.

Spir. Vitriol. Dr. jß.

Syr. rubidæi. Unc. ij. az Ára 52 kr.

M.D.S. Mixtura temperans.

Magyarul.

Végy Meg-főtt Árpa Levét 3 Fertállyt,

Savanyu Gálitzkö Spiritust másfél Könt.

Málna Szirupot 4 Lotot.

Elegyitsd öfzve, élly véllé a' meg-irt modfzerint.

Midön azon meg-irt Orvasságnak élése után a' Betegnek a' forrosága szünt, 's a' vérnek is Tsipössége láttatik édesedni, de e' mellett a' Betegnek szabados széke nints, ekkor ezen alább meg-irando gyengén atól Tifz-tito és hivesitö Orvasságból minden 2 ora mulva 2 fin'siával kell innya gyenge melegen, mind addig míg jól meg-indul a' Gyomra. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába,

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Alth. Unc. j.

Concifs. Coque. Suff. Aquæ. per $\frac{1}{4}$ horæ

Dein Collat. $\mathbb{H}$ ijß. adde,

Nitr. pur. $\mathbb{Z}$ ijß.

Manna elect. Unc. jß.

Syr. Berber. Unc. j. az Ára 51 kr.

M.D.S. Mixtura temperando Laxans.

Ma-

Magyarul.

Végy Tamarindus Gyümöltse 4 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

El-aprozván, főzzed elegendő vízben egy fertály óráig szűrj-le belőlle másfél fertályt; abba tégy azután

Tisztított Saletromat másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sóoska fa Szirupot 2 Lotot.

Mind öfzve elegyítvén élly velle a' megírt modszerint.

Közönséges ital helyet gyakorta ihatik friss Savot kivált mikor ezen fellgyebb megírt Orvassággal nem él.

A' közönségesebb Személyü Betegek élyenek az alább megírandó vizelleített-is jobban hajto Orvassággal, azért mert nem olly költséges, mellyből minden 2 ora múltva egy fin'siával igyon gyenge melegen. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Rad. Bardan. Unc. ij.

Concis. Coque. S. q. Aquæ. per $\frac{1}{2}$ horæ
Dein adde.

Rad. Foenicul. Unc. j.

Relinque adhuc inferv. infus. per $\frac{1}{2}$ horæ
dein Colat. $\text{Hb}\beta$. adde.

Syr. Fumar. Unc. iijß.

Liquor. Terræ. fol. Tartar. Dr. iij. az

Ára 1 fl. 1 kr.

M.D.S. Decoctum Diureticum.

M 2-

Magyarul.

Végy Keserü öreg Lapinak Gyökerét, melly bojtorjángot terem 4 Lotot.

El-apritván főzd-meg elegendendő vízbe egy fertály oráig: azután tégy hozzá

Édes Kömény Gyökeret 2 Lotot; és kivévén a' Tüztől az edényt, had fedő alatt lenni még 1 fertály oráig: azután szürj-le belőle harmadfél fertályt, mellybe tégy Földi füst Fűből készült

Szirupot 5 Lotot,

Borkö Sónak magában el-olvadt, osztán meg-melegített, 's égetett, Bor Etzettel felferesztett, azután apadásig ki-gőzölgött, el-lapositott, meg - száradott de ismét el-olvadt részéből 3 Köntinget.

Mind ezeket öfzve elegyítvén élly vélle a' mint meg-van írva.

Ha még - is oltsobb kell, 's azonba a' száj-is ki-van febesedve, az alább meg-irando Orvasságból minden három ora mulva végyen bé gyenge melegen egy fin'siával, 's ugyan ezen Orvasságot a' ki-febesedett száját, és Torkot lehet mosni, rotyogtatni nagy hafzonnal. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Rapar. alb. cum Cort. Unc. vj.

Concifs. Coque; S. q. Aquæ. per $\frac{1}{4}$ horæ

Colat. ℞ij. leviter expressæ adde.

Syr.

Syr. Mororum. Unc. jß. az Ára 36 kr.
M. D. S. Decoctum Purificando temperans.

Magyarul.

Végy Fejér Répát hajastól 12 Lotot.

El-vagdalyván főzd-meg elegendendő vize
ben fél oráig, szürj-le belöle másfél fertályt,
és a' meg-főtt Répát gyengén fatsard hozzá,
és a' ki-fatsart 's le-szürt lévőbe elegyítsd

Fai Eper Szirupot 3 Lotot.

Mind öszve-elegyítvén végyen a' Beteg
a' meg-irt módszerint a' szájában.

Ha pedig mind ezen fellyebb meg-ira-
tott italbéli Orvasságtól irtoznék a' Beteg
illy forro Természeti *Scorbutusba*, tehát eb-
ben az esetben igen nagy házonnal élhet,
az alább meg-irando Liktárium forma Orvas-
ságból, mellyből minden három ora mulva
égy kávés kalánnal kell bé-venni. Melly Or-
vasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Cremor. Tartar. Dr. iij.

Conserv. Nasture Aquat. Unc. jß.

— Cochlear. Unc. jß. az Ára 41 kr.
M. D. S. Summat omni trihorio parvum
Cochleare.

Magyarul.

Végy Tisztított Borkövet 3 Köntinget.

Réti Torma meg-sürödöt Szirupot 3 Lot.

Kalános-fü Szirupot-is annyit.

Elegyítsd öszve ély a' meg-irt módsze-
rint véle.

Min-

Minden Kerti savanyu meg-ért, és meg-főtt Gyümöltsek, és azokból készült Levek, és Italok nagyon használnak ezen forro Természeti *Scorbutus*ba; minden hivesítő Zöldségből készült eledelek, mint a' *Sóoska*, *Saláta*, *Endivia*, Kerti *Laboda*, vagy *Spinát*, (*Spinachea*) sárga és feje *Répa*, savanyu *Káposzta*, s ezekhez hasonló Zöldségek, igen sokat szoktak használni, kivált ha a' Beteg fokáig élhet vélek a' Gyomornak meg-terhelése nélkül. Mikor a' Beteg tele vértü, és a' mellett a' Pulsussa-is tellyes, meg-feszült, illy állapotban az Érvágattatás-is nagyon szükséges; de réá kell vigyázni ne hogy az Érvágattatás által a' Beteg el-erőteletüllyön, mivel a' Nyavallya fokáig tartván, ne hogy a' nedvesség el-olvadjon, és el-vesztegetőd-jék. Minden melegítő Ital és Fűszerfzamas, és Husas eledelek ártanak, az illy Nyavallyában sinlödö Betegnek; a' Marha Hus Lév, vagy Borkövet, Citrom Lével, Etzettet meg-savanyitva, és abban Zab, Ros, Árpa, és Ris-kásák meg-főzetvén igen hasznosok szoktak lenni, mivel a' Betegnek mind Orvassága, mind tápláló Eszköze; s többnyire ezen Orvaslás modjával az illy forro Természeti *Scorbutus*ban lévő Betegek meg-foztak gyógyulni. Bővebben való Orvaslását ezen forro Természeti *Scorbutus*nak meg-láthatod a' Báró *Störk Antal* Ur ö *Excellentziája* Orvas Könyvében a' második Darabnak 55dik Levelén a'

13dik rendtől fogva el-kezdve egész a' 42dik rendig, melly esik a' 56dik Levelen.

A' hideg természetű *Scorbutus* nem jár Forrosággal; hanem a' Beteg lankadt, Pulsusa lafsu, gyakran egyenetlen, foga husa szederjes, vagy inkább vizes Daganat van rajta, igen ritkán szomjuzik, a' Szájában lévő apró Sebek sem nagyon nem fájnak, sem nem forrok, hanem inkább setét verefsek, és gyakorta Szalonna forma bőrrel vagynak bé-vonva. Lábaik és egyéb részein vizes és hideg Daganatok vagynak, és az ezen a' Daganatokon láttzó foltak-is nem forrok, sem nem fészsek, sem nem nagyon pirosak, hanem igen lágyak, setét verefsek, szederjesek és barnások.

Az illy hideg természetű *Scorbutus*ba igen hamar szokott használni eleintén az alább meg-irando Orvasság, kivált ha mind addig él velle, míg a' Nyavallya egészfzen el-mulik; mellyből minden 3 ora mulva egy kis kalánnal kell bé-venni. Melly Orvasságot így írje le és küld a' Patikába.

℞. Sal Polychr. Dr. iij.

Conserv. Fumar.

— Nasturc. Aquat. ʒaa Unc. jß.

Az ára 48 kr.

M. D. S. Sumat omni trihorio parvum Cochleare.

Magyarul.

Vegy Polykrést Sóot 3 Köntinget.

Föld

Földi füst Fűnek Leveléből készült sűrű Szyrupot.

Réti Torma Leveléből készült hasonló sűrű Szyrupot, mindenikből 3 Lotot.

Mind öszve-elegyítvén ély velle a' meg-irt mod szerint.

Vagy pedig a' következő Mixturából minden 3 ora mulva 2 kalánnal kell bé-ven-ni. Melly Orvasságot így ír-le és küld a' Patikába.

℞. Aqua flor. Samb. Unc. vj.

Spir. Cochlear. Unc. β.

Succ. Citr. Unc. ij.

Syr. fumar. Unc. iij. Az ára 56 kr.

M.D.S. Sumat omni trihorio 2 Cochlearia.

Magyarul.

Vegy Börze Virág vizet 12 Lotot.

Kalánosfü Spiritust 1 Lotot.

Citrom Levét 4 Lotot.

Földi füstfü Szyrupot 6 Lotot.

Mind öszve-elegyítvén, ély velle a' meg-irt modszerint.

Ezen fellyebb meg-irt Orvasságok, többire a' leg-gonoszabb hideg Természetű *Scorbutusos* Betegeket-is meg-gyogyíttyák. Ha pedig már az egész vér úgy meg-vesztegetődöt a' tsipösség által, hogy az Hákogás, vagy pök-dösés, a vizellelt, vagy emészttett által-is foly ki: már ekkor igen roszszul vagyon a' Beteg dolga, 's kevés reménység lehet meg-gyogyuláshoz, ugyan csak azon kell lenni, hogy a'

Nyavallyának a' melly jelensége leg-inkább sérti, és nehezíti a' Beteget, az enyhíttessék enyhítő Orvasságokkal. Néha a' hideg *Scorbütusba* - is esnek olyan foltak, vagy Fekélyek, mellyek hamar meg-rothadnak, és *Fenéké* válnak. Ezen esetben a' következő rothadás ellen való Etzetes Mixturát igen hasznosnak lenni tapasztaltam, mellyből minden két ora múlva 2 kalánnal kell bé-venni. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Oxymel. Scillit. Unc. iij.

Spir. Cochlear. Unc. j.

Aqua. Salv. Unc. viij.

Extract. Arnica. Dr. jß. az Ára 41 kr.

M.D.S. Mixture Roborans, omni bhorio
2 Cochl. summendæ.

Magyarul.

Vegy Tengeri Hagymás etzetes Mézet 6 Lotot.

Kalánosfü Spiritust 2 Lotot.

Sállya vizet 16 Lotot.

Vad Keiskék sűrű Levéből másfél Könting.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, ély velle a' meg-irt módszerint.

Mivel ezen fellyebb meg-irt Orvasság drága, a' közönségesebb Emberek az alább meg-irando Itallal élyenek, mellyet a' Házadnál-is e' fzerint meg-készíthettz.

Vegy Egy kupa friss édes Tejet.

Savanyutska Bort 16 Lotot.

Töltsd

Töltsd öfzve a' kettöt, forrald-fel egy kevéssé: azután fzürd-le a' Turotól; a' Savoba hogy annál tisztább légyen, tégy három Tojás fejerét az meg-sürüdvén a' meleg Savoban, szedd-ki a' Savoból, és az illy elkészített Savoval jó böven, és fokáig éllyen a' Beteg, ha el-fogy mindjárt mást kell készíteni a' meg-irt módszerint. E' Nyavallya gyakran végződik valamelly fokáig tartó köles forma, pattanások által, vagy pedig Rühöz hasonló ki-ütések által: de ezek a' jelenségek is többire egézfzen meg-gyogyulnak ha a' Beteg fokáig él, a' lejjebb meg-irando Liktarium forma Orvassággal, mellyből minden három ora mulva, egy kávékalánnal, vagy két hegyén mint egy Magyoro annyi nagyságot kell bé-venni. Melly Orvasságot irj-le és küld a' Patikába.

℞. Sal. Polychr. Dr. iij.

Pulv. rad. Jalap. Dr. jß.

Conserv. Fumar.

— Nasturc. Aquat. aa Unc. jß.

Syr. Ononidis. Unc. iij. az Ára 1 fl. 24 kr.

Mf. Electuarium molle.

Magyarul.

Vegy Polykrest Sóot 3 Köntinget.

Jalapa Gyökér port másfél Köntinget.

Földi füst fünek Nádmézzel bé-tsinált nyers

Leveléből 3 Lotot.

Réti Tormának Nádmézzel öfzve - tsinált

nyers Leveléből szint annyit.

Meg-dugult részeket ki-nyitó öt rendbé-
li Gyökerek, vagy az ujjabb Authorok sze-
rint *Ononidis Szirupjából*, annyit a' mennyi
elégéséges leszzen a' fel-keverésre hogy lagy
Liktariumot készithes belöllek. Mellyből
végy a' meg-irt modszerint. Midön pedig
mind ezen meg-irt Orvasságok után-is a' Be-
teg semmit nem könnyebbülne, meg-nem gyo-
gyúlna; ezek élések mellett gyakorta hafz-
náltak nékem a' következő Pilulák, melly-
ből minden nap 3szor két szemet kell bé-
adni a' Betegnek, lassanként szaporítani a'
Pilulák száma bé-vételét. Melly Orvasságot
igy irj-le és küld a' Patikában.

℞. Extract Cicutæ. Unc. ꝑ. az Ára 23 kr.
f. Pilulæ. gr. iij,

D.S. Ter de Die tres, sensim augendo
dosin.

Magyarul.

Végy Kö Mosárban meg-tört *Büröknek* ki-
fatsart, és azután meg-sűrűdött Levéből 2
Lotot.

Készíts ebből 3 gránt vagy 3 Buza szé-
met nyomo Pilulákat. Mellyből minden nap
3szor, két szemeket kell bé-venni; azután
lassanként több, több szemeket.

A' RÜHRÖL. (De Scabie.)

A' Rüh olyan ki-ütö ragado Nyavallya
a' Bőrön, mellyet a' Beteg tellyességgel a'
nagy

nagy Vízketegség mián vakorás, vagy kör-
mölés nélkül nem alhat; többire kezdődik a'
ki-ütése a' kéz Ujjainak tövei között, holott-
is apró hojagotskák származnak, mellyek tsi-
pös, vízketeges, vizes Matériával vannak te-
le; azután hasonló vízketeges hojagotskák
támadnak a' Testnek egyéb részein-is, ne-
vezetesen a' Hason, a' szemérem között, és
a' Lab szájának felső buzas részein, gyakran
az egész Testet - is bé - borintják, mellyek
nagy nyughatatlanságot szereznek a' Beteg-
nek: gyakorta az Orvaslásnak el - mulatása
mian, az ilyen vízketeges Hojagotskák,
széles Kelevénnyé változnak, meg - varasod-
nak. Mennél méjjebben eszi - bé magát a' tsi-
pös Mátéria, annál nagyobb vízketegsége
vagyon, s tellyességgel hajnal felé, a' nagy
nyughatatlanság és vízketegség mián a' Be-
teg nem alhatik, melly mián nagy forroság,
és szomjuság-is gyakorta szokta követni, s
többire a' Pulsus Hideglelés, kivált mikor a'
varas Fekélyek közt lévő Bőr meg - fészül,
melly veres, és tüzes; némellyeknek pedig
egész Testeken Himlő forma pattanások tá-
madnak, mellyek Genyetséggel hamar meg-
telnek, és akkor a' kerületek meg - veressedik
azoknak: mellyekből gyakran égy nagy Var
léfzen, de ha őszve - funak széles, vastag,
tsunya, kemény, varasság támad belőlök.
Az ilyen Rüh szint úgy el - ragad mint a'
más. Azért az egészségesek az illy Betegek-
kel

kel ne társalkodjának égy Ágyba velek ne feküdjenek, sem az illy *Rühes* Személlyeknek sem égyfzer, sem másfzor a' viselő's más Köntöseiket - is magokra ne vegyék, ha pedig magokra akarják venni, ha moshato e- lébb mossák-meg, és büdöskö füstyével füstöllyék-meg, ha pedig nem moshato, minden nap a' szélre ki-tévén a' Köntöst, az előtt harmad nappal minden nap meg-kell füstölni, az irt füstölövel. Minden kemény, nehezen emélesztődő, igen meg-sózott, és füstölt eledelek, az éretlen Gyümöltsek, és a' fok ülés ezen Nyavallyának többire a' szerző okai, kivált ha Testét motskoson tartya, ingét és Lábra' valóját szennyesen viseli. Minden *Rühes* Személlytől elsőben-is meg-kell tudakozni ha régen van-é a' vagy nem, rajta a' kiütött *Rüh*? Másodszor van-é forrosága, szomjusága, a' Pulsussa a' Betegnek hideglelős-é, vagy nem, mind ezeknek igen jól kell végére menni. Ezen alkalmatlan Nyavallyában következendöképpen kell a' Beteget orvasolni, ugymint: *elsőben*. Midőn a' Beteg forro, szomjuzik, Pulsussa hideglelős, bőre fefzes, meg-gyuladott, ekkor az alább meg-irando, hivesítő, vért Tifztito, Orvassággal kell éltetni a' Beteget, melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikában.

℞. Rad. Gram. Unc. ij.

Rad. Acetos. Unc. β.

Con-

Concis. Coqu. S. q. Aquæ. per $\frac{1}{2}$ horæ
dein Colat. $\mathbb{B}$ ij. adde.

Nitr. pur. Dr. j.

Syr. Ribes. Unc. ij. az Ára 45 kr.

M.D.S. Decactum temperans, omni bibe-
rio vasculum tepidè summendum.

Magyarul.

Vegy Pásint, vagy Perje Gyökeret 4 Lotot.

Sóoska Gyökeret 1 Lotot.

Öszve-vagdatván, főzd elegendő viz-
ben fél oráig: azután szűrj-le belőle fél ku-
pát, mellyben elegyits

Tisztított Salétromot 1 Köntinget.

Kerti veres Szőlő Szirupot 4 Lotot.

Mind ezeket egy Üvegben tölvén, min-
den 2 ora mulva igyon a' Beteg gyenge me-
legen egy fin'siával.

Ha a' forroság mián a' Gyomra-is meg-
van szorulva a' Betegnek, akkor az alább
meg-irando Gyomor-menését segítő Orvasság-
ból minden ora mulva fél fin'siával kell ven-
ni gyenge melegen. Melly Orvasságot így
írj-le és küld a' Patikában,

$\mathbb{R}$. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Alth. Unc. j.

Concis. Coqu. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ horæ
dein Colat. $\mathbb{B}$ ij. adde.

Nitr. pur. Dr. $\mathbb{J}$.

Mannæ. elect. Unc. $\mathbb{J}$.

Syr. berber. Unc. j. az Ára 51 kr.

M.D.S. Mixtura temperando Laxans:

Magyarul.

Végy Tamarindus Gyümölcset 4 Lotot,
Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

Öszve - vagdalván főzd - meg elegendendő
vizben egy fertály oráig, úgy hogy a' meg-
főtt lév légyen meg-szűrve másfél fertály;
annak utánna tégy a' le-szűrt lévben

Tisztított Salétromot másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sóoska-fa Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öszve - elegyítvén, éllyen
a' Beteg véllé a' meg-irt módszerint. Ezen
Orvassággal mind addig éllyen míg a' Gyu-
ladás, és a' forroság meg-szűnik; közönsé-
ges itala légyen e' mellett az Árpának meg-
főtt leve.

Másodszor. Ha pedig keményen leli
a' Hideg a' Beteget, és a' Beteg tele vérü,
ekkor az Érvágattatás-is szükséges; azonban

Harmadszor. Minden harmad vagy nyol-
tzad nap mulva végye-bé az alabb meg-iran-
do Gyomor Tisztítót, égy kevés vízben fel-
kavarva éhomra, és minden Gyomor menés
után égy fin'sia Tehénbus, vagy Szilvának
a' meg - főtt levét igyon gyenge melegen.
Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Pa-
tikába.

℞. Cremor. Tartar. gr. xx.

Pulv. rad. Jalap. xl. az Ára 4 kr.

Mf. Pulvis subtilis.

Ma-

Magyarul.

Végy Tisztított Borkövet 20 gránt.

Jalappa Gyökér port 40 gránt.

Mind ösze-elegyítvén 's apron Porrá törvén ved-bé.

Az erősebb Természeti Személyek végyék-bé az alabb meg-irando Gyomor Tisztítót még pedig minden nyolczad nap mulva éllyenek vélle, hogy a' tsipös Nedvességtől hamarébb a' Testek meg-tisztullyon, melly Orvasságot égy kevés vízbe fel-kavarva éhom-ra végye-bé. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Scammon. gr. xv.

Pulv. Sach. pur. gr. x.

Æthiops. mineral. gr. xx.

Stib. Diaphor. gr. xx. az Ára 7 kr.

Mf. Pulvis subtilis.

Magyarul.

Végy Scamonium Gyökér Gyanta port 15 gr.

Fejér tiszta Nádméz port 10 gránt.

Büdöskövel készült Kénésöt 20 gránt.

Salétrommal készült Piskoltz port 20 gr.

Mind ezeket ösze-elegyítvén törd apro Porrá, és élly vélle a' meg-irt mó szerint,

Azokon a' Napokon pedig

Negyedszer. Midön a' Beteg nem él Gyomor Tisztítóval minden nap 3szor, ugy-mint: Reggel, Délbe, és Estve, végyen-bé az alabb meg-irando Orvasságból égy Dosist, égy

egy kevés vízben fel-kavarva. Melly Orvas-
ságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Flor. Sulphur. gr. xxx.

Æthiops. mineral. gr. x. az Ára egy Do-
sisnak 45 kr.

Mf. Pulvis subtilis. dentur Doses tales
Nro. XXI.

Magyarul.

Négy Bűdöskő virágot 30 gránt.

Bűdöskövel készült Kénest 10 gránt.

Mind öfzve-elegyítvén törd apro porrá
kö Mqsárban, és készittes ilyen mértékül
vagy 21 Darabot, mellyekkel ély a' meg-
irt modfzerint, mind addig mig a' rühes Var
száradni, és a' Test tisztulni kezd.

Ötödfzör. Minden Estve a' meg-irando
kenő Irból meg-kell kenni a' Rühes részeket,
illy külömbséggel, hogy ha a' Rüh egész
Testén ki-ütött, tehát ekkor nem kell egy-
szersmind bé-kenni a' Rühes részeket; ha-
nem az első nap a' Kezeit, és Karjait, má-
sod nap a' Lábait, és Lába szárait, harmad
nap a' Testnek több részeit, negyedik nap
a' Kezeit, és Karjait, az ötödik nap hason-
loképpen a' Lábait, és Láb szárait, a' ható-
dik nap az egész Testet hasonloképpen. E-
zen kenés formáját, mind addig kell foly-
tatni olly modon a' mint meg-iratott, mig a'
Beteg egészfen meg-gyogyul. Melly kenni
valo Irat így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Æthiops,

℞. *Æthiops. mineral.* Unc. j.
Axungia. porcin. Unc. iij. az Ára 31 kr.
 Mf. Ungventum pro unctione.

Magyarul.

Végy Büdösköves Kénesöt 2 Lotot.

Sertés Háj 'Sirt 6 Lotot.

Mind öfzve-elegyítvén 's kevervén, kenjed a' fzerént a' részeket a' mint meg-van írva.

Német Országi *Pringel* Tudományára nézve hires Orvas Ur; nagyon hasznosnak javallya ezen alább meg-irando kenőt, mellyel csak negyed részét kell bé-kenni a' *Rühes* Tagnak minden estve; melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. *Sulphuris. trit.* Unc. j.
Pulv. rad. Hellebor. alb.
Sal. Ammoniac. aa Dr. ij.
Axungia. porcin. Unc. ij. az Ára 19kr.
 M. f. 1. a. Ungventum.

Magyarul.

Végy Büdöskö port 2 Lotot.

Fejér Zásza Gyökér port.

Szalamia Söo port, mindenikből 2 Könt.

Sertés Háj 'Sirt 4 Lotot.

Mind öfzve-elegyítvén 's kevervén, kenjed vélla a' *Rühes* részeket a' meg-irt módszerint.

Motsan Bétsben lakó, Tudományára nézve hires Orvas *Plenk Jakab* Ur, ezen alább meg-irando Irat a' maga Orvasságokról írj
 Köny-

Könyvében nagyon recommendállyá a' *Rühes* részeknek, meg kenettatése véget, mivel rövid idő alatt meg-száraztya 's le-hullattya, a' Genyét é es varas *hüh* Fekéllyeket. Melly Orvasságot így ír - e s küld a' Patikában.

- ꝑ. Axungia. porcina. sæpius lotæ. Unc. x.
 Rad. Oxylapathæ. Coctæ. ac per Setaceum
 trajectæ. Unc. iiij.
 Rad. Enulæ. in pulverem redactæ, Unc. j.
 Pulv. Baccar. Laur. Unc. j.
 Sulphur. trit. Unc. j.
 Olei. Tartar. per Deliquium. Unc. ꝑ.
 az Ára 1 fl. 7 kr.
 M. l. a. f. Ungventum mollæ.

Magyarul.

Végy Sertés Háj Sirt, mellyet gyakorta felkell dörgölni tiszta vízzel 20 Lotot.

Etzetben meg-főtt *keserü lapu Gyökeret*, mellyet fellyem ruhán azután által törvén 6 Lotot.

Örmény Gyökér port 2 Lotot.

Bálffi mag port 2 Lotot.

Büdöskö port 2 Lotot.

Borkö Olajat 1 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, kavard-fel had legyen lágy ír belölle, mellyből minden reggel, és estve meg-kell kenni a' *Rühes* részeket.

Azonba a' *Rühes* Beteg a' Testét tisztán tartsa, 's az Ingét, és Labra-valóját gyakorta

korta változtassa: mikor az idő tisztá, és a' Betegnek állapotja meg-engedi, feredjék minden nap égyfzer, kivált ha modját ejtheti olyas feredöben a' melly Búdösköves; a' mint némelly Borvizek szoktak lenni: ha pedig a' Betegnek ebben modja nem lenne, igen javasoltatik ha folyó vízbe - is gyakorta megmossa *Rühes* Testét. Ezek felett mindenkor mikor felöltözik, a' meg-irt modszerint öltözö, vagy viselő Köntössét füstöllye - meg, a' füstölés nem Házba, hanem kü'n a' szabados Levegö ég alatt légyen, ne hogy az által a' Betegnek Fulladozás okoztassék.

Midön a' *Rühes* Emberen, sem forroság, sem Gyuladás, sem Hideglelés nintsen, ekkor az Orvaslást Purgátzion, és a' meg-irt Vért Tisztító Orvasságokkal kell kezdeni.

Hatodszor. Ha pedig a' helytelen Orvaslás miatt, vagy más külsö Orvasságok mián, a' *Rüh* a' Testnek külsö színéről, a' vérbe vízfzáz mégyen: melly mián hoszfzas fő fajás, fő szédelgés, Vakság, Sükettség, nehezen való Lélekzés, hurur, néha pedig Nyavallya törés - is származik. Ilyen állapotban a' meg-irt modszerént, Vért higitó, és ofzlato Orvasságokkal kell a' Beteget gyógyítani; és a' Beteget napjában égy néhány oraig lágyító Feredöben, nem pedig Búdöskövesbe kell ültetni, hogy az által a' *Rüh* a' Testnek külsö részeire ismét ki - takarodjék, mellynek élésével a' Beteg könnyebbül-
vén,

vén, tovább is kell folytatni az el-kezdett Orvaslást. Hogy ha pedig,

Hetedszer. Egy vagy több Hetek mulva-
is nem könnyebbedne a Beteg, ekkor olly
modot kell elő-venni, hogy a' *Rüh* ismét ki-
adja magát a' Bören; ugmint

Nyolczadszor. A' Betegyet más *Rühes*
Emberrel kell halatni, vagy *Rühes* Ember-
nek az Ingét kell réá adni, vagy ahoz értő
Seb Orvással *Rühet* kell belé oltatni. Ez
igy meg-lévén, sem belső, sem külső Orvas-
ságokkal nem kell éltetni, hanem meg-kell
engedni had üssön-ki jól a' Testén a' *Rüh*,
melly ki-ütés az előbbeni Nyavallyákat e-
gészben meg-fzünteti, mellyeket a' *Rühnek*,
viszsa-térése okozott. És ha ezeken mind
igy által esett a' Beteg: ekkor ofztán Vért
Tisztító belső Orvasságokkal kell éltetni a'
Betegyet, és azok által a' *Rühet* lassan, las-
san, el-üzni. Mind ezek után meg-gyogyul-
ván a' Beteg, még-is igen javallya Báro *Störk*
Antal Ur ö Excellentiája, a' Fekélly fol-
lyást, vagy *Fontenella* tsináltatást, valamelly
ahoz értő tanult Seb Orvas által a' Testnek
valamelly részén, meg-kézfittetni.

A' KANKORÓL vagy FRANTZRÓL.

De Gonorrhœa.

Ezen Pestishez hasonló Nyavallyát nyol-
czadik *Károly* Frantzia Király hozta-bé el-
söben

söben Európában; midön az Olofzokkal 1494-dik Esztendőben Augustus Holnapban a' mikor - is Hadat kezdet, 'és szerentsésen gyözedelmeskedvén. Melly Gyözedelem után az ő Vitézei a' buja életre adván magokat; melly mián számtalan fok Személyek a' leg - jobb Termetűek között vesztének-el; a' mint ezt bizonyítja *Astruk János Frantzról* írt Orvas Könyvének negyedik Része a' 17dik Levelén.

Hogy pedig ezen dögleletes Nyavallya még 1207ben tapasztaltatott de nem a' *Frantz* név alatt bizonyítja *Guillelmus de Soliceto Placentinus* Orvas, a' maga Seb Orvasi Könyvének a' 42dik Czikkelyében illy Déák nyelv elő - adásokkal. *De Apostemate in Ingvinibus. Hæc ægritudo, inquit, vocabatur Bubo vel Dragoncelle Ingvinis, vel Apostema Ingvinis; ut et plurimum fit ex Materia frigida, que ab Hepate expellitur ad loca illa, quæ debilia, vacua; et aliquando ex Materia Calida; et aliquando cum accedit homini in Virga Corruptio propter Concubitum cum fæda Muliere; aut ob aliam causam. Itaque Corruptio multiplicatur et retinetur in virga, unde non potest Natura mundificare Virgam aut locum, primo multam plicaturam partium illarum, et propter strictam viam illius loci, unde redit et regurgitat Materia ad locum Ingvinum, propter habilitatem loci illius, ad recipiendam*
super-

superfluitatem quamlibet et propter affinitatem quam habent hæc loca ad virgam.

Hasonlóképpen bizonyította 1310ben élt Angliai híres Seb Orvas Gadelesden János az ő Orvasi Könyvében ilyen Déák szókkal.

De Cura Ulcerum Virgæ.

Ulceræ, inquit, *Virgæ virilis* contingunt, vel ex *Coitu* Juvenculæ, vel ex *Coitu* menstruata, vel *Coitu*, cum foetida, vel immunda, vel Cancrosa Muliere; vel ex retentione *Urinæ* et *Spermatidis*.

Eddig a' *Frantzú* esméretlen vólt itt Erdélyben a' Székellyek között, de már e' közt is kezd terjedni, nem tsak a' Zalathna körül lévő Oláh Falukban, a' holott is már olly közönségessé lett, mint a' nagy, és népes Városokban; igyekszik is a' Felséges Királyi Kormány-Szék, ezen el-árado Nyavallyának ellent állani, mivel majd minden Zalathna körül lévő Falukban, Seb Orvasókat rendelt, kiknek is szorgalmatos vigyázások által, ezen dögleletes Nyavallya orvasoltatik.

Többire ezen dögleletes Nyavallyát egy különös el-ragado tsipős Matéria okozza, mely soha magában a' Test Nedvességének megromlásából nem származik, hanem mindenkor másról ragad-e; ugymih:

Elsöben. A' tisztátalan Közösködés által, midön edgyik Személy egészséges, a' másik pedig *Frantzós*, vagy *Kankos*.

Má-

Másodszor. Mérgesebben, és hamarébb ragad-el a' forro Természeti, Böv véri ifju Személyekre, mint sem azokra a' kiknek lágy husok, és nedves, Taknyos Testek vagyon.

Harmadszor. Mennél Kankossabb, vagy Frantzussabb valaki, és mennél tsipösebb Testében a' Kankos vagy Frantzus nedvességnek méрге, annál hamarább ragad-el, és mérge-sebb léfzen tölle az egészséges Személy.

Negyedszer. A' Kankos Személyt mindig jobban mérgesiti az ujjonnan valo közösködés. Ha két Kankos Személy közösködik egymással, ugy gyakran meg-esik hogy a' Kankonak a' méрге, melly még tsak egyik részén vólt a' Testnek, azután jobban fel-egyedvén a' több Testbéli Nedvességgel, az egész Testet el-foglallya.

Ötödször. Ha a' Szülék vagy mind ketten, vagy ha tsak az edgyik-is közzülök Kankos vagy Frantzus vólt, a' születendő Gyermekikkel-is vélle születhetik a' Frantzú.

Hatodszor. A' Frantzus szopos Gyermekről az egészséges Dajkára el-ragad a' Frantzú: de a' Frantzus Dajkáról még könnyebben el-ragad a' Frantzú az egészséges szoptatos Gyermekre; több el-ragadása nemei-is vagynak a' Kankonak, vagy Frantzunak, mellyről olvashattz, a' Báro *Störk Antal* Ur ö Excellentiája második Orvas Könyvének a' 97dik Levelén, 's több következő Leve-

lein-is. Leg-gyakrabban a' Kanko vagy Frantzú, tsak azt a' részt vesztegeti elsőben, a' melyre ragadott először; mely mian tsak némelly részén van a' Testnek a' Frantzú: de ha az Orvaslásnak halogatása által, vagy helytelen rosz Orvaslás által a' Kanko mérgeesebbé leszén, azután a' vérbe-is által mégyen, és külömb-külobbféle Nyavallyákat szerez. Azon Nyavallyák közt, melyek a' Kankos méregtől, a' Vérnek meg-vesztegető-dése nélkül tsak valamelly tagon támadnak, leg-közönségesebb a' Fejérfojás, *Gonorrhæa*, *Fluor albus*, vagy a' *Vizellő* tsöben támadt *Fekély*, néha *Magfolyás*. Melly-is kétféle ugmint: jó *Természeti Fejérfolyás* (*Gonorrhæa Benigna*) vagy gonosz *Természeti zöldes Fejérfolyás*, *Gonorrhæa Virulenta*, vel *Maligna*. A' gonosz *Természeti zöldes Fejérfolyás* akkor származik, mikor a' Kankos Személlyel valo közösülés meg-ésik, mely által a' Kankos méreg *Miasma* a' vizellő Tsöben (*Urethra*) bé-tsuszván, annak valamelly részéhez ragad, azt rágja, tsipi, meggyulafsztya, mely mian a' vizellés igen nagy fájdalommal esik, mivel erőssen égetvén irtoztatoképpen fáj a' vizellő tsö, a' honnét-is szüntelen tartó taknyos, tsepegő, Genyetséges zöldes Matéria foly-ki. A' fertelmes közösülés után a' negyedik, ötödik, hatodik nap, vagy még késöbben kezd a' meg *Kankosodat* vagy meg *Frantzusodat* Személly a' vizellő Tsönek (*Urethra*) a' végén vizke-

tegséget, és égést érezni, melly a' vizellés közben mindég nevededik: ekkor többire veres a' szemérem vizellő tsőnek a' vége, és fáj, mellyből ragafzos, vizes, zöldes sárga Takony forma Matéria tsepeg ki. Azután a' fájdalom el-terjed az egész vizellő tsőn, melly mián a' Vizellés igen nagy kinnal esik: a' nemző tag meg-keményül, meg-görbül, melly mián abban el-tűrhetetlen égő feszülés támad, és a' Gollyoknak (*Testiculi*) és a' melléte lévő részeknek-is öfzve-huzódása, kinos fájdalmat okoz.

A' Nemző - tagnak makkos vége néha egészszén meg-gyulad, melly mián a' vizelésre való erőltetés nevededik, és fájdalmas kezd lenni: gyakran pedig a' szemérem Testnek első bőre a' Makról egészszén le-huzódik, meg-gyulad, és ugy meg-dagad, hogy a' Maknak alsó része keményen meg-fzoritodik, így a' Makban a' vér meg-tömődik, meg-reked, és hirtelen Fene támad rajta, kivált ha a' Testnek nedvessége már meg-vefztegetődött.

Valamig a' fájdalom igen kinos, és a' Vizellő-tső igen feszesen van, addig nem folyhat ki jól a' Matéria; de mihellyt azok szűnnek, mindjárt az - is jobban, és szababban foly. A' ki-follyó Matériának mérges vóltát annak színéből kell meg-ítélni: a' fehéres, sárga, vagy Genyetséges Matéria nem olly rosz, mint a' zöld, barnás, feketés, vagy szagos Matéria, a' rothatt hus lévőhöz hason-

lo, vagy zöld, és vérrel elegyes Matéria pedig mindég leg-mérgesebb. Könnyű azokat továbbá meg-gyógyítani, az illy *Kankos folyásból*, kik még különben egészséges vérrel vagynak, és csak most esett rájuk ezen folyás, (*Gonorhaea*). De minél többször esik valaki e' Nyavallyába, annál nehezebb ki-gyógyítani.

Midőn a' vizellő tsöben (*Urethra*) támadt Fekély mindjárt elől van a' vizellőtsönek a' végén; és az oda ragadt *Kankos Matéria* nem félettébb mérges, ritkán esik-meg hogy veszedelmes bajokat szerezzen. De mennél méjjebben mégyen alá a' vizellő tsöben (*Urethra*) az a' fekély, mennél közelebb mégyen a' vizelletett tarto Hojaghoz, vagy a' Nemző magot tarto edényekhez, annál veszedelmesebb az, és annál nehezebb meggyógyítani; a' fájdalmak-is ekkor mindég kínosabbak, és tovább tartanak, ekkor gyakran ezen a' részeken igen mérges, gyógyíthatatlan fekélyek, magát méllyen bé-furt tsövös *Fistulák* támadnak, vagy a' vizellet szüntelen tsepeg: ha pedig a' Nemző-magot tarto edényeket-is ki-rágta a' tsipös Matéria, ekkor a' Nemző-magnak szüntelen valo folyása miatt a' Beteg el-fzárad. A' Beteg mihellyt észre vérfzi hogy a' vizellő tsöben (*Urethra*) fekély akar támadni, mindjárt tsendességben tartsa magát, a' fertelmes Életnek, vagy a' tisztátalan Személlyel valo közösülésnek véget

Vessen, részegítő erős italt ne igyék, fűszerfzamos, kövér, savanyított, nehéz emész-
tő füstös Eledeleket távoztasson. Ezen Nyavallyának elein, hogy a' vizellet ne égesse a' vizellő tsöt, és a' Gyuladás tsendesüllyön, az alább meg-irando Orvasságból ugyan jó böven igyék, mind addig mig könnyebbségét érzi, melly Orvasságból két Maroknyit megkell főzni egy kupás forrás vizben, fél oraig főzvé, evel éllyen közönséges ital helyet. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikában.

℞. Rad. Alth. Unc. iij.

Fol. Alth. M. ij.

Rad. Liquiritiæ. Unc j. az Ára 13 kr.

M. Concis. D.S. Species p. Decocto.

Magyarul.

Vegy Fejér Málva Gyökeret 6 Lotot.

— — Levelet 2 Marokkal.

Édes Gyökeret 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-vagdaltván, elegyitsd öfzve, élly véllé közönséges Ital hejjet a' meg-irt mod szerint.

Ennek élése mellett minden nap gyakorta a' meg *Kankosodot* szemérem Testet (*Virga Virilis*) fereszfize, vagy mártsa meleg vízbe, vagy Tájbe.

Ha a' fellyebb meg-irt Orvasságokkal eleinte elegendendő mértékbe él a' Beteg; gyakran a' *Kankonak* veszedelmes Szüleménnyét el-

el-lehet háritani: melly által a' fájdalom, és az égető vízketegség gyakran el-mulik, a vizellet könnyebben mégyen, és többire a' Matéria folyás-is rövid idő alatt fziünni kezd; és a' ki-follyó Matéria hig, és vizes kezd lenni.

Mikor így kezd jobbulni a' Beteg, minden harmadik, negyedik, vagy hatodik nap az alább meg-irando Orvasságot égy kevés fött vízben fel-kavarva végye-bé minden nap kétfzer, vagy háromszor. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. rhei. elect. Dr. β.

Myrobol. Citr. gr. xv. az Ára 1 fl. 2 kr.

M. f. Pulv. subtilis. D. pro Dosi et f.

Dos. tal. Nro. xij.

Magyarul.

Végy Rhabarbara port fél Köntinget.

Tzitrom színü sárga Myrobolán Gyümölcsöt 15 gránt.

Mind öfzve-elegyitvén törd apró porrá had légyen égy Dosis, 's kézfittes illyent vagy 12.

Midőn a' Beteg a' meg-irt Porokkal él, akkor ugyan jó böven igyék az alább meg-irando Orvasságból, mellyből 3 fa kalánnyit kell meg-fözni égy kupa forrás vízbe. Melly Orvasságot így irj-le 's küld a' Patikába.

℞. Rad. Consolid. M. Unc. iv.

— Alth. Unc. ij.

Rad.

Rad. Liquiritiæ. Unc. j. az Ára 17 kr.
M. Concis, D.S. Species p. Decocto.

Magyarul.

Vegy Fekete Náddily Gyökeret 8 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 4 Lotot.

Édes Gyökeret 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, 's apro-
ra öfzve - vagdolván ély velle a' meg-irt
mod fzerint.

Illy könnyü moddal lehet többire fze-
rentsésen meg-gyogytani a' mig eröt nem yett
Kankos folyást.

De néha nem olly könnyen, nem-is olly
tökéletesen esik a' Gyogyítás; mert meg-szü-
nik ugyan a' kin, és a' vizellés közben lé-
vö fájdalom az által, de a' *Kankos folyás*
nem kissebbedik, és a' ki-folyó Matéria sár-
ga zöldes.

Az illy állapotban a' fennebb meg-irt
italok mellett minden negyedik, vagy hat-
dik nap mulva, az alább meg-irando Gyomor
Tisztító Orvasságok közzül valamellyiket vé-
gye-bé éhomra a' Beteg, és minden Gyomor
menés után igyék egy ün'sia gyenge meleg
hus vagy szilva levet. Melly Orvasságokat
igy irj-le és küld a' Patikában.

℞. Cremor. Tartar. gr. xx.

Pulv. rad. Jalap. gr. xl. az Ára 4 kr.
M.f. Pulvis pro Dosi.

Ma.

Magyarul.

Vegy Tisztított Borkövet 20 gránt.

Jalappa Gyökér port 40 gránt.

Elegytsd öfzve, és vedd-bé egy kis vizbe fel-kavarva a meg-irt modfzerint.

Más Gyomor Tisztító erősebb.

℞. Res. Scam. gr. xv.

— Jalap. gr. v.

Mercur. dulc. gr. iij. az Ára 8 kr.

Sach. alb. gr. xx.

Mf. Pulvis tenuissimus pro Dosi.

Magyarul.

Vegy Scamonium Gyökérből készült Gyanta port 15 gránt.

Jalappa Gyökérből készült Gyanta port 5 gránt.

Kéneséből készült minden iz nélkül való port 3 gránt.

Fejér Nádmézet 20 gránt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, és apró Porrá törvén, ély velle ugy mindenben mind az elsővel.

Más Gyomor Tisztító Pilula formába.

℞. Massæ. Pilular. Mercurial. P.P. gr. xxiv.

fiant inde Pilulæ Nro. vj. pro Dosi. az

Ára 13 kr.

Magyarul.

Vegy Az Austriai Patikák számára írott Könyvben lévő moddal készített Kénesös Pilulák Matériájából 24 gránt.

Ebből készíts hat szem Pilulákat, egyszerű bé-vételre, melly indítván a' Gyomrot, minden Gyomor menés után igyál gyenge melegen hus, vagy szilva leveret.

Ha ekképpen kezd szünni a' folyás, még pedig állandóképpen: nem szükséges azután olly gyakran Gyomor Tisztítóval éltetni a' Betéget, hanem a' meg-irt italokkal szorgalmason élyen a' Beteg mind addig míg tökéletesen meg-gyógyul.

Az el-ragadott *Kankos* folyás ha felettebb nem mérges, az eddig elő-adott Orvoslásnak modja elégséges a' meg-gyógyításra. Ha pedig mindjárt az első napokon a' fájdalom el-szenvedhetetlen, ha a' Nemző-tag (*Virga Virilis*) meg-merevül, meg-görbül, a' vizellett pedig égő fájdalmat okoz; ha a' szomjuság felettebb való, a' forroság nagy, a' Pulsus tellyes, és fefzes; ilyen nagy Gyuladásban mindjárt Eret kell vágatni, és a' Betegnek erejéhez képest jó bőven kell a' Vérből ki-venni, e' mellett az alább meg-irando hívesítő porból minden 3 ora mulva egy Dosist kell bé-venni egy kevés vízbe fel-kavarva, minden bé-vétel után egy fin'sia *Málva levélnek*, és *Borza Virágnak* a' meg-főtt levét kell réá innya gyenge melegen Mézzel meg-édesítve. Melly hívesítő Orvasságot így irj-le és küld a' Patikában.

ꝯ. Lap. Cancror. pp. gr. xx.

Nitr.

Nitr. pur. gr. x. az Ára egy Dosisnak
2 kr.

Mf. Pulvis subtilis.

Magyarul.

Vegy Tisztított Rák szem port 20 gránt.

— Salétromot 10 gránt.

Elégítsd öszvé, törd igen apró porra
's ad-bé égyfzerre a' meg-irt módszerint;
készíttes ilyen Dosit vagy 12.

A' szemérem Testet pedig napjában gya-
kran meleg vízben, vagy lagyito Füveknek
meg-fött leviben kell feresztteni, azonban mig
a' Gyuladás (*Inflamatio*) tart, mindenkép-
pen ugy kell a' Beteget orvasolni, a' mikép-
pen a' Gyulaszto forro Hidegről iratott.

Ha pedig a' Betegnek a' Hasa meg-van
szorulva, az alább meg-irando Orvasságból
minden ora mulva végyen-bé a' Beteg égy
fin'siával gyenge melegen, mind addig mig jó
székei léfznek. Melly Orvasságot így irj-le
és küld a' Patikában.

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Alth. Unc. j.

Concissa. Coque. S. q. Aquæ per $\frac{1}{2}$ hora

Dein Colat. ℞ijß. adde.

Nitr. pur. Unc. jß.

Mannæ elect. Unc. jß.

Syr. berber. Unc. j. az Ára 51 kr.

M. D. S. Mixtura temperando Laxans.

Magyarul.

Vegy Tamarindus Gyümöltset 4 Lotot.

Fejér

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, 's aprón meg-vagdalván főzd-meg elegendő vízben fél fertály oráig; szűrj-le belőlle másfél fertányit, azután tégy belé

Tisztított Salétromot másfél Köntinget,

Mannát 3 Lotot.

Sóoskafa Szirupot 2 Lotot.

Elegyítsd öfzve élyl velle a' meg - irt módferint.

A' Hivesítő Orvasságokat akkor el-lehet hagyni a' mikor már a' Hidegletés meg-szünt, és a' forroság el-múlt, és a' vizellő tsöben lévő égetés enyhült, és tsak az előbbeni módon kell a' Beteggel bánni további Orvaslás véget.

Ha pedig femmi jobbulást nem szereznek a' már eddig elő meg - irt Orvasságok, a' mián hogy a' Beteg nem veheti - bé a' Gyomor Tisztító Orvasságokat, melly mián a' ki - folyo *Kankos* Matéria szüntelen tsak zöld, vagy barnás; ekkor az előbbeni lágyító Italok mellett, az alább meg - irando Orvasságból minden 3 ora mulva 2 katánnal kell bé-adni a' Betegnek. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Mercur. dulc. gr. xij.

Aqua Fumar ℥j.

Syr. Fumar. Unc. ij. az Ára 40 kr.

M.D.S. Mixtura Purificans, omni trihorio duo Cochlearia summandæ.

Ma-

Magyarul.

Végy Kénesöböl készült minden iz nélkül va-
lo port 12 gránt.

Földi füstfü Vízet égy fertállyt.

— — Szirupot 4 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, élyl vél-
a' meg-irt modfzerint.

A'ma hires Tudományu , Orvaslásában
pedig igen fzerentsés, mostan Bétsben Iako
Orvász Plenk Jakab Ur, ezen Nyavallyában
igen hafznos elő-menetellet javallya ezen a-
lább meg-irando Orvasságokat. Melly Orvas-
ságokat így irj-le és küld a' Patikába.

ꝑ. Mercurii. Viv. depur. Dr. j.

Gum. Arab. Dr. iij.

Syr. Cichor. c. rh. Unc. ꝑ.

Conterantur in Mortario Vitreo, vel Mar-
moreo, sensim ad fundendo aliquantum Syru-
pi, donec Mercurius omnis abit in Mucum.
His satis sub actis addantur sensim conterendo.

Aquæ rosar. ℥j. az Ára 35 kr.

D. in Appullam vitream. Sign. Mane ac
Vesperis duo Cochlearia lignea fummenda.

Magyarul.

Végy Tisztított Kénesöt 1 Köntinget.

Arabiai Gummi port 3 Köntinget.

Rhabarbarával elegyített Cichoria Szy-
rupot, a' mennyi elégséges leszzen a' fel-ke-
verésre, mellyet lassanként kavarj öfzve vagy
Üveg, vagy kö Mosárban mind addig kever-
vén,

vén, míg a' Kéneső egészzen el-elegyedik mint a' sűrű kenőts, melly így lévén azután tseppenként elegyits közébe 24 Lot Rosa vizet. Azután töltsd egy Üvegben; mellyből ofztán minden Reggel, és Este, két fa kalánnal kell bé-adni a' Betegnek, nem pedig ezüst, vagy Réz kalánnal mert ahhoz hozzá ragad a' Kéneső.

Ha pedig ezen Orvasság élése után a' Beteg Nyálfollyást (*Salivatio*) kapna, akkor mindjárt tégye fére a' Kénesős Orvasságokat, és végyen-bé Gyomor Tisztító Orvasságot a' millyen meg-iratott; meg meg ofztán végye elő a' kénesős Orvasságokat negyed nap mulva; mikor a' kénesős Orvasságokkal sokáig él a' Beteg, minden tiz nap mulva végyen Gyomor Tisztított és ugy nem kap Nyálfollyást.

Más Kénesős Orvasság Pilula formába.

℞. Mercur. Viv. depur. Dr. j.

Gummi. Arab. Dr. iij.

Syr. Cich. e. rh. Unc. ℥.

Conterantur in Mortario marmoreo donec Mercurius omnis in Mucum abiit, huic adde.

Micæ. panis. albissimi Unc. ℥. az Ára 48 kr.

Subigantur bene in Massam Pilularem, ex qua form. Pilulæ, pond. gr. iij. Conspergantur pulvere Liquiritiæ. D. S. Mane et Vesperis assumantur Pilulæ x.

Magyarul.

Végy Tisztított Kénesöt 1 Köntinget.

Ára

Arabiai Gummi port 3 Köntinget.

Rhabarbarával készült *Cichorea Szirupot* a' mennyi elégséges, lassanként kö Mosárban jól el-kavarván, mind addig mig a' Kéneső ugy el-elegyedik a' több Orvasságokkal mig olyan leszzen mint a' Kenöts; azután hozzá tévén 1 Lot szép fejer *Kenyér belet*, azután keverd mind addig mig olly kemény leszzen hogy Pilulát lehet belölle készíteni; még pedig ugy hogy egy Pilula 3 gránnal nehezebb ne légyen, az el-készített Pilulákra hints elegendendő *édes Gyökér port*, a' véget hogy a' Pilulák öszve ne ragadjanak. Elly velle a' meg-irt modszerint.

Gyomor Tisztító Pilulák.

Mellyeket minden tiz nap mulva a' Kénesős Orvasságokkal élő Beteg egész bátorsággal vehet-bé; melly el-kezdvén a' Gyomor Tisztítást minden Gyomor menés után egy fin'sia hus vagy szilva levet igyék a' Beteg gyenge melegen. Melly Orvasságot igy irj-le és küld a' Patikában.

℞. Massæ. Pilular. Ruff. Dr. ꝑ.

Resinæ. Jalapæ. gr. iv.

Mercur. dulc. gr. iv. az Ára 10 kr.

M.f. Pilulæ. gr. iij. S. summat pro 1 Dosi

Magyarul.

Vegy Rufus nevet viselő Pilulás szerből fél Köntinget.

Jalapa Gyantát 4 gránt.

Kénes

Kénesöböl készült, minden iz nélkül való port 4 gránt.

Ebből készits *Pilulákat*, égy *Pilula* legyen nehézségére 3 grán. Mellyet mind békell venni égyfzerre.

Fött viznek való *Species*.

Mellyből 3 fa kalánnyit kell égy fertály. oráig főzni égy *Kupa* forrás vizben. Melly *Orvasságot* így irj-le és küld a' *Patikában*

✱. Rad. Alth. Unc. viij.

Fol. Malvæ. M. iv.

Flor. Papav. rh. M. iij. az *Ára* 27 kr.

M. Concissa. D.S. *Species pro Decocto.*

Magyarul.

Égy Fejér Málva Gyökeret 16 Lotot.

Málva Levelet, mellyen *Sajt* terem 4 *Marokkal*.

Pipáts Mák virágot 3 *Marokkal*.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, vagdald meg aprón, és élly velle a' meg-irt módszerint.

Midön a' vizellett felettébb égeti a' *Vizellő-tsöt*, és a' *Vizellő-tsöböl* ki-tsepegő *Kankos Matéria* igen vastag, akkor az alább meg-irando *Orvasságokkal* éllyen a' *Beteg*, mellyből minden 3 ora mulva égy *Dosist* kell bé-venni égy kevés vizbe fel-kavarva; e' fogja mind az égetést szüntetni, mind a' vastag *Kankos Matériát* higitani. Melly *Orvasságot* így irj-le és küld a' *Patikába*.

✱. Pulv.

ix. Pulv. Rhabarb.

Salis mirabilis Glauberi.

Cremor Tartar. $\overline{aa}$ Dr. iij. az Ára 32 kr.

Mf. Pulvis dividatur in jx. Doses æquales.

Sign. Pulveres purificantes, omni trihorio assumatur unus.

Magyarul.

Végy Rhabarbara port.

Glaubérius tsuda Savát.

Tisztított Borkövet, mindenikből 3 Könt.

Mind ezeket öszve-elegyítvén törd igen apró porrá, 's azután oszd-el kilentz egyenlő Dosisokra, mellyből ély osztán a' megirt modszerint.

Minekutánna a' vizellett a' Vizellő tsöt nem égeti, és a' meg-vékonyodot *Kankos* Matéria még foly, annak meg-állítására, ha a' Nemző részek felettébb meg-nem gyengültek az alább meg-irando *Liktarium* igen hafznos, ha minden nap négyszer fél fél Köntinget vészzen-bé a' Beteg, melly égy Magyaronyé nagyságul téfzen. Ezen Nyavalyában, ebben az állapotban számtalan Beregeket gyógyítottam-meg magam-is ezen *Liktariummal* Máros-Vásárhellyt laktomban. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

x. Pulv. Rhabarb.

Salis mirabilis Glauberi.

Cremor. Tartar. $\overline{aa}$ Dr. iij.

Bals. Copaivæ, cum Sacharo bene subacti

Dr. ß.

Ele-

Electuar. Lenitiv. Unc. ij. az Ára 58 kr.
Mf. Electuarium molle.

Magyarul.

Vegy Rhabarbara port.

Glauberius tsuda Savát.

Tisztított Borkövet, mindenikből 3 Könt.

Kopáj Balsamumát Nádmézzel jól felka-
varva fél Köntinget.

Has lágyító Likтариomot 4 Lotot.

Mind ezeket öfzve -elegyítvén, készits
belölle elegendő keménységű Likтариomot;
és élly belölle a' meg-irt módszerint.

Ha pedig a' Nemző részek, nagyon el-
gyengyültek, azonba a' Beteg a' már a' Kan-
kos Matériától egészfzen meg-tisztult, ekkor
az alább meg-irando erősítő Borral készült
Orvassággal éllyen a' Beteg, mellyből min-
den nap 3szor egy egy kalánnal kell bé-ven-
ni, lassanként osztán szaporítani a' bé-vételt,
vagy nagyobbítani a' mértéket. Melly Or-
vasságot így irj-le és küld a' Patikában.

ʒ. Limaturæ martis non rabiginos.

Corticis Peruv.

— Cinam.

— Vinteran. aa Unc. ʒ. az Ára 1 fl.

14 kr.

M. Contusa. f. Pulvis cui affunde Vini
Generosi ʒij. relinque in leni Digestione per
24 Horas, deinde Cola et exhibe. Sign. Vi-
num Roborans ter de Die Cochleare unum
summendæ, sensim augendo Dosim.

H

Ma-

Magyarul.

Vegy Aprora reszelt rosdatlan Vas pórt.

Peruviai fa haját.

Fa haját.

Vinteranumi fejer fa haját, mindenikből 1 Lotot.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, 's porrá törvén, tölts réa egy Üvegben jó ó Bort fél kupát, tedd melegeske here, és hadd állani ugy jól bé-fedve 24 oráig; azután szürd-le, élly velle a' meg-irt modszerint.

A' melly Személlyek igen véresek, és forro Természetiiek, és ebben a' *Kankos Nyavallyában* belé esnek, ugy hogy már a' vérek-is kezdet a' *Kankos Matériától* tsipösödni; igen hafznosnak tapasztaltam az alább meg-irando szártsával való élést; mellyet így készíts-el.

Vegy Szártsa Gyökeret 6 Lotot.

Föld-meg harmadfél fertály forrás Vize-be, mind addig főzvé, mig a' fél fertály el-apad 's léfzen belölle fél kupa, mellyet minden nap meg-kell itatni lassanként a' Beteg-gel, mig a' Nyavallya egészszén szünni kezd. az. Ára 36 kr.

Ha pedig éjtzaka a' Lába szárai, és a' Hajlásban a' Tsontok a' Betegnek kiváltképpen Hajnal felé majd el-szenvedhetetlenül fájnak, akkor igen jó ha a' meg-irt *Szártsa Gyökér* közzé egy *Könting Mizéreus* nevü fa haját (*Cortex Mezaerei*) főznek közébe, és minden nap meg-ízik fél kupát a' meg-irt mod szerint.

Ezen fellyebb meg-irt Orvasságokkal való élést soha sem kell foká halasztani, midőn a' Vizellő-tsőben való *Kankó* igen kinos, és mérges, kivált midőn az, a' vizellett tartó Hojag felé, vagy a' Nemzti tartó edények felé terjed, és a' meg-irt belső Orvasságok hamar nem hafználnak; ekkor igen fokot hafznál a' Gyógyításra a' belső Orvasságokon kívül, ha az alább meg-irando Irral napjában, vagy minden harmad nap, a' Vizellő-tsőnek azt a' részét ahol a' *Kankos* fekély van kívülről reggel, és estve meg-kenik. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Mercur. Viv. Unc. j.

Axung. porc. Unc. iv. az Ara 36 kr.

Tere usque ad Mercuri extinctionem, ut fiat Ungventum.

Magyarul.

Vegy Tiszta Kénesöt 2 Lotot.

Sertés Haj 'Sirt 8 Lotot.

Mind ezeket öszvé-elegyítvén, mind addig keverd öszvé mig a' Kéneső egészfen el-elegyedik a' 'Sirba, azután kend-meg a' meg-iratott részt.

A' Vizellő-tsőben való fetskendezéssel igen okoson kell banni, azt soha nagy ok nélkül nem kell elő-venni, vagy ha élé vészti-is az Ember, csak gyengén kell ahoz értő Seb Orvastól kért fetskendezővel bé-fetskendezni, hogy az erőssen lett fetskendezés ne hogy a' tsipős *Kankos* Matériát fel-felé a' Vizellett

tartó hojagnak a' Nyaka felé hajtsa. Ha pedig a' ki-follyó Matéria igen ragaszos, és sü-rü, úgy hogy aliggé sem folyhat, a' vizellett sem mehet szabadon miatta, ekkor az alább meg-irando Orvasságból napjában égszer, belé kell a' Vizellő-tsöben fetskendezni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Herb. Cicut.

Flor. Samb. $\bar{a}$ M. j.

Concissa. Infund. cum S. q. Aquæ ferv. per $\frac{1}{4}$ horæ Colat. ℞ij. adde.

Mellis pur. Unc. jß. az Ára 16 kr.]

M.D.S. Mixtura pro Injectione.

Magyarul.

Vegy Egérszagu Bőrök süvet.

Borza virágot, mindenikből egy egy Marokkal, aprítsd öszve: töltis réa elegendendő forro vizet; állyon úgy egy fertály oraig; szürj-le belöle azután másfél fertályt, és abba tégy 3 Lot Tiszta Mézet, ély velle a' mint meg-íratott. Ha pedig az égő fájdalom igen nagy, és a' ki-follyó Matéria igen hig, ekkor az alább meg-irando Mixturából, kell gyenge melegen, de igen gyenge belé való lövéssel fetskendezni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába,

℞. Decoctum Hordei. ℞ij.

Mucilag. Sem. Cydon. Unc. ij.

Syr. Diacod. Unc. j. az Ára 38 kr.

M.D.S. Mixtura pro Injectione.

Ma

Magyarul.

Végy Meg-főtt Árpa levet másfél fertályt.

Birsalma magyából készült sűrű Levet 4
Loct.

Szent János kenyérivel készült Szirupot 2
Loct.

Elegyítsd öszve, és a' meg-kankosodot. Vizellő-tsöbe fetskendez a' meg-irt módfe-rint. Gyakran pedig a' leg-jobb Orvasság u-tan-is, a' Kankos folyás a' Vizellő-tsöböl nem szünik-meg: ez gyakran hasznára van a' Betegnek, mivel a' tsipös Matéria ekkor ezen az uton mind ki-takaradik, és bizonyos lehet aról a' Beteg, hogy a' Vérbe semmi nem mégyen által, a' mi azt meg-vesztegetné, vagy hogy más veszedelmes Nyavallyába a' mian hogy esnék. Mikor a' Betegnek így va-gyon Állapotja akkor az öszve-huzó, szori-tó, és a' Matériának folyását meg-állító bé-fetskendezést távoztatni keil mindenkor, mi-dön a' ki-follyó Matéria tsipös, sűrű, roz-fzinü, vagy bűdös, és midön még a' Kankos Méreg nagy erejében van. Midön ezen Nya-vallyát jól orvasolták, és ha az előtt a' ki-follyó, sárga, zöldes, vagy bűdös Matéria, fejjeres, jóféle, nem bűdös, genyetséges for-ma Matériává változik, és végre hig, vizes, és nem tsipös kezd lenni, azomba a' Beteg-is már semmi különös fájdalmat nem érez, ekkor bizonyoson el-lehet hinni, hogy már a' Kankonak a' mérge el-mult, és a' még tar-tartó

tarto folyó Matéria, egyedül tsak attól van, hogy az a' rész a' melly *Kankos* volt, el-
lágylt és el-gyengült; az illy állapotban, az
alább meg-irando öfzve - szorító Orvasságból
kell bé-fetskendezni a' *Vizellő*-tsöben napjá-
ban égyfzer. Melly Orvasságot így irj-le és
küld a' Patikába.

℞. Borac. Venet. gr. x.

Alum. rup. gr. xij.

Aqua. font. ℞j. az Ára 7 kr.

M.D.S. Aqua pro Injectione.

Magyarul.

Vegy Venetziái Borax Sót 10 gránt.

Hegyi Timsót 12 gránt.

Forrás vizet 1 Fertállyt.

Elegyítsd öfzve; mellyből fetskendez a'
meg-irt módferént.

De ezen Orvassággal sem kell hirtelen
el-állítani a' folyást, mert a' miatt a' *Vizel-
lő*-tsö gyakran meg-szokott keményedni, vagy
ugy meg-keskenyedik hogy a' *Vizellet* nehe-
zen mehet rajta keresztül. Soha-is olly fets-
kendezővel ne éllyen a' Beteg, mellyben Ón-
ból készült *Nádméz* van (*Sacharum Saturni*)
ez által szünik ugyan a' fájdalom, de azután
rettenetes fokáig tartó, és gyakran orvosolha-
tatlan Nyavallyák következnek.

A' Balsamos Orvasságok-is igen ártá-
nak a' Betegnek, ha eleinten mindjárt ava'
kezdik orvosolni; mert Forroságot, Szomjusá-
got, *Vizellésre* való erőlködést, éles fájdal-
mat

mat, Gyuladást (*Inflammati*o) szokott szerezni. A' fen meg - irt Orvasságokkal ha a' Beteget, nem a' meg - irt állapottyok szerént orvosolják a' Matériának ki-follyását meg - akadályozzál, és az által azt okozzák, hogy a' *Kankos* tsipös méreg, a' Testnek több nedvességeivel öszve elegyedik, vagy valamelly részre mégyen által.

A' Beteget midön már a' meg - irt mód-szerint orvosolták, és az által a *Kankos* méreg el-múlt, a' fájdalom meg-szünt; és a' ki-follyó Matéria többé nem tsipös, nem zöldes, nem bűdös, hanem jóféle és jó színű, akkor a' Balsamos Orvasságokat kell elő - venni, Melly Orvasságokat így ír-je és küld a' Patikába.

R. Bals. de Mech. gtt. vij.

Vitel. Ovi Nro. 1.

In Mortario marmoreo bene tritis, et subactis, adde miscendo.

Syr. Foenicul. Unc. jß.

Aqua. Saly. Unc. viij. az Ára 33 kr.

M.D.S. Mixtura Balsamica, omni trihorio a Cochlearia summendæ.

Magyarul.

Vegy Opobalsamot 7 tseppet.

Egy Tojás Sárgáját nyersen,

Elegyitsd jól öszve, és Kő Mosárban mind addig keverd mig jól öszve - elegyedik, azután apránként töltés réá.

Edes

Édes Kömény Szirupot 3 Lotot; ezt jól öfzve-kavarván, kavarás közben tölts hozzá Sállya Vízét 16 Lotot.

Mind ezeket jól öfzve-elegyítvén, minden ora mulva adj két kalánnal a' Betegnek; a' lejjebb meg-irando Herbatéllynek a' levéből minden bé-vétel után egy fin'siával kell réa innya Nádmézzel meg-édesítve.

ꝛ. Herb. Agrim.

— Virg. Aur.

Flor. Verbasc. $\frac{1}{4}$ M. j. az Ára 5 kr.

M. Concissa D.S. Species p. Thea.

Magyarul.

Vegy Párlo füvet.

Aranyos Istáp füvet.

Ökörfark koró virágot, mindenikből egy egy Marókkal.

Öfzve-elegyítvén, vagdald jó apróra, és élly velle Herbatélly gyanánt.

Ha a' Betegnek nem igen vólna Gustussa a' Mixturának bé-vételéhez; az alább meg-irando Pilulákból minden 3 ora mulva végyen-bé a Szemet, és minden bé-vétel után a' meg-irt Speciesnek Levéből egy fin'siával kell réa innya. Melly Orvasságot így ír-le és küld a' Patikába.

ꝛ. Pulv. Glycyrbiz. Unc. ꝑ.

Thereb. q. S. az Ára 20 kr.

M.f. Pilulæ. gr. iij.

Magyarul.

Vegy Édes Gyökér port 1 Lotot.

Terpentinát annyit hogy *Pilulákat* készíthes véle, mindenik *Pilula* legyen 3 grán nehézségű. Mellyből végy a' meg-irt módszerint.

Midön a' *Nemző-tagnak* *Makkosvége* (*Glans*), vagy az azt bé-takaró bőr, (*Praeputium*) meg-gyulad, meg-dagad, veres, és forró, azonba a' *Beteg* bőv *Vérü*, és nagy forrósağa van; akkor bővséges *Érvágattatás* által, hivesítő, hígító, és lágyító feresztések által, és *Gyomor Tisztító Orvasságokkal* kell a' *Betegen* segíteni: de mihellyt a' *Gyuladás*, és a' *Hideglelés* el-mulik, mindjárt ismét a' *Kankos* folyás ellen-való fellyebb már bőven meg-iratott *Orvasságokat* kell elő venni. De azonban szükség lészén hogy a' meggyuladot tagot, az alább meg-irando *Orvasságoknak* meg-főtt levében, napjában gyakran meg-fereszszék, és azon meg-főtt *Füveket* szüntelen rajta tartásák: így a' *Gyuladás* többire hamar el-ofzol, a' *Daganat*-is hamar el-mulik. A' *Füvekből* álló *Orvasságot* így irdle és küld a' *Patikába*.

℞. Fol. Malv.

Flor. Melliloth.

— Samb.

Herb. Cicutæ.

— Arnicae. aa M. ij. az Ára 13 kr.

M.D.S. Species pro Balneo.

Magyarul.

Végy Málva Levelet.

Sár

Sárkerép Virágot.

Borzafa Virágot.

Egér szagu Bőrök Levelét.

Vad Ketskék füvének a' Levelét, mindenik-
ből 2 Marokkal.

Öszve-elegyítvén 's el-aproztván élyi vél-
le a' meg-irt módszerint.

Néha a' Nemző tagon lágy vizes Daga-
nat támad: ez akkor esik-meg, mikor a' meg-
irt Orvasságokkal sokaig kötözik, és feresz-
tik; ekkor az alább meg-irando Orvasságban
ruhát mártván, bé-kell a' vizes daganatot
véllé kötni. Melly Orvasságot így irj-le és
küld a' Patikába.

ψ. Aquæ. Fontan. ℥j.

Acet. Lytharg. Dr. jß. az Ára 7 kr.

M. D. pro usu externo.

Magyarul.

Négy Forás Vízet 1 tertályt.

Glétes Etzetett másfél Köntinget.

Elegyítsd öszve, 's kötözd véllé a' meg-
irt módszerint.

Ellenben ha az illy lágy vizes daganat
tott mindjárt elejintén erős Orvasságokkal a-
karod el-ozlatni; így a' miatt a' Makkot bé-
borító bőr úgy meg-keményedik, hogy ép-
pen semmit nem hajlik, ezen esetben mig az
a' keményedés nem régi; az alább meg-iran-
do Orvassággal kell kötni a' meg-keménye-
dett részét a' Nemző Tagnak. Melly Orvas-
ságot így irj-le és küld a' Patikába.

ψ. Aquæ.

℞. Aquæ. rutæ. ℥ij.

Sal. Ammon. Dr. iij.

Acet. rutæ. Unc. ij. az Ára 34 kr.

M. D. pro Fomento.

Magyarul.

Végy Ruta Vízét másfél fertallyt,

Szalamia Sóot 3 Köntinget.

Ruta Etzetett 4 Lotot.

Elegyítsd öfzve, mellybe ruhát mártván tedd a' dagadt részre.

A' Makkot bé-borító bőr alatt, ha ragados tsipős Matéria vagyon öfzve-gyűlve, azt onnét gyenge fetskendezés által kell kitisztítani. A' meg-irt füveknek levével való feresztés akkor-is használ, a' mikor a' Makkon, vagy azt a' bé-takaró bőrön mérges fekély támad, vagy ki nö, ki-tsutsorodik a' hús rajtok: így gyakran, és könnyen elmúlnak azok, de néha kivált a' Fekélyek nehezen gyógyulnak; ha pedig azok levesek, Szalonna szinűek, ha a' kerületek kemény, és ha tovább tovább terjednek ekkor a' feresztés mellett napjában kétfzer az alább megírandó Orvasságok közzül valamellyikkel bé kell kenni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Extract. Cicutæ. Dr. j.

Mell. pur. Unc. j. az Ára 10 kr.

M. D. Ugui.

Magyarul.

Végy Egér szagu Bőröknek nyersen ki-fasztart, és meg-sűritett nedvességéből 1 Könt.

Tiszta Szin Mézet 4 Lotot.

Elegyítsd öszve; a' meg-irt mód szerint kend-meg a' meg-keményedet részeket velle.

Más erősebb kötni-való Ir.

℞. Mercur. Subl. Corros. gr. x.

Tere in Mort r'o Vitreo, vel Marmoreo in Pulver. subtiliss. dein sensim adde semper terendo: Extract. Cicutæ. Dr. j. Intime subactis, et permixtis, adde iterum sensim et continuo miscendo.

Mell. pur. Unc. jß. az Ára 14 kr.

Exactissime mixta exhibe pro Usu externo.

Magyarul.

Végy Kénesövel készült ki-rágo, 's ki-evő Sublimát port. 10 gránt.

Üveg Mosárban törd igen apró Porrá, azután apránként, mindég dörgölve; tégy hozzá Eger szagu vagy szeplös Büröknek ki-fatsart, és meg-sűrűdöt Levéből egy Köntinget, azután ismét szüntelen való keverés közben apránként töltis hozzá 3 Lot Szin Mézet: így jól öszve-elegyítve. Élly velle kenés véget a' meg-irt mód szerint.

Vagy ha ezek nem használnának az alább meg-irando Porral a' meg-febesedett részt bé-kell hinteni napjában kétszer. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. Fol. Flam. Jovis Unc. j. az Ára 8 kr.

D. Usui,

Ma-

Vegy Szulák Fül, vagy Vadvenyike Levelének Porrat a Lotot.

Élly véle a' meg-irt módszerint.

Belső Orvasságal ebben az állapotban-is a' meg-irt módszerint éllyen a' Beteg.

Midőn a' *Kankos* Matéria az Agyék, és Czombok töve közt lévő Mandulátskákra (*Glandulæ*) vagy Mirigyekre takarodik, és azokban dagadást, vagy meg keményedést szezerez, az *Dobnak* (*Bubo venereus*.) vagy megsomozott *Kankonak* mondatik; melly némelykor minden *Kankos* folyás nélkül, mindjárt a' *Kankos* Személlyel lett közösülés után kevés idővel ki-mutatja magát, midőn tudni-illik a' tsipős Matéria a' vizellő tsöben nem marad-meg, hanem a' vizes edényektől (*Vassa Lymphatica*) bé-szopodik, és az említett Agyékokban lévő Mirigyekre mégyen által. Némellykor pedig a' meg-nevezett Mirigyek, akkor kezdenek elsöben meg-dagadnj, mikor már a' *Kankos* méreg az egész Testben lévő Vérrel már öszve-elegyedet, és azután ugy takarodik ezen Mirigyekre. Leg-gyákrabban pedig akkor dagadnak - meg ezen Mirigyek, midőn a' vizellő tsöben kezdödöt *Kankos* folyást eleintén nem orvasollyák, vagy ha eleinte Balsamos Orvasságokkal gyógyíttyák, vagy pedig öszve - szorító Orvasságok által akarják hirtelen el-állítani; melly által ösztán a' tsipős Matéria a' Mirigyekre nyomattatik. Az illy Mirigyeknek a' bé - borító
Börnek

Bőrnek a' színe, többire csak olyan mint az egészséges állapotban szokott lenni: de a' járás közben mindég nagy akadályt, és nagy fájdalmat okoz a' Betegnek. Néha pedig az illy meg-dagadt, meg-tomosodot Mirigyek, igen keménynek, egyenetlenek, és ha jökor nem orvosolják *Rákfene* (*Cancer*) esik beléjük: vagy magát mélyen bé-fürt orvosolhatatlan tsöves fekély (*Fistula*) támad rajtuk: néha pedig rendkívül való fájdalmat, Gyuladást, és kemény Hideglelést okoz. Ha pedig a' Mirigyekben a' meg-tomoszott *Kankos* daganat onnat van, hogy a' *Vizellő*-tsöben lévő folyó *Kankos* Matéria meg-állott: ekkor ezen Mirigyeknek dagadások ismét hirtelen el-mulnak, mihelyst ujjonnan a' meg-rekedt Matéria a' vizellő tsöből föjni kezd. Ezen állapotban - is a' meg-irt belső Orvasságokkal szorgalmason élyen a' Beteg. Ha pedig a' Daganat nem akar mulni, a' meg-iratott belső Orvasságok élése után - is, igen fokot használ a' belső Orvasságok mellett, ha napjában vagy minden harmad nap, a' meg-irt kénesös Irral, azt jól meg-kenik, vagy pedig az alább meg-irando Flastrómat ruhára kenvéen, a' meg-tomosodot Mirigyeket béborittyák velle, minden nap kétszer meg-ujjtván a' Flastrómat. Melly Flastrómnak a' Nevét így ird-lé és küld a' Patikába.

☛. Emplastr. Mercuriale, Unc. j. az Ára 9 kr.

Ma-

Magyarul.

Végy Kénesös Flastromat 2 Lotot.

Kend ruhára a' meg-irt módszerint.

A' Mirigyeknek *Kankos* daganattyai, némellykor igen fáznak, és meg-gyuladnak: ekkor lágyító Kötést kell réá tenni, a' Hidegleléshez képpes Eret kell vágatni, és lágyító, higító, hivesítő Orvasságokkal igen bőven kell éltetni a' Betegét, mint a' forro Hideglelésben meg-iratott, mellyekkel mind addig éllyen mig a' Gyuladás, és a' Hideglelés e-gézfzen el-mulik. De mihellyt a' Gyuladás meg-szünik, és a' Pulsusba a' Hideglelésnek semmi jele nintsen, ismét a' már meg-irt belsö kénesös Orvasságokat kell elő-venni. Néha pedig sem a' Gyuladás, sem a' Hideglelés nem akar szünni: ekkor a' Daganat meg-fog genyetségesedni, minden uton modon hát azon kell lenni, hogy az meg érlelődjék, és mihellyt láttya az ember hogy eléggé meg-lágyult, 's Genyetséggel tele van, mindjárt fel-kell fakasztani, de gyakran magába-is meg-fakad. Ekkor ofztán többire a' Hideglelés meg-szünik, 's a' fekéllyt lassanként meg-kell gyógyítani, az alább meg-irando Flastromal.

℞. Emplastr. Diach. c. Gumm. Unc. ij.

— Mercuriale. Unc. β. az Árú 26 kr.

M. et Malax. cum Oleo Olivar: ut fiat

Emplastrum molle.

Magyarul.

Végy Gummis Diachylon Flastromat 4 Lotot:

Kéne-

Kénésös Flastromat 1 Lotot.

Elegyítsd öfzve, és gyurd-fel elegenden-
dő Fa-Olajjal, had légyen lagyotska.

A' Gollyokon (*Testiculi*) támadt ke-
mény, vagy meg-gyuladot *Kankos* daganato-
kat, színt úgy kell orvasolni, mint színtén
az Agyékban lévő Daganatokról meg-iratott.
Néha az Alfel, és Nemző Rész közt lévő kö-
zép husba (*Perenatum*) Sok Genyejség gyül,
mellyet hamar meg-kell fakasztani: mert kü-
lömben magát bé-furo, mérges, tsövös feké-
lyek (*Fistulæ*) támadnak azon a' részzen.
Meg-esik néha az-is, hogy a' meg-gyuladott
Nemző-tagra, a' meg-gyuladott, és meg-ke-
ményedett Gollyokra, vagy az Ágyékban,
vagy Tzombok tövén meg-dagadott Mirigyek-
re hirtelen a' Fene esik (*Gangraena*.)

Ha az illy Beteg igen erőtlen, pulsussa
gyenge és febes, mindjárt akkor rothadás el-
len-való Orvasságot kell elő-venni; mellyből
minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-adni.
Melly Orvasságot így ír-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. subtiliss. Cort. Piruv. Unc. j.

Aquæ. rutæ. Unc. x.

Vini boni. Unc. iij.

Syr. Menth. Unc. ij. az Ára 1 fl. 30 kr.

M.D.S. Summat omni hora 2 Cochlearia.

Magyarul.

Vegy Igen apró porrá tört *Péruviai fa* hajat
2 Lotot.

Ruta vizet 20 Lotot.

Jó Bort 6 Lotot.

Fodor Mentha Szirupot 4 Lotot.

Ezeket belső Orvasságok mellett kívülről, az alább meg-irando Fűvekből kötést kell a' Fenés részre tenni: melly Fűvekből egy jó Maroknyit meg-kell főzni Borban, és ruhát a' meg-főtt lévben mártván, négy rétüleg a' megdagadot részre kell tenni gyenge melegen. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába,

ꝛ. Herb. Absynth.

— Scordii.

— Marubii.

— Arnicae aa M. ij. az Ára 10 kr.

M.D.S. Species pro Fomento.

Magyarul.

Végy Ürmöt.

Tserlevelü Fűvet.

Fejér pemete Fűvet.

Vad Ketskék Fűvet, Mindenikből a Marok.

Mind öszve-elegyítvén élly velle a' meg-irt módszerint.

A' melly Orvasságokat belsőképpen való élésül a' Betegnek eddig elő egéfsz bizodalommal fel-jegyeztem. elő-adtam, azokkal szerentsésen lehet élni ezen Kankos vagy Frantzás Nyavallyában; és a' fokáig tartó Kankotól származott Frantzás Torok-fájásban, Frantzás Szemfájásba, Frantzás Köszvényben, a' Tsontoknak Fsantzás meg-revesedésében (Caries Ossium,) ki-tsutsorodásában; Frantzás daganatokba, ki-növésekben, (Exos-

osis) Fekélyekben, Keményedésekben; a' *Frantzós Rühben*, és a' bőrnek más hasonló Nyavallyáiban.

A' *Frantzós* mérges Fekélyeket-is, és reves tsontokat, minden reggel, és estve, a' meg-irt fetskendezőnek való Orvasságból, meg kell mosni, és tífztagatni, azután viseltes Vá-fzomból tépett, és ugyan ezen Orvasságokban belé mártott fonalakat kell réá kötni. Vagy pedig minekutánna ezen Orvasságokkal ki-mosattak ezen fekélyek, az alább meg-irando porral minden nap kétszer bé-kell hinteni a' fekélyeket, minden bé-kötés alkalmatosságával ki-mosni az oda hintezett port. Melly Orvasságot így ír-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. Flam. Jovis. Unc. j. az Ára 8 kr.
D. pro Usu Externo.

Magyarul.

Végy Szulák vagy *Vadvenyikének Levelét* porral meg-törve 2 Lotot.

Élly véllé a' meg-irt módszerint.]

Közönségesen ha a' Betegen égyfzer *Kankos* folyás van, és e' mellett forrosága, Hideglelése nagy van, éppen úgy kell orvosolni a' Hidegét, mind a' Hideglelésben meg-iratott, el-mulván a' Hidege, ujjonnan a' meg-iratott *Kanko* ellen való Orvasságokhoz kell nyulni. Ha pedig a' Testnek egyéb részein üti-ki magát a' *Kankos* vagy *Frantzós* *Materia*; fogok emlékezetett tenni a' *Frantzós* *Sebekről* irt Czikkelyben külön külön.

Az

Az Afzfzonyi Nemben a' *Kankos* vagy *Frantzós* Fejér folyást (*Fluor albus*,) vagy a' *Kankotól* támadt vizellésre szüntelen való erőlködést, éppen úgy kell orvasolni mind a' Férfiakon támadt *Kankot*, a' melly támadt a' tisztátalan közösülésből a' *Vizellő* tsöben. (*Urethra*)

A' Méh hüvellyének, (*Vagina Uteri*) akár melly részében is támadhat mérges *Kankos* kelevény: de gyakran úgy támad, hogy eleinte sem a' *Vizellésben* nehéz bajt, sem fejér folyást nem okoz.

Gyakran pedig igen méllyen támad a' *Kankos* fekélly oda-bé a' Méhnek Hüvellyében, szinte a' Méhnek szája körül, és semmi bajt nem okoz: ismét gyakran meg-esik, hogy némelly Afzfzony Személly a' leg-szorossabb meg-visgálás után - is egészségesnek gondoltatik holott pedig *Kankos*.

A' *Kankos* Nyavallya nem olyan mérges az Afzfzonyokon, mine a' Férfiakon; és ők könnyebben türeik, mind a' Férfiak: innét van, hogy az Afzfzonyi rend a' *Kankos* folyásnak Orvaslását eleinte gyakran el-mulattya, mert folyván ki a' szeméremből azon *Kankos* Matéria, azt gondollya hogy annak úgy kell lenni, mivel némelly Afzfzonyokon fejér folyás-is lévén, nem tudja meg-külömböztetni, mivel nem - is gondollya melly veszedelmes légyen azon rajta lévő *Kankos* folyás, ellenben pedig akkor kezd eszmélkedni mikor

már erőt vett rajta a' *Kankó* vagy a' *Frantzuz*, és úgy keres ofztán Orvast meg-gyógyulása véget. Többire az olyan szemérmes, jámbor, Afzszonyakon esik meg a' *Kankos* vagy *Frantzoz* folyás, a' kik a' magok Férjeket tisztá életüeknek gondollyák, holott mellettük más tisztátalan Személlyel-is közösködven *Kankosok*, és a' Férjektől kapat *Kankos* folyást más egyéb októl származatnak gondollyák lenni: innét *Kanko* ellen való Orvasságot nem keresnek, nem jelentik bajokat senkinek, azonban Nyavallyájok szüntelen nevekedik.

A' leg-gonofzszabb, leg-mérgessebb, leg-fájdalmassabb, *Kanko* az Afzszonyi renden az, midőn az *Kankos* mérég a' Méh hüvellyének fok részeit meg-keményíti, meg-gyulafztya, úgy hogy a' Hüvelly fokféleképpen meg-hasadoz, és igen tsipős, égető, bűdös Sár viz foly belőlle. Az ilyen Személlytől kapat *Kanko* leg-vefzedelmessebb.

Az illy állapotban fokot használ ha minden nap kétfzer az meg-irt fetskendező Orvasságból bé-fetskendeznek a' Méh hüvellyében és gyakorta mossá. E' mellett belső Orvassággal ha szorgalmatosan él a' meg-irt Pí-lulákkal, és a' Vért Tisztító Orvasságokat jó böven ifzfa.

AZ ASZSZONYI RENDNEK KÜLÖNÖS NYAVALLYAIRÓL.

Ugy formálta a' Természetnek Ura, az Aszszonyi render, hogy az a' Méhében Magzattal fogadjon, azt abban hordozza, Nevellye, és végre a' kilencedik Holnapnak a' végén, vagy a' tizediknek az elein Világra szüllye. A' Természetnek ezen munkájára nézve, és ahoz alkotott Aszszonyi Testnek mivoltához képest vagynak az Aszszonyi rendnek különös Nyavallyái, mellyek a' Férfiakban éppen nincsenek. A' tizenharmadik, tizennegyedik, tizenötödik Esztendőbe többire a' Léányok el-adok; mert már az időtájba a' szülő Tagok, és Részek el-vannak benne készülve, és a' Méhbe való fogadásra alkalmasok. A' Természet bizonyos jelt rendelt erre: a' melly ez midőn tudni-illik a' szülő részből ekkor vér kezd folyani, minden külső erőszak nélkül. Ezen Vérfolyás gyakranként három, négy nap tart; némeltyeken pedig kilentz napig tart, azután meg - szünik; négy hetek mulva ismét elő - kerül; így van osztán az minden Holnapban, szint a' negyvenedik, vagy ötvenedik Esztendeig; akkor a' Természet meg - szünik, és az illy Vérfolyás - is végképpen el-mulik. Ezen vérnek ki-folyása mordatik *Holnap Számnak*, vagy *Havi Tisztulásnak*. Némeltyekben ez által sok vér foly-el: de némeltyekben csak kevés: de sem edgyik, sem másik nem Nyavallya. Minél ide-

idejében kezdődik a' *Havi Tisztulás* az Afzfzonyi Rendeken, annál hamarébb-is fog az el-mulni; némelly Afzfzonyi Renden ezen az okon már a' *Havi Tisztulás*, már harminctznyoltz, vagy negyven Eftendős korokban végképpen el-marad: de némellyeken az ötven és több Eftendökig-is el-tart. Valameddig a' *Havi Tisztulás* rend szerint jár, és femmi tetemes akadály nem adja elő magát, mind addig, az Afzfzonyi rend alkalmas arra, hogy Méhébe Gyermeket fogadjon: de mihellyt az meg-szünik Természet szerént azután alkalmatlan arra hogy a' Méhében Gyermeket fogadjon. Vagynak olly Afzfzony Személlyek - is kiken *Havi Tisztulás* soha fints: az illyek közönségesen magtalanoknak tartatnak; de elég Példák vannak réa, hogy az illyek - is szültenek: és így az nem közönséges allatások a' Természet visgáló Tudosoknak, jóllehet mindenkor kétséges. Az Afzfzonyi rend előbb-is fogadhat a' Méhébe, mintsem a' *Havi Tisztulás* rajta el-kezdődnek: de jobb azt még-is mindenkor meg-várni, hogy a' *Havi Tisztulás* el-kezdődjön, és a' Férjhez menetelét addig halasztani a' Léányoknak, míg a' Léány jól meg-erössödik arra, hogy Méhében fogadhasson, és a' Magzatot Méhében jól nevelhesse, és jól szülhessen; mert ha igen ifju, gyenge, és erőtlen: ugy egészséges Gyermeket nem szül, sőt maga-is az első Gyermek szülésbe rendkívül

el-

el-erőtlenül, vagy meg-is nyomorodik. Az egészséges Vidám elméjü, és jól meg-nőtt Léányokon az első *Havi Tisztulás-is* könnyen, és minden baj nélkül adja-ki magát, égy Holnap mulva ismét szereztsésen elő-kerül, és azon rendet azután-is meg-tartya. Az olly Léányok pedig, a' kik dologtalanak, heverő életet élnek, vagy sok fött meleg italt ifznak, melly által Testeket el-erőtlenitik, jól-lehet a' nélkül-is mindég Betegesek; vagy a' kiknek gyenge és könnyen ingerelhető érző inaik vagynak, mellyek gyakran rángatodnak; ugy szinte azok-is, kiknek igen bőv, és sürü vérek vagyon benne a' vérnek edényei keménynek, és feszesek, többire nem olly szereztsések a' *Havi Tisztulásnak* el-indulásában.

Innét fok Léányok vannak, a' kik Betegségben esnek akkor, mikor a' *Honapszám* meg-kezd rajtok indulni. Némelly személtlyeken a' *Havi Tisztulás* jól kezdődik, és égy néhány Holnapokig jól, rendesen kerül elő: de azután ismét fok Holnapokig el-marad egészfzen. Ha az illy Személtlyek azonbanba egészségesek, jó fzinbe vagynak, és vidám elméüek, semmi bajt nem éreznek magokban: nem szükség hogy Orvassággal éllyenek: hanem csak magára a' Természetre kell a' dötgot bizni. De ha az illy Személtlyek Betegesek azonbanba: jól kell meg-visgálni, ha azért Betegesek-é? hogy a' *Havi Tisztulás* rajtok el-maradtott: vagy inkább nem azért

maradt-é el rajtok a' *Havi Tisztulás*, mivel valami Nyavallya vagyon Testekben? ettől a' meg - vizsgálástól függ az egész Orvoslás. Mert a' *Havi Tisztulásnak* el - maradását szokták sok Nyavallyáknak okául adni, melyek éppen nem attól származtak: sőt inkább többire ellenkezőleg esik a' dolog, az az, nem a' *Havi Tisztulásnak* el - maradása fzerzi azon Nyavallyákat, hanem azon Nyavallyák ugy meg - háborittják a' Testet, azt ugy meg-erőtlenítik, hogy a' Természet bennek a' rendes munkáját nem követheti, vagy elég ereje nintsen réa, hogy a' *Havi Tisztulást* meg-indithassa. Ha tehát az illy állapotban a' *Havi Tisztulást*, akarják Orvosság által meg-indítani, többire nem csak nem használ az illy Orvoslás, de még inkább öregbíti a' Nyavallyát: elébb hát a' Testben lévő nedvességet kell illendő Orvosságok által meg orvasolni, és azután a' *Havi Tisztulás* magában meg-indul. Az olly Személyeken kik Léányka korokban nagy és hofzszas Betegségben vóltak vagy ha a' nélkül-is mindég Betegesek, erőtlenek, többire későbbre kezdődik el rajtok a' *Havi Tisztulás*, mind másokon: többire azután fokkal egészségesebbek szoktak lenni.

Midőn a' *Havi Tisztulás* el - akar kezdődni az olly Személyeken, kik már elértek az időt, akkor azok többire nagy bánátságat éreznek Testekben, és Vérek-is felbuzdul:

buzdul: Ottan ottan néki hevülnek, és ábrázattatoknak színek gyakorta változik, nem olly nyugodalmason alufznak, mind az előtt, hanem nyughatatlanul, fejek szedeleg, faj, szivek dobog; gyakorta a' Hányás-is erőlteti, az étel kívánások el - vész; némellykor kemény meg szorult hasok van, némellyekre pedig gyenge Has menés esik: Végre feszülést, és unalmas huzadást éreznek Ágyéjkokban, a' kereft tsontjokban, és hasoknak alsó részein, azután tsak hamar égy néhány tsep Vér kezd a' Szülő részből ki-follyni, vagy pedig a' *Havi Tisztulás-is* egézfzen meg - indul, és azután minden bajok el-mulik; néha meg-esik az-is, hogy Vér helyet tsak valami vizes, fejéres takony folly-el töllök, és könnyebbülést szerez. Gyakran pedig az emlitet bajok égy néhány Holnapok alatt rendszerint elő-kerülnek, és égy néhány napok mulva, ismét el-mulnak, de még-is a' *Havi Tisztulás* egézfzen ki-nem adhattya magát: ebből a' tettzik-meg, hogy a' Természet ezen munkáját el kezdette, de még tökéletességre nem vihette munkáját. Némellyeken ellenben a' leg-eiső *Havi Tisztulás-is*, minden baj nélkül kezdődik, ugy hogy alig veszik észre még magok-is az Afzfznyi Személlyek. Midön hát a' fellyebb emlitet bajok se nem fulyasok, sem fokáig nem tartanak, ugy hogy az egésség miattok meg-nem romol; nem szükség Orvasághoz nyulni. Ellenben ha a' Pulsus febes,

ság-

tellyes, a' forroság nagy, fokáig tartó; ha a' feje a' Betegnek fáj, nehéz, ábrázattya veres: ekkor végye - bé egy kis vízbe fel-kavarva napjában kétfézer, vagy háromszor az alább meg-irando hivesítő Orvasságot. Mellyetigy irj le és küld a' Patikában.

℞. Lap. Cancror. gr. xx.

Nitr. pur. gr. x. az Ára 20 kr.

M. f. Pulvis subtilis et Detur Dos. tal.
Nro. xij.

Magyarul.

Végy Rákszem port 20 gránt.

Tisztított Salétromot 10 gránt.

Elegyits öszve, 's törd porrá, készíttes ilyeneket vagy tizenkettőt. Élly vélle a' mint meg-iratott. És minden bé-vétel után igyék a' Beteg egy Fin'siával az alább meg-irando Orvasságnak a' levéből gyenge melegen. Melly Orvasságot igy irj-le és küld a' Patikába.

℞. Rad. Alth. Unc. iij.

Fol. — M. ij.

Rad. Liquiritiæ. Unc j. az Ára 13 kr.
M. Concissa S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Fejér Málva Gyökeret 6 Lotot.

— — Levelet 2 Marokkal,

Édes Gyökeret 2 Lotot.

Meg-vagdolván 's öszve-elegyítvén, élyen a' Beteg Herbatélly gyanánt vélle.

E' mellett a' meg-irt hivesitő Mixturákkal élhet, olyanokkal a' millyenek a' forro Hidegben meg-irattak, és ezek mellett minden nap mossa Lábaik a' Beteg, vagy vontassa lágy meleg vizbe, ha pedig a' Hasa megtanálna szorulni, vagy gyenge Hasindítóval, vagy Klistér által meg kell indítani.

Midőn felette böv vérü a' Személly, mellyében szorongatodást érez, Pulsussa kemény, és sefzes, 's a' hivesitő Orvasságok semmit nem hafználnak, ekkor igen szükség az Érvágattatás - is, mellyet a' Karjokon kell végben vitetni. Sokaknak fokot hafznál ha a' *Havi Tisztulások* előtt mig jö rendes folyását el-kezdi a' *Havi Tisztulás* égy jó Gyomor Tisztítóval élnek. Melly Gyomor Tisztított így irj-le és küld a' Patikába,

℞. Folea. Sennæ. Unc. β.

Mann. elect. Unc. jβ.

Cremor. Tartar. Dr. ij.

Concifs. mixta, infunde in Aqua ferv. ℞β.
relinque vase clauso per $\frac{1}{2}$ hor. Dein Colat. exhibe pro hausto az Ára 30 kr.

Magyarul.

Végy Folia Sennát 1 Lotot.

Mannát 3 Lotot.

Tisztított Borkövet 3 Köntinget.

Öszve-elegyítvén 's meg-aprítván, tölts réá fél fertály forro vizet: hadd ugyállani fedő alatt fél oráig; azután szürd-le és éhomra ad-bé mind innya. Minden Gyomor menés

után

után, egy fin'sia gyenge meleg hus levet igyék a' Beteg, és jó melegbe tartsa magát. Ha pedig az illy Orvaslas után is a' Vérnek bövsége csak ugyan szaporodna: szükség' az illy Személyeken Esztendő által kétfzer, vagy háromszor-is Éret vágatni, de soha-is a' Személyeket nagy oknélkül nem kell az Érvágatásra szoktatni. Néha pedig az említett bajok az illy Személyeknek nem a' bővértől, hanem a' Testben lévő 's meg-gyült Taknyos nedvességtől, és a' Gyomorban megsűrűdött Epe Sártól származnak. Az illy Személyek sáppodtak, sárgás zöld színűek bádgyattak, az Ábrázattyokon, Kezeken, Lábaikon, vagy gyakorta Testeiken-is, Hideg, és Taknyos nedvességgel tellyes puffadás szokott lenni, nehezen Lélekzenek, Szivek dobog, és minden kitsin mozdulás után hamar el-fáradnak. Az illy állapotban lévő Betegeknék, az alább meg-irando Orvasságokat nagy haszonnal lehet adni, mivel ezen Orvasságok a' Testekben lévő Taknyos, ragados nedvességeket meg-higittyák, el-ofzlattyák, és lassanként a' Testből ki-takarittyák, melly Orvasságból minden 2 ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni: Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába,

℞. Syr. Fumar. Unc. ijß.

Aqua. Cochlear. Unc. ij.

— Flor. Samb. Unc. vij.

Liquor. Terræ. fol. Tartar. Dr. jß.

az Ára 44 xr.

M.D.S.

M.D.S. Mixtura purificans, omni bihorio
 2 Cochlearia fumenda.

Magyarul.

Vegy Földi füst füböl készült Szirupot 2 Lot.

Kalános jüvének a' vizét 4 Lotot.

Borza Virág vizet 14 Lotot.

Borkö Sónak magában el-olvadott, ofztán meg-melegített, 's égetett bor Etzettel fel-eresztett, azután apadásig ki-gözdölgött. el-lapositott, meg-száradott, de ismét magában el-olvadott Levéből másfél Köntinget.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, élly véle a' meg-irt módferint.

Más Orvasság Liktárium formába.

℞. Sal. Polychr. Dr. iij.

Pulv. rad. Jalap. Dr. jß.

Conserv. Fumar. Unc. ij.

— Nasturc. Aquat. Unc. jß.

Syr. Ononidis. Unc. iij. az Ára 1 fl. 23kr.

M.f. Electuorium molle. Sign. Minden 3 ora mulva egy Magyaronnyi nagyságot kell bé-venni.

Magyarul.

Vegy Polykrest Sót 3 Köntinget.

Jalapa Gyökér port másfél Köntinget.

Földi füst fünek Nádmézzel bé-tsinált nyers Leveléből 4 Lotot.

Réti Tormának Nádmézzel bé-tsinált nyers Leveléből 3 Lotot.

Meg-dugult részeket ki-nyito Ononidis Gyökerével készült Szirupot a' mennyi elégséges a' Liktárium készítéshez.

Ezeket öfzve -elegyítvén élly véllé a' meg-irt módszerint.

Más Orvasság Pilula formában.

℥. Sapo. Venet. Dr. ijß.

Gumm. Ammoniac. Dr. ij.

M. P. Ruff. Dr. ß.

Extract. Cicutæ. Dr. j.

Tinctur. Succin. Dr. ij.

Elixer. Propriet. Dr. ijß. az Ára 54 kr.

M.f. l. a. Massa: ex qua formentur Pilulæ gr. ij. S. summat ter de Die tres.

Magyarul.

Végy Vénetsiai Szappant harmadfél Könt.

Ammoniak Gummít 2 Köntinget.

Rufus nevét viselő *Pilulák* szeréből fél Köntinget.

Egér szagu nyers Büröknek, ki-fatsart, és meg-száradott levéből 1 Köntinget.

Myrhát 30 gránt.

Baltikum Tenger mellett termő *Gyanta Tinkturából* 2 Köntinget.

Paracelsus édes Elixérjéből harmadfél Könt.

Mind ezeket öfzve -elegyítvén olly sü-rün hogy Pilulát készithes belölle, mindenik Pilula nyomjon 3 gránt. Mellyből minden nap háromszor három szemet kell bé-venni.

Ezen Orvasságokkal akár mellyikkel mind addig éllyen a' Beteg, mig a' Puffadás egészzen el-mulik. Az Orvasság vétele vagy é-lése mellett az illy Személlyek dolgozzanak;

Teste-

Testeket mozgassák a' dolog által: a' nehezen emészthető, és puffasztó, és taknyos nedvességet szerző eledeleket kerüllyék: a' gyengén fűszerzamos eledelek nekik hasznosok.

Az olyan Személlyek azután-is midőn már a' Testekből a' Taknyos nedvesség kitakarodott, míg égy darabig erőtlenek, tsak kitsin munka után-is a' Fejek fáj, Szivek dobog, nehezen Lélekenek; és egésségtelen szinűek. Az ilyen állapotban, az alább megírandó erősítő Orvasságok közzül valamelyikkel szorgalmatosan éllyen a' Beteg. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Limatur. Mart. non rubig. Unc. ℥.

Cort. Peruv. selectiss. Dr. vj.

— Cinam.

— Vinteran. aa Dr. iij.

Rad. Zedoar. Dr. j℥. az Ára 1 fl. 26 kr.

M.f. Pulvis, cu affunde Vini boni, sub accidi. Generosi. ℞ij℥. relinque per 24 hor. in digestionem, agitando subinde, dein Colat. exhibe. Sign. Vinum Roborans, mellyből minden három ora mulva kell bé-venni lassanként, több kalánnal minden bé-vétel alkalmatosságával kell szaporítani a' bé-vételt.

Magyarul.

Négy Rosda nélkül való reszelt Vas port 1 Lotot.

Péruviai válogatott fa-hajat másfél Lotot.

Sárgás Cinámon fa-hajat.

Fejér — fa-hajat mindenikből 3 Könt.

Zédoá-

Zédoária Gyökeret másfél Köntinget.

Mind öfzve - elegyítvén, és Porrá törvén tölts réa joféle favanyutska izü Bort, harmadsfél fertállyt, had állyon ugy 24 oraig, azonba néha, néha kavargasd, azután szürdle: Ezen erősítő Orvasságból, minden három ora mulva két kalánnal kell bé-venni eleinte ázután többet-is ha szükség.

Más erősítő Orvasság Pilula formába.

℞. Gumm. Ammoniac.

———— Galban. aa Dr. jß.

Res. Cauph.

Castoreum Muscov. aa gr. xv.

M. P. Ruff. Dr. ß.

Tinctura Succin. q. S. az Ára 40 kr.

M.f Massa. ex qua form. Pilulæ. gr. iij.

D. S. Pilulæ Roborantes ter de Die tres summendæ.

Magyarul.

Végy Ammoniakum Gyantát.

Galbanum Gyantát mindenikből másfél Könt. Kámfort 15 gránt.

Had nevü állatnak alfele alatt termö Sír-ból ugyan annyit.

Rufus nevét viselő Pilulák szeréből fél Köntinget.

Ámbra Electrumból készült Tinkturát a' mennyi elégséges. Mind ezeket öfzve-gyurván, készitts belölle 3 gránt nyomo Pilulákat. Mellyből minden nap háromszor végybé 3 szemet; mindenkor égy fin'sia Herbatellyet

tellyet iván réa a' lejjebb meg - irando Herbatélly Speciesből. Melly Herbatéllynek való Specieset így ird-le és küld a' Patikába.

℞. Herbæ. Rutæ.

— — Melissæ.

— — Serpilli aa Mj. az Ára 5 kr.

M. Concissa. D.S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Rutát, Méh füvet, Kakuk Füvet, mindenikből egy egy Marokkal, aprítsd össze, élly velle Herbatélly hejjet.

Ha az illy Személlyek a' *Havi Tisztulás* után, gyenge Gyomor Tisztított véznek-bé, melly Gyomor Tisztító Rhabarbarával készüllyön; és azután a' meg - irt Pilulákkal jó darabig élnek az érző Inaknak rángatódásait, Hasoknak fel-fuvodásait, sziveknek dobogásait mind el - kerülik, és azoktól egészszzen meg - szabadulhatnak. Gyakran a' *Havi Tisztulás* el - marad, és fen akad hirtelen, a' nagy meg - rettenés, harag, váratlan Öröm, meg-fazás miatt, ekkor-is az honnan, mellyik októl származik az el-maradása a' *Havi Tisztulásnak* aztat jól meg-kell vizgálni.

Ha tehát a' miatt kemény Hideglelés, az egész Testnek forrosága, nagy szomjuság, bádgyatság, fő fájás, Mejneк szorulása, nehéz lélekzés következik: mindjárt Eret kell vágatni, gyakorta való Klistéreztetés, Lábmosás, hivesítő, és lágyító Orvasságok által

K

kell

kell a' Vérnek, felettebb való fel-buzdulását, és forroságát le-tsendesíteni, és így a' *Havi Tisztulásnak* folyásán fegíteni. Gyakorta pedig a' *Havi Tisztulásnak* hirtelen való fel-akadását, femmi nagy Hidegtelelés nem követi, a' Pulsus nem feszes, nem-is nagyon Hidegtelelős: akkor az Érvágattatás nem szükséges: hanem tsak az alább meg-irando lágyító Herbatéllyel jó fok ideig éllyen. Mellyet-is így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Rad. Alth. Unc. iij.

Fol. — M. ij.

Rad. Liquiritiæ. Unc. j. az Ára 13 kraj.

M. Concissa D.S. Species pro' Thea.

Magyarul.

Végy Fejér Málva Gyökeret 6 Lotot.

— — Levelet 2 Marokkal.

Édes Gyökeret 2 Lotot.

Öfzve-elegyítvén, aprítsd öfzve, és éllyvéllé Herbatélly gyanánt.

De ha ez keveset fog használni, éllyen a' meg-irt Pilulákkal.

Midön némelly egészséges Afzfzonyi Személlyeken a' *Havi Tisztulás* fok Honapok alatt el-marad: gyakran meg-esik, hogy azután égyfzer hirtelen nagy bövséggel meg-öndul a' Ho-fzám folyjni: de attól akkor nem kell meg-ijedni, sem el-nem kell mindjárt állítani, hanem tsak azon kell lenni, hogy az illy Személlyek valamig a' folyás tart, tsendességben tartsák magokat, a' meg-fázást, és

az indulatosságot kerüllyék. Ha pedig ezen Ho-fzámnak folyása igen sokaig tartana, úgy hogy a' Beteg miatta el-erőtlenülne, térdeik refzketnének, Gyomraik émellygenének, szivek szorongattatodnának, ekkor az alább meg-irando, Vérfolyását meg-állító Orvasságokkal kell éltetni a' Beteget. Melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Bol. Armen. Dr. ij.

Syr. Diacod. Unc. jß.

Aqua. flor. rhead. Unc. vij. az Ára 27 kr.

M.D.S. Mixtura adstringens, mellyből minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni,

Magyarul.

Végy Árméniai kövér Agyagot 2 Lotot.

Szent János Kenyerével készült Szirupos
3 Lotot.

Pipáts Mák Virág Vízet 14 Lotot.

Mind ezeket öfzve - elegyítvén, minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni míg a' Vérfolyás kezd szünni, minden bé-vétel után az alább meg-irando Herbatélynék a' levéből egy fin'siával réá iván. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Rad. Consolid. M. Unc. iv.

— Alth. Unc. ij.

— Glycirhyz. Unc. j. az Ára 17 kr.

M. Concissa D.S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Fekete Nádaj Gyökeret 8 Lotot.

Fejér Málva — — 4 Lotot.

K 2

Édes

Édes Gyökeret 4 Lotot.

Mind ezeket öfzve -elegyítvén, aprítsd apróra, és a' Beteg élyen véle Herbatély helyet. Ha pedig ezen fellyebb meg-irt Orvasságok nem elégséges erősök arra hogy a' Vérfolyást kissebbítsék, az alább meg - irando erősebb Orvasságokhoz kell nyulni; melly Orvasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Alum. rup. gr. x.

Solv. in Aqua flor. rhead. Unc. viij.

Dein adde!

Syr. Diacod. Unc. jß. az Ára 28 kr.

M. D. S. Mixtura Roborans, minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Végy Timsót 10 gránt.

Olvasd-el 16 Lot. *Pipáts Mák Virág Vízben*; azután tégy hozzá *Szent János Kenyerével* készült Szirupot 3 Lotot.

Elegyítsd öfzve, mellyből minden ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Más erősítő még erősebb.

℞. Pulv. rad. Tormentil. Dr. j.

Syr. Diacad. Unc. jß.

Aqua flor. rhead. Unc. viij. az Ára 28 kr.

M. D. S. Mixtura Roborans, mellyből minden 2 ora mulva 2 kalánnal kell bé-venni.

Magyarul.

Végy *Tormentilla Gyökér port* 1 Köntinget. *Szent János kenyérével* készült Szirupot 3 Lotot.

Pipáts

Pipáts Mák Virág Vízét 16 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, ély velle a' meg-irt mod szerint.

De mihellyt ezen Orvasságok élése után a' Vértfolyás mérsékelődik, mindjárt férre kell tenni ezen erőssen szorito Orvasságokat, és tsak ezek előtt meg-irt Orvasságokkal kell életetni a' Beteget, mind addig, mig szükséges léfzen. [Némelly Afzszonyokon igen sokáig tart a' Vértfolyás, de semmi tisztá frís Vér nem foly töllök, hanem tsak sűrű, ragaszos, feketés, és fok taknyos Nedvefsséggel elegyes Vér foj töllök; ezen állapotban előfzör-is higito, a' taknyos Nedvefsségeket el-öfzlato Orvasságot kell elő-venni, a' millyen az alább meg-irando Liktarium, mellyből minden 3 ora mulva egy kis kalánnal kell bé-venni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Cremor. Tartar. Dr. iij.

Conserv. Naturc. Aquat.

— Cochlear. $\overline{aa}$ Unc. jß. az ára 41 kr

M.D.S. Electuarium Purificans.

Magyarul.

Vegy Borkövet 3 Köntinget.

Réti Tormával készült Szyrupot.

Kalánosfü Szyrupot, mindenikből 3 Lotot.

Öfzve-elegyítvén ély velle a' meg-irt mod szerint.

Vagy pedig az alább meg-irando Vízeltetett hajto Mixturából minden 2 ora mulva

2 ka-

2 Kalánnal kell bé-venni. Melly Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

2. Lapid. Cancror. Unc. ꝑ.

Acet. Vini Unc. ꝑ.

Syr. Altheae Unc. jꝑ.

— Diacod. Unc. j.

Liquor Terræ fol. Tartar. Dr. ij.

Aqua Foenicul. Unc. viij.

Spir. Nitr. dulc. gr. xv. az ára 51 kr.

M.D.S. Mixtura Diuretico Purificans, mellyből minden 2 ora mulva 2 Kalánnal kell bé-venni.

Magyarul

Végy Rákszem port 1 Lotot.

Bor Etzetet 1 Lotot.

Fejér Málva Szyrupot 3 Lotot.

Szent János Kenyerével készült Szyrupot 2 Lotot.

Borkö Sóonak, Etzettel készült, meg-száradt, meg ismét el-olvadt Levéből 2 Könt.

Édes (Kerti) Kömény Vízet 16 Lotot.

Salétrom édes Spiritust 15 Tseppet.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, ély velle a' meg - irt mod szerint, és minden bé-vétel után az alább meg - irando Herbatélynnek a' levéből egy fin'siával kell innya gyenge melegen. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

4. Rad. Foenicul. Unc. iij.

— Liquiritiæ Unc. jꝑ. Az ára 13 kr.

M. Concissa D.S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Édes vagy Kerti Kömény Gyökeret 6 Lotot.

Édes Gyökeret 3 Lotot.

Mind ezeket öfzve-aprítván, élly velle Théa helyyet.

Ezen Orvafságoknak élések mellet, minden 10-dik Nap az alább meg-irando Gyomortisztítót kell bé-adni egy kévés Vizbe fel-kavarva, és minden Gyomormenés után egy fin'sia gyenge meleg Hus, vagy Szilva-levet kell innya. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Pulv. rhei. Scrup. ij.

— Lap. Cancror. Scrup. j. Az ára 7 kr
M. f. Pulvis p. Dosi.

Magyarul.

Végy Rhabarbarum port 40 gránt.

Rákszem port 20 gránt.

Porrá törvén elegyítsd-öfzve, és ad-bé egyszerre. Ezen Orvaslás után a' meg-irt állapotban lévő Betegek töbnyire mind meg-gyógyulnak. De néha a' meg-irt Orvafságok-nak hozzfzas élése után-is nem szünik-meg az ilyen Vértfolyás, hanem a' jo hogy a' kifollyo Vér tisztább, vékonyabb, higabb, és pirosabb kezd lenni: és akkor már a' meg-irt öfzve-huzo, szorito. el-állito Orvafságokat nagy haszonnal lehet elő-venni.

Ha pedig az illy sokáig tartó, taknyos Nedveséggel elegyes Vértfolyás égfzfersmind igen

igen tsipös-is, úgy hogy a' Szülő résznek külső részeit tsipi és égeti: belső Orvasságul az alább meg-irando Pilulákból minden Nap 3-szor két Szemet kell bé-venni, lassanként nevelni a' Piluláknak számát a' bé-vételre. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Extract. Cicutae Unc. ꝑ. Az ára 23 kr.

F. Pilulae gr. iij. D.S. Pilulae Purificantes, ter de Die 2 sumendae, sensim augendo Dosim.

Magyarul.

Végy Kö Mosarban meg tört nyers Bü-röknek ki-fatsart, 's azután meg-sűrödött Levéből 1 Lotot. Készíts ebből 3 gránt nyomó Pilulákat, ély véllé a' meg-irt mód szerint: ugy mint minden Nap három versben két Szemet. Ezen Pilulák bé-vétele után az alább meg-irando Orvasságnak a' meg-főtt Levéből gyenge melegen egy fin'siával kell innya. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Herbae Flam. Jovis Unc. j.

Rad. Liquiritiae Unc. j. Az ára 7kr.

M. Concis. D.S. Species pro Thea.

Magyarul.

Végy Szulákfü, vagy Vad Venyike leveléből 2 Lotot.

Édes Gyökeret szint annyit.

Ezeket öszve-elegyítvén, 's apron megvagdolván, ély véllé a' meg-irt mód szerint.

Midőn az illy hofzszas Vértölylésbe égyfzersmind az Anya Méhben, vagy a' körül

rül lévő részekben meg - keményedés , vagy mérges , rákfenés fekélyek vagynak: ekkor a' meg-irt Píulákkal és Herbatélllyel jó darab ideig éllyen a' Beteg. Ha a' Szemérem Testnek külső része sebes, a' tsipös Nedveség fel-rágtá, minden Nap gyakorta Egér fza-gu Büröknek - a' Levelét, édes Gyökérrel öfzve elegyítve meg-főzvéen , aval kell meg-mosni, belől pedig ha Seb van, bé - fetsendezni belölle. Meg-esik az-is, kogy a' *Havi Tisztulás* után még égnéhány Napok alatt valami taknyos, vizes Matéria foly-ki, de azután hirtelen el-áll. Némellykór pedig az illy taknyos folyás égy néhany Napokkal megelőzi a' *Havi Tisztulásnak* elő - kerülésit. Ezek a' bajok többnyire azokon esnek - meg, a' kik erőtlenek, vagy taknyos hideg Termé-fzetűek: de ha a' miatt femmi tlonkulások nintsen egésségekben, egyebet nem szükség tselekedni, hanem hogy Testeket éllandöképpen gyakorollyák, és rendesen éllyenek. Ha pedig ez a' folyás igen bőv, és bádgyafz-to; elsőben a' már meg-irt Gyomor Tisztítóval éllyenek, 's azután az ugyan meg-irt erősítő Orvasságokat kell elő-venni. Gyakran pedig az edgyik *Havi Tisztulástól* fogva, fziint a' másik *Havi Tisztulásig*, szüntelen foly a' szülő részből valami ragafzos, taknyos, vizes nedvesség, melly *Fejér folyásnak* - is neveztetik. Sok Afzfzony Személlyek ezen *Fejér folyást*, könnyen, fzenvedik,

dik, és az ellen semmi Orvassággal nem élnek, ha csak kicsin mértékben foly, és semmi bajt nem okoz. Ha az illy *Fejér folyás* fokáig tart, és bőven foly, a' Testet el-erőtleníti, el-szárazítja, az inakban rángatodást, a' Lélekzet-vételbe nehézséget, a' Mejben fájdalmat, a' szívben dobogást, az elmében gyengeséget, a' Tagokban rezketegséget ferez, kivált ha gyökeret vert magának.

Gyakran azért esik ezen *Fejér folyás* az Afzszonyi Személyekre; hogy a' magok szemérem Testeket nem tisztán tartják, azokat gyakran meg-mosogatni el-mulattyák; melly szzerint a' *Havi Tisztulásba* oda ragadt Vér, vagy Taknyos nedvesség ottan megtsipösödik, azon részeket eszi, és tsipi, melly szzerint szüntelen való folyást okoz, Azon szemérem részeknek felettébb és gyakorta való ingerlése-is, nebezen orvosolható *Fejér folyás* okoz. Az olyan Személyek a' kiken a' *Fejér-folyás* vagyon, töbnyire sáppadtak, az egész Testek olly lágy puffadtak mint a' megkölt Tészta, nebezen lélekzenek, a' leg-kissebb munka után-is dobog a' Szivek, az ételt nem kívánnyák, sőt utállják; némellyek pedig ollyas dolgot kívánnak, mellyet meg-se lehetne emészteni; gyakran okádnak, Pulsusok kicsin, sebes egyenetlen; Vizek bőv, halovány, és néha taknyos; örömeft sokáig alufznak, lomhák, restek, szomorúak, vagy komor kedvűek. Mind tezen jelekkel *Fejérfolyásban* lévő Személyeket elsőben-is a' meg-irt Gyor

mor Tifzttival, és azután az erősítő Orvaságokkal kell éltetni és gyógyítani. Némellykor midőn az Afzfzony Személyek megfáznak, azután szüntelen valo égető forroságot éreznek hasoknak also részében, azonba nagyon szomjuznak, bádgyattak, hasok kerületek igen forro, mellyet ha meg-tapogattyák, sullyos fájdalmat okozo keményedést lehet érezni; Nyelvek száraz, Pulsusok hidegletős: égynehány Napok mulva azon bajok elmulik, és ekkor a' Szemérem Testből raknyos Nedvesség foly-ki, melly azután mindgyárt Genyetséges forma Nedvességgel kezd folyni, melly hasonlo ahoz a' Genyetséges kiköpéshez, mellyet a' Tüdőnek meg-gyuladása után szokott a' Beteg ki-venni. Az ilyen állapotban többire az Anya Méh (*Uterus*) szokott meg-gyuladni: ha tehát a' Hideg nagyon leli az illy Személyt, mindjárt Eret kell rajta vágatni, még pedig ha a' Szükség ugy hozza magával, töbfször-is kell meg-ujjitatni az Érvágattatást; kívülről lágyító Füvekből, mint a' *Fejér Málva*, *Ökörfark Virág Szárának* a' *Levele*, *Borza Virágból* készült lágyító Kötést kell a' meg-hült részekre kötni: Klistéreket kell bé-adni. Belső Orvaságul pedig *Fejér Málva Gyökérnek*, *Levélnek*, *Virágnak*, és *Edes Gyökérnek* megfőtt Levét jo böven kell itatni, mig a' Gyuladás el-olzol, és mig a' ki-folloyo fejeeres sürü Genyetséges Matéria higulni kezd. Az
 illy

illy Orvaslás után a' folyó Matéria egészen meg-kezd szünni a' folyástól; gyakran pedig nem higul, és kezd vizesedni, de nem kevesedik semmit, ekkor hát a' meg-irt Vizedletet hajtó Orvassággal kell orvasolni, minekutánna jól meg-tisztult a' Matéria, öfzve-szorító Balsamumos Orvassággal kell el-végezni a' Gyógyítást, a' millyen az alább meg-irando, mellyből minden három era mulva két Kalánnal kell bé-venni. Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

ψ. Bals. de Mecch. gtt. viij.

Vitel. Ovor. Nro. I.

In Mortario marmoreo bene tritis et subactis adde miscendo

Syr. foenicul. Unc. jß.

Aqua Salv. Unc. viij. Az ára 30 kr.

M. D. usui.

Magyarul.

Vegy Opopalsamumot 7 tseppet.

Egy *Tojás Sárgáját* nyersen, Márvány kö Mosárba a' balsamummal jól elegyítsd öfzve, azután apránként tölts réá

Kerti édes Kömény Szirupot 3 Lotot, mellyet jól öfzve-kavarván, kavarás közbe tölts hozzá

Sállya Vízét 16 Lotot.

Mind ezeket öfzveelegyítvén, élly vélla a' meg-irt mod szerint.

Az Efztendők a' mikor el-következnek, mellyekben a' Nemzésre való tehettség megszünik, és az Afzfzonyi Személlyek a' Méhbe való fogadásra alkalmatlanak léfznek: ak

kor a' *Havi Tisztulás*, *Hofzám* vagy *Holnapzám* Sokakban lafsanként kezd kevesedni, vagy nem a' rendes időn herül-elő, és csak hamar azután végképpen el is marad gyakran ugy, hogy femmi bajt nem szerez maga után. Némellyek pedig még kik az előtt mindég egészségtelenek voltak, azután hogy a' *Havi Tisztulás* meg-fzünik, fokkal egészségesebbek. Némellyeken pedig a' *Havi Tisztulásnak* meg-fzünése nem olly könnyen és hofzfzason esik: mert gyakran a' Vérben hirtelen valo fel-buzdulást, forroságot, bádgyadást, Mejneki Szorulását, a' Kereszt tsontban, és Ágyékban huzodást, hastekergést, Szivdobogást, Gyomor émellygést, Fő szédülést, Fő fájást okoz. Néha ezen bajok igen sullyosok és hofzfzasok: de némellykor csak mulolag valok és rövidek. A' böv *Vérü Afzfonyi Szemellyeknek* lábán akkor Eret kell vágatni, és ha a' Szükség kívánnya, azután egy darab idő mulva ismét azt kell tselekedni: azonba gyakran az alább meg-irando Gyomor tisztító Orvafságokkal akár mellyikkel éllyen, és minden Gyomormenés után gyenge meleg Hus vagy Szilva levet igyék. Melly Gyomor tisztító Orvafságokat igy irjle és küld a' Patikába.

ꝛ. Salis Polychrest. Dr. iij.

Aquae Laxativ. Dispens. Vien. Unc. iijß.

M.D. pro unico haustu.

Magyarul.

Vegy Polykrest Sóot 3 Köntinget.

Bétsi Hasindító italt 7 Lotot.

Öfzve-elegyítvén ad-bé égyfzerre gyen^a
ge melegen éhomra.

M á s.

℞. Cremor Tart.

Arcan. duplicat. $\overline{aa}$ gr. xxx. Az ára 3 kr.

Mf. Pulvis Purgans pro Dosi.

M a g y a r u l.

Végy Tisztított Borkövet 30 gránt.

Kétfzeres Sót szint annyit.

Elegyítsd-öfzve porrá törvén, ad-bé é-
homra égy kis vízbe fel-kavarva.

Vagy pedig ezek helyet jó darab ideig
éllyen a' Béteg az alább meg irando gyengén
hivesítő és tisztító Orvafsággal, mellyből min-
den 2 ora múlva égy fin'siával kell meg-in-
nya gyenge melegen. Melly Orvafságot így
írj-le és küld a' Patikába.

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Alth. Unc. j.

Concissa coque s. q. Aquae per $\frac{1}{2}$ horas

Colat. ℥ij . addé

Nitr. pur. Dr. ij .

Mannae electae Unc. ij .

Syr. Berber. Unc. j. Az ára 51 kr.

M.D.S. Mixtura temperando laxans.

M a g y a r u l.

Végy Tamarindus Gyümölsöt, vagy ízét, 4 Lot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

El-vagdolván, főzzed elegendő Vízbe égy
fertály Oráig: szürj-le belölle másfél fertályt,
mellybe régy azután

Tisztított Salétromot másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sooskafa Szyrupot 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, adj be-
lölle a' meg-irt mod fzerint.

Ha pedig az illy Személlyeknek állapo-
tyok nem olly sullyos, hanem böv Vérüek;
elég ha minden Nap 2szer jo darab ideig az
alább meg-irando hivesitö port bé-vészik égy
kevés Vizbe fel-kavarva, és minden bé-vétel
után égy fin'sia *Borza Virág* Herbatellyet
ifznak réá. Melly hivesitö Orvafságot így
írj-le és küld a' Patikába.

℞. Lap. Cancror. gr. xx.

Nitr. pur. gr. x. Az ára 14 kr.

Mf. Pulvis pro Dosi, et dentur Dos. tales
Nro. xij.

Magyarul.

Végy Rákfzem port 20 gránt.

Tisztított Salétromat 10 gránt.

Öfzve-elegyítvén 's porrá törvén, ad-bé
a' meg-irt mod fzerint; készittes illyeneket
vagy 12-öt.

Gyakran az utolso *Havi Tisztulás* igen
böven mégyen, de semmi különös nagy bajt
nem szerez, és azután végképpen égyfzeribe
el-marad. De gyakran meg-esik az-is, hogy
égynehány Holnapok mulva minden remény-
ség nélkül ismét elő-kerül, és égynehány [na-
pokig rendes folyását meg-tartya, és azután
ismét meg-szünik. Néha pedig minden rend
tartás nélkül hol hamarább, hol késöbben ke-
rül-elö, mig ofztán égyfzer végképpen el-

marad. Ha az illy állapotban semmi baj nem adja elő magát, melly az egészségnék tsonkulására volna: nem szükség Orvassághoz nyulni, hanem csak a' Természetre kell bizni, hogy a' maga dolgát el-végezze. Ha pedig az említett bajok közzül valamelyik elő-adná magát, ugy kell orvasolni a' mint fellyebb meg-íratott.

Az illy utolso *Havi Tisztulásba* gyakran igen hasznosok a' lágyito Feredők, melyek, ha mi szoros dugulások még a' Testben vagynak, azokat meg nyittyák, a' Vérek a' Testben valo keringő folyását szabadossá téfzik, és egészséges Vénséget szereznek.

A' FŐ-FÁJÁSRÓL. *De Dolore Capitis.*

A' Főfájás ha csak nem a' sok italtól vagyon, többire mindenkor valami el-közelgető Nyavallyáknak a' Postája. Gyakorta a' következendő okoktól-is fáj, ugmint: Ha *Hidegtelelős*, *Tubákos* minden oknélkül böv mértékben, *Köszvényes*, *Méh fájdalmas* (*Passio Hysterica*) *Kolikás*, *Holnapszám* folyásának el-maradásától, *Arany Ernek* meg-allásától, vagy pedig az egész Testnek meg-hülésétől; mind ezek az okok okoznak nagy Főfájásokat, és külön, külön való orvaslást kíván.

A' Főfájás ellen igen hasznos ha, *Érvádatással*, *Tisztító Orvasságokkal*, *Láb seredőkkel* gyakorta él az Ember. Továbbá használ ha a' Füle tövét meg-kenik *Baltikum*

Ten-

Tenger mellett termő Gyanta Olajjal (*Oleum Succinum*) minden nap kétszer, és ha azonba Borba meg-főzött *Fodor Mentha*, vagy Méh fünek a' meg-főtt levében ruhát mártanak és gyenge melegen a' fájdalmas Főt bekötik véle, gyakorta meg-ujjítván ha meghül. Továbbá használ ha a' Nyaka tsigájára Hojag huzó Flastromat téfznek, mind ezen orvaslás módjával nagy haszonnal éltem a' nagy Főfájásokban, fok el-nyomorodott Betegeknék könnyebségekre.

A' *Holt-szén Porától* következett Főfájást így kell orvasolni. *Elsőben.* A' Homlokát bé-kell kötni jó erős Bor Ettzettel, mellybe ruhát kell mártani. *Másodszor.* Az Orrába gyakorta szijjon-fel Bor Ettetet. *Harmadszor,* mint egy Magyaró akkora Kámfort nyeljen-le. *Negyedszer.* Vagy Szarvas Szarv Spiritusból, vagy pedig Báltikum Tenger mellett termet Gyanta Olajból, minden nap végyen-bé 6 Tseppet. Ezek pedig leg hamarébb mind úgy használnak ha a' Beteg nem *Hideglelős.* Használ továbbá *Ötödszer* Ha a' Homlokára nyers fővenyes földet kötnék, ezt igen gyakorollyák és élnek véle a' *Svédek.*

Ha pedig a' meg-irt *Holt szén porjától* valaki olyan Főfájásban esik, melly mián el-ájjul, mint egy Holt úgy fekszik, következőképpen kell gyógyítani.

Elsőben. Gyakorta az Állapothoz képest Eret kell vágatni.

Másodszor. Az egész Test szüntelen meleg Flánellel dörgöltessék.

Harmadszor. Gyakorta meg-kell próbálni, ha egy kevés *Hántatót* lehetne-e bé-adni, egy kevés sózatlan friss Vajba fel-kavarva.

Negyedszer. Ottan ottan sóos Klistérhez való Orvassággal meg-kell klistérezni.

Ötödször. Hojag buzó Flastromat, vagy Mustáros Kovászt kell a' Lábikra Szarára kötni, 's mind addig rajta tartani míg a' Beteg egészfzen magához jö.

Ezen Orvaslás módja használ az olyan *Főfájásokban-is*, a' midőn, más nehéz *Gözüktől*, *Páráktól* meg-rekedt *Aértől* kapta a' Beteg, a' *Főfájást*.

Igen sokat használ utollyára ha gyakorta szagollya a' Beteg a' lejjebb meg-irando Spiritust, mellyet mindenkor magával hordozzon a' Beteg egy Üvegben. Mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

x. Spir. Augustanor. Disp. Würtemb. Unc. j. az Ára 15 kr.

D.S. Spiritus pro Odoramento.

Magyarul.

Vegy Augustánusok szaglo Spiritussát a' Löt:

Élly véllé a' meg-irt mód szerint, 's kenjed a' vak Szemedet-is.

Vége, ISTEN Segedelméből a' belső Nyavallyáknak meg-irt Orvaslásokról.

MÁSODIK SZAKASZ.

A' KÜLSŐ NYÁVALYÁKRÓL.

A' DAGANATOKRÓL. (*De Tumoribus.*)

Daganatnak neveztetik az Emberi Testnek, valamelly részén történt Természet rendén kívül való fel-emelkedés. A' *Daganatok*, vagy *Melegek*, vagy *Hidegek*; a' meleg *Daganatok* a' Vérnek fel-forrásától vagy Gyuladásától; a' hideg *Daganatok* pedig más októl származnak, e' mellett mindenik *Daganat* a' Matériának minémiségéről, mellyet magokban tartanak, azoktól fognak neveztetni, ugymint: A' melly *Daganatok* Gyuladástól okoztatnak, a' jelei ezek: *Daganat*, *Veresség*, *Fájdalom*, *Hivség*, és *Feszülés*: 's neveztetik Gyuladásos *Daganatok*knak. (*Tumores Inflammatorii.*) Mindenféle Gyuladásos *Daganatnak* négyféle ki-menetele vagyon, ugymint: vagy *El-oszlás*, vagy *Evesedés*, vagy meg-keményedés, vagy *Fene*. Az *El-oszlast* abból meg-lehet esmérni, ha a' meg-nevezett jelek lassan mulni kezdenek. Az *Evesedést* előre meg-lehet tudni, ha a' *Daganatnak* valamelly része lágyulni kezd. A' meg-keményedés akkor következik, a' mikor a' feszülés a' *Daganatban* lassan lassan nevekedik. A' *Fenét* meg-lehet esmérni, ha a' forroság helyet *Hideg*, a' *Ver-*

rösség helyet, tsunya *Onszin*, vagy *Feketés kékség*, a' fájdalom helyet érzéketlenség, és a' *Feszülés* helyet lágyulás támad. A' belső Gyuladásnak eleit lehet venni. *Elsöben* Érvágattatással. *Másodszor* Hivesít Hashajtokkal. *Harmadszor* Hivesítő Orvasságokkal a' millyenek a' Gyuladó Nyavallyában megirattak. *Negyedszer* Külső ofzlato Füveknek kötésével. A' külső okból származott Gyuladásoknak használ. *Elsöben* az Etzeres vízben mártott ruha, mellyet gyenge melegen a' *Daganatra* kell borítani. *Másodszor* a' vizes Bor hasonló módon. *Harmadszor* *Fejér Viz.* (*Aqua Vegeto Mineralis*) mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

ꝝ. Sachar. Saturn. Dr. ꝑ.

Res. Camphor. Unc. iij.

Solv. Camphoram in Spir. Vin. Unc. j. adde fensim, fensimque et Vas probe agitando.

Aquæ. fontan. Ꝟiv. az Ára 4 fl. 19 kr.

M.D.S. Aqua Vegeto Mineralis p. Fomento.

Magyarul.

Vegy Ön Mézet fél Köntinget.

Kámfort 6 Lotot.

A' Kámfort 2 Lot Seprő Pálinka Spiritussal fel-törvén, lassanként elegyítsd egy kupa kut Viz közzé, gyakorta fel-kavarván, vagy mozgatván az edényt a' mellyben öfzve akarod tsinálni. Ebben gyakorta négy Réti ruhát meg-mártván, gyenge melegen borítsd-bé a' Daganatot.

Negyedszer Az ofzlato Füveknek fött Vizei.

Ötödször Száraz ofzlato Lisztek.

Hatodszor. A' Bor Seprövel való kötés. Mellyekről a' maga helyén fogok emlékeztett tenni.

A' kövér Börnek Gyuladását (*Phlegmone*) meg-lehet esmérni a' mikor-is a' Bör Gyuladással fel-dagad, még - is a' *Daganat* egy Tyuk Tojásnál nagyobb nem léfzen, ritkán ofzlik-el, többire mindenkor Genyetségé válik, mellyre való nézt, mindenkor az Evesedést segiteni kell, lágyító Kötésekkel, ugyanint *Szekfüvet*, *Borza Virágot* mindenikből egy egy Marékkal öfzve - elegyítvén, és Porrá törvén, ugyan egy Marok Lenmag Pogátsa port-is közében elegyítvén, meg - kell főzni Téjben, és ruhára kenvén az alább megírandó Flastromon fellyül a' *Daganat*ott békell borítani, gyakorta meg - melegítvén, és ujjítván a' Kötést: Melly Flastromat így írje - és küld a' Patikában.

ꝛ. Empl. Diach. c. G. Unc. ij. az Ára 21 kr.

D.S. Emplastrum maturans.

Magyarul.

Vegy Diákilom érlelő Flastromat 4 Lotot.

Ezen Flastromat kend ruhára, és tégy annyit a' Daganatra a' mekkora a' Daganat.

Ezen kövér Börnek Gyuladása ha külső rontsoladástól származik, ekkor Borban megfőtt *Fodor Mentha* Lévbe, négy réttü Ruhát mártván, 's avar párolván, e' mellett Eret-is vágattatván gyakorta könnyen el-ofzolnak.

A' Bör Ikrás Husainak és Gyuladását. (*Turunculus*) hasonló módon kell gyógyítani, a' mint a' kövér Bör Gyuladását.

A' Börnek Gyuladását, vagy Orbán-
szot (*Erisepelas*) Mind belső, mind külsőkép-
pen mimódon kellessék orvasolni az első Sza-
kafzban bőven meg irtam.

Pestises Mirigyek (*Tumores Pestilentialis.*)

A' Börnek azon Daganattjai neveztet-
nek *Pestises Mirigyeknek*, mellyek *Pestises*
Dögtől, vagy - is Tsipösségtől származnak.
Ezek többnyire akkor szoktak az Emberen
lenni mikor *Pestises Idő* vagon. Szoktak
az Agyék hajlásokban Honajjak alatt, és Fü-
leknek tövein, és más részeken-is támadni.
A' *Pestises Mirigyeknek* el-ofzlasok, és bé-
térések mindég Halalosok szoktak lenni, az-
ért-is sieve azon kell igyekezni, hogy érle-
lő szerekkel, hamar meg-evesedjenek, és az-
után ahoz értő Seb Orvással Lantzéta által
fel - metztetessenek, vagy *Pokol Kövel* ki-
vágattassanak.

Fagyás. (*Pernio*)

Az *Ornak*, *Kezeknek*, *Láboknak*, bé-
borito Börnek gyulad Daganatai, a' Fagytól,
vagy nagy Hidegtől szoktak okoztatni. Me-
leg Orvasságokat foza - is az illyen Daganat-
okra nem kell tenni, mert azok Fenét okoz-
nak. Elsőben-is a' Hidegnek ki-huzására a'
fagyott részt hideg Vizbe, avagy Hoba kell
tenni; azután az alább meg - irando Irral,
minden nap kétfzer a' meg - fagyott részeket
bé-kell kenni. Melly Orvasságot így irj-le és
küld a' Patikába.

℞. Axungia. Porcina.

Sev. Cerv.

Olei Laur.

Cerae Citrin. $\overline{aa}$ Unc. ij.

Camphor. Unc. β . az Ára 1 fl. 30 kr.

Delicantur, Camphora in Spir. V. rectific.
Unc. j.

Misceantur omnia, ut f. 1. a. Unguentum.

Magyarul.

Végy Sertés hój Sirt.

Szarvas Fadgyat.

Bálsz mag Olajat.

Súrza Viaszszat, mindenikből 4 Lotot.

Ezek közzé elegyits 2 Lot erős Égetbox
Spiritussal fel - elegyitetett Kámfort 1 Lotot.
Mind ezeket öfzve - kavarván, készits belölle
fagyás ellen-való lágy Irat.

Égetés. (*Ambustio*).

Midön a' Bőr a' Nyári nagy Melegtől,
vagy Tüztől meg-dagad, meg - veresedik, és
fáj, akkor a' Bőrnek Gyuladása *Égetésnek*
mondatik. A' Fájdalom, és az Égés hideg Viz-
zel meg - enyhíttetik, a' Gyuladástól szárma-
zott Seb, az alább meg - irando Orvassággal
meg-gyogyíttatik, mellyből minden nap két-
szer a' meg-éget részt meg-kell kenni. Melly
Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Axungia. porcina. Unc. iij.

Cerufs. Venet. Pulverisat. Unc $\beta\beta$.

az Ára 21 kr.

M. f. 1. a. Unguentum.

Ma-

Magyarul.

Végy Sertés Haj'Sirt 6 Lotot.

Venétziai fejér Plajbájszt 3 Lotot.

Gyenge Tüznél készíts belőlölle lágy Irat.

A' Fül Nyalás Ikrás husainak Gyuladása
(Parotis.)

A' Füleknél töve mellett lévő Ikrás Husak néha a' forró Nyavallyában a' Betegségnek által vitetett Matériájától fel-dagadnak, és meg-gyuladnak; ezen esetben lágyító Orvasságokkal a' Genyetségesedést fiettetni kell, és mihent észre vétetődik hogy a' Daganat lágyul, azonnal mindjárt étető Kövel, vagy Késetskével fel-kell mettzeni, hogy az oda gyült tsipős Matéria ki-follyhasson, és vízfzá ne verődjék, mert vízfzá Verődése, vagy térése azon tsipős Matériának igen veszedelmes. Ezek az Ikrás Husak többire az *Epés Hidegekben-is*, meg-gyuladnak, illyenkor a' Gyomrot és a' Beleket, jól kell tisztítani, és azután a' Daganatot ha el-nem lehet ofzlatni, meg-kell érlelni, és fel-kell mettzeni.

A' Tsetseknek Gyuladása. (*Inflammatio Mammæ.*)

A' Tsetsek Gyuladásának félszke vagy a' bőrben, vagy a' Bőr Kövérségében, vagy a' Tég Ikrás Husakban vagon. A' Börnek Gyuladása könnyen el-ofzlik; a' Kövérségben könnyen Genyetséggé válik; a' Tég Ikrás Husakban könnyen *Mirigygyé*; vagy kemény

Daganattá válik. Ezek a' Gyuladások Ofzlatást kívánnak, mellyet a' meg-irt lágyító, száraz kötésekkal, Érvágattással, Has-hajtoval kell véghez vinni. Ha ezekkel ei-nem ofzolnak azon kell lenni hogy meg-genyetségesedjenek.

Az Ujjaknak Gyuladása. (*Panaritium*)

Mikor az Ujjaknak *hegyén* vagy *begyén* gyuladásos Daganat támad, az *Ujjak Gyuladásának* neveztetik, e' pedig mind a' Kézen, és a' Lábon szokott meg-esni. Ennek félszke *elsöben* vagy a' *Börökben*, *Másodszor* vagy a' *szijjas* inak hüvellyében. *Harmadszor* vagy a' *Tsontoknak Hártyájában*. *Negyedszer* vagy a' *Körömök* alatt fekvő érző Inakban vagyon.

Hogy az Ujjaknak tsak a' *Börök* gyuladott - meg azt a' látható gyulad Daganat bizonyította. A' *szijjas Inak hüvellyének* Gyuladásában a' Daganat nem igen nagy, de a' Fájdalom felette sullyos, és egészfszen a' *Kar* tsontnak a' *belső tsontyáig* fel-hat. A' *Tsontok külső Hártyájának* Gyuladásában - is a' Daganat nem nagy, de a' Fájdalom igen sullyos, és egészfszen a' *Karnak hunyájáig* fel-szolgál. A' *Köröm* alatt valo Gyuladásban a' *Köröm* alatt nagy Fájdalom, és veresség van.

Az Ujjaknak *Börös Gyuladások* nem veszedelmes. A' *szijjas Inak Gyuladások* gyakran gonofz indultu hofzfszu genyetséges üres Utakat tsinálnak. A' *Tsont hártyás Gyuladások* gyakran az iz tsontokba tsont Fenét

okoznak. A' Körmös Gyuladások, a' Körmöt meg-vefztegerik, és el-vetik.

Az Ujjaknak első rendbe lévő Gyuladása orvasoltatik *elsöben* azon a' Karon való Ervágattatással a' mellyen a' Gyuladás vagyon; *másodszor* a' meg-irt Onmézes és Kámforos vízből való párolással, vagy pedig négy réti Ruhát belé mártván a' fejer Viz forma Orvasságban gyenge melegén bé-kell borítani, vagy pedig a' meg-irt ofzlato Füveknek a' Levében mártják a' Ruhát.

Ha ezen Orvaslásra 24 órák alatt el-nem mulik, akkor a' meg-irt Diákilom Flastromból, Ruhára kenven bé-kell kötni, és fellyül ezen a' Flastromos R hán, a' meg-irt lágyító Orvasságot ruhára kenven bé-kell borítani, hogy az által az evesedés hamarébb készülyön, és 24 ora mulva a' Daganatot fel-kell metteni. Ha már a' szijjas Inaknak hüvellyében hózfzu genyetséges Utak vannak, egészfszen hózfzára ahöz való Késsel fel-kell metteni, hogy az el-rejtetett tsipös Matéria jobban ki-follyhasson. Ha az Iztsont meg-fenésedet, vagy *Mastix* Porral bé-hintessék, vagy *Mastix* Spiritus töltessék a' Fenés meg-fekedett Tsontra. Néha pedig az Iz Tsontot egészfszen ki-kell venni valami eszközrel (*Instrumentum*.) hogy a' Fekély annál hamarébb meg-gyogyulhasson. Ha a' meg-romlott *Köröm* magától el-nem esik, akkor minden Nap, a' mennyit lehet le-kell vágni,

vágni, mert a' Fekély meg-nem gyógyul,
ha a' meg-romlott Köröm le-nem esik.

Genyetséges Daganatok. (*Tumores Puru- lenti*)

Genyetséges Daganatoknak azok a' Da-
gاناتok neveztetnek, a' mellyekben Genyet-
ség vagon; ilyenek elsöben Tállfog. Más-
sodszor az Itéllö Daganat (*Tumor Metasta-
ticus.*) Harmadszor a' Mebbe ki-öntödött Ge-
nyetség (*Empiema.*)

Tállfog. (*Abscessus*)

A' Tájok az előre ment Gyuladástól vé-
szén Eredetett, melly Daganatnak a' közepe
fel-emelkedik, meg-fejéredik, meg-lágyul,
és a' benne lévő Matéria a' nyomásra ide's-
tova futkos, és folydogal. Mihent észre vé-
tetődik, hogy a' Gyuladás Genyetségé akar
válni, azonnal az Evesedést mindjárt segíteni
kell a' meg-irt Flastrommal és lágyító Körés-
sel; melly meg-iratott lágyító Orvasságok
közzé lehet Sáfránt, Iros Vajat elegyíteni.
Mihellyt észre vészi az Ember, hogy a' Tá-
jogban lévő Matéria érni kezd, melly mián
a' Közepe a' Tájognak fejéredik-is, leg-ottan
ki kell vágni, és az itt Diákilom Flastrommal
mind addig kötözni kell, míg egészfzen meg-
gyógyul.

Itéllö Daganat.

Ezen Daganat az, a' melly nem előre-
való Gyuladástól, hanem a' Betegségnek meg-
emész-

eméztetett, és a' dagadt helyre által vitetett *Materiától* ered. Ezt el-ozlatni nem jö, hanem mindenképpen úgy kell orvosolni mint a' *Tájogot*.

A' Mejbé. bé-öntött Genyetség.

Ezen Nyavallyának Orvoslását ahoz ér-
tő értelmes *Seborvasra* kell bizni, a' ki a'
maga Tudománya fzerint, Szuras által a' Ma-
tériát meg-szabadítsa hogy ki-follyon, és a'
Fekélyt tisztító Orvafság által meg-gyogyítsa.

A' nedves és a' száraz *Fenének* Orvas-
lását, mind belső, mind pedig külsőképpen ér-
telmes Orvasra kell bizni.

Tüzes Kelés (*Carbunculus*).

Valami fekete Fakadék *Tüzes Kelésnek*
neveztetik, melly 24 ora alatt gyulad, és
fenés tsomová válik. Ezt okozza valami
tsipös Matéria, melly olly mérges mint a'
Pestises Matéria; belöl az alább meg-irando
Orvafsággal lehet rajta segiteni, mellyből min-
den 2 ora mulva 2 kalánnal kell bé-adni.
Melly Orvafságot így írj-le és küld a' Pati-
kába.

℞. Pulv. subtiliss. Cortic. Peruv. Unc. j.

Aquae rutae Unc. x.

Vini bon. Unc. iij.

Syr. Menth. Unc. ij. Az ára 1 fl. 30 kr.

M.D.S. Mixtura roborans, omni bihorio 2
Cochleare summandae.

Ma-

Magyarul.

Vegy Igen apro Porrá tört Peruviai fa haját
2 Lotot.

Ruta Vízet 20 Lotot.

Jo ó Bort 6 Lotot.

Fodor Mentha Szirupot 4 Lotot.

Ezeket öfzve-elegyítvén, minden 2 ora
mulva adj 2 kalánnal belöle.

Kivül pedig ezen Fakadékot fel kell vág-
ni, vagy körös körül metnzegetni, 's azután
Kamforos Storax Irral bé kell borítani, min-
den nap kétszer meg-ujjítván a' Kötést.

Meg-keményedett Daganatok.

Ezek akkor támadnak, mikor az Ikrás
Husakban lévő Nedvességek meg-gyűlnek, és
nagyon meg-sűrűdnek, melly által a' folyások
meg-akadályoztatik. A' millyenek elsöben:
A' közönséges Mirigyek. Másodszor Rák-
fenévé változnak. Harmadszor Futuso Mi-
rigyé válnak. Negyedszer Gollyvává. Ötöd-
ször kemény Tsomová léfznek.

Közönséges Mirigy (Scirhus).

Az Ikrás Husaknak kemény Daganati,
Mirigynek neveztetnek, mellyeknek leg-kö-
zönségesebb helyek, vagy fézkek a' Tsetsek.
Ezeknek formájok kemény, és egyenetlen da-
ganat, mellyek semmit sem fájnak, és a' Bör-
hez hasonló színűe; kétfélék: Jo indula-
tuak azok a' mellyek nem fájnak. Rosz in-
dulatuak azok a' mellyek fájnak, és Rákfe-
névé.

névé-is változnak, mellyek fzederjesek és ké-
kek. Belső Orvafságul az alább meg-irando
Pilulákból minden nap 3-szor kettőt kell bé-
venni. Melly Orvafságot így irj-le és küld
a' Patikába.

℞. Extract. Cicutae Unc. ꝯ.

— Aconit. Dr. j. Az ára 3 i kr.

M. Exactissime ut fiant Pilulae gr. iij.

Magyarul.

Vegy Egér szagu Bőröknek meg-sűrűdött Le-
vét 1 Lotot.

Farkas-répa Levélnek sűrű Levét 1 Könt.

Mind ezeket jól öfzve-elegyítvén, ké-
szíts belöllek három gránt nyomo Pilulákat.

Kivül pedig minden Nap Estvig Bőrök
Levelével gyenge melegen a' *Mirigy*t bé-
kell borítani, mellyet tiszta Vizbe főzhettz-
meg. Ejszakára pedig az alább meg-irando
Flastromból akkora Nagyságu ruhára kenvén
a' mekkora a' *Mirigy*, azzal bé kell kötni.
Melly Orvafságot így irj-le és küld a' Pati-
kába.

℞. Emplastr. de Cicuta Unc. j. az ára 10 kr.
D. S. Suo nomine.

Magyarul.

Vegy Egér szagu Bőrökkel készült Flastro-
mat 2 Lotot.

Kend ruhára és élly velle a' meg-irt mod-
szerint.

Minden rágo és siros Orvafságok a' *Mi-
rigy*nek Orvaslására ártalmasok.

Fu-

Futaso Mirigy (Scrophula).

Futaso Mirigynek hivattatik a' Nyak külső ikrás husainak kemény daganati. Belső Orvafságal az alább meg-irando Orvafságból minden nap 3 -szor két két szemet kell bevenni. Melly Orvafságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Extract. Cicut. Unc. ℞.

— Cortic. Peruv. Dr. ij.

Sapo. Venet. Dr. iij.

Res. Camph. Dr. j.

Merc. dulc. Dr. ℞.

Bals. Peruv. q. f. f. 1. a. Pilulæ gr. ij.

Az ára 1 fl. 36 kr.

Conspergantur cum Pulvere Liquiritiæ.

Magyarul.

Végy Egér szagu Büröknek nyersen ki-fatsart Levelének és Szarának meg-sűrűdött Levéből 1 Lotot.

Meg-tört és Vizben meg-fött Peruviai fa héj meg-sűrített sűrű Levéből 2 Könting.

Venétziái Szappant 3 Köntinget.

Kánfort 1 Köntinget.

Edes Kénesöt 1 Köntinget.

Peruviai fa héjjal készült Balsamumot a' mennyi elégséges a' keményedésre hogy Pilulát készithes belöle, mindenik Pilulanyomjon 2 gránt; el-készitvén hints-bé a' Pilulákat Edes Gyökér Porral; ezen Pilulákkal jó darab ideig éllyen a' Beteg. Kivülről a' Bürök Flastrom, vagy Bürök levelinek meg-fött

Le

Leve, Venétziai Szappannyal öfzve-elegyítve
 réá kötni igen jó.

Gollyva (Struma).

Gollyvának mondatik a' Nyak elő ré-
 fzenek közepén támadt hofzfu formájú ke-
 mény *Daganat*; mellynek fézfke a' Pais Ikrás
 husban vagyon. Töbnyire ékeskednek a' Ha-
 vas között, és a' Havas aliyán lako Személ-
 lyek az illyen Daganattal, 's nevezetesen ott
 a' hol fok Egerfa terem, és a' hol a' folyo
 Viz felettébb éles. Az Ifjokban a' *Gollyva*
 gyakorta el-mulik, kivált ha nem éles folyo
 Vizzel élnek, el-mulik továbbá, ha a' Pati-
 kából Gollyva ellen valo Port véfznek, és
 abbol minden nap 3szor égy Kés hegyin va-
 lót Méh serben véfznek-bé, vagy pergelt To-
 jás hajnak Porával sokáig élnek.

Tsomo (*Tuberculum*).

Tsomonak neveztetnek a' Bör ikrás hu-
 sainak kemény Daganati. Ezek az Ábráza-
 tion gyakran Rákfenévé válnak. Szint ugy
 kell orvasolni mint a' kemény *Daganatokat*,
 és a' *Rákfenét*.

Taknyos Daganatok (*Oedema*).

Ez a' *Daganat* töbnyire a' Lábakat, és
 kiváltképpen a' Bokakat szokta el-foglalni,
 azt a' Gödröt, a' mellyet az Uj bé-nyom,
 sokáig meg-tartja. A' melly Lábon vagyon
 a' *Daganat*, ha mindeniken vagyon, mindenik
 Láb.

Lábszár bé-tekertessék, vagy-is kerek kötő-
 vél bé-kötessék; Méz vízzel, és Kámforos
 Palinkával szüntelen öntöztessék, és Fűszer-
 számos füstöl meg-füstölt meleg ruhákkal gya-
 kran dörgöltessék. Belső Orvassággal, Has-
 hajtokkal, és vizeltető Orvasságokkal élyen
 a' Beteg. Ha ezek nem használnak, és a'
 Daganat nem régi, akkor igen jó vagy fel-
 metzéssel, vagy Hojag húzó Plastrommal
 gyógyítani a' Daganatot: különben ha régi
 a' Daganat, nem hogy meg-gyógyítanak ezen
 Orvaslás módjával némelly Orvasok az illy
 Daganatot, sőt Fenét, szereznek, és ger-
 jeftenek vélek.

Savos Daganat. (*Tumor Serosus*)

Savos Daganatnak az a' vizes Daganat
 mondatik, a' melly az Ujjal bé - nyomatott
 Gödret meg-nem tartya. Szint ugy kell orva-
 solni mint a' fellyebb meg-irt *Taknyos Da-*
ganatot.

Vizes Daganat. (*Tumor Lymphaticus*)

Vizes Daganatnak az a' Daganat nevez-
 tetik, a' melly valami víz Érnek Meg - sza-
 kadásától vészzen eredet. Az illyen Daganat-
 tok laposak, Kerekek, fájdalom nélkül valók,
 a' Bőrhöz hasonló színűek, és Gyors erössek,
 (*Elasticus*) lassan és fok Holnapokig neve-
 kednek, néha egy Tallérnyi kerek nagyság-
 ban egész Efsztendeig-is meg-állanak. Ha ki-
 fakadnak akkor fok Genyetséges Viz folya-

ki, lassu, hervaszto Hideglelés követi, és a' Beteg égy néhány Holnapok mulva meg-hal. Ezen vizes Daganatokat mihellyt észre vé- fzi, az Ember mindjárt ahoz értő értelmes Seb Orvással egézfzzen fenekig bé-kell vá- gatni; azután az alább meg-irando *Theden Vízével* minden nap kétszer bé-kell kötni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Aquæ. Acetosæ. Unc. iij.

Spir. Vin. Unc. iij.

— Vitriol. Unc. β.

Sach. alb. Unc. j. az Ára 30 kr.

M. Digerantur octiduo in Balneo Mariæ et filtretur.

Magyarul.

Végy Sóska Levél Vízét 6 Lotot.

Seprő Égetbort 6 Lotot.

Gáliczkő Spiritust 1 Lotot.

Nádmézét 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyitvén tedd állas- ni nyoltzad napig, és azután itato Papiros- san által jártasd vagy tsepegtesd-le, melly u- tán éllý véllé a' meg-irt módferint.

Belső Orvasságul igen hasznoson élnek Bétsben a' Gyógyító Házban az érdemes Or- vas Urak az *Olasz Utifünek Gyökerével Ra- dix Arnica*: mellyet apró porrá törvén min- den nap égyfzer Kés hegyin el-féröt adnak- bé kevés vízbe fel-kavarva a' Betegnek.

A' Tsetseknek Tejes Daganattya.
(*Intumescencia, Lactea, Mammarum*)

Elsöben. Ezen Daganatnak Orvaslása azt kívánnyá hogy a' Tejet vagy az Afzfzonymnak tulajdon Gyermeke; vagy más szopja-ki. *Másodszor* ha a' Szopás meg-nem eshetik, a' Tejet Kézzelel ki-kell fejni, vagy Köppölyvel vagy meleg Üvegel ki-kell szivatni. *Harmadszor* A' Tsetsek meleg Viznek Párájával meglágyittassanak, vagy meleg füstöléssel kell az el-ofzlatást segiteni. Ezen Nyavallyában belső Orvasságul a' Has hajto Orvassagokat kell elő-venni. Midön a' Táj a' Tsetsekből visszafzaverődik, és vagy a' *Karoknak, Kezeknek, Czomoknak,* vagy a' *Láboknak* kövér bőrökbe bé-öntődik, akkor a' Daganat a' nevezet helyyekekröl Tejes Daganatnak nevezetik: ez a' Daganat töbnyire a' Gyermekek ágyas Afzfzonymokon szokott lenni, de néhá röllok a' körülettek forgolodokra-is el-fzokott ragadni; 's eleintén az honaly alatt, vagy az Ágyék hajlásban valami fájdalom támad, azután azt a' fájdalmat valami fájdalmas daganat követi, melly lassan, lassan, az egész Lábat, vagy Kart el-fogja, és az Ujtól nyomattatott Gödröt meg-nem tartya. Ez a' Daganat orvasoltatik meleg el-ofzlató Kötésekekkel, ugyanint: *Velentzei Szappant* Tájbe meg-fözvén, réá kell gyenge melegen borítani. Azonban kevés nem igen nagyon tápláló eledelekekkel éllyen a' Beteg; a' turbojás leves ételnek és

fejér Málva, Petresellyem fött Viz rendszere-
rint való *Itala* igen halznos. E' mellett az
alább meg - irando Hivesítő 's Has-hajto Or-
vassággal szorgalmatosan éllyen. Melly Or-
vasságot így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Fruct. Tamarind. Unc. ij.

Rad. Althææ. Unc. j.

Concifs. Coqu. S. q. Aquæ. per $\frac{1}{4}$ horæ

Dein Colaturæ. ℞iſſ.

adde Nitr. pur. Dr. jſſ.

Manna elect. Unc. jſſ.

Syr. Berber. Unc. j. az Ára 51 kr.

M.D.S. Mixtura temperando Laxans.

Magyarul.

Végy Tamarindus Gyümölsét 4 Lotot.

Fejér Málva Gyökeret 2 Lotot.

Meg-vagdaldván elegendendő Vizbe főzd-
meg égy fertály oráig, úgy hogy a' meg-
fött leve légyen meg-szürve másfél fertály:
annak utánna elegyits belé

Tisztított Salétromat másfél Köntinget.

Mannát 3 Lotot.

Sóoska-fa Szirupot 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyitvén töltsd égy
Üvegbe, mellyből öfztán minden 2 ora mul-
va igyék a' Beteg égy Fin'siával gyenge me-
legen.

A' Hugyas Hojagnak Dagadása.

(Intumescentia Vesicæ Urinaricæ)

Midön a' Vizellö - tső, vagy a' hugyas
Hojagnak a' Nyaka meg-dugul, akkor az Hu-
gyas

gyas Hojag fel-dagad, mellyet abból meg-lehet tudni, hogy a' Beteg nem vizelhetik. Ha a' Vizellett meg-nem indittattatik akkor a' Nyavallya halálos, mert a' Hugas Hojag meg-fenesedik és ki-fzakad.

Az Orvaslás azt kívánja, *elsöben* hogy az az ok el-hajtassék, a' melly a' Vizellö-tsöt bé-dugja. *Másodszor.* A' Vizellett ahoz értö értelmes Seb-Orvas által meg-indittassék. Mikor az Hugas Hojagnak a' Nyakát Görtszorittya akkor lágyito meleg Kötésekkel Klistéreztetéssel, és belöl *Opiummal* kell orvasolni.

Mikor a' Vizellö-tsö meg-gyulad, akkor Érvágattatással, Klistéreztetéssel, és belöl *Mandola Téjjel* kell orvasolni. A' Vizellö-tsöben ki-nöött husatskákat, *Viafz Gyertyákkal*, mellyet a' Patikában *Businak* hívnak kell meg-orvasolni mellynek az ára egynek leg-felyebb 8 kr., melly Gyertyát a' Vizellö-tsöben bé-dugván, mind addig ben kell tartani, mig a' Beteg Vizelésre kénfzerítettik akkor ki-huzván, vége lévén a' Vizelésnek meg meg bé-kell dugni a' nevezet *Busit*, és égy illyen *Busival*, vagy *Viafz Gyertyával* három nap élhet a' Beteg.

Ha valami *Kö*, (*Calculus*) az Hugas Hojagnak Nyakában meg-reked, akkor azt vizfza kell tafzítani a' Vizellö-tsöbe, avagy a' Hugas Hojagból ahoz értö Seb-Orvassal ki-kell metzteni.

Ha

Ha a' Vizedlett az Afzszonyi Személyeken a' terhes Nadrának nyomásától fenakad akkor azt fel 's vízfűzű kell nyomni. Mikor a' Hugas Hojag el-lágyul, vagy-is a' szél meg - üti akkor az *Olasz Utifűnek Virágjából* (*Arnica*) jó bőven kell Herbatéllyt itatni a' Beteggel, és a' Kereszt tsontok tájára Hojag húzó Flastromat kell kötni.

Tagos Daganatok. (*Tumores Organici*)

Midőn valami belső Tag a' maga helyéről valami ok által ki-mozdul a' *Tagos Daganatnak* hivattatik; ezek közzé számláltatnak mindenséle Sérvések, Sérülések, és az Agyék Tököknek helyekből való ki-mozdulások.

Agyék Tökök. (*Parochidium*)

Midőn az Agyék hajlásban a' Tökök meg-akadnak, a' szokott helyére ugymint a' Tök Zatskóba le-nem mennek, akkor a' Daganat *Agyék Töknek* nevezterik, mellyet abból meg-lehet tudni, hogy a' Tök Zatskó akkor mindenkor üres, a' mikor a' Tökök az Agyék hajlásban fel-akadnak.

Az Orvaslását lágyito Kötéssel, ugymint vagy *Lenmag Pogácsát* Téjbe meg - főzvéen, vagy *Borza Virágot*, *Szekfü Virágot*, vagy *Ökörfarku Virágnak* a' Levelét (*Folea Verbasci*) meg-szárazstván 's porrá törvéen, mind a' Pépet meg-kell főzni 's ruhára kenvéen a' meg-dagatt részre gyenge melegén réája kell
bori-

borítani, hogy a Tökök (*Testiculi*) le-mehessenek.

A' Vég-Hurkának elő-esése. (*Prolapsus Ani.*)

Mikor a Vég-Hurkának a' belső hártája az Alfelen ki-buvik, akkor a' Nyavallya Vég-hurka elő-esésnek neveztetik. Meg-esmértetik abból a' midőn az Alfelből valami piros rántzos hártya forma bőr ki-tsutsorodik, mellyet Kézzele a' Véghurkába bé's vizsfá lehet tenni. Orvasoltatik ilyen móddal, hogy az ilyen elő esett részt Ujjal gyengén 's vigyázva bé-kell tafzítani, azután a' hüvellyekkel Grádits forma nyomással, és olyan forma kötöt készitvén mint a' T. Betű bé-kell kötni velle, és a' vizsfza-tafzittatott részt ben kell tartani: az el-lágyult részeket erősítő Füvekkel ugymint *Fodor Mentha*, *Majorána*, *Sállya*, *Kakuk füveket*, vagy *Vad Fonbortnak-is* nevezik veres Borban megfőzvé, 's ezen meg-főtt lévben négy Réti Ruhát mártván gyenge melegen az el-lágyult részeket bé-kell borítani, melly meg-hülvén ismét meg-kell ujjítani, hogy az el-lágyult részek erősödjenek.

A' Nádra Hüvellynek elő-esése.
(*Prolapsus Vaginæ Uteri*)

Mikor a' Nádra hüvellynek belső Hártája az Afzfony Embereknek Testekből kiesik és ki-függ, akkor a' Nyavallya Nádra hüvelly

hüvelly elő esésnek neveztetik. Az Orvaslás módja *elsöben* így mégyen véghez ; ahöz értö Bábával, vagy Bábáságot tanult Seb-Orvással (*Accoucheur*) az elő esett részt a' *Nádra Hüvellybe* bé-kell nyomatni, vagy dugatni, és a' helyre nyomatott részt rongyból öfzve-tekert tsapforma dugoval ben kell tartani; e' mellett az el-lágyult részek a' Véghurkának elő esésében meg-iratott erősítő Orvasságokkal meg-gyógyittatik.

A' Nádrának Elő-esése (*Prolapsus Uteri*),

Mikor a' *Nádra* az hüvellybe le-süllyed vagy le-esik, avagy az hüvellyből ki-függ, akkor a' Nyavallya *Nádra Elő-esésnek* neveztetik. Ennek leg-közelebb valo oka, a' *Nádra* Kötöknek el-lágyulása, meg-gyengülése, vagy pedig a' Medentzének (*Pelvis*) felettebb valo meg-tágulása, Nagysága. Ezen Elő-esés kétféle, ugymint mikor *elsöben* a' Nádrának Szája a' hüvellyből ki-függ, a' melyet Szemmel meg-lehet látni. *Másodszor* : A' midön a' Nádrának Szája ben vagon a' hüvellyben, melly-is nem látható, hanem csak Ujjal tapogatás által tapasztahtatik. Az Orvaslása mindenképpen úgy mégyen véghez, mint a' *Nádra* hüvelly Elő-esésének, tsak hogy mindenkor az Afzfzonyt hanyat kell fektetni, hideg feredökkal és belső erősítő Orvassággal-is kell erősíteni, ugymint a' *Kinna héjjal* valo éléssel, p. o. az alább meg-irando Orvasságból minden ora mulva 2 Ka-lán-

lással kell bé-venni. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába,

℞. Pulv. Cort. Peruv. selectifs. Unc. j.

Syr. Ononidis Unc. ij.

Aqua Melissæ

— Flor. Cham. $\overline{aa}$ Unc. v. Az ára
I fl. 22 kr.

M.D.S. Mixtura Roborans omni hora duo
Coehlearia summendæ.

Magyarul.

Vegy Jól meg-válogatott *Fahéj Port* 2 Lotot.

Ononidis Szirupjából 4 Lotot.

Méhfü Vízét 10 Lotot.

Székfü Virág Vízét szint annyit.

Elegyítsd - öszve, élylly véllé a' meg - irt
mod szerint.

A' Nádrának Ki-fordulása (*Inversio Uteri*).

Mikor a' *Nádrának* belső része ki-fordul, és a' *Nádra Száján* ki-esik, s' a' hüvelybe le-függ, e' *Nádra Ki-fordulásának* hivattatik. Ez akkor szokott meg-esni 's történni, mikor a' *Gyermek-ágyas* *Aszfzonyokból* a' *Mássa (Placenta)* erőszakkal ki-huzatik. Gyógyítása így esik-meg: *Elsöben* a' ki-fordult részt vízszra kell tenni, de nem a' Középet hanem a' Széllyeit lassan lassan a' *Nádrának Száján* bé - nyomván; azután a' helyre tett részt ahoz alkalmaztatott rongybol készített tsappal ben kell tartani, mellyet gyakran ki kell lassan huzni, hogy a' *Tífz* - *tulása* jobban essék, és az el-gyengült, lágyult

gyult részeket mind belső, mind külsőképpen a' meg-iratott erősítő Orvafságokkal kell orvasolni. Sokat hafznál az-is, ha a' Beteg Afzfzony sokat hanyattán fekszik.

Az also Áll-kaptzának Fitzamodása.

Az Áll-kaptza tsak előre fitzamodhatik, vagy eshetik-ki helyyéből, néha tsak az egyik fejes vége esik-ki a' Vak-fzem Tsontnak a' Gödréből, de némellykor mindenik vége ki-esik; mikor tsak az egyik fele esik-ki helyyéből, akkor a' Száj félre áll, mikor pedig mindenik ki-esik, akkor a' Száj egészzenátva, vagy nyitva vagyon. A' helyyre valo tétel ahoz értő Seborvast kíván, de ha a' nem volna, a' helyyre valo tétel így esik-meg, hogy a' Hüvej Uj a' Záp fogra tétetik, és az Áll-Tsont alább le-felé, azután hátra nyomatik. Erősítő Kötéfsék bé-köttetik. Mik légyenek pedig az erősítő Kötések, a' maga rendében elé-fogom adni.

A' Nyak-tsigának és Hát-gerintzeknek Ki-fitzamodások töbnyire mind halalosok. Minden részek Ki-fitzamodásának Orvaslása kíván elsőben here tételt, azután másodszor Borban meg-fött Fodormentának Levében négy rétü ruhát belé-mártván, azzal kell párolni gyenge melegen. Kámforos Égetborral-is meg-lehet a' ki-fitzamodott részeket lotsolni.

Tyuk Szem ellen.

Végy Juh Ganéjt 2 Lotot. Jo bor erős Etzettel elegyítsd-öfzve és kend ruhára, 's

azután a' Láb-ujjat Diákilon Flastrommal e-gézfzen bé-borítván, a' hol pedig a' Tyuk Szem van, ott ki kell vágni a' mekkora a' Tyukfzem, 's ugy kell osztán a' ganéjos ruhát réá borítani, minden nap 3szor meg-ujjítván a' Kötést.

Az Érvágásról vagy Érvágattatásról.

Mitsoda Nyavallyákban leg-szükségesebb az *Érvágás* vagy *Ervágatás*, a' tapasztalt bööts Orvasoknak itélet tételek szzerint így következnek:

1-söben. *A' Vérnek Bövségében.*

2-szor. *A' Gyulafzto Hideglelésekben.*

3-szor. *A' nagy Gyuladásokban (Inflammatio).*

4-szer. *A' nagy Vértfolyásokban eleintén.*

Tellyességgel pedig nem szabad Eret vágni vagy vágatni a' Betegen, mikor a' Betegnek kevés Vére van, mert ezzel nem hogy a' Betegnek jobbulást szereznének, söt siettetik ugy-is majd el-jövö Halálát.

A' *Belgiumi Tudosoknak* hafznos jedzéseik, mikor jo Eret vágatni, 's mikor nem, kivévén a' rend kívül valo szükséges Történeteket (*Casusokat*), mert illyenkor hogy az ember életét meg-tarthassuk, nem kell erre a' jegyzésre hajtannunk, egyébkor pedig igen jó, kivált mikor az Ember *pro Cura praeservativa* akar Eret vágatni, és hafznos-is erre vigyáznunk. Ezzel pedig így kell élnünk:

nézd-

nézd-meg a' Kalendáriumban mellyik nap tett-fel a' *Hold Ujságá*, és ha Dél előtt tett-fel, azon a' napon kezd számlálni a' Napokat, ha pedig Dél után, a' következő napon kezd számlálni a' szerint a' mint itt következik:

Nap

- 1-ső. Árt, haloványodik a' Természeti Szin.
- 2-dik. Árt, következnek Hideglelések.
- 3-dik. Árt, következnek Erőtlenségek utána.
- 4-dik. Árt, következik Gutta-ütés (*mors subitanea*) rend szerint.
- 5-dik. Árt, meg-fogyatkozik a' Testbéli Vér.
- 6-dik. Jó, mind Érvágatás, mind Köp-pölyeztetés.
- 7-dik. Árt, az Ételet nem kívántattya.
- 8-dik. Árt, a' Gyomornak kiváltképpen hoz Erőtlenséget.
- 9-dik. Árt, Rüh vízfketegség követi, sokat kell vakarodni utána,
- 10-dik. Árt, Náthát szerez.
- 11-dik. Jó, használ az Ételbéli Kivánságnak helyre állítására.
- 12-dik. Jó, használ az egész Test Egés-ségének.
- 13-dik. Árt, Ételet nem kívántat.
- 14-dik. Árt, sok Nyavallyákat okozhat.
- 15-dik. Jó, Ételet, Italt kívántat.
- 16-dik. Árt, sőt igen veszedelmes egész Eftendöben,

- 17-dik. Jó, használ az egész Esztendőben.
 18-dik. Jó az egész Testnek.
 19-dik. Eppen veszedelmes, nem commenda-
 daltatik.
 20-dik. Árt, okoz nagy Nehézséget a'
 Testben.
 21-dik. Jó mindenképpen.
 22-dik. Jó sok Nyavallyákban.
 23-dik. Jó, oltalmaz sok Értőlenségektől.
 24-dik. Jó, el-ozlattya, a' sok rossz
 Nedvességeket.
 25-dik. Jó, az Aggyvelőt igen erősíti.
 26-dik. Jó, oltalmaz forro Nyaval-
 lyáktól.
 27-dik. Árt, okoz többnyire Sibbattságot,
 néha Gutta ütést.
 28-dik. Igen jó az egész Egységnek.

HARMADIK SZAKASZ

A' KÜLSŐ ORVASSÁGOKRÓL.

Érlelő Orvasságok.

Érlelő Orvasságoknak, azok a' Szerek ne-
 veztetnek, a' mellyek a' Sebekben az evese-
 dést, Genyetségesedést segítik, és siettetik.
 Mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

ꝛ. Balsamum. Arcæi. Unc. ꝑ. az Ára 9 kr.
 D.

Magyarul.

Végy Arcæus Balsamumát 1 Lotot,

℞. Ungv. Digestiv. Unc. β. az Ára 9 kr.
D. *Magyarul.*
Végy Érlelő Irat 1 Lotot.

℞. Ung. Basilicon. Unc. β. az Ára 5 kr.
D. *Magyarul.*
Végy Sárga Irat 1 Lotot.

Seb gyógyító Orvasságok.

Seb gyógyító Orvasságok azok a' fzerék
neveztetnek a' mellyek a' Sebeket, és a' Fe-
kellyeket meg-gyógyítják ugymind, a' *The-*
den Vize. Mellyet így írj le és küld a' Patikába.

℞. Aquæ Acetosæ. Unc. iij.

Spir. Vin. Unc. iij.

— Vitriol. Unc. β.

Sach. alb. Unc. j. az Ára 36 kr.

M. Degerantur octiduo in Balneo Mariæ et
Filtrentur. D.S. Aqua Thediana.

Magyarul.

Végy Sooska Levét 6 Lotot.

Seprő Égetbort 6 Lotot.

Galitzkö Spiritust 1 Lotot.

Nádmézet 2 Lotot.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, had ál-
lani 8tzad napig, azután itato Papirosan, töl-
téséren jártasd által.

℞. Spir. V. Mastich. Unc. β. Az ára 10 kr.
D.

Magyarul.

Végy Mástikos Égetbort 1 Lotot.

Elly velle mikor Szükséged kívánnya.

Öfz-

Öszve-foglaló Orvasságok.

Öszve-foglaló Orvasságoknak azok a' Szerek neveztetnek, a' mellyek a' vágott Sebet öszve-foglallyák és szorittyák. Melly Orvasságokat így irj-le és küld a' Patikában a' mellyik fog tettezni, a' haszna mindegy.

℞. Emplast. Anglican. Unc. ꝑ. az ára 20kr.

Magyarul.

Végy Angliai Flastromat 1 Lotot.

Kend ruhára és tedd a' vágott Sebre.

℞. Emplast. Stipticum Unc. ꝑ. az ára 8 kr.

Magyarul.

Végy Krolius öszve-huzó Flastromat 1 Lotot.

Kend ruhára és kösd-bé velle a' Sebet.

℞. Empl. de Minio Unc. ꝑ. az ára 3 kr.

Magyarul.

Végy Minium Flastromat 1 Lotot.

Élly velle mint a' többivel.

Tisztító Orvasságok.

Tisztító Orvasságoknak azok hivattatnak a' mellyek a' tsunya, kérges, és szalonnás Sebet meg-gyogyittyák. Mellyeket így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Ungv. Digestiv. acre Unc. j. az ára 13 kr.

D. *Magyarul.*

Végy Etető érlelő Irat 2 Lotot.

Kend Len ruhára és kösd-bé velle minden nap 2szer a' Sebet.

℞. Ungv. Aegypticum Unc. ij. az ára 15 kt.

Má-

Magyarul.

Végy Egyiptusi Irat 4 Lotot.

Az igen бүдös Lábon lévő Sebeket ugy kösd velle mint a' Felsővel.

☿. Mercur. Sublim. Corrosivus gr. x.

Aquae rosar. Unc. xv. Az ára 22 kr.

M. D. ad Vitrum.

Magyarul.

Végy Étető Kénesöt 10 gránt.

Ro'sa Vízet 30 Lotot.

Akkora ruhát belé-mártván, mekkora a' Seb 4 rétüleg, minden nap kétfzer kösd-bé a' Frantzus Sebeket.

☿. Mercur. praecip. rub. Dr. ij. az ára 6 kr.

D. *Magyarul.*

Végy Veres Kénesöt 2 Köntinget.

Mindennap a' Szalonnás Frantzus Sebeket hints-bé velle kétfzer.

Szárafzto Orvasságok;

Szárafzto Orvasságoknak azok ne eztetnek, a' mellyek a' Sebeket meg-fzárafztyák, vagy bé-varozzák. Mellyeket így ír - le és küld a' Patikába.

☿. Extract. Saturn. Unc. j. Az ára 15 kr.

Magyarul.

Végy On kivondst 2 Lotot.

Elegyits egy fertály forrás Víz közzé, és ugy mosogasd napjában 2fzer a' Sebet, rövid idő alatt el-fzárafztya.

☿. Bolus Armenus Unc. j. Az ára 3 kr.

Ma-

Magyarul.

Végy *Árméniai veres földet* 2 Lotot.

Törd Porrá és az Orbántzos Sebeket hintsd-bé véllé, vagy keverd Iros Vaj közzé és ugy rakásra kenvén raggasd véllé.

ꝛ. Alum. Ustum. Unc. j. az Ára 6 kr.

Magyarul.

Végy *Égetett Timsót* 2 Lotot.

Evel minden Nap kétszer hintsd-bé a' Taplos Sebeket. A' Théden Seb vize-is szárazft, mellynek készítése már meg-iratott.

Vérfolyását meg-állító Szerek.

Erös Seprö Pálinka, Théden Vize, fzederjes Galitzkö, keserü Tser Tapló. Ezek közzül akármellyikkel meg-állithatod a' Vér-folyását a' Sebnek.

Öfzve - huzó Orvasságok.

Öfzve-huzó Orvasságoknak azok neveztetnek, a' mellyek az Emberi kemény Test részeinek el-lágyult rostyait öfzve-huzzák. A' millyenek a' *Fodormentha Majoránna. Rozmarint. Kakuk Füveknek* veres Borban meg-fött levei. *Théden vize. Timsó. On Méz (Sacharum Saturni) Meszes Viz* mellyet hogy kellessen készíteni a' maga rendiben fogok emlékezni. *Veres Bor.* Ezek közzül akármellyiknek a' levében négy réti ruhát mártván gyenge melegen bé-kell borítani az el-lágyult részeket.

Erősítő Orvasságok.

Erősítő Orvasságoknak azok az Szerek hivatatnak, a' mellyek az el-gyengült részeket gyenge izgatással erősítik, ugymint a' meg-irt Füveknek veres Borban való meg-főzésék *Kámforos Seprő Pálinka, Rozmárintos Égetbor, Levendulás Égetbor, veres Bor.*

Meleg Daganatokat el-oszlato Orvasságok.

Nevezetesen azok a' mellyek a' *Gyuladásokat* oszlattják: *Etzetes Víz*, négy rétlü Ruhát belé mártván gyenge melegen a' Daganatra kötni. *Vízés jó Bor, Bor Seprő, oszlato Füveknek a' Porok.*

Hideg Daganatokat el-oszlato Orvasságok.

Velentziai Szappan Tájbe el-olvastva *Bürök* fünek meg-főtt leve, parája vagy kötése. *Szappany Spiritus*, mellyet a' Patikából szerezhetisz meg mellyel a' Daganatot kenni kell minden nap kétszer. *Bürök Flastrom, Szappan Flastrom.* Mindeniket a' Patikából meg-szerezheted, mellyekből annyi nagysága len Rukára kenvén a' mekkora a' Daganat, mellyet osztán réa kell a' Daganatra borítani.

Lágyító Orvasságok.

A' mellyek a' kemény, és gyuladt Daganatokat meg-lágyittják, ugymint: *Diakiolom Flastrom, lágyító Kötés*, mellyet így irjje és küld a' Patikában.

℞. Spec. Emol. Pulv. p. Cataplasmaté. Lotya 3 kr. Lá-

Lágyító Gözök; vagy párák a' Mállyva, és Szekfü Virágnak leveiből. Fejér Málva Ir; mellynek Lottya a' Patikában 3 kr.

Érlelő Orvasságok.

A' melly Orvasságok a' gyuladt Daganatokat Genyetségé változtattják. Mellyeket is így irj-le és küld a' Patikába.

℞. Emplastr. d. Galb. Unc. β. az Ára 10kr.
Magyarul.

Végy Gálbán Flastromat 1 Lotot.

℞. Emplastr. Diachylon. c. Gumm. Unc. β.
az Ára 5 kr.

D. Magyarul.

Végy Diákilon Flastromat 1 Lotot.

℞. Ungv. Basilicon. Unc. j. az Ára 7 kr.

D. Magyarul.

Végy Sárga Irat 2 Lotot.

℞. Cataplasma maturans. Unc. ij. az Ára 13 kr.

D. Magyarul.

Végy Érlelő Kötésnek való Speciést 4 Lotot.

Föld-meg Téjben 's tedd a' Daganatra.

Mézes Kovász, és Téjbe fött Fige-is igen hasznós a' meg-érlelésre.

Vizfsza - verő Orvasságok.

Ezek az Ereken meg-rekédte Nedvességeket vizfsza-verik a' nagyobb Erekebe. Ugy-mint: a' Hideg Víz, Fejér Víz, Aqua Vegeto Mineralis: ezt a' Patikába meg-találod. Gá-litzköves Víz.

Fájdalmat enyhítő Orvasságok.

A' *Belind fünek leveléből* való Kötés,
Sáfrány és Opium.

Izgató Orvasságok.

Izgató Orvasságoknak azok a' Szerek hi-
vattattnak, a' mellyek a' Testet igazgattyák,
meg - veresitik, és Hojagat huznak, ugymint:
Mustár magos Kovász; mellyet a' Forrosá-
gokban a' Beteg lába Talpaira, és Tenyerire
ruhára kenvén bé-kötik vélek mind addig mig
a' forroság szünni kezd. *Hojagot huzo Fla-
strom.* Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.

℞. *Emplastr. Vesicator. Unc. j. az Ára 14kr.*

Ezen Flastromat égy Tallérnyi ruhára
kenvén, mikor a' Beteg a' forro Nyavallyában
magan kívül van a' Lába szára Ikraira szok-
ták tenni, mellyel hogy kell élni böven meg-
iratott a' maga helyén.

Égető Orvasságok.

Égető Orvasságok azok a' mellyek az
Emberi Testnek azt a' részét a' mellyikre té-
tettnek, el - rágják és el - eméztik, ugymint:
Étető Kö. Ezzel a' Tállyogok nyittatnak-fel.
Pokolkö, ezzel a' bimbos Vadhus rágattatik.
Égetett Timsó, ezt a' széles Vadhusra szok-
ták hinteni. *Égető Kámfor Olaj,* ezzel a'
nagy Vadhusakat kenik-meg. *Tüzfünek pora.*
Pulvis flammulae Jovis, ez a' Vadhusas Rák-
fenére igen jó. *Piskoltz Vaj. Butyrum Anti-
monii*

monii, ezzel a' tsös Sebeknek kérges fzeleít étetik. *Veres Kénesö Mercurius præcipitatus ruber.* Ez a' szalonnás Frantzós fekélyekre igen jó, ha minden nap bé-hintetik velle. *Étetö Kénesö sűrűn el-osztva. Solutio Saturata Mercurii sublimati Corrosivi.* Ez a' fekete tsontfenére, és a' Frantzós fige Sümölsökre szokát tétetödni. Mind ezeket a' meg-irt Orvasságokat a' mellyikre szükséged fog lenni igen kevés áron meg-szerezheted a' Patikából. A' véllünk született Anyai jegyeket ha el-akarod vefzteni, a' réá tétendö étetö Tésztát így készitheted-meg. *Pasta ad Nervos. Végy Oltatlan Mészét. Velentziai Szappant,* mindenikből egyenlö Mértékkal kell öszve-elegyíteni. Meg-készülvén így kell réá tenni az *Anyai jegyre.* A' mekkora jegy akkora jukat kell vágni valami ragados Flastromos ruhán, azután réá kell tenni a' jegyes részre, és kin maradván a' jegy bé-kell kenni, és rövid idő alatt a' jegyet Matériáztatni, genyetségesedni kezdi, és rövid időn ez által el-mulik az *Anyai jegy.* A' mint ezt bizonyította hitelesen *Plenk Jakab* Ur a' Seb-Orvasi Tudományoknak Tudossa, a' maga Orvasságos Könyvének a' 248-dik Lapján leve-lén. *Sóo Spiritus. Spiritus Salis Concentratus.* Ezzel a' kérges Sümölsöket kenik hogy el-vefzzen. *Körös Bogár por. Pulvis Cantharidum.* Ezzel azt a' Sebet szokták bé-hinteni, a' mellyeket a' vefzet Kutya, harapát és mart-meg.

Rot-

Rothadás ellen-való Orvasságok.

Kina haj. Cortex Chinæ. Kámfor. Rusafü. Storax Ir., e' rothatt Sebre való.

Frantz ellen-való Orvasságok.

Étető Viz. Aqua Phagadenica. Kénesös Balsamum. Balsamum Mercuriale. Étető Kénesö el-olvasztva. Solutio sublimati Corrovisi. Mind ezekkel a' *Kankos* vagy *Frantz*os fekélyeket szokták gyógyítani.

Rák Fene ellen-való Orvasságok.

Mellyek a' *Rákfenére*, és a' meg - keményült *Ikrás* husakra javasoltatnak, ugymint: *Egérzagu Bürökfü. Herba Cicutæ. Bürök ki-vonás. Extractum Cicutæ.*

Tsont Fene ellen - való Orvasságok.

Mastix Essentia. Myrha Essentia. Hévséges Gummifa Essentia. Essentia Euphorbii. Az öfzve-elegyítettett külső Orvasságok leg-közönségesebben így készítettnek. Mellyek közzül némellyeket a' magad Házadnál is, meg-készithettz, öfzve-elegyithettz.

Lágyító Fűvek.

Málva Fű. Fejér Málva. Herba Altheæ. Ökörfarku fű. Herba Verbasci. Mindenikből 2, 2 Marokkal vagdally - meg és elegyitsd öfzve.

Oszlato Fűvek.

Szekfü Virág. Flores Chamomilla. O-lasz Utifü Virág. Flores Arnica. Borzafa

Virág. Flores Sambuci. Pemete fü. Herba Marubii. Mindenikből egy egy jó Maroknyit öfzve-elegyítvén vagdald öfzve.

Fő - Fűvek.

Fodor Mentha. Herba Menthae. Méhfü. Herba Melissæ Ro' marint Sállya. Herba Salvia. Levendula Virág. Ro'sa Virág. Olasz Utifü Virág. Flores Arnica. Mind ezekből egy egy Marokkal öfzve-elegyítvén 's aprón meg-vagdolván, igen jó ha borban meg-főzik, a' meg-ütett Fökre ha négy réti ruhát a' levekben belé mártuak és gyenge melegen a' Före boritták.

Öfzve-huzó Orvasságok.

Tormentilla Gyökér. Radix Tormentillæ. Kigyó fark Gyökér. Radix Bistortæ. Utifü Levél. Herba Plantaginis. Pomagránát hej. Cortices Granatorum. Ezek közül valamelyiket meg-főzvéen Borban, igen keményíti az el-lágyult részeket.

Seb-gyógyító Fűvek.

Rutafü. Orofzlán lapu fü. Herba alchemilla. Psengö Virág. Flores Hyperici. Ezek közül valamelyiket akár pedig mindenikből egy Maroknyit öfzve-vagdolván, és elegyítvén, akár Borban, akár forrás Vizben meg-főzvéen, 's a' levével a' Sebeket gyakorta mosogatván, ez által a' Sebek tisztán tartatnák és hamar meg-gyógyulnak.

Öfz-

Ofzlato Lifztek.

Bab Lifzt. Árpa Lifzt. Ros Lifzt. Mellyeket Zatskoban tévén 's gyengén meg-meg-
legítvén az Orbántzos részeket szárazon bé-
kell kötni vélek, hafználak továbbá a' gyu-
ladt Orbántzos Daganatokra.

Lágyito Lifztek.

Len mag Lifzt. Görög széna mag Lifzt.
Farina Seminum Foeni Græci. Ezek Téj-
ben meg-főzvéen mint a' pépet, a' Genyetsé-
gesedésre indult Daganatokra, és Tállyagok-
ra, ruhára kenvéen igen hafznos réájok kötni,
mert az Evesedést fegitik.

Mastix Spiritus.

A' Mastix el-olvasztatik Égetborban, és
igen hafznos az olyan Sebekre a' hol a' Tsont
látzik.

Közönséges Seb - Viz.

A' Balsamumos Büvek ugymint *Mentha*
's a' többi Égetborral lombik által le-tsepeg-
tetnek, 's ofztan Üvegben meg-tartattnak.

Étető Viz.

Ez áll fél Könting étető Kénesöböl, egy
fertály Mész Vizből. az Ára a' Patikában 12kr.

Fejér Viz.

Ez áll fél kupa Kut Vizből 2 Lot On-
kivónásból (*Extract. Saturni*) 2 Lot Seprő
Pálinkából. Ha Patikába készítetted az Ára
20 kr.

Gáliczköves Szem-Viz.

Ez áll egy fertály Ro'sa Vizből x Kön-
ting fejer Gáliczköből. az Ára 17 kr.

Közönséges Érlelő Ir.

Ez áll 6 Lot nyers Terpentinából, és
két Tojás Sárgájából, mellyet mind addig kell
törni, és keverni, mig el-olvad, azután ele-
gyits másfél Lot Tsengö Virág Olajat. (*O-*
leum Hypericonis) az Ára 12 kr.

Étető Érlelő Ir.

A' meg-irt Érlelő Ir közzé elegyits fél
Lot veres Kénesöt, ugy az Ára 27 kr.

Arceus Balsama.

Ez áll 6 Lot Terpentinából. 5 Lot Eli-
mi Gummiból. 3 Könting sárga Viafzból. 6
Lot Szarvas fadgyuból. 2 Lot tsengö Virág
Olajból. Mind ezeket gyenge meleg Tüznél
elegyitsd öfzve. Ha pedig a' Patikába aka-
rod meg-tsináltatni. az Ára 54 kr.

Kénesös Balsamum.

Ez áll 2 Lot Arceus Balsamumából. 2
Lot Kénesös Irból. 20 grán édes Kénesöböl.
Mellyeket elegyits jól öfzve Kö Mosárban.
Ha a' Patikában tsináltatod-meg az Ára 30 kr.

Kénesös Ir.

Ez áll 2 Lot tiszta Kénesöböl. 6 Lot
Sertés Háj 'Sirbol. Ezeket elegyitsd vagy ke-
verd jól öfzve, mellyet Tsuporban tévén;
igen

igen hasznos a' Haj között szállást vert férgek ellen. Ha a' Patikában készítetted az Ara 27 kr.

Gummis Kéneső.

Ez áll 1 Könting eleven Kénesőből. 3 Könting Arabiai Gummiból. 2 Lot Sz. János Kenyerével készült Szirupból; mellyet Kö Mosárban mind addig kell törni, míg a' Takonyhoz hasonló lesz. Ez igen hasznos a' Kankóban vagy *Frantzban* ha minden reggel, és este két fa kalánnal nyel-le a' Beteg. az Ara 25 kr.

Lágyító Kötés.

Ez áll Fejér Kenyér bélből, Tojás Sárgájából, Sáfrányból, és Vajból. Mellyeket édes Téjben kell öfzve főzni.

Ofzlato Kötés.

Az ofzlato Füvek fejeér Vizben megfőzetnek,

Öfzve - huzó Párolás.

Az öfzve-huzó Füvek veres borban főzetnek, és azután Kámforos Égetborral megfőzetnek.

Lágyító Klistér.

Ez áll 16 Lot Lágyító főtt Vizből, és 8 Lot Len mag Olajból.

Hashajtó Klistér.

Ez áll egy fertály Szekfü Virágnak megfőtt levéből, és egy Könting Jalappa Gyökér Porából.

A' Belső Orvasságoknak Rendéről.

Belső Orvasságoknak azok nevezettnek, a' mellyek a' Betegnek bé-adatnak, és a' Gyomorban le-nyeletnek.

Hánytató Orvasságok.

Hánytató Orvasság akkor adattatik a' Betegnek, a' mikor a' meg-romlott Epe, vagy Eledel a' Gyomorban vagyon, mellyet a' Gyomor émelygésből, keserü szájából, és tsunya nyelvből meg-lehet esmérni. Ezek a' Hánytató Orvasságok kétfélék, ugymint: Hánytató Gyökér Por; (*Pulvis rad. Ipecacoanhæ*) mellyből 20 gránt leg-alább lehet bé-adni egy kevés Vizbe fel-kavarva, és minden Hányás után egy fin'sia vagy kis tsupor meleg vizet kell innya gyenge melegen. Második A' Hánytató Borkő. (*Tartarus Emeticus*) ebből a' gyengébb Természetűeknek 2 gránt, az erősebb Természetűeknek 3 gránt-is lehet bé-adni egy kevés Vizbe el-olvasztva, mellyre szint ugy kell a' meleg Vizet innya mind az elsőbikre; meg-álván a' Hányás ha Has Tehergése lenne akkor egy kevés gyenge meleg Huslevet kell innya, ha pedig a' Huslév itala után alol-is kezdené hajtani, akkor minden Gyomor-menés után Huslevet igyék a' Beteg. Ezen Hánytató Borkőből 4 gránt el-lehet olvasztani 8 Lot Kut vizbe, és ebből kalánonként adván a' Betegnek mig jól kezd hánni, így a' Természetett meg-nem erőheti senki. Minden okádtató Orvasságok ártanak azoknak,

a' kik terhesek , szakadtak , és Vért pöknek , vagy okádnak , ha a' Vér-pökés a' meg-romlott Epétől nem származik.

Hashajtó, vagy Alolról Tisztító Orvasságok.

Az alolról Tisztító Orvasságok akkorá valok, a' mikor a' Belekben valami meg-romlott kihajtando Matéria meg-gyül. Azok pedig kétfélék, ugymint gyengébbek, és erősebbek.

A' Gyengébbek ezek, mellyek egyszers mind hivesitnek - is. *Keserü Sóo. Sal Amarum*, mellyből égyfzeri bé-vételre 3 Lotot kell bé-venni égy pohár Tisztá vagy Bor Vizbe el - olvasztva, és minden Gyomor-menés után égy pohár gyenge meleg Huslevet kell innya. az Ára 9 kr.

Tisztított Manna. Manna electa, ebből 6 Lotot kell gyenge meleg Szilva lévben el-olvasztani, és mind bé-innya, evel többire akkor él az Ember mikor Szorulása van. Az Ára 36 kr.

Tisztított Borkö. Cremor Tartari, ebből 1 Lotot kell bé-venni égy Pohár tisztá Vizbe el - olvasztva, igen jó izü lévben ha fél Lot Nádmézet elegyitenek közibe; így az Ára a' Patikába 5 kr.

Rhabarbara Gyökér Por. Pulvis radicis Rhabarbaræ. Ebből égy Köntinget kell bé-venni égy pohár Vizbe, nevezetesen akkor mikor a' Hasmenés még Eröt nem vett, még pedig Estvére kell bé-venni. az Ára 8 kr.

Jalappa Gyökér Por. Pulvis radicis Jalappæ. Ebből fél Köntinget kell egy kevés Vizbe fel-kavarva bé-venni Éhomra, nevezetesen azok a' Személyek éllyenek ezzel inkább a' kiknek Geleisztájok vagyon hozzá tévén 4 grán édes Kénesöt. *Mercurius Dulcis.* az Ára 4 kr.

Bétsi Hashajtó. Aqua Laxativa Dispensatorii Viennensis. Ezzel inkább a' tehetős Személyek szoktak élni, hozzá elegyítvén egy kevés Manna Szirupot édesítés véget, ennek égyfzeri bé-vétele 8 Lot. az Ára 48 kr.

Hashajtó Liktarium. Electuarium Lenitivum. Ebből 2 Lotot kell bé-venni égyfzere, kivált azon Személyeknek ajánlom a' kik az Arany Ér föllyásával, *Hæmorhois* szoktak inkább bajlodni, és Szorulások van. az Ara 15 kr.

Savanyu Pálma Gyümöltsbele. Palpa Tamarindorum. Ebből 4 Lotot kell bé-venni 2 Könting Tisztított Borkövel elegyítve. Ezen Orvassággal az érdemes Orvas Urak többire olyan Betegeket éltetnek, a' kik forro Nyavallyában vannak, és az édes Orvasságokat nem igen szeretik bé-venni. az Ára 24 kr.

Az erősebb Hashajtók így következnek. Mellyek az erős Természeti Embereknek, és vizes Testü Betegeknek adtnak: *Jalappa Gyanta. Resina Jalappæ.* Egy Lot Égetborban 10 gránt, el-kevervén, és egy kevés Szirupot - is hozzá tévén mind bé-kell adni éhomra. az Ára 15 kr.

Scamonea Gyanta. Evel - is mindenképpen úgy kell élni mind a' Mértékében, mind pedig az el-elegyedésében, az Ára-is annyi.

Anéthi Pilulák. Pilulæ Anethinæ. Ebből fél Köntinget kell bé-venni égyfzerre. az Ára 10 kr.

Mindenféle Gyomor Tisztító Orvasságok ha el-kezdik a' Gyomrat hajtani, minden Gyomor-menés után gyenge meleg Huslevet kell innya.

Izzasztó Orvasságok.

Izzasztó Orvasságok akkor leg-szükségesebbek a' midön a' Beteg *Nátha folyásban, Vizes Daganatokban, Vízkerságban, és Rühbe* vagyon. Ide való a' *Borza Virág* Herbaréllly melegen, mellyből gyakran igyék napjában. *Szentfa. Lignum Sanctum*, ebből 2 Lotot kell meg-főzni fél kupa Vizben. s égy főzetett minden Nap igyon-meg a' Beteg. Ennek Lottya 2 kr.

Hálai Izzasztó Por. Pulvis Antispasmodicus Halensis. ebből fél Köntinget kell bé-venni égy kevés Vizbe fel-kavarva a' midön le-akar fekünni az Ember. Ennek Lottya 16 kr.

Huxhám Tinctura melly Izzaszt, ebből 10 Tseppet kell bé-venni Nádmézen, ezen Orvasságból tarthatz a' Házadnál vagy 15 krajtzárarát.

Izzasztó Piskoltz. Antimonium Diaphoreticum. ebből 20 gránt kell bé-venni égy kevés Vizben fel-kavarva. Vi-

Vizelletett hajtó Orvasságok.

Oxymel Scillitium. Tengeri hagymás Etzetes Méz; egyszerre 2 Lotot kell bé-nyaldogni, 's minden Nap két versben kell bé-venni belöle. Lottya 2 kr.

Őszi Virág Etzetes Méz. Oxymel Colcheitium. ebből minden három Ora mulva 2 Lotot kell bé-venni, mind addig mig a' Dagadások kezdenek szállani. Ennek Lottya 2kr.

Tengeri Hagyma Por. Pulvis Scillæ, ebből 6 gránt kell bé-adni minden második órában egy kevés jó ó Borban fel-kavarva. Ennek Lottya 8 kr.

Tengeri Hagymás Bor. Vinum Scilliticum. A' Tengeri Hagymából nyersen 10 Lotot fél kupa Borba Úvegben belé kell vagdalni, és állani kell hadni 24 oráig, ebből azután minden Reggel és Estve 4 Lotot kell bé-innya, ha a' Betegre Hányás jöne kevesebbet kell bé-venni, 's mind addig véle kell élni, mig a' Vizi Betegségből Vizellett menés által egézfizen meg-tisztul.

Fenyő Mag fött Viz. Decoctum Baccarum Juniperi. Egy jó Marok Fenyő Magat meg-kell főzni egy kupa forrás Vizbe, és minden nap egy fertály ilyen meg-fött levét igyon-meg.

Pöktető Orvasságok.

Tengeri Hagymás Etzetes Méz. Ével ugy kell élni a' mint fellyebb meg-iratott.

Ammoniák Gummi. Gummi Ammoniacum. ebből minden három Ora mulva 20 gránt kell bé-venni valamelly Szirupba. Ennek Lottya 14 kr.

Értz Kermes. Kermes Minerale. ebből egy gránt kell bé-venni egy kevés Vizben fel-kavarva minden Nap kétszer. Ennek egy Gránnak az Ára 1 kr.

Izzasztó Piskoltz. Stibium Diaphoreticum non ablutum. Ebből 10 gránt kell bé-venni minden három Ora mulva egy kevés Vizbe fel-kavarva. Ennek Lotja 12 kr.

Melly Herbathea. Species Pectorales. Ebből a' fellyebb meg-iratott Orvasságok után mindenkor mikor véfzen-bé a' Beteg 1 vagy 2 fin'siával kell innya gyenge melegen. Az Ára Lottyanak 3 kr.

Hivesítő Orvasságok.

Citromos Viz. Fött Arpa Viz. Fött Zab Viz. Ezekkel élhet a' Beteg a' *Gyulasztó Nyavallyákba*, és a' *Forro Hidegben*, melyekből minden Nap meg-ihatik egy Kupát, kivált ha egy Kupa közzé elegyitt 2 Lot *Etzetes Mézet. Oxymel simplex.*

Tisztított Salétrom. Nitrum purum, ebből minden három Ora mulva fél Köntinget bé-vehet a' Beteg, vagy tiszta Vizbe fel-kavarva, vagy Mandola Tájbe elegyítve.

Rothadás ellen-való Orvasságok.

Kina-héj. Cortex Peruvianus, ebből egy Dosisba 2 Lotot kell bé-venni, akár Vizbe akár

akár Ostyában bé-takarva. Az Ára i Lotnak 24 kr.

Kámpfor. Resina Camphora. Ebből 10 gránt kell bé-venni égyfzer. Ennek Lotja 40kr.

Bor Etzet. Ebből 4 Lotot kell elegyíteni égy fertály Árpa lévben.

Gálitzkö Spiritus. Spiritus Vitrioli. Ebből 30 Tseppet kell fél kupa fött Vizbe elegyíteni. Ennek Lotja 3 kr.

Mind ezek a' meg-irt Orvasságok a' *Rothatt Hidegekben*, és *Fenében* adatnak.

Szivet Izzató Orvasságok.

Tokai Bor, ebből 4 Lotot kell bé-venni égyfzerre. Ennek az Ára Buteliájának hol drágább hol oltsobb, ugyan tsak 1 Rfl. elég.

Hoffmann Spiritussa. Liquor Anodynus Mineralis Hoffmanni. Ebből 20 Tseppet kell bé-venni égyfzer Nádmézen. Ennek Lotja 16 kr.

Mind ezek azokban a' Genyetségekben adatnak, a' mellyekben sem Hideglelés, sem forrosága nintsen a' Betegnek.

Erősítő Orvasságok.

Kina Héj. Cortex Peruvianus. Ebből minden három Ora mulva az alább meg-irando Nyavallyákban 1 Köntinget Porrá törvén; égy kevés Vizbe; vagy jó Borba fel-kavarva végyen-bé a' Beteg. Az Ára már meg-iratott.

Almás Kivonás. Extractum Martis Pomatum, ebből minden 2 Ora mulva fél Köntinget kell bé-venni égy kevés Vizbe fel-kavarva. Az Ára égy Lotnak 24 kr.

Fahéj Tinktura. Tinctura Cinamomi. Ebből minden 3 Ora mulva egy Köntinget kell bé-innya egy kevés Herbatélyben a' Betegnek. Lotja 12 kr.

Ezek a' meg-irt Orvasságok akkor adatnak a' Betegeknek a' midön az Emberi Testnek részei forro Hideg nélkül el-lágyulnak, és elgyengülnek. Mind ezeknek élések mellett illendő Diatával élyen a' Beteg.

Gyomor Erösítő Orvasságok.

Keserü Tinktura. Tinctura Amaricans. Ebből Napjában egy Lotot kell bé-innya. Ennek Lotja 16 kr.

Gálitzkö Elixir. Elixerium Vitrioli. Ebből 20 Tseppet kell bé-venni Pálinkába. Ennek Lotja 8 kr.

Keserü Gyökér Por. Pulvis Gentianæ. Ebből minden 4 Ora mulva 10 gránt kell bé-venni egy kevés Vizbe fel-kavarva. Ennek Lotja 2 kr.

Centuriának, Pápa fünek, Örömnök, megfött Levei Herbatélyly Gyanánt. Mind ezek a' meg-irt Orvasságok adatnak a' Gyomornak erőtlenségében.

Szeleket hajtó Orvasságok.

Szelet hajtó Tinktura. Tinctura Carmi-nativá. Ebből egyfzeri bé-vételre 1 Köntinget kell bé-venni. Lotja 12 kr.

Édes Salétrom Spiritus. Spiritus Nitri Dulcis. Ebből 30 Tseppet kell bé-venni Nád-mézen. Ennek Lotja 12 kr.

Narants Tinktura. Tinctura Aurantiorum. Ebből minden Nap kétszer 1 Lotot kell bé-venni hasonlóképpen. Ennek Lotja 6 kr.

Kömény Essentia. Essentia Camini. Éppen úgy kell velle élni mint a' meg-irtakkal. Ennek Lotja 6 kr.

Fájdalmat enyhítő Orvasságok.

Opium. Ebből egy gránt kell bé-venni 2 Lot Borba.

Fájdalmat enyhítő Tseppék. Laudanum Liquidum. Ebből 12 Tseppet kell minden 2 Ora mulva bé-venni Nádmézen. Ennek Lotja 24 kr.

Ezek a' meg-irt Orvasságok a' Gyuladás nélkül való Fájdalmakban adatnak; hasonlóképpen a' Görtsben, Merevedésben, Inak rágatódásaiban, és némelly nagy fájdalmakban 1 grán Opium 1 Könting Szirupban vagy Mandola Olajban, adatnak továbbá a' Seb-Orvasi Munkák után következő fájdalmakban.

Seb-Gyógyító Orvasságok.

Seb-gyógyító Füvekből készítettett fött Víz Decoctum Vulnerarium. Ebből minden Nap 1 fertályt kell meg-innya édes Téjjel meg-édesítve *Keresztfü Gyökérből készítettett fött Víz. Decoctum Radicis Polygalæ amaræ.* Evel szint úgy kell élni mint az előbbenivel de Tép nélkül *Iszlándiai Mohból készítettett fött Víz. Decoctum Lichenis Islandici.* Evel éppen úgy kell élni csak hogy mindenkor Téja

jel fel-kell elegyíteni a' midön erössen Kö-
hög a' Beteg.

*Myrrhának vizes Kivonása. Extractum
Myrrhae Aquosum.* Ebből minden Nap kétszer
20 gránt kell bé-venni. Ennek Lotja 24 kr.

A' fennebb meg-iratott Orvasságok adat-
nak a' Tüdőnek, és más belső Tagoknak Fe-
kéllyei Sebei ellen.

El - oszlato Orvasságok.

Vénetziai Szappan. Sapo Venetus. Eb-
ből minden 3 Ora mulva 20 gránt kell bé-
venni Pilula formában. Ennek Lotja 2 kr.

*Egérsgagu Bőrök Kivonás. Extractum
Cicutæ,* hasonló Mértékül kell belölle bé-ven-
ni azon móddal a' mint a' fellyebb meg-van
írva. Ennek Lotja 12 kr.

*Borköves Borkö Sóo. Tartarus Tarta-
rixatus.* Ebből minden 2 Ora mulva 20 gránt
kell bé-venni. Ennek Lotja 6 kr.

*Gáliczköves Borkö Sóo. Tartarus Vi-
riolatus.* Ebből minden Nap 3szor 20 gránt
kell bé-venni egy kevés Vizbe fel-kavarva,
Ennek Lotja 4 kr.

Tsudálatos Sóo. Sal Mirabilis. Ebből
minden Ora mulva 20 gránt kell bé-venni,
egy kevés Vizbe el-olvasztva. Ennek Lotja
8 kr.

Sok haszna Sóo. Sal. Polychrestus. Eb-
ből minden 3 Ora mulva 20 gránt kell bé-
venni akár Szyrupban, akár Vizbe fel-kavara-
va. Ennek Lotja 12 kr.

Ezen . .

Ezen fellyebb meg-irt Orvasságokkal nagy haszonnal élnek az érdemes Doktor Urat, a' Mirigy és belső Tagoknak, és az Ikrás húsaknak kemény dugulási, és Daganati ellen. Savanyuság ellen való Orvasságok.

Rákfzem Por. Pulvis Lapidis Cancro- rum. Ebből minden 2 Ora mulva 20 gránt kell bé-venni egy kevés Vizbe jól fel-kavarva. Ennek Lotja 4 kr.

Fejér Magnésia Por. Pulvis Magnesice albae. muz. Ebből minden 3 Ora mulva fél Köntinget kell bé-venni Vizbe fel-kavarva. Ennek Lotja 3 kr.

Borkő Sőo. Sal Tatarsi. Ebből minden Ora mulva 10 gránt kell bé-venni. Ennek Lotja 4 kr.

Ezen meg-irt Orvasságok azoknak adatnak, a' kiknek a' Gyomrokban, és Beleikben valami Etzetes Savanyuság meg-gyült.

Enyhitő Orvasságok.

Édes Mandola Tég. Ebből minden 3 Ora mulva egy fertállyt kell meg-innya. Ennek az Ara 10 kr.

Friss Mandola Olaj. Oleum Amygdalarum Dulcium. Ebből minden 2 Ora mulva egy Lotot kell bé-venni. Lotja 6 kr.

Arabiai Gummi Por. Pulvis Gummi Arabici. Ebből minden Ora mulva fél Köntinget kell bé-venni egy kevés Vizbe fel-kavarva. Ennek Lotja 12 kr.

Szent János Kenyere Szyrupja. Szyrupus Diacodii. Ebből minden 3 Ora mulva egy Lotot kell bé-nyalogatni. Ennek Lotja 5 kr.

Ezen fellyebb meg - irt Orvasságok igen hafznosok. *A' Has-fájásban, Vérhas-menésbe, A' Vízellelt Egésében.*

Lágyító Orvasságok.

Fejér Málvából készített Főtt Víz. Decoctum Altheæ. Ebből minden Nap meg - kell innya fél Kupát. Evel a' *Vízellelt Egésben*, és fájdalomokban *Görtsben*, és Gyuladásokban szoktak a' Betegek élni, ezt a' magad Házadnál is meg-készitheted.

Öszve - huzó Orvasságok.

Jáponiai Földnek a' Pora, Pulvis Terræ Japonicæ. Ebből minden 2 Ora mulva fél Köntinget kell bé-venni egy kevés Vízbe felkavarva. Ennek Lotja 1 kr.

Timsos Sárkány Vér. Alumen Dracoinatum. Ebből 20 gránt kell bé - venni Vízbe felkavarva. Ennek Lotja

Arméniai Föld. Bolus Armenus. Ebből minden orában 30 gránt kell bé-venni Vízbe felkavarva. Ennek Lotja 4 kr.

Bé-tsinált Ro'sa Virág. Conserva Rosarum. Ebből minden Ora mulva egy Lotot kell bé-venni. Lotja 6 kr.

Simaruba Por. Pulvis Simarubæ. Ebből minden 3 Ora mulva 40 gránt kell bé-venni Vízbe. Ennek Lotja 12 kr.

Mind

Mind ezek a' meg-irt Orvasságok hafz-
nálnak a' *Vérfolyásokban*, *Hasmenésekben*,
és al-lágyulásokban.

Frantz ellen- való Orvasságok.

Gummis Kénesö. Mercurius Gummosus,
Ebből minden reggel, és este 20 gránt kell
bé-venni akár *Vizben*, akár *Szyrupban*. En-
nek Lotja 8 kr.

Edes Kénesö. Mercurius Dulcis. Ebből
minden Nap égyfzer 2 gránt kell bé-venni
kö Mo'sárba Mézbe jól fel-kavarva, lassanként
fzaporítván minden Nap a' *Dosist*. Ennek
Lotja 32 kr.

Étetö Kénesö, Mercurius Sublimatus Cor-
rosivus. Ebből minden Nap 3szor fél gránt
kell bé-innya 4 Lot fött *Vizbe*. Ennek Lot-
ja 12 kr.

Fött *Vizet* lehet kézfziteni, *Szártsából*
édes Gyökérrel meg- elegyítve. Széles lapu
keserü Gyökérből Frantz ellen való fákból.
Species Lignorum. Ebből égy Lotot fél kupa
Vizbe kell meg-fözni. Lotja 4 kr.

Mind ezek a' meg-irt Orvasságok hafz-
nálnak, de még- is gyógyittyák a' *Kankot*
vagy Frantzos folyást.

Sülly ellen- való Orvasságok.

Vizi Torma lév. Succus Nasturcii Aqua-
tici. Ebből minden Nap 3szor 4 Lotot kell
bé-venni. Ennek Lotja 2 kr.

Kalán levelü fünek a' leve. Succus Coch-
learia. Derentze fü lév. Succus Baccabunga,
Mind

Mind ezekkel úgy kell élni mint az elsővel, az Árok-is mindégy.

Citrom lév. Ebből minden Nap 3szor 2 Lotot kell meg-innya. Ennek fertállya 12 kr.

Narants Alma. Ebből minden Nap meg kell enni egyet. Az ára a' mint meg-veheted.

Tormás Ser. Cerevisia raphanacea. Ebből minden Nap fél kupát kell meg-innya.

Foratlan Ser. Ebből minden Nap leg-alább 3 fertállyt igyék-meg a' Beteg.

Ezek mellett mindenféle meg-ért Gyümölcsök, és Kerti Vetemények, igen használnak a' Süllős vagy *Scorbuticosos* Betegnek, akár mitsoda okból származott-is a' Nyavallya. Mind ezeket nagyon recomendállya Tudományára nézve, híres Tudos Orvas Tekintetes *Rácz Sámuel* Ur-is a' maga Orvasságoz Könyvében.

Vért Tisztító Orvasságok.

Szártsa Gyökér. főtt *Viznek*, és keserű *Lapu Gyökér*, *Büdös Kö Virág.* *Flores Sulphuris.* Ebből minden Nap 3szor 6 gránt kell bé-venni Mézbe elegyítve, és ha a' Szükség kívánnya nevelni kell a' bé-vételt 15 gránig míg a' Nyavallya meg-fzűnik. Az Ára egy Lotnak 2 kr.

Sok hasznu Só. *Sal Polychrestus.* Evel hogy kell élni már meg-iratott. *Értz Szeretsen.* *Aethiops Mineralis.* Ebből minden Nap 10 gránt kell bé-venni, és ha a' Szükség úgy hozza magával 30 gránig-is szaporicani lehet a' bé-vételnek *Dosissát*. Ennek Lottya 8 kr.

Örmény Gyökér Kivonás. Extractum E-nulae. Ebből minden Nap 3szor 15 gránt kell bé-venni egy kevés Vízbe fel-kavarva. Ennek Lotja 24 kr.

Ezek a' meg-irt Orvasságok meg-gyogyittják, a' *Vérnek tsipösségét.* Rühét, és a' Bőrnek egyéb ki-ütéses Nyavallyáit.

Geleiszták ellen - való Orvasságok.

Citvor mag Por. Pulvis Semenum Santonici. Ebből egy köntinget kell egy Lot Man-na Szyrupban elegyíteni, azután minden Nap 4szer két két kávés Kalánnal kell bé-adni, s minden bé-vétel után fél pohár jó ó Méhsert réa iván. Lotja.

Minden alólról és feljülről Tisztító Orvasságokat a' magok mértékekben egész bizodalommal ajánlak, hogy élyenek elébb, még a' fen meg-irt Orvassággal élne a' Beteg.

Dühös vagy veszett Kutya Marása ellenvaló belső Orvasság, Mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

- ℞. Pulv. Cantharid. gr. vj.
- Cort. Cinam, gr. xij.
- Sachar. alb. gr. xz.

Mf. Pulvis Subtilis. et cum S. q. Conser-væ rosar. f. l. a. Pilulæ. Nro. xxx. az Ára 13 kr.

Magyarul.

Vegy Körös Bogár Port. 6 gránt,

Fa-héj Port 12 gránt.

Nádméz Port 42 gránt,

Mind

Mind ezeket Porrá törvén, 's elegendő Ro'sa Conservával elegyítsd-fel annyira, hogy készüljön belőlle 30 szem Pilula. Mellyekből 2 Efsztendős Gyermekeknek kell adni minden két Ora mulva égygyet. 4 Efsztendősnek két szemet. 7 Efsztendősnek négy szemet. 20 Efsztendősnek hat szemet; e' mellett az első Héttben minden estve feredőt kell tsinálni gyenge melegén tiszta Vizből. A' második Héttben minden második Nap. Ellenben ha a' Betegnek forrosága lenne, Salétromos Mandola Tejet kell innya adni.

Külsöképpen: ha a' meg-mart rész megkezd tüzesedni, akkor olyan Irral kell bekötni, a' mellyet a' Patikában *Ungventum Fuscum*nak hívják, melly a' Párisi Dispensatorium szerént van készülve, melly Ir közé lehet elegyíteni égy kevés *Arcaeus Balsamumát*, és 4 grán *veres Mercuriust*. Ha pedig a' meg-mart rész száraz. Sebbel vagyon, akkor huzó Flastromat kell réá tenni, a' mellyen a' *Diákilon* Gummis Flastrom.

Vagy pedig száraz Köppölyyel ki-kell szívatni a' meg-mart Sebes helyet, és azután, *Veres Hagymát* mind addig sütvén még hamuvá válik, ezen kamut elegyítsd Terjek közzé 's kösd-bé velle a' Sebet, rövid idő alatt meg-gyógyítja.

Ezt a' Kötést nagyon recommendálja *Scultetus* a' maga Seb-Orvasi Könyvében,

---

NEGYEDIK SZAKASZ.

Ezen Szakaszban meg-irando némelly hafszos Orvasságokat, fordítottam Németből, ama hires *Dániai Orvas Véber Károly Ur* Svéd Nyelvből Németre fordított, és a' Német *Falusi Embereknek* irt Orvas Könyvéből, melly - is *Koppenhágában* nyomtattatodot volt ki. Melly Orvasságok így következnek,

Tsuda erejü Flastrom.

Végy Fejér Vénétziai Plajbájszt 1 Fontot,

Glétet — — — 6 Lotot.

Miniumotis — — — 6 Lotot.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, egy köven igen apró Porrá kell törni, és azután fél font fa Olajjal le-elegyítvén, gyenge meleg Tüznél meg-kell olvasztani, melly Olvasztás közben, tégy hozzá 4 Lot meg-refzelt Szappant akár Venerziait, akár Debretzenit, főzd meg gyenge Tüznél mind addig mig elegedendő sűrű leszzen, melly közzé elegyíts azután 1 Lot Kámfort, mellyet egy kevés Égetborral fel-elegyítvén ugy törhettz Porrá, s ugyan apróra tört Bálfi Magot fél Lotot, mind ezeket öszve-kavarván, tedd hogy hülyönmeg, és azután Darabold-el vékony rudatskákra Flastrom módjára. Ennek az Ára 2 fl. 20 kr.

Ez

Ez a' Flástrom mind régi, mind pedig új Sebeket meg-gyogyit.

Gyermek Ágyas Afzszonyok Pora.

A' midön a' Tisztulások idő Nap alatt meg-áll.

Végy Boráx Sót 20 gránt.

Tisztított Salétromat 6 gránt.

Kámsfort 2 gránt.

Mind ezeket öszve-elegyítvén törd igen apró Porra, 's kézits belőlle egy Dosist. egy Dosistnak az Ára 3 kr.

Ebből minden Nap 2 szer vagy 3szor kell bé-venni egy Dosist. Ostyába bé-takarván, 's mind addig kell velle élni míg jól kezd az Afzszony Ember tisztulni, kivált az első hétben ugyan szorgalmatosan kell velle élni. Görts, Tsuklás, Kolika, és a' midön az Afzszonyi Személly, a' Méh fájdalom mián (*Passio Hysterica*) nem alhatik. Melly Ora vasságot így irj-le és küld a' Patikába,

℞. Castoreum,

Assa foetid.

Cmphor. $\overline{aa}$ gr. iv. az Ára 6 kr.

M. f. Bolus Nro. 1. Theriac. Venet. Dr. j.

Magyarul

Végy Hóld nevű állatnak hátullya alatt lévő

'Sirt 4 gránt.

Ördög Szart.

Kámsfort mindenikből 4 gránt.

Venétziai Terjéket 1 Köntinget.

Mind

Mind ezeket öfzve - elegyítvén; minden 4 Ora mulva végyen-bé a' Beteg egy Dosist, mind addig véle élvén a' meg-irt mód fzerént mig a' Nyavallya meg -fzünik; készítettvén illyent egy néhány Dosist.

Fül-zugása, és Fájdalma ellen-való Olaj.

Mellyet így írj-le és küld a' Patikába.

℞. Oleum Camphoræ. gtt. iv.

Castoreum. gr. v.

Oleum. Olivarum. Dr. j. az Ára 7 kr.

M.D.S. Oleum Auriculare.

Magyarul.

Végy Kámfor Olajat 3 Tseppet.

Höld nevü Allatnak hátallya alatt lévő 'Sirt 5 gránt.

Fa-Olajat 1 Köntinger.

Elegyítsd öfzve, mellyből minden Nap; egy tseppet kell Gyapotra tseppenteni, 's ugy ofztán azt a' Fülbe jól bé-dugni.

Méhfájdalma, és Geleszta ellen-való Orvasság.

Végy Ördög Szart 4 gránt, mellyet minden 3 Ora mulva bé-kell adni; kívül pedig tégy a' Köldökére fél pénznyi Nagyságut Terjékkel meg-elegyítve, minden Nap meg-ujjítván a' Kötést mig a' Nyavallya tart.

Fenyő-mag Szyrup.

Mellyet így kell készíteni.

Végy Fenyő - magot egy fertállyt, törd-meg jó aprón, és tölts réá 1 fertállly forrás Vízet

Vizet, mellyet ösztán félíg el-fözvén, elegyítõ közibe két annyi Nádmézet az az fél fontot, azután mind addig fözvén mig olly sürü léfzen mind a' hig Méz, meg-hülven tedd egy Mázos tsuporba, mellyet jól bé-kell kötni. Ennek hafzna

1-söben *Izzaszt.* 2-szor. *Vizelletett* hajt. 3-szor. *A' folyo Náthában* sokat segít. 4-szer. *A' ki meg-hül,* azt herre állítja. 5-ször. *A' Vizi Betegség ellen.* 6-szor. *A' Tavaszi Hideglelöseket* meg-gyogyítja. Ezen fellyebb meg-irt Nyavallyákat ugy gyógyit-meg, ha a' Beteg minden reggel egy évö kalánnal végyen-bé, és mind addig éllyen velle [mig a' meg-irt Nyavallyákból a' melyikbe van, egészen meg-gyogyul.

Falusi Fött Viz.

Mellyet így kell kéfziteni. *Végy* Hofz-fzu Fenyö fát, Fenyö almát, mindenikből 4 Lotot. Bors Fenyö fá Gyökeret 8 Lotot. Bors fenyö hamut 4 Lotot. Fenyö Borsot 4 Lotot. Mind ezeket öfzve-vagdaltván 's aprora törvén, föz-d-meg 6 Kupa Serbe vagy Vizbe, mig fele egészfzen el-fö, ugy hogy had légyen 3 Kupa; azután had hüllyön meg magában mind addig mig meg-fzál, azután szürd-által egy Ruhán.

Ezen meg-irt Orvasságból minden reggel és estve egy fertályt kell meg-innyá gyenge melegen, jobban hafznál ha az ágyban ifzfa-meg a' Beteg, és azután egy darabig hever az ágyban.

Ezen fött Viz használ 1-söben *A' Vérnek Veszétségében*, *Scorbutusban*. 2-szor *Köszvényben*, *Podagrában*, *Cháragrában*. 3-szor. *A' Vizes Daganatokban*, *Vizkorságban*. 4-szer. *A' Fel-Puffadásokban*. 5-ször. *A' Negyed napi Hidegben*. Jobban használ, ha 3 Kupa meg-fött lév közzé elegyíteni fog 9 Lot. Tengeri Hagymával fött Mézet, mert így erősebb lesz; ha pedig ezt nem kaphat hirtelen, jó a fekete Retegnek-is a Leve.

Sárgaság ellen való Ital.

Midőn Nyárba a' Ludakat a' Mezőről haza hajtyák, azokat egy különös tífzta helyre kell rekefzteni, azután reggel a' *Ganéjokat* kivált a' fejéreket öfzve kell szedni, melyet egy vastag ruhában tévén 's azon által-fatsarván, ebből a' ki-fatsart lévből minden reggel egy évő kalánnal kell bé-venni egy pohár Borban vagy Serben fel-elegyítve, mind addig míg a' Nyavallya el-mulik; ha pedig a' Sárgaság régi, akkor minden nap 3-szor kell bé-venni, és e' mellet az alább meg-irando Pilulákból minden estve 5 Szemet kell le-nyelni Szilvában. Melly Orvasságot így írj-le és küld a' Patikába.

ʒ. Sapó. Venet. Unc. ʒ.

Capita Absynth. Dr. ij.

Rad. Rhabarb. Dr. j.

Extract. Aloes. gr. xx. Az ára 31 kr.

M. Concis. ac contusa f. l. a. Massa Pilularum cum f. q. Mellis pur. D. S. Pilulae Purgantes.

Magyarul.

Végy Venétziai Szappant 1 Lotot.

Ürömnök a' tetején lévő bimbót 2 Köntingets
Rhabarbarát 1 Köntinget.

Aloes Kivonást 20 gránt.

Mind ezeket öfzve - elegyítvén és vag-
dalván, törd igen apro Porrá, mellyből ofz-
tán elegendő Szin mézzel kéfzits fel - ka-
vargatás mellett Pilulának való Tészát, azu-
tán 1 Köntingből tsinálly 20 Szem Pilulákat,
mellyel élly a' meg-irt mod szerint. Hafz-
nálnak továbbá ezen Pilulák a' Közvényben-is.

A' Lud Ganéjt lehet Borral-is fel-ele-
gyíteni egy fertannyit 1 Kupa Borba, és Ku-
pa Vizbe elegyítvén, 's 6 oráig állván, min-
den nap 3szor fél fél fertályt kell meg-iné-
nya a' Betegnek.

Hasmenés, és Vérhas fájdalma ellen való
Ital.

Végy Meg-égetett Szarvas Szarvat 2 Lotot.

Arpa kását egy tele Marokkal.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, főzd-meg
4 Kupa forrás Vizben, mind addig mig a'
Kása egészfzen meg-lágyul, azután ruhán ál-
tal szürvén, minden nap mig a' Nyavallya
meg-szűnik 6 közönséges Pohárral igyal-meg
belöle.

Köhögés ellen való Méz.

Végy Tojás Sárgáját frisset, kettöt.

Friss tiszta Vajat 2 Kalánnal.

Tiszta Mézet 1 Kalánnal.

Mind

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, egy Mo-
sárba kavard-öfzve, mellyből öfztán minden
2. ora mulva egy kis Kalánnal végy-bé. Az
Oldalfájásban-is igen fokot hafznál ez a' Méz,

Hideglelés ellen való Sós Por.

Végy Kutya Ganéjt

Konyha Sót.

Ürömnök a' tetejét, mindenikből 1 Könt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, 's meg-
szárazstván törd porrá, és ennek harmad ré-
fzét a' Hideg előtt 3 orával vedd-bé Vizbe,
vagy Borba fel-kavarván.

Oldalfájás, vagy Nyilallás ellen való Por.

2. Niir. pur. gr. viij.

Pulvis Camphorae gr. iij.

Pulv. Sach. alb. gr. xx. Az ára 3 kr

Mf. Pulvis. D. ad Vitrum.

Mágyarul.

Végy Tisztított Salétromot 8 gránt.

Kámfor port 3 gránt.

Fejér Nádméz port 20 gránt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén 's apró
Porrá törvén, végy-bé minden 3 ora mulva
egy Dosit, mellyre mindenkor igyál egy fin-
'sia Borza Virág Herbatéllyet.

Készites illyent vagy 12 Dosit, és
tartsd vagy üvegben, vagy viazfzszas Papirosba.

Ez a' Por hafznál a' Szél ellen, és a'
Himlöben akkor, mikor még a' Himlö ki nem
ütött.

Izzasztó Por.

℞. Nitr. pur. gr. x.

Flor. Sulph. gr. xij.

Pulv. Camph. gr. iv. Az ára 3 kr.

Mf. Pulvis subtilis.

Magyarul.

Vegy Tisztított Salétromot 10 gránt.

Büdöskö Virágot 12 gránt.

Kámfor port 4 gránt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, törd aa pro Porrá, mellyből minden 3 ora mulva egygyet kell illyent bé-venni Borza Virág Herbatéllybe.

E' használ a' Börön való Fakadékok és Rüh ellen, mikor a' Rüh visszfa üt.

Kámfor Olaj.

Vegy Len mag Olajat 4 Kalánnal.

Kámfort 2 Köntinget.

Baltikum tenger körül termő Gyanta Olajat (Oleum Succini) 10 Tseppet.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén mind adig keverd egy Mo'sárban, mig a' Kámfor e-gézfzen el-olvad.

Ez igen hasznos kenni való Olaj 1-sőben. A' Pleuritisbe. 2-szor. A' Köszvénybe. 3-szor. Ha a' Hidegtől meg-vett részeket meg-kenik vellek. 4-szer. A' Tsontfájdalmakban, ha azon részeket minden nap 2szer gyenge melegen meg-kenik velle, és meg-melegített Flannellel bé-borittyák a' meg-kent részeket.

Negyed

Negyed napi Hideg ellen valo Por.
 Mellyet így irj-le és küld a' Patikába.
 ꝑ. Pulv. rad. Jalap. Unc. ꝑ.
 — — Gentian. Dr. j.
 Capita Absynth. Dr. j.
 Nitr. pur. Dr. j. Az ára 16 kr.
 Mf. Pulvis Subtilis.

Magyarul.

Vegy Jalappa Gyökér Port 1 Lotot.

Dantzia — Port.

Üröm tetejét

Tisztított Salétromat, mindenikből 1 Könt.

Mind ezeket öfzve - elegyítvén 's apro Porrá törvén, minden nap háromszor egy kávés Kalánnal kell bé-venni, azon a' Napokon a' melly Napokon Hidege napja nem léfzen a' Betegnek, egy kevés Vizbe fel-kavarva, vagy Ostyába bé-takarva, 's mind addig kell véllé élni míg a' Hideg el-hadgya.

Gyermekek Laxáló Szyrupja; a' midön Széllel, Szorulással, Gelesztával tele vagyon a' Gyomrok.

Vegy Jalappa Gyökér Port 1 Köntinget.

Anis mag Port fél Köntinget.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén, törd igen apro Porrá, és elegyítsd-fel 2 Kalán Fodor Mentha Sziruppal, mellyből a' 2 esztendőös Gyermekeknek, minden reggel, és estve két Kalánnal kell bé-adni, a' nagyobb idejűeknek többször, 's mind addig kell véllé éltetni míg jobban léfznek. P 2 Láb

Láb bokáján lévő Vizes Daganatok ellen
valo Orvasság.

Vegy Borza Virágot

Fejér Ürmöt

Fodor Menthát, mindenikből egy jó ma-
rokkal.

Sót 2 Kalánnal.

Kámfort 2 Köntinget.

Mind ezeket öfzve - elegyítvén 's laprora
vagdalván, vard egy Zatskoban, azután tedd
a' fájdalmas vagy meg-dagadott részre, mel-
lyet azután vagy melég Flanellel, vagy pedig
meg - melegített fa Tángyérral borítsd-bé; a'
'Zatskonak Nagyságát a' Daganathoz kell
szabni.

Szem-Viz.

Vegy Kámfort 1 Köntinget.

Timsót másfél Köntinget.

Fejér romai Gálitzkövet 6 gránt.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén és porrá
törvén, tedd egy üvegben, mellyre tölts fél
Kupa Ro'sa Vizet, mellyet újra ki-töltvén
egy Mo'sárba fel kell kavarni, azután kétfzer
jártasd vagy szürd által szürke itato Papiros-
san, 's ugy töltsd öfztán egy üvegbe állani.

Ez a' Szemnek Vérmessége, Gyengesége
Könyvezése ellen igen jó, ha minden reggel,
és estve egy kávé Kalánnyt tseppentenek a'
Szembe, és a' mellett négy réti gyenge Len-
ruhát belé-mártván bé-kötik velle a' Szemet.

Árpából való Főtt Viz.

Vegy Árpát két Marokkal, mosd-meg kétfézer-is tiszta Vizbe, azután tedd egy Fazékban, töltsd réá 2 Kupa forrás Vizet, mellyet főzz mind addig míg fele el-fogy, azután szűrd által tiszta ruhán; ély velle közönséges Ital helyet; melly meg-főtt lév közzé tehettz egy kevés Bor Etzetet, hogy savanyutska légyen, mert így jobb izü.

Ez a' Főtt Viz minden Gyulado • Nyavallyákban, és Pleuritisben igen jó.

Mandola Táj.

Vegy 3 Lot édes Mandolát, mellyet hájától foszt-meg, azután törd-meg egy Mosárba, mellyet ofztán kavarj - fel 1 Kupa Árpá Vizzel, vagy tiszta Vizzel mind addig, míg olyan leszzen mint az édes süri Táj: melly közzé tégy Nádmezet a' mennyi elégséges az édesítésére.

Ez igen jó Hivesítő a' Forro Nyavallyákba, kivált mikor a' Beteg nem alhatik, ha minden estve fél fertályt meg-íszik.

Hogy pedig ez a' Mandola Táj tovább meg-állyon, töltsd egy Üvegben és tartsd hideg Vizbe, ugy nem mégyen öfzve.

Gyermekek Pora.

Vegy Rákszem port 1 Lotot.

Száraz Szappan port 1 Köntinget.

Rhabarbara port fél Köntinget.

Sáfránt 4 gránt.

Anis mag port 20 gránt. Az ára 15 kr.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, törd igen apró Porrá, mellyből ofztán minden nap 3szor három esztendő Gyermeknek egy kávé Kalánnal kell bé-adni édes Téjbe fel-kavarva.

Ez a' Por használ : A' Gyomor-fájásba. Lép Dagadásba. Szél ellen. Gyomor - és Belek fel-fuvodásában. A' kised Gyermeknek minden nap kétszer kell adni, mind addig, mig az Emészttettyek zöld színü léfzen.

Szorulás ellen valo Sós Klistér.

Vegy Tiszta forrás Vízet 1 Kupát.

Konyha tiszta Sót 1 Pléh Kalánnal.

Fa Olajat, vagy szürt Vajat 4 Pléh Kalánnal.

Mind ezeket öszve-elegyítvén. A' Szorulásban aplikáltasd a' Betegnek az Alfelibe ahoz értő Személlyel.

Só nélkül valo Klistér.

Vegy Édes Tejet 1 Kupát.

Vajat vagy Fa Olajat 6 Pléh Kalánnal.

Egy Tojás Sárgáját.

Mind ezeket öszve-elegyítvén, főzd-meg egy kevéssé, 's azután meg-szürvén, had hülni mind addig mig aplikálni fogod gyenge melegen. Hogy pedig meg-tud millyen melegen kell aplikálni, töltsd a' meg-készített Levét a' kristéllyező Hojagban, bé-töltvén kösd-bé és nyomd a' Szemed héjjára, és ha az a' melegségét el-szenvedheti, akkor bátran aplikálhatod ugyan a' Szorulásba.

Fodor Mentha Por.

A' Levelét árnyékos helyt meg-szárazt-
ván, törd igen apro Porrá, és szítáld meg, az-
után tégy hozzá fél annyi Nádméz Port, mint
a' mennyi a' Fodor Mentha Por; ebből min-
den nap háromszor kell bé-venni egy kávés
Kalánnal, a' hófzfzas és terhes Köhögésben, és
a' midön a' Beteget a' Hányás erőlteti.

Ugyan a' *Fodormentha Levelet* Zatsko-
ban varvan, töltés réa forró Bort vagy Etzeter,
gyengén főzd-meg, azután fatsard-ki; ez igen
jo a' midön a' Beteg erős Hányással kínlodik,
ha gyenge melegen a' Köldökére kötik; az
erős *Hányo Hidegbe*-is fokot használ, mind
Porának bé-vétele, mind pedig a' Köldökére
boritando Zatsko.

Kömény Mag.

A' Kömény mag Port, ha Porrá töröd, és
napjában gyakorta bé-vézel egy kávés Kalán-
nyit Vizbe fel-kavarva, igen jo a' Gyomorfá-
jás és Szél ellen,

Turboja.

A' Turbojának meg-főtt sűrű Leve igen
jo a' Száraz Betegség ellen, mellyet meg-szür-
vén, ha minden reggel egy fél fertánnit meg-
ifzik egy kevés Ro'sa Mézzel meg - edesítve.
Mindenkor mikor meg-főzik 's a' Tüztől ki-
veszik, meg-szürvén bé kell fedni, had hül-
lyön-meg ugy magára.

Lenmagból készített Herbatélly.

Végy Három Bléh Kalán meg-tört Lenmagot, tölts réá egy Fazékba buzgon forrot forrás Vized, melly közzé tégy 2 Kalán Szinmészet és 6 Kalán fel-forralt édes Tejet, azután szürd-le, és minden nap gyenge melegen fél Kupát igyál-meg.

Ez igen hasznos: *A' Pleuritisbe, Arénába, Torokfájásba*, ha gyakorta rotyogtatod velle gyenge melegen a' Torkodat.

Lenmaggal készült Tej.

Végy Két Kalán meg-tört Lenmagot, melyre tölts egy Kupa édes Tejet, azután megfőzvéen egy kevésé szürd-le, és minden nap négyfzer igyál-meg belölle egy kis Pohárral. Ez igen hasznos a' *Hasmenésbe, Torokfájásba*, velle rotyogtatván a' Torkot. Ha Mo'sárban akarod meg-törni a' Lenmagot, tölts réá egy kevés Vized, 's jobban meg-törlik.

Lenmag Olajat ha vészél, melly Tűz nélkül készült, ha egy évö Kalánnal minden nap bé-vészén a' Beteg igen hasznos az *Oldalfájásba, Vérhasba, Geleszták ellen*, használ továbbá az olyan Betegnek-is, a' ki mérget vett-bé, jo ha meg-kenik velle minden nap kétfzer az el-égett részeket. Ha 40 grán *Rhabarbarát* elegyitesz egy Kalán ilyen Olajba, igen jo ha estve bé-iszod a' *Hasmenés és Vérhas* fájdalmak ellen, mellyel mind addig kell élni míg a' Nyavallya egészszén el-mulih.

tik. Ha fél font illyen Tűz nélkül készült Lenmag Olaj közzé, fél font *Raj Mézet* és 8 Lot sárga Nádméz Port elegyítez, és azt gyakorta való keveréssel jól el-elegyited, igen jó ha minden Nap kétszer vagy háromszor, a' *Vérpökésben*, *Száraz-Betegségben*, *Fulladozásba* bé-vélszed mert azokat gyakorta meg-szokta gyógyítani, kivált ha mig véle élz Etzetest nem eszel.

Fokhagyma.

Ha minden Nap két vagy három Czikelyt, le-nyél a' Beteg egy kevés Borral fel-elegyítve az *Izzadás*, és gyakor *Vizelés* által meg-gyógyítja a' kik *Gelesztások*, *Vizkorságosok*, *Hideglelésök*, és *Kolikások*, vagy *Széllal* kinlodokat.

Hideglelés ellen való Tészta.

Végy Egy Könting Fokhagymát, Terjéket ugyan egy Köntinget. Egy kevés *Pökhalot*: ezeket elegyítsd öfzve, 's tsinálly be-lölle egy Tészta forma Pogátsát, mellyet az Ujjak Gyökerére, vagy hajlására kötven, egy vagy két napokig ott hordozván, némelleyeket el-hágy tölle a' *Hideg*, ugyan ezen Tésztát a' *Fogfájásban* az All-kaptzára vagy pedig a' Karnak a' Könyök belső alsó felére kötven, azon a' részen a' melly felől a' Fog fáj, gyakorta el-szokta mulatni a' Fájdalmat.

Majoránnal készített Vaj.

Végy *Fris Majorántat* 2 Marokkal.

Vag-

Vagdald öfzve, és tégy hozzá a jó ka-
lán friss Vajat; mellyet jól öfzve - elegyit-
vén, gyenge Tüznél mind addig főzd, míg
a' Majorantnak Nedvessége mind ki-párolodik
a' fővés által, de meg-ne éged, azután fatsard
által egy erős *Ruhan*, az által fatsart *Vajat*
tedd egy Mázos edénybe és tartsd-meg. E'
használ a' Gyermekek Orok meg - dugulások-
ban, mellyből egy borsonnyi Nagyságot kell
fel-dugni az Orrokban. A' Hasmenésektől mi-
dön Széllel fel-fuodék a' Belek, ebből min-
den Nap meg-kell kenni a' Gyomrokat. Le-
het ezen Vaj közzé harmad rész Bort elegyi-
teni, 's abban vékony ruhát belé mártván 's
ugy a' Gyomrokat gyenge melegen bé-bori-
tani, mind addig míg a' meg-irt Nyavallyák
meg-szűnnek.

Köhögés és Köszvény ellen-valo Herbatély.

Végy Méh Füvet.

Fodormenthát.

Isopot.

Sállját mindenikből a Marokkal.

Mind ezeket külön külön friss árnyékos
helyt meg-száraztván, meg-vagdaldván öfz-
ve kell elegyíteni; mellyből Herbatellyet
főzvéen három Ujnyi fel-vetött egy fertály
forrás Vizben, ezt a' levelet ugyan annyi é-
des foralt Téjjel meg-elegyítvén.

Szin Mézzel meg-kell édesíteni, 's min-
den reggel és este egy főzetett meg-kell
innya. Ha ezen meg-irt Füveket jó moddal
Üvegbe

Üvegbe bé-kötve tartad fok Esztendeig megmarad az ereje, ezen Herbatellyet az érdeemes Orvas *Véber Károly* Ur előbb betsülli a' Hollandiai Herbatélynél ezt írja a' maga Könyvében, mert ezzel nagy haszonnal élnek a' *Svédek*.

Sárga Murok.

A' *sárga Murkot*, ha öfzve rontsolod; töröd fris meg-égett részeket vagy *Sebeket*, ha bé-kötöd velle meg-gyogyit.

Árva Tsalán.

A' fris *Árva Tsalánnak* ki-fatsart leve a' *Száraz-Betegségben* igen jó ha minden reggel három vagy négy kalánnal édes foralt Téjjel meg-elegyítve vészzen-bé a' Beteg. E' mellett a' szárazítva az *Árva Tsalán Gyökerét*, ha aprón meg-vagdalod, és égy Maroknyit meg-főz 4 Kupás forrás Vizben, és minden Nap közönséges ital helyet ifzod eleintén annál hamarabb meg-szabadulsz a' *Száraz-Betegségtől*.

Szarvas Marha Epe.

A' *Marha Epét* meg-szárazítván, és minden Nap kétszer 20 gránt Mézbe kavarván, bé-vészzen a' Beteg; igen hasznos a' *Sárgaság* és *Geleszták* ellen, ha égy néhány hetekig él velle a' Beteg, e' mellett minden nyolctad Nap mulva fél Könting *Rhabarbara port* végyen-bé égy kevés Vizbe fel-kavarva, a' ki ezen Orvaslás módjával akar élni.

Gyomor erősítő Bor.

Végy Narants zöld hajat a Lotot.

Dantzia Gyökeret.

Fodormenthát.

Vizi Lo here füvet.

Szent János fünek a' tetejét.

Kálmusz Gyökeret.

Angélika Gyökeret.

Anis Magot.

Kömény Magot.

Mindenikből egy egy Lotot; mind ezeket Daraboson öszve-vagdaltván, tölts réá 5 Kupa jó Bort, had állani egy hideg Házban ötöd napig, mellyet gyakorta ráz-fel az Úvegbe. Mellyből osztán minden reggel, és estve végy-bé két évö kalánnal. Ezen Gyomor erősítő Borral, Tavaszszal, és Öszszel ugyan jó böven kell élni, mert akkor minden előfordulandó Nyavallyákat meg-elöz; kivált a' kik utaznak sokat ködös időben, mindenkör hordozzanak magokkal ilyen készített Bort, mellyből duplás Mértékkal éllyenek, kivált a' Hideglelésök, a' Hideglelésök mindenkör a' hideg réá jövések előtt azon a' Napon három vagy négy Orával végyenek-bé. Ezen Speciesekre lehet Pálinkát is tölneni, és inkább az erős Természeti Emberek éllyenek velle.

Hideglelés ellen-való főtt Viz Fü - Gyökérből.

Végy fél Marok meg-szárazított Fü Gyökeret, mellyet apróra vagdaltván főzd-meg fél

Oráig 2 kupa Forrás Vizbe, azután szürd-le és élly velle közönséges ital helyyet a' *Hideglelésben*, és a' *Száraz-Betegségben* mikor ebben a' Nyavallyában vagy, id foralt Téjjel.

Kenyérrel készült fött Viz.

A' keménnyen meg-sült Kenyérnek a' hatát jó vastagon le-hámozván, főzz-meg fél Marokkal egy Kupá forrás. Vizben, le-fövéen a' szoros ajjaig, szürd-le és elegyits hozzá egy kalán Bor Etzetet; közönséges italod lehet a' *Forró-Nyavallyában* és *Hasmenésbe*. Ha erős meg-sült Kenyered nintsen jól meg-piritott Kenyér-is jó lészén, mellyet éppen úgy főzz-meg.

Rhabarbara Gyöker.

Ezen Gyökeret ha Porrá töröd, és minden harmadik Estve, fél vagy egy Köntinget vészél-bé egy kevés Vizbe fel-kavarva, a' meg-szorult Gyomrót meg-nyitva, és a' Gyomrot és a' Beleket erősíti; kiváltképpen használ a' *Hasmenésbe*, *Sárgaságba*, és a' *Gyermekek Nyavallyáiban*, a' mikor-is Szorulások van, ha egy Köntinget egy Kalán Mézbe kavarsz, és abból apodonként adogattz a' *Gyermekeknek*. Ennek Lottya 32 kr.

Matska Ganéj.

A' meg-rögzött Negyed napi *Hideglelésben* igen jó, ha a' *Hideg* előtt 5 vagy 6 Darabot Pálinkába bé-íszol. Jo ha meg-föld *Klistérnek* a' *Lapos Gelesztá* ellen-is.

Re-

Reteg.

A' Retegnek a' Leve igen jó a' Vizi Betegségben, mivel a' Vizedletett nagyon hajtya, ha minden nap négy vagy 5 Kalánnal bé-véfel.

Ezerlevelű Fű.

Ezen Fű ha árnyékos helyt meg-fzárastod, igen hasznos Herbatélynek való az Arany Érrel (Haemorrhoids) bajlodo Személyeknek, ha minden nap 4 vagy 5 fin'siával meg-ísznak a' meg-főtt levéből Mézzel, vagy Nádmézzel meg-édesítve. A' fris Levele igen hasznos az új fris Sebekre.

Salétrom.

Igen sokat használ minden forró Nyavallyákban, Gyuladásokban, ha minden két ora mulva 8 vagy 10 gránt véfel-bé egy kevés Vizbe fel-kavarva. Ezen Salétrom a' Szomjuságot nagyon oltya, és jobban bé-veheted ha ugyan annyi Nádméz Porral meg-elegyited.

Vérfolyását meg-állító Orvosság.

Vegy Három Kalán forrás Vízet.

Salétromot 1 Köntinget.

Timsót-is szint annyit.

Ezeket igen fainul öfzve-törvén, szijfel belölle egy keveset, mikor nagyon folj az Orod Vére, vagy pedig meg-tépett len-ruhából tsapot tsinalván mártsd belé és ugy dugd fel az Orodba.

Hideg.

Hidegtelelés ellen-való Mustáros Bor.

Végy két Kalán Mustár mag Lisztet.

Egy Kalán Puskaport.

Mind ezeket egy Üvegben tévén tölts réa egy Kupa Bort, 's tedd állani azután, mellyből osztán szürj-le egy Pohárral, 's id-meg egy kevéssel az előtt hogy a' Hideg réád jön. Ezen Orvasság tsak a felettébb erős Természeti Embereknek való, mivel erősen izzaszt, a' bé-vétel után takard - bé jól magadat.

Laxáló Herbatélly.

Végy Senna Levelet 2 Köntinget.

Rhabarbarát 1 Köntinget.

Husos Szilvát magostól 8 szemet.

Anis magot.

Kömény magot. mindenikből 1 Köntinget.

Mind ezeket öszve-elegyítvén 's apróra vagdalván, tölts réa egy Kupa forro Vízet, mellyet jól bé-fedvén egy Fazékban, had állani reggelig; mellyet osztán jól meg-szürvén igyal belölle gyenge melegen Éhomra, mind addig míg jól Laxálni, vagy Tisztítani kezd; ha édesen akarod meg-innya tégy hozzá Nádmézet. az Ára 13 kr.

Rüh ellen - való Orvasság.

Végy Két Lot Bűdös Kö Virágot, mellyből minden reggel, és estve, végy-bé egy kis Kés hegyén valót Levesbe vagy Vízbe felkavarva. Lotja 2 kr.

Kenni

Kenni-való Ir a' Rüh ellen:

Végy Sertés 'Sirt 6 Lotot.

Büdös Kö Pirágot, 2 Lotot.

Elegyítsd öfzve, és minden Nap kétszer meg-kell kenni a' Rühes részeket, mellyeket minden Kenés után ofztán mindenkör bé-kell süttetni a' Tüznél. az Ára 16 kr.

Forró Hideglelés ellen-való Főtt Viz.

Végy Négy Kupa forrás Vízet.

Öt kalán jó Bor Etzetet.

Egy jó nagy Kalán Mézet.

Mind ezeket öfzve-elegyítvén főzd-meg azután meg-szűrven, ély velle közönséges Ital helyet.

A' Mérté-
kek jegyei.

Patikabéli Mértékek.

℥j. Egy Font téfzen. Unc. xij. vagy 24 Lotot.

Egy Uncia téfzen 8 Köntinget.

Egy Könting téfzen 8 Scrupulust.

Egy Scrupulus téfzen 20 gránt, vagy 20 Szemet.

gr. j. Egy Grán nyom egy Bors, vagy Buza Szemet.

aa Egyentő Mértéket téfzen.

gta. Tseppet téfzen.

Mensura Téfzen egy Kupát.

Manipulus Téfzen egy Maroknyit.

A' leg-szükségesebb Orvasságoknak Lai-
stroma, az Árokkal edgyütt.

Melleyeket hogy minden Falun lakó ér-
demes Személlyeknek igen szükség tartani a'
melly helyekhez a' Patika meszfze van a'
Házoknál.

Végy Aloesből készült Pilulákat. 2 Köntin-
get. az Ára 3 kr.

Végy Rhabarbara Gyökeret fél Lotot. az
Ára 12 kr.

Végy Jalapa Gyökér Port 2 Lotot. az Ára
24 kr.

Végy Hivesítő Port 8 Lotot. az Ára 48 kr.

Végy Vénécziái Terjéket 4 Lotot. az Ára 36 kr.

Végy Meg-égetett Szarvas Szarv Spiritust 2
Lotot. az Ára 16 kr.

Végy Hánytató Gyökér Port 1 Lotot. az Ára
40 kr.

Ebből fél Köntinget kell bé-adni égyfzerre.

Végy Báltikum Tenger mellett termő Gyanta
Olajat. Oleum Succinum 1 Lotot az Ára
8 kr.

Végy Kámfor Port 1 Lotot. az Ára 40 kr.

Végy Gumm's Diákilon Flastromat 4 Lotot,
az Ára 20 kr.

Végy Seb gyógyító Balsamumat, Balsamum
Peruvianum 2 Lotot. az Ára 1 fl. 36 kr.

Végy Körös-Bogárral készült Flastromat.
Emplastrum Vesicatorium 4 Lotot. az
Ára 24 kr.

Végy Szalamiat 1 Lotot az Ára 5 kr.

Végy Szél ellen - való Hoffmann Tsepjeit.
Liquor Anodinus Mineralis Hoffmanné
1 Lotot. az Ára 16 kr.

Végy Kö Olajat 2 Lotot- az Ára 4 kr.
Mind ezeket meg-fzerezvén mégyen az Á-
rok 6 fl. 28 kr.

A' melly Orvasságokat, ugymint *Füve-
ket, Gyökereket, Vizeket,* és Mézes Szereket,
a' Házadnál fel - találhattz, vagy idejekben
meg-fzerzed, azoknak az Árokat szükségtele-
neknek tartottam ide fel-jegyezni.

Orvasi Kérdések.

Mellyek által a' *Betegeket* kell meg-kér-
dezni, hogy mitsoda Állapotban van a' Nyav-
allyájok, mellyek így következnek.

1ben. Hány Efstendős a' Beteg, és kinek hívják?
2szor. Mi idő tájba jött réa a' Betegség?

3szor. *Ezelőtt volt-é beteg?* És ha volt u-
gyan azon Nyavallya meg-tartya-é a' réa
jövésben az előbbeni idejét a' melly idő-
ben réa jön.

4szer. *Szokott-é Orvassággal élni?* De ne-
vezetesen millyenekkel élt, ha igen mellyik
vagy minémü Orvassággal nem élhet inkább.

5szor. *Mitsoda Élet módjával él?* Ülés-
sel, vagy pedig Dolgozással. A' melly Em-
berek dolgoznak azoknak a' Testben lévő
Nedvességeik jobbak, mintsem azoknak kil-
Üléssel, Heveréssel töltik-el a' Napot.

6szor. A' *Hofzámfolyása* rendszerént min-
den Holnapban elő-kerülé?

Egy 1

- Égy ötven Esztendő, és Viselős Afzfzony nem igen bajlodik a' Hofzámfolyásával.
- 7szer. Vólt-é sok Gyermek?
- 8szer. A' Beteg kövér-é, vagy sovány Termetü? Az Abrázattya veres-é, vagy sárga? Fel-puffadt-é, 's van-é valami Ki-ütés a' Testén, ha van mitsoda színü.
- 9szer. A' Beteg el-fárad-é hamar? Gyakorta a' Hányással vagy Hasmenéssel bajlodik-é?
- 10szer. A' Beteg inkább jár-é? vagy az Ágyba szerezet ülni, vagy fekünni?
- 11szer. A' Betegen a' Hányás, Hasmenéssel van-é?
- 12szer. Vagyon-é valami Kivánsága az Ételhez? A' kiknek valami Kivánságok vagyon az Ételhez, azok nem igen félhetnek a' forro Nyavalltyától.
- 13szer. A' Lélekzet vétele a' Betegnek könnyü vagy nehéz-é? Hörög-é a' Mellyében?
- 14szer. Szomjuzik é erőssen, 's kívánnya-é a' hideg Italt?
- 15szer. Panaszolkodik-é hogy fázik?
- 16szer. Nem beteg-é minden Nap?
- 17szer. Aluszik-é minden Nap, vagy éppen semmit sem?
- 18szer. Eszinkivül vagyon-é, és beszéll-é sokat magában?
- 19szer. Az Izzadás egész Testén üt-é ki, vagy pedig az Abrázattyan, és a' Mellyén. Az egész Testén való izzadása a' Betegnek mindenkor jobb, mintsem valamellyik Testének izzadása.

20szor. *Belső Forrosága* van-é, és a' *Teste* kívül forró-é? *Kezei, Lábai hidegek-é?* a' *Takarodzott* magán *fzenvedi-é* örömet? Az igen rossz jel a' *Betegnek* a' midőn a' *Takarodzott* magán nem *fzenvedheti*.

21dik. *Az Emésztettye* millyen? *Fekete, veres,* vagy *zöld színü-é,* vagy *Taknyos Matériával* elegyes?

A' *Sárgaságban* a' *Beteg* emésztettye többnyire *fejér színü.*

22dik. A' *Vizelete mitsodás Színü?* *Melylet* egy *tiszta Üveg Pohárban* kell megvenni, vagy pedig *Veres, Sárga, Tiszta,* vagy pedig olyan mint a' *Ser,* vagy pedig *Zavaros* mint az *enyves Viz,* vagy pedig *Taknyos veres Seprője* van a' *fenekén,* és ha len ruhát belé márnak azt meg-festi sárgán? Ha az *Oldalfájásban* a' *Betegnek* *Vizellete* a' 7dik 9dik 11dik vagy pedig az 14dik *Napon* meg-indul *zavarason* a' jó jel.

23dik. Érez-é a' *Beteg* *Testének* valamellyik részében *belső* vagy *külső Fájdalmat?*

24dik. *Sír-é* a' *Beteg,* vagy *oknélkül Katrag?* *Némelly Nyavallyákban* mikor a' *Beteg* *sír* a' nem rossz jel.

25dik. A' *Betegnek* az *Ora* bé-van-é *dugulva,* vagy pedig *Léleket vétele* *szabados?*

26dik. *Az Ora,* vagy *belől* a' *Szája* kíván-é *sebesedve,* vagy *apró hojagotskák ütöttek-é* ki? *Midőn* a' *Szája,* és az *Ora* a' *Betegnek* *ki-fakadaz,* *meg-varasodik,* akkor a' *Hideg* hamar el-hadja.

- 27dik. Nyelhet-é a' *Beteg* könnyen?
A' forro Nyavallyában mindenkor rosz jel a' midön a' *Beteg* valamit le-akarna nyelni, 's akkor az Orán jö-ki, ennek oka a' Torokba lévő Sebek.
- 28dik. Nyelve a' *Betegnek fejér szederjes*, fekete Hojagotskákkaal meg-rakadott, és meg-hasadozott, *Fájdalmas, Sebes, Veres*, vagy fejezen kereftül meg-hasadozottá?
- 29dik. A' *Beteg* Tisztán beszél-é, *Buta*, vagy akadozo a' Beszédbe?
- 30dik. Szokott-é Eret vágatni a' *Lábán*, vagy a' *Karján*? Mitsoda forma a' *Vére*? Van-é valami fejér forma vékony bőr a' *Véren*, azután hogy ki-ereftették?
Midön a' *Véren* fellyül fejér Bőr láttzik jele az a' *Száraz Betegségnek*, vagy *Pleuritisnek*, Oldal-Nyilallásnak.
- 31dik Mitsoda részét *fájtattya* a' *Beteg* inkább?
- 32dik *Vér-é* erőssen az élet *Ere (Arteria)* 's a' *Szive* dobog-é erőssen?
- 33dik. *Száraz Köhögése* van-é; vagy mindenkor a' *Köhögéssel* *Matériát* vétki?
Mitsoda *Szine* van a' *Matériának* a' melyet ki-vét?
- 34dik. *Forrosága* Délután kerül elő, vagy mindenkor Éjtzakára jön rá?
- 35dik. A' *Léleket* vételkor érez-é mindenkor szurdalo *fájdalmat* *Meltyébe*, vagy az *Oldalába*? és ekkor égyfzersmind *Forrosága* van-é?

- 36dik. Ha a' Betegnek Gyomrához, vagy egyéb Teste részéhez Tapogatas által hozzá érnek érzékeny-é akkor? Van-é valami megkeményedés azon a' helyyeken?
- 37dik. Érez-é valami Fájdalmat, vagy Tsomot, a' Testnek valamellyik részén?
Nintsen-é a' Bokájában, vagy más hajlásokban valami Tűzes Daganat a' Betegnek?
- 38dik. Vagyon-é a' Betegnek Inak rángatódásai, vagy Refzket-é?
- 39dik. Az Oldalán, vagy a' Hátán fekkhet-é inkább a' Beteg többet?
- 40dik. A' Betegnek el-erőtlenült-é valamellyik része, vagy pedig már a' tapogatasra-is nem érez semmit?
- 41dik. A' Betegnek a' Szája egyenesen húzódott-é, vagy pedig jobbra, vagy balra?
- 42dik. A' Beteg a' Nyavallyától megsüketült-é, vagy pedig nehezen hal?
A' Sükettség a' forro Nyavallyában nem igen rofz jel.
- 33dik. A' Betegnek foly-é fokát az Ora Vére?
- 44dik. A' Beteg fekkhetik-é hanyattán, mikor lélekzetett vészén, vagy pedig mindenkor kéntelenitteik ülni?
- 45dik. Hány-é Vért? ha igen Köhögéssel-é? vagy Köhögés nélkül?
A' Köhögéssel való Vértfolyást, a' Vértköpéstől, és Vértfolyást egymástól jól meg-kell különböztetni?
- 46dik. A' Beteg el-ájjul-é gyakorta?
- 47dik. A' Betegnek, Hasa, Tsontjai, Abrázattya vagy Kezei meg-vannak-é dagadva?

- 48dik. A' *Dagadást* ha meg-uyomják *Ujjal*, marad-é utánna *Gödör*?
- 49dik. Van-é most a' *Betegnek*, *Orbántza*, *Köszvénnye*, *Podagrája*, vagy *Lába Inainak* nagy *Fájdalmai*?
- 50dik. Van-é a' *Betegnek* *Sérvésse*, vagy *Szakadása*?
- 51dik. A' *Beteg* *Böfög-é*, *Tsulik-é*, *Étel utátlása* vagyon-é? *Hány-é*? *Meleg* vagy *savanyu* nedvesség jö-é fel gyakorta a' *Gyomrából* a' *Szájából*?
- 52dik. Kurta *Geleszták* mentek-é el a' *Beteg-től*, vagy mi féle?
- 53dik. A' *Hasmenés* rágással, vagy nagy *gyengüléssel* van a' *Betegen*?
Ha a' *Hasmenés* rágás nélkül van a' *Betegen*, az el-gyengülés fokszor jó.
- 54dik. A' *Betegnek* *Vizellése* nehezen esik-é, és akkor a' vékonyában mindenkor érez-é valami *fájdalmat*?
- 55dik. Mennyi ideje hogy meg-állott a' *Vizelle*te a' *Betegnek*?
- 56dik. Mennyi ideje hogy a' *Hideg* *leli*?
Először van-é most rajta a' *Hideg*?
- 57dik. A' *Fő-fájdalma* mindég, vagy ritkán jö elé, vagy pedig különös helyét megtartja azon a' helyen? a' *Feje* *nehéz-é*?
el Kábult-é? *Szédül-é*? vagy nem mikor jobb felére fel-ül.
- 58dik. Mikor a' *fejét* fel-tartya a' *Ház* *ke-ring-é* véle; a' *Szeme* *Világa* el-vész-é?

59dik, A' *Beteg* az Ágyba tézen-é úgy mint ha *Tollat tépne*, kapdos - é az *Aérhez*, és mondja-é mintha valaki előtte állana, 's atól fél-é?

60dik. A' *Betegnek* az emésztettye (*Excrementa*) és *Vizellettye* akarattya nélkül alája mégyen-é?

Krummholtz Olajnak Hafzna.

Elsöben. Hafznál Hurut ellen, 6 vagy 7 Tseppet minden Reggel, és Estve Égetborba bévenni.

Másodszor. Fulladozás ellen 4 vagy 6 Tseppet ha az Ember bé-vészén.

Harmadszor. Hafznál *Aréna* ellen, és az el-romlott vagy fájdalmas *Gyomornak erősitésére*, Reggel, és Estve 6, vagy 8 Tseppet Borba bé-vévén.

Negyedszer. Hafznál a' Hátá - gerintze fájdalmi ellen, az ember mindenféle tagainak és Tsontjainak Nyillallási ellen - is, kivált ha ebben az Olajban Szappant elegyitesz, és azután Égetborral-is fel-elegyited, 's meg-gyujtod, azután a' fájdalmas részeket velle kened.

Ötödször. Hafznál Hideglelés ellen - is, akárminémü légyen az, söt még a' Pestises Betegség ellen-is 6 vagy 8 Tseppet bé-vévén jó Borban reggel vagy estve, úgy hogy réája hamar se ne egyék se ne igyék a' *Beteg*, hanem magát jól bé-takarván izzasztassa.

Kö Olajnak Hafzna.

Magam-is ezen Olajnak itt a' Község között nagy hafznát tapasztaltam az Embe-

reknek Nyilallási ellen, akárminémű italban 7 vagy 8 Tseppet bé-vévén minden Nap háromszor.

Medve Hájnak Haszna.

Hasznos ha Gyermeknek a' Derekat meg-kened véle minden Nap kétszer a' midön a' Belek le-jár. Használ a' Köhögés ellen Téjbe bé-innya egy Magyaronnyi Nagyságuc minden Nap gyenge melegén. Használ továbbá a' Méheknek-is a' midön a' Tolvaj Méh a' más Méhre kapat, ha azoknak a' Kastran lévő bé-járó jukait ezen Hájjal meg-kened.

Brustin 'Sirnek a' Haszna.

Haj nevelésre igen jó, gyakran kenni véle uj Vajjal meg-elegyítve; A' melly Emberek gyakorta nagy Fő-Fájdalma vagyon, ezzel kenne-meg mind a' két vak Szemét, a' Fájdalmat enyhíti.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

Mellyben az Egységnek fenn tartására és a' hosszú Életnek meg-nyerésére tartozó szükséges Régulák irattak-meg — ama Tudományára hies Orvos Veszprémi István Ur, Orvos Könyvéből.

I. A' Levegő Égre nézve.

1-ső Régula. A' kinek modja vagyon benne leg-egészesebb léfzen lako helyül

magának a' mezős helyet választani, vagy Házáat fővényes helyen valamelly Halomnak oldalában olly formán építeni, hogy a' Déli és Napnyugoti Szél járja inkább, hogy sem az Északi és Napkeleti Szélnek egézfazzen torkában légyen. A' hol közel semmi álló Vizek¹, sem semmiféle Bányák nintsenek, a- zomba pedig könnyű italu, jó tiszta Viz ta- láltatik.

2-dik Régula. Midőn Napkeleti és É- szaki Szél fu a' kiknek gyenge Természetek vagon, akkor a' Háznak Napnyugoti és Déli Szobáiba vonnyák magokat, midőn pedig ned- ves az idő, ellenkezőképpen tselekedjenek.

3-dik Régula. A' kik a' Napkeleti és Északi Szélen sokáig künn járnak, le-fektek- kor gyenge meleg italt igyanak.

4-dik Régula. Midőn ama nagy Váro- sokban Télnek idején homályos és ködös, meg- veszett sűrű levegő Ég vagon, a' gyenge Természetűek és a' kik nehezen lélegzenek, vagy leheltenek, mezős helyre vonnyák ma- gokat, vagy ha othon kívánnak maradni, me- leg házban tartsák magokat, idején feküdgye- nek-le, és hamar kellyenek-fel.

5-dik Régula. Szükség hogy az egés- ségtelen Emberek Tselédje, Gyermeke, Fele- sége, és egyebek a' kik gyakorta hozzá járul- nak 's körülötte forgoloknak, egészségesek te- gyenek; vonnya-el magát azoktól, míg Nya- vallyáikból meg-gyogyulnak, csak távul járjon tőlök kivált mikor lehelletet funak-ki, akkor fordítsa-el ábrázattját az Egészes a' Betegtől,

6-dik Régula. Minden a' ki Egességét meg-akarja tartani, állapottyához képest Házát 's Házi eszközeit és öltözeteit tisztán és tsienoson tartsa.

II. Az Ételre és Italra nézve.

1-ső Régula. Az Egességnek fen-tartására az a' leg-szükségesebb Régula, hogy oly Eledellel éljen kiki tsupán tsak annyival a' mennyit a' Gyomrok meg-emészthet.

2-dik Régula. Könnyebben meg-emészthet a' Gyomor a' Földnek azon Gyümöltseit (Vegetabilia) és azoknak az állatoknak Husait, a' mellyek idejében és kevesebb idő alatt jutnak-meg állapotodott idejekre; könnyebben a' Spárgát, Epert 's a' t. mint a' Körtvélyt 's Almát 's a' t. Könnyebben a' Juh hust, Nyul hust, mint a' Tehén hust.

3-dik Régula. Könnyebben meg-emésztheti a' Gyomor azokat a' Vegetabiliákat, (Földnek Gyümöltseit) és állatoknak Husait, a' mellyek kiki az ő tulajdon Nemei között kissebők a' többinél, p. o. Könnyebb az apro veres Hagymát, Almát, Körtvélyt, nem különben az apro Szarvas marhát a' Juhot, mint azoknak a' nagygyait. Még a' Bor-is gyengébb, a' melly kistsin hordoban tartatik, mint sem a' melly nagyban, mert az mindég erősebb.

4-dik Régula. A' mellyeknek illendő Ösztövérségek vagyon, és inkább száraz Husnak, mint a' mellyekben sok olaj, kövérség és enyvesség vagyon, p. o. a' Dio, Magyaro
és

és Mandola emészttetlen által mégyen az Embenben. Nehezebb meg emészteni az olajos Ételt mint a' Borsot, a' kövér Hust mint az Ösztövért, a' Potykát Hartsát mint a' Ketsegét, Tsukát, vagy Pifztrangot.

5-dik Régula. A' mellyeknek külső Szinek közelebb vét a' fejer hogy sem a' veres láng Szinhez, így p. o. könnyebb emészthető a' Kerek Répa mint a' Sárga Répa vagy a' Tzékla.

6-dik Régula. A' mellyeknek gyenge, kedves, lágy s édes Izek vagyon, mint sem a' mellyek erős, tsipös, savanyu, fűszerfzamos és hathatos izüek.

7-dik Régula. A' Szárazon élő Állatok inkább, hogysem a' Vizben, kivált a' Tengerben való Állatok.

8-dik Régula. Nem külömben azoknak az Állatoknak Husai, mellyek Zöldséggel és könnyü Eledellel élnek, mint a' mellyek más Állatokkal és nehéz Eledellekkel táplállyák magokat, p. o. könnyebb a' Tyuknak és Pujkának, mintsem a' Rézének és a' Ludnak Húsát meg-emészteni.

9-dik Régula. Könnyebb azt meg-emészteni a' mit maga a' Természet a' gyenge Állatoknak eledelül rendelt, mintsem azoknak a' Husát, p. o. könnyebb meg-emészteni a' Tejet, mint azon Állatoknak Husát, adjuk hozzá a' Tojást-is könnyebb mint magokat a' Szárnyas Állatokat.

10-dik *Régula*. A' melly apro Marhátskákot és Barmokot bé-rekesztett helyyeken, mesterségesen hizlálnak, és kerti Veteményeket meleg ágyokban erővel élelnek, sokkal hamarább az Emberben, és így következésképpen nem oly alkalmatosok a' Testnek táplálására, mint a' mellyeket a' Természet készített-el.

11-dik *Régula*. Nehéz a' sós Vizben áztatott, bé-sozatott, meg-süttetett, meg-fűtötetett és bővön meg-fűszerfzámoztatott Eledeleket meg-emészteni.

12-dik *Régula*. Több Eledeit kívánnak a' nagy Testü és munkához szokott Emberek, nem különbben a' kik hideg Tartományban és tiszta Levegő Éggel élnek, mint az Afzszonyok a' Gyermek, a' gyenge Természetiék 's a' benn Ülök és az Öregek, vagy a' kik meleg helyyeken és vastag aëren laknak.

13-dik *Régula*. A' jo Egésségnek megtartására és a' hoszfszu Életnek meg-nyerésére femmi meg-nem kívántatik annyira, mint a' mértékletesség, az együgyüen készült Eledelek, az illendö munka, és a' tisztességes mulattság.

14-dik *Régula*. A' kiknek magok mulattságokra nintsen elegendö idejek és alkalmatosságok, mint p. o. a' Tanulo Embereknek, fzükség hogy az Ételben és Italban másoknál jobban mértékellyék magokat; ezeknek ha 24 órák alatt a' Husból tizenhat, a' Vegetábilék-

ből

ből (Földi Gyümölcsökből) pedig, a' hova a' Kenyér-is tartozik, 24 Lóthyinál többet nem esznek.

15-dik *Régula.* Onnat származnak többnyire a' hosszúas Nyavallyák, hogy mértékletlenül élnek az Emberek: a' melly ismét világosan ki-tettzik, hogy úgy gyógyulnak, ha annak módja szerint ki-tisztítatnak.

16-dik *Régula.* A' gyenge Termézetűek, a' mennyire lehet, mértékletesen éljenek, és ha tselekedni azt el-mulattyák, egyedül az által könnyithetnek magokon, ha Gyomrot erősítő és Hasat lágyító Házi Orvassággal gyakran élnek.

17-dik *Régula.* Ha ki étel után mint egy óra múlva dolgát úgy nem követheti mint annak előtte, bizonyos dolog az, hogy többet evett 's többet ivott a' mint illett volna.

18-dik *Régula.* Ha ki egyfzer ki-tanulta mennyi Étél 's Ital legyen ő néki szükséges, annak utánna ha csak réa tekint-is, azonnal meg-tudja.

19-dik *Régula.* Nem a' Tanulo és gyenge Termézetű Embereknek való a' Sertés Hús és Hal.

20-dik *Régula.* A' Víz az Embernek leg-alkalmasabb és egészségesebb Ital, ételbéli kívánságot szerez, és az emésztést segíti.

21-dik *Régula.* A' ki az erős Italokban gyönyörködik, az ő bennie lassankent vegtère minden bizonnyal méreggé válik.

22-dik *Régula*. Az erős italokon égszeribe fel-hagyni, semmi Kárt nem okoz, a' ki azoknak pártját fogja hazud az.

23-dik *Régula*. Az erős Italok között a' gyenge Természetű és Tanuló Embereknek leg-jobb a' Bor 24 órák alatt meg-érik egy mezzellyel melynek felét Vizzel, a' többit a' nélkül igyák-meg.

24-dik *Régula*. A' középszzerű, könnyű jól meg-ért ó Bor egészségesebb más egyéb erős Boroknál.

25-dik *Régula*. Az erős Italakkal a' Crápulát, Bor beregséget, sem meg-elözni; sem pedig meg-orvosolni, oly szerentsés sem lehet, mint a' Viz itallal, bátor láttassék-is hogy azok valamelly könnyebbséget adnak.

26-dik *Régula*. Az Égetbor az lankadt Embereket meg-nem gyógyítja, sőt ellemben veszedelmes Nyavallyákban ejti.

27-dik *Régula*. A' Serrel való Élés nem jó, a' gyenge Természetű és tanuló Embereknek.

28-dik *Régula*. A' Flegmaticus, bö nedvességű Emberek inkább élhetnek Káfféval, de azokkal is szülön és bizonyos időben; hogy sem a' száraz Természetű Emberek.

29-dik *Régula*. A' zöld Théa egészségesebb és könnyebb Ital mint a' Böhéa; mert az meg-nehezíti a' Gyomrot,

30-dik *Régula*. A' Chocoládét, Tsokoládét nehezen emésztheti-meg a' Gyomor, azért a' gyenge Természetű és Tanuló Embereknek igen ártalmas,

31-dik Régula. A' bőv nedvességű Flegmaticus Emberek dohányozhatnak, mértékletesen, de se nyálakat, se annak füstöt el-ne nyeljék, se pedig réá semmit ne igyanak. — A' száraz sovány Hecticus Emberek éppen ne dohányozzanak, mert az által még apafztyák Testekben lévő kevés nedvességeket.

32-dik Régula. Két annyi légyen az Ember Itala mint Étele. Fel-tévén azt hogy egy mértékletes Életű Embert, hufzonnég órák alatt meg-éri másfél font eledellel, és egy fertály Borral hogy a' bé-vett Eledel a' Gyomorban jól el-ázhassék vizes Italanak azon felyül kell két fontnak, az az egy kupának egy fertály héjján lenni, a' mellyet-is inkább gyenge melegen mint hidegen, és inkább étel után, hogy sem Étél közben igyék-meg.

III. Az Álmokra nézve.

1-ső Régula. A' változó egészségű, benn ülő és tanuló Emberek, vagy ne egyenek vastorát, vagy ha esznek-is egy kevesset, Vegetabilékből álljon az, nem Husból — Étél után soha le-ne feküdjének mindgyárt.

2-dik Régula. A' kik tele Gyomorral feküsznek-le, nintsen azoknak tsendes és Tesket meg-ujjito nyugodalmok, mennél üresebb a' Has, annál tsendesebb az Álom, in-nét vagyon névezetesen, hogy a' Hypochondriacus és Hysterika Személyek, fok éjjeli nyughatatlanságokat szenvednek.

3-dik Régula. A' ki a' Napból Éjtzakát, az Éjtzakából Napot tsinal, az egésségét elveszti, életét meg-rövidíti, ezen dolog a' Természettel és Testünknek égybe szerkesztésével el-lenkezik.

4-dik Régula. A' változó egésségü benn ülő és Tanuló Emberek estve ne járjanak a' nedves Aëren Éjtzaka ne tanulyanak, ne virrafzszanak — feküdjenek-le 8—9 vagy 10 orakor, és a' szerint 4. 5. vagy 6 orakor kellyenek-fel, elég 8 oraig az Ágyba lenni, hanem ha különös Nyavalyája légyen valakinek.

5-dik Régula. A' gyenge Térmezetiü Embereknek igen ártalmas fokaig alunni; a' kik fel-ebredvén edgyik oldalokról, a' másikra fokokat forganak, szintén ugy el-fáradnak, mint ha kuszáltak volna, azoknak Testek meg-nehezedik ételbéli kivansagok el-vész, de ha idején fel-kelnek, jobban ehetnek, jobban emészthe nek, Testeknek és elméjeknek vidamsága meg-marad.

6-dik Régula. A' vékony egésségü, benn ülő és Tanuló Embereknek igen jó volna így tselekedni, hogy feküdnének-le jó idején, és jó idején kelnének-fel, tizenégy oraig folytatnak dolgaikat, az idő tájban ennének egy kevés Fölös-ökömöt, annakutanna délutan négy orákorig ismét követhetnek el-kezdet munkájukat, 's akkor ebédelhetnének, a' napnak hátra lévő részét pedig, tisztességes mulatságokban, és Testeknek illendő gyakorlásaiban töltének-el; a' midön az emésztes végben

R

ment,

ment, térnének haza, és kézitenék magokat a' nyugodalomra.

IV. A' Testnek gyakorlásira és Mulatságokra nézve.

1-ső Régula. Az Egységnek megtartására és a' hofzfu Életnek meg-érésére, szintén oly szükséges most e' mi Idönkben a' Testnek gyakorlása, és a' multság, valamint a' Testnek táplálására az Eledelel.

2-dik Régula. Ugy láttzik hogy a' Hus Étel és az erős Ital, nem vólt az Embereknek Természeti rendes Eledele az Özön Viz előtt; tsak azért engedtetett-meg az annakutánna, hogy Hussal és erős Italokkal élván, hadd rövidülne-meg az Ember Élete, hogy az Istentelenség a' hofzfu Élet miatt oly bőv mértékbe ne lenne, mert különben ha az Emberek 8 vagy 9 száz Esztendőig élének, félő dolog, hogy a' Földnek kereksége Pokol, annak lakossi pedig meg-testesült Ördögök lennének.

3-dik Régula. Minden multságok, és Testnek gyakorlási közt, az erőtlenekekre nézve, leg-alkalmasabb a' Sétálás; az erősebbeknek nintsen egészségesebb a' Lovaglásnál; a' gyenge Természetiüeknek az öregeknek, a' Sántáknak való a' Kotsizás. A' Házi multságokat tsak akkor kell elő-venni midön vagy az Idő, vagy a' Nyavállya nem engedí hogy Hazainktól ki-mennyünk, mivel hogy a' külső szabad Levegő Ég tézsi minden mi

Mulat-

Mulatságainkot egészségessé. A' Gyermekek szeretnek Termézzettel mindenféle mulatságot, innét vagy on hogy oly egészségessé, hogy Testekbe meg-erősödnek.

4-dik *Régula*. Az Evezőnek a' Karja ; a' ki a' fejen valamit hord a' Nyaka — a' ki pedig két Kezein annak a' Lábai erősödnek-meg ; egy szóval a' ki mely Tagját gyakorolja inkább meg-erősödik, azért ha valamely Tagunk erőtelen gyakorolyuk 's meg-erősödik.

5-dik *Régula*, A' kinek gyenge szava, gyenge Tüdője vagy on, fél szóval olvasson, nagyon beszélljen énekellyen, Hegyekre, 's Halmokra járjon : a' kinek Gyomra nem emészti, Rő-fájással bajoskodik gyakran Lovagollyon ; a' Vese fájok az Arénások Kotsiba szellyel ide 's tova járjanak — a' bádgyadt Taguak, gyenge Karuak Laptázzanak, Kuglizzanak, kiknek gyenge a' Hátok, gyenge a' Mellyek, Harangot vonnyanak, Kutból vizet merjenek ; a' Közfvényeseknek, Farsábásoknak — Podágrásoknak, meg-erőtelenült Tagjaik, hamarabb meg-erősödnek, ismét a' Nyavallya után, ha járatlan darabos utakban járnak, de Nyavallyájoknak el-kerülésére, nints ezeknek jobb a' Kotsizásnál, kivált ha állapottyok megengedi inkább lovagollyanak.

6-dik *Régula*. A' kinek módja vagy on benne, szintén bizonyos időt rendellyen Teszte gyakorlására, a' mulatságra, mint az Evésre, le-fekvésre, a' Templomba való menetelre — A' változó egészségü és Tanuló Embe-

rek, leg-alább is 2 vagy 3 órát napjában szánnyanak magok mulatságokra, azoknak felét Ebéd előtt, a' többet le-fekvés előtt töltésék-el — Amaz Ételbéli kívánságot szerez — Ez pedig az emefztést fogja segíteni.

7-dik Régula. A' mulatság közben, imé e' következendökre kell ügyelni; 1-ben Hogy tele Gyomorral fenki Testét ne gyakorollya — *2-szor* Sem a' mulatságban annyira ne merüllyön hogy igen meg-izadjon: a' mulatság után melegben tartsa magát, hogy hideget ne kapjon: és utánna ételbéli kívánsága érkezvén, tudgya magát az Ételben, és Italban mérsékelni, mert különben nagy veszedelmet okoz magának.

8-dik Régula. A' Hideg feredö fokot hafznál az Egészségnek meg-tartására, az által a' Test meg-frissül, söt számtalan példakból az-is világos, hogy fok nevezetes Nyavalyák az által meg-is gyógyittanak.

9-dik Régula. Ha ki egész Testét reggel és este, posztóval meg-dörsöli, avagy a' végre készítettett bőrrostával meg-vakarja, nevezetesen a' gyenge Természettűek a' benn ülök, a' kik a' Széltől, *Paralysis*, vagy Gúta ütéstől *Apoplexia*, tartanak, ki nem lehet mondani mennyit fegethetnek az által magokon. A' Lovaknak fél-abrak gyanánt esik egyfzeri meg-vakarások; de még azokat az állatokat sem ártana töbnyire meg-vakarni vagy pedig Vízben meg-ferefzteni, mellyeknek húsával szoktunk élni.

'A' Testnek. tisztulására nézve.

1-ső *Régula*. Mindenféle eledelek háromféle utakon takarodnak-ki mi belöllünk — a' Szék, a' Vízellet, 's a' Testünkön való Kigözülgés által.

2-dik *Régula*. *Sanorum Sedes sunt Figurata* az az, az egészséges Ember emészteinek oly illendő keménysége vagyon, hogy nem omol az egybe.

3-dik *Regula*. A' kinek keményen jár a' Hasa, ez az oka hogy a' fok erős Italok miatt hév a' vére, kevesset eszik, nehezen emésztt, gyenge Gyomra és béle vagyon.

4-dik *Régula*. Kinek igen lágy a' Hasa, vagy fokát evett vagy olyat ett, a' mit Gyomra meg-nem emészthetett innét vagyon ha a' gyenge Gyomru Emberek, Diszno Hust, Káposztát, és több afféle vastag eledeleket esznek, által mégyen rajtok Szelet Kolikát, Has tekerést okoznak.

5-dik *Régula*. A' Fő-fájás Gyomor-fájás ökröndözés Testnek bádjadtsága, a' Has tekerés Kolika, mind a' fok ételből származik, és Hasmenéssel vagyon egybe-köttetve.

6-dik *Régula*. A' kik mértékletesen élnek Napjában egyszer vagyon Székek, ha többször, mértékletlen életnek a' jele.

7 dik *Régula*. Ha ki sinlödözö hofzszas Nyavallyában valót akar gyógyítani, annak Gyomrát és Bélét orvasollya-meg először-is, mert az Orvaslásban ugy nagyobb szerentséje léfzen.

8-dik Régula. A' kiknek 24. órák alatt, az az minden nap rendszerint vagyon egy Székek azokon három egész napokig mégyen által a' bé-vett eledel; a' kiknek pedig két nap vagyon csak egy Székek, azokon hat napokon mégyen által. — Nyelj-le egy Magyarot vagy egy Szem mandolát, vigyázz réája ha tettik, 's ennek Igazságát fogod tapasztalni.

9-dik Régula. A' mely gyenge Természetű Emberek kemény Eledelt találtak enni, többet szenvednek ök által azon a' Napon, melyen ök azt ki-adják, mint midőn azt megették.

10-dik Régula. A' bé-vett Eledelnek az a' része mely Testünkön meg-fzűnés nélkül szokott ki-gőzölgenni, szinte annyi Idő alatt takarodik-ki az belőlünk a' bőrön által a' mennyi Idő alatt annak vastaga az emésztés által ki-mégyen.

11-dik Régula. Jól mondgyák a' Tudos Orvosok, az első Emésztésnek hibáit megjobbitani nem lehet, az az ha az Eledel emésztetlen ment-ki a' Gyomorból a' Belekbe az annak utánna-is illendöképpen meg-nem emésztettetődhetik soha.

12-dik Régula. Bal köz vélekedés az; hogy az az Eledel és Orvosság adott volna mindenkor ujjulást vagy az szerzett volna fájdalmat a' mellyet utolszor bé-vettünk.

13-dik Régula. Jól lehet a' Sajt - a' Tojás - Téjből és Kerti Veteményekből készítettett

etett Eledelek némellyek Gyomrokban, nehézséget okoznak, de vizes Ital által könnyen lehet rajtuk segíteni; és azomba jó Test tápláló Nedvesség képzítetik azokból a' Természet által.

14-dik *Régula*. A' kinek zavaros a' vizellete, és le-ülepedett fepredékje téglaszinű mutat egészségére válik az annak, nagy bajtól menekedett-még ő akkor ez által.

15-dik *Régula*. A' ki bővön él, és Sárgás tiszta színű bőv vizelleti vagyon, egészségének lejendő változást jelenti.

16-dik *Régula*. Midőn le-ülepedése után a' vizellenek színét Olaj avagy Kővérség fogja-bé hártya módra fok Sós nedvességet jelent hogy vagyon az oly Emberben.

17-dik *Régula*. Jól emésztt annak a' Gyomra es jó egészsége vagyon a' kinek tiszta által látható Tzitrom színű vizelleti vagyon, le-ülepedése után fenekétől fogva a' színeig mint egy vékony Kőd forma függő fepredék láttatik közepiben; és a' mit megivott, annak három negyed részét vizelleten ki-adja.

18-dik *Régula*. A' kinek bőv tiszta Sárgás vizelleti vagyon, vagy nem jó eledeleket, vagy többet eszik, mint sem a' mennyit meg-emészthetne, vagy pedig Testét illendőképven nem gyakorollya; azért a' Tanács ez: Kevesebbet és jobb Eledeleket egyék, azomba estve le-sektekor gyenge izzasztóval élyen.

19-dik Régula. A' ki kevesset és rút zavarost vizellik, fok hust eszik, és fok erős Italt iszik; az ollyan Ember tégyen-le a' Hus Etelről, vizes Itatra fogja magát, különben terhes Nyavallya fogja attól énni.

20-dik Régula. Ha kevés a' Vizellet és femmi Sepredékje nintsen, azomban feketés barna avagy meg-zavarodott rút veresses színű vagyon, a' minden vizelletek között legveszedelmesebb, mint az élés, mint pedig a' hofzfzas Nyavallyában.

21-dik Régula. A' Véres genetséges Vizellet a' melyben egyfzersmind, mint egy apró Fonalskáák uszkálni láttatnak, bizonyos jele annak, hogy a' Vesének hibája vagyon, vagy a' Vizelletnek, tsatornáiban valahol Seb támadott.

22-dik Régula. Az Etelnek és Italnak, fokkal nagyobb részze gözőlög-ki Testünkön, mint a' mely az Eméltés és Vizelleten mégyen.

23-dik Régula. Az élés és hofzfzas Nyavalyáknak edgyik Kutyá ez: hogy a' Testen lévő Porusok annyira bé-dugulnak hogy amaz ki-gözőlgeni szokott vékony párázatot, magokon által nem botsáthatták.

24-dik Régula. A' ki hideget kap, az az a' kinek Testén lévő apró jukatskáák, Porusok bé-dugulnak, és osztán hurutolnak, iz-zasztóval inkább segíthetnek magokon eleintén mint fem mely tisztító Orvassagokkal mint a' bé-vett haszontalan szokás van.

25-dik Régula. A' Kolika, Has-tekerés, Bél-menés, ökröndözés Bofogés Testnek lan-
kadtsága, Asitozás, Huzodozás, mind ezeknek
tsalhatatlan jelei annak, hogy a' bőrön lévő
Porusok meg - szorulták, és a' Testben lévő
Nedvességeket illendöképpen szabadon által
nem borsathatták.

26-dik Régula. Az Éjjeli nyughatatlan-
ság - is midőn az Ember edgyik oldaláról a'
másikra gyakran fordul, annak a' jele hogy
a' Testből rendszerint a' gőzölgések ki - nem
takarodhatnak. Ennek leg-jobb Orvassága a'
Mértékletesség Testnek gyakorlása, és gyen-
gén Hasat indító Orvasságok.

VI. Az Indulatokra nézve.

1-ső Régula. Az Egészségnek meg-tar-
tására avagy annak meg-vefztegetésére men-
nyit tulajdonittanak az Indulatok kevesen
vagynak azok kik azt meg-gondolják.

2-dik Régula. A' hirtelen sebes Indu-
latok utat nyitnak az Embernek, az éles Nya-
valyákra; sőt meg-esik néhánykor, hogy hir-
telen egyfzeriben-is belé éjtik — a' felettebb
való nagy öröm avagy Harag miatt el - ájul-
nak az Emberek hirtelen meg-is hálnak.

3-dik Régula. A' lassu és fokáig tartó
Indulatok hoszfzas Nyavallyákat okoznak,
mint p. o. hoszfzas Szomorúság — Bus-
lakodás, Gondolkodás, Harag tartás.

4-dik Régula. A' gyenge Természeti e-
géségtelen és Tanuló Embereknek szintén ugy
meg-

meg-árt az Indulatosság; mint az Ételben és Italban való mértékletlenség.

5-dik Régula. Sokkal ártalmasabbak az egységnek a' hirtelen való sebes indulatok, a' lassu tsendes indulatoknál.

6-dik Régula. A' Testnek Nyavallyái közzé számláltatik az; midön némely Tudos Emberek meg-tébajodnak, meg-bolondulnak, Elméjeket a' Vallásnak dolgaira függesztvén minden Testi Vigasztalásokat, multságokat és Testnek gyakorlásit meg-vetnek, mint ha ők-is nem e' világban élnének.

7-dik Régula. Ama fokot gondolkodó, és mély értelmű Emberekben lassu tsendes indulatok vagynak tsak lassanként alattomba, mint a' Tűz a' Hamu alatt, ugy meg-emész-tődik.

8-dik Régula. A' kik keveset gondolkodnak kevés bajok vagon azoknak az Indulatok miatt. A' Némáknak és az Elztele- neknek tellyességgel semmi fints; de sőt én erre azt felelem, sőt nagyobb méreggel birnak, a' mellyet a' minden Napi tapasztalás bizonyít.

9-dik Régula. A' mely Nyavallyákat az Indulatok okoznak szint ugy Orvosi Orvosságokkal kell meg-gyógyítani, mint a' mellyek más egyéb okokból származtanak; de az Indulatoknak meg-előzésére nem Orvosi orvoslás, hanem virtus és Vallás kivántatik.

10-dik Régula. A' minthogy az Istennek fzeretati mindenféle Nyomorúságokban leg-

leg-főbb Orvosság, így az Egésségnek fenn-tartására és az hofzfzu Életnek meg-nyeré-sére-is foha annál nintsen hatalmasabb eszkö-z mint egy minden mi Testi Indulatink meg-zabolaztatva lévén azok a' Nyavalyák raj-tunk erőt nem vehetnek a' melyek külömben rendszerint az Indulatokból származni szok-tanak; azon felyül ki-mondhatatlan örömben és tsendességben tartatnak ekképpen a' mi Lel-keink vég-nélkül.

T O L D A L É K.

1-ső Régula.

A' hofzfzas Nyavallyák fok ideig tartanak, lassanként emészti-meg az Embereket, lassu Pulsussal vagynak egybe-köttetve, nehéz meg-gyogyítani, az Eles Nyavallyák leg-fejebb-is negyven Napnál tovább, nem tartanak, gyorsan vér akkor az Élet ere; fokot segit magán ott a' Természet, és azt az Orvosnak igazítani kell.

2-dik Régula. Hogy a' mi Nemzetünkben oly fok süllyösök vagynak oka ez: hogy hus Ételben és az erős Italban felettébb gyönyörködnek.

3-dik Régula. A' kiknek Ifju korokban felettébb jó egésségek vagyon, azon Életeknek leg-jobb idejében harmintz öt, vagy 36 Esztendő korokban, terhes vagy élés, az az Forró vagy hofzfzas Nyavalyákba esnek.

4-dik

4-dik Régula. A' kik valóságos száraz Betegségben halmak-meg, harmincz Efstendős korok előtt bizonyos jelét, tapasztallyák annak.

5-dik Régula. A' gyenge Természeti terhes Afzszonyok, hamar idő lent szülnek, és a' kiken égyfzer a' szerentsétlenség meg-esett könnyen, meg-esik másodszor-is, a' bővön való Élésről le-mondgyanak, könnyü emészthető Eledelekre fogják magokat veres Bore favanyu Vizzel edgyütt igyanak, az egészséges Aëren kin járjanak ha erejek engedi annak idejében Eret vágassanak, Veséjekre szorito Flastromokot tégyenek, és belsőképven erősítő Orvossággal éllyenek.

6-dik Régula. Mivel a' gyenge Természeti beteges Emberek Nyárban inkább emésztnék mint Télben, illendő dolog léfzen azért az Efstendőnek részéhez magokat alkalmaztatni, hogy minémü eledeleket, és mennyit egyenek.

7-dik Régula. A' ki mennél kevesebb Ruhát visel annál könnyebb annak a' Természere. A' Flanelllel bélett Köntös, és a' fok Ruha meg-erőtlenit, mert a' Test alatta meg-izzad, és több jó Nedvesség mégyen-ki be-löüllünk mint a' mennyinek Természert szerint kellene li-gözölgeni Testünkön.

8-dik Régula. A' gyenge Természeti, benn ülő, és Tanuló Embereknek igen egészséges volna Fejeket és állokot gyakorta megberetváltatni; Lábaikat mosatni és dörösltetni Körmeiket el-vagdalni. A' ki az ilyen ki-

tsin dolgot meg-vevi, kitsinenként szokot az el-vefzni.

9-dik Régula. Kik az Olvasásban és Irásban gyakorollyák magokat mindenkor fenálva és a' mennyiben lehet fel-emelt fővel olvassanak és írjanak, a' kik pedig Sétálás közben - is végben vihetik ebbéli körelességeket mint p. o. kik valamit dictálnak leg jobb sétálni.

10-dik Régula. A' hizott nagy Testű kövér Emberek a' mennyire lehet vonnyák-el magokat mindenféle italoknak Nemeitől sőt még a' Viznek italatól-is. — Könnyen-is megálhattyák, ha gyenge állatoknak Husával és Vegetabilékkal élnek.

11-dik Régula. Az Idős Emberek két nevezetes dolgokra vigyázzanak — *1-ben* Hogy a' kedvetlen szomorú időktől vonnyák-el magok, midőn tudni illik Felleges az Ég Szél fű és Hideg az Aër outhon maradjanak, meleg Szobát, és meleg Ágyat keressenek, a' Tüztől meszse ne távozzanak — *2-szor* Valamint hogy a' Gyermekék aprodonként fognak több és vastagabb eledelekhez, így az öregek, és mennél több Esztendőket érnek Naponként annál kevessebbet egyenek és gyengébb eledellel éllyenek; nem kell azt várni hogy a' Természet kényszerítsen arra bennünket,

12-dik Régula. Valamint hogy nem egyszerűen eszünk a' hosszú Nyavallyában, így szintén kívánni-is nem lehet, hogy egyszerűen

riben meg-gyogyittassunk, ellenkezik az a' hofzfas Nyavallyáknak Termézetivel, idő kívántatik ahoz. — A' kik ezt meg-nem gondollyák békételenséggel vagynak edgyik érdemes Orvostól, a' másikhöz szaladnak, utollyára az értetlenekhez-is folyamodnak, mellyel azt nyerik, hogy mind Pénzeket mind élereket el-vefztik.

13-dik Régula. Aldott az Isteni gondviselés hogy az érdemes tanult Orvosok kezében egy Orvosságnak nemét adott a' mellyel mindenféle éles fájdalmakot el-szenvedhetetlen kinokot, a' Kolikában, Vesefájasban, Köszvényben terhes Szülésben és más egyéb Nyavallyákban mindenek tsudájára hirtelen le-tsendesíthetnek.

14-dik Régula. Az Egységnek és hofz-fzu Életnek egész titka abban áll, hogy tudjuk mi magunkot akképpen mérsékelni, mely szerint a' Vérnek és egyéb Nedvességeknek az Ereken, és a' Testnek más szabados egyéb tsatornáiban illendő folyamattya lehessen.

Vége Istennek Segedelméből.

A^o Nyomtatásba esett hibákat, így jobbitta-meg az érdeemes Olvaso, á' mint itt láttya.

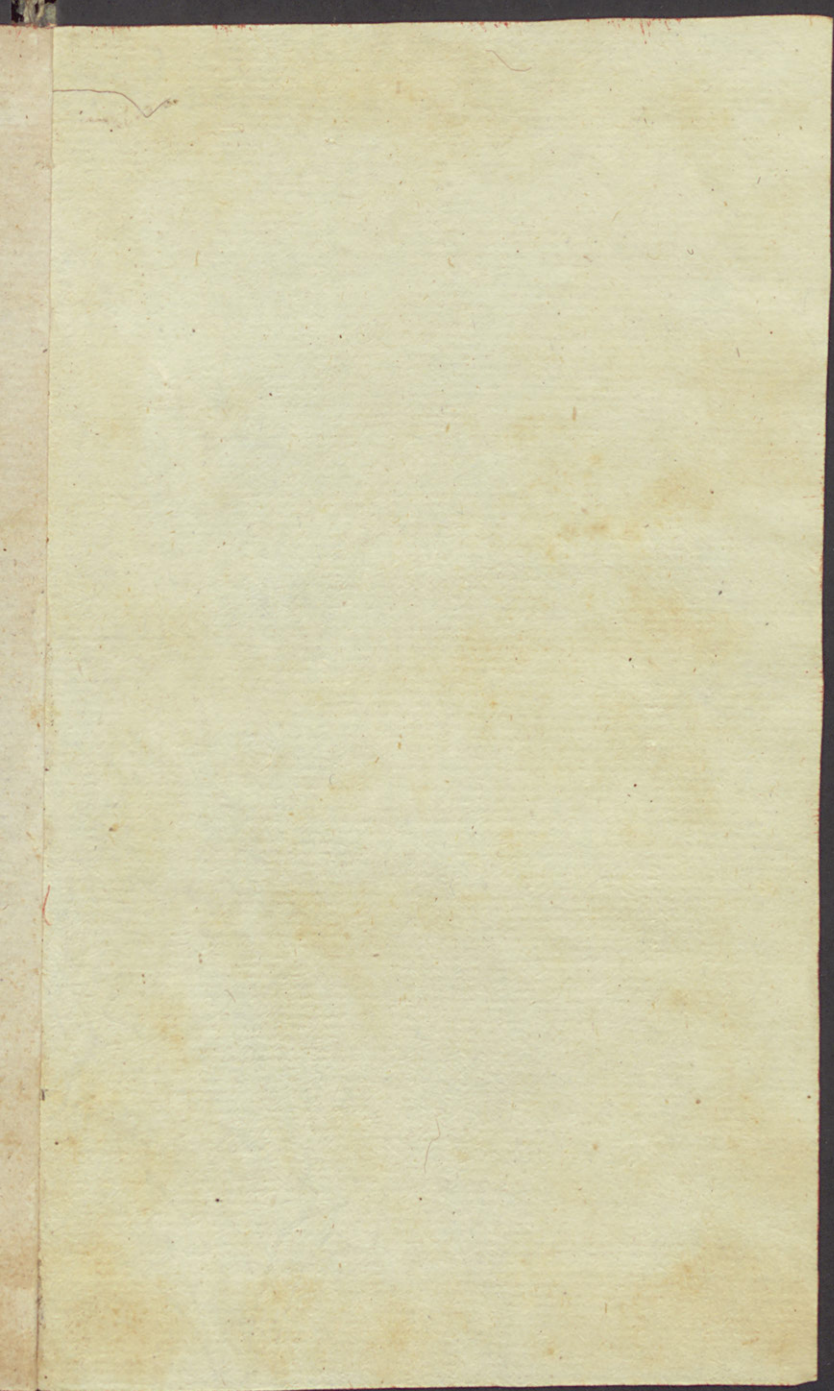
Levél,	Rend.	Hibák.	Olvasd.
3.	26.	Ered - - -	Eret.
4.	12.	- - - - -	Az Árra.
6.	21.	rázatni - -	rakatni.
7.	17.	között - - -	közzé.
9.	27.	Veszedelmesebbek	Veszedelmessebb.
10.	5.	kerül - - -	körül.
10.	9.	Ay - - -	Az.
16.	3.	heb - - -	Theb.
16.	26.	dolga - - -	dolgu.
25.	31.	Párolás - -	Párolásfal.
28.	24.	Ixtzár - - -	Ixtzár.
32.	22.	igz. - - -	igy.
45.	8.	lolrol - - -	alo'rol.
47.	4.	veele - - -	vétele.
65.	24.	nedvesik - -	nedvesedik.
68.	26.	Egérfzaga -	Egérfzagu.
70.	7.	- - - - -	ki.
70.	31.	Rab - - -	Bab.
71.	10.	Ofztatas - -	Áfztatás.
-	-	halna - - -	hulna.
-	26.	volt - - -	vált.
72.	16.	tsipözése - -	tsipösödése.
72.	21.	fagy - - -	fogy.
76.	3.	Gyümöltse - -	Gyümöltset.
84.	16.	Unc. ß. - - -	Unc. j.
90.	6.	45xr. - - -	extzár.
91.	29.	Motson - - -	Mostan.
92.	6.	ir e - - -	irjle.
102.	15.	1 fl. 2 xr. - -	szár.
105.	3.	melly - - -	melly meg.
108.	12.	menetellet - -	menetellel.
112.	23.	Nagyságul - -	Nagyságut.
113.	22.	rabiginos - -	rubiginos.
129.	4.	Ezeket - - -	Ézen.

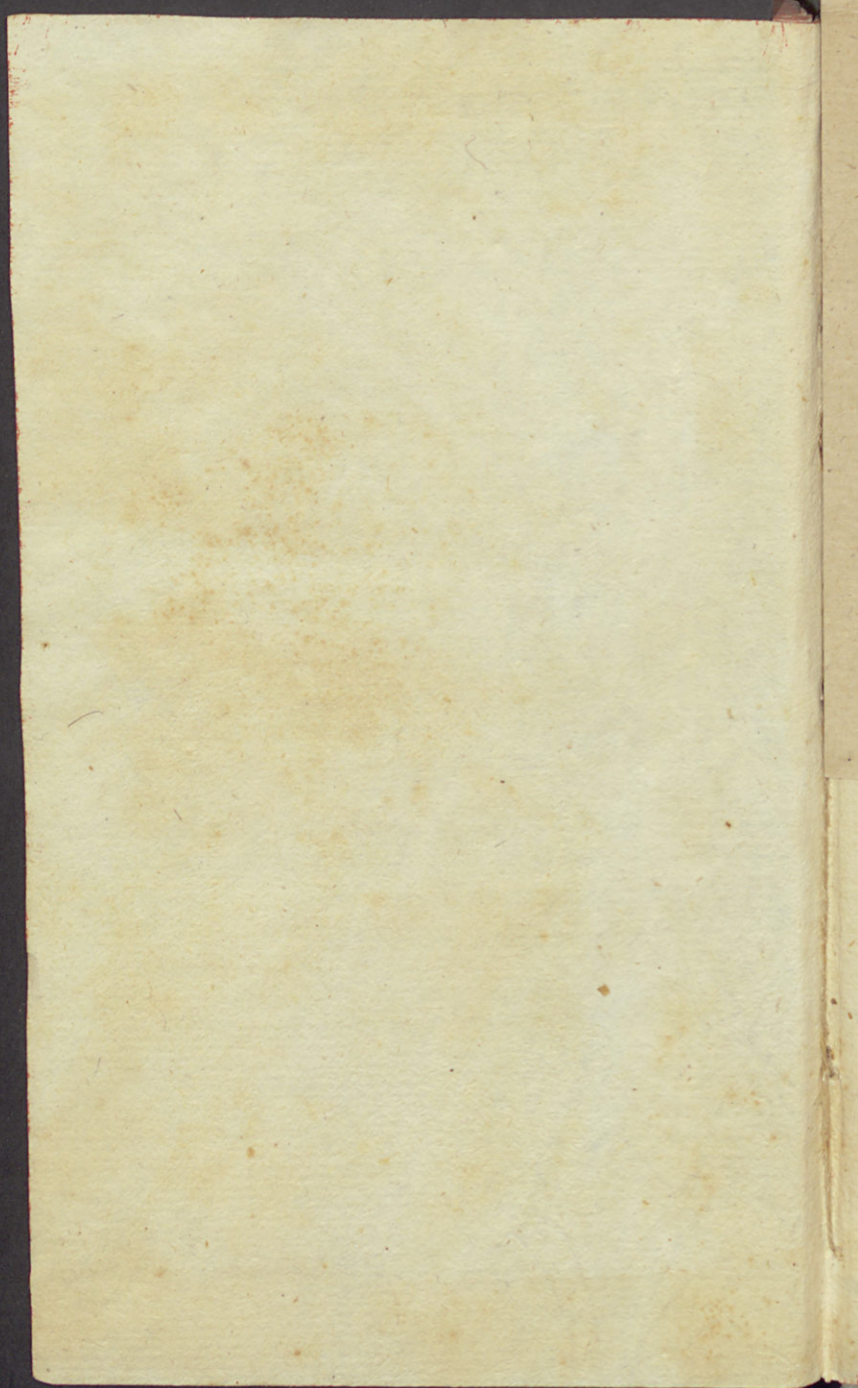
Levél.	Rend.	Hibák.	Olvasd.
130.	15.	ki mosni - -	ki mosván.
131.	22.	mine - - -	mind.
136.	31.	ertik - - -	érték.
138.	9.	20 - - -	2.
141.	22.	Nagyságot - -	Nagyságot.
148.	18.	olvasd - - -	olvafzd.
150.	10.	fetsendezni -	fetskendezni.
153.	19.	tlonkulások -	tsonkulások.
153.	21.	ellendökép -	illendöképpen.
154.	—	follyás - - -	follyást.
156.	10.	era - - -	ora.
157.	4.	herül - - -	kerül.
—	31.	— — —	Az Árra 34tzár.
159.	15.	Az Árra 14 xr.	— — 2tzár.
163.	16.	Hívség - - -	Hévség.
164.	6.	Hiveset - - -	Hivesítő.
165.	33.	Turunculus -	Furunculus.
174.	20.	Nagyságu - -	Nagyságot.
183.	21.	Fonbortnak -	Tsonbortnak.
186.	19.	Köbések - - -	Kötéssel.
194.	23.	Nagysága - -	Nagyságot.
200.	20.	Büvek - - -	Küvek.
205.	21.	Palpa - - -	Pulpa.
211.	5.	Camini - - -	Cumini.
212.	29.	Hafzna - - -	Hafznu.
214.	22.	— — —	Ennek Lottya 4xr.
215.	4.	al, - - -	el.
—	25.	még - - -	meg.
217.	15.	— — —	Lottya 8xtzár.
—	25.	XZ. - - -	XL. ij.
218.	27.	kamut - - -	hamut.
219.	16.	le. - - -	őszve.
220.	20.	— — —	Azok ellen valo Orvasság
223.	16.	Fejérekot - -	Fejéreknek.
234.	27.	vetöt - - -	vehetöt.
245.	10.	hasadozotta -	Hasadozott-é?
246.	3.	által hozzá -	által ha hozzá.
249.	12.	Kastrán - - -	Kasarán.
250.	7.	légyen - - -	ne légyen.
—	11.	Midön - - -	Midön a'
—	29.	forgoloknak -	forgolodnak.
255.	26.	Szülön - - -	Szükön.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR

Lelt.

20.005-1955

758318

758318

